CELEBERR. VIRORUM
APOLOGIÆ
Pro R. D.
CAROLO MUSITANO
ADVERSUS
PETRUM ANTONIUM DE MARTINO
MEDICUM GEOFONENSEM,
Qui
TRUTINAM MEDICAM
Anno 1688. Venetijs typis editam,
Quâ
HARVEANA SANGUINIS CIRCULATIO:
Aliæque Recentiorum Medicorum Sententiæ statuminantur,
temerè, & ineptè impugnare ausus est.

KRUSVVICK.
Apud PETRUM ANTONIUM MARTELLUM.
M. DCC.

Ad Nobilissimum, Excellentissimum, & Experientissimum

Dominum

JOANNEM BAPTISTAM VULPINUM
ASTENSEM

Celeberrimum Medicinæ Professorem.

ALIENIS præjudiciis usque in hanc ætatem medentes emancipati fuêre, & aliena dogmata superstitiosè coluerunt; existimabant enim consuetam medendi methodum non nisi temerario ausu, & sacrilego ore à fundamentis everti posse. Tanquàm hæreticus litterarius citra appellationem mulctantur, qui pro infallibilibus articulis antiquariam non profitetur doctrinam. Sunt isti medici antiquarii Palladis, phsitacis haud assimiles, qui verbum proferre ignorant, quod à decrepito Galeno non hauserunt, undè nec quatuor verba unà consuere sciunt, esto Demosthenis potiantur acu, ni filum à rancidis Galeni documentis mutuentur, & cùm propriâ careant doctrinâ, antiquariâ amiciuntur. Phlebotomandi supplicium ad Romanorum ultionem à Galeni garrulitate in medicinam intrusum fuit, cùm aliis non potirentur armis Graj, & hoc piaculum per traducem, quasi per veneficium, omnes Mundi plagas sceleravit Galenus. Quantum potuit una Galeni versutia hoc exitiale venenum per omnes oras propaga-

re! Hinc phlebotomandi libertatem apud medicorum synagogam adeò invaluisse factum est, ut eam respuere, nonnisi maximum esset scelus, & tamen hæc parentes filiis, sorores fratribus, uxoresque maritis in floridâ viduavit ætate! Nec proindè resipiscunt, nec admoneri volunt vulgares. Quotidiè occisorum sanguis incassùm clamitabat ante thronum DEI: *Vindica Domine sanguinem nostrum, qui effusus est*, qui tandem clamor superos penetravit polos, & te, Peritissime *Vulpine*, ut vulpinâ dexteritate, & sagacitate tuâ sanguinarios deprimeres medicos, vel ut saltim mitiori phlebotomo, & ubi par est, phlebotomia celebretur, destinavit miseratione motus Apollo. Publici juris libellum proprio Marte typis deprompsisti, cujus titulus: *Hemophobiæ Triumphus, sive Erasistratus Vindicatus*; aureum planè opus, & Dædaleâ elaboratum arte, nec alius quadrabat titulus, quàm phlebotomiæ timor: nàm *Primus in Orbe Deos fecit timor*. Hic tuus libellus pro phlebotomiam coërcendo, eam funditùs evertit, ut ex eo, quem nuper accepi, & longo post tempore ad me pervenit, lectitando, collegi. Undè in malâ fide constituta hominibus suspecta evadere cœpit. Nec te pigeat, si Vulgarium synagoga medicorum maledictis urgeat, quia sanguinis missionem firmis, validisque rationibus denegas, nàm in Sapientis animum non dolor, nec injuria cadit. Meritò queruntur, & te Vatiniano prosequuntur odio, quia eorum Medicinam mutilasti; hæc nàmque duabus innititur columnis, purgatorio scilicèt medicamento, & phlebotomo, & hoc dempto claudicat. Ringentes sanè sunt canes, qui jacentium formidine perterriti in projectos tantùm lapides insiliendo, rabiem explent, verùm latrare possunt, mordere verò nequaquàm. Nè viventes laudent, thuris

suffi-

suffitus defunctis exhibent, ac nè recentiorum operibus plaudant, in veterum jugum se redigunt. Novi te meam *Trutinam Medicam* invenire non potuisse, hanc tibi mitto; sed Clarissime *Vulpine*, non impari fruimur sorte, cùm in tantam devenerint Galenistæ temeritatem, ut maledictis recentiores impetant, & sterilitatem suam deplorantes aliorum fœcunditatem obtrectent, & de optimis literis benemerentes execrentur, ac tanquàm novatores proclament, & tamen sub sectariorum Medicorum Imperio miserè, afflictèque vivunt. Rancidam Galeni Medicinam pervicaciter tueri conantur, (aliam enim nesciunt, nec addiscere possunt) quia ejus doctrina, & authoritas defecit, non desunt tamen, sed pauci remansêre, qui tanquàm Galeni procuratores, ceu per epistolam ei prelo patrocinentur. Hujus farinæ est quidam Urinæ, & Merdæ medicaster Geofonensis, *Petrus Antonius de Martino* dictus, qui in meam *Trutinam Medicam* invectus ad Collegij Salernitani, & Galeni tutamen, pro fœtu luce digno sui ingenij monstrum edidit, quo se ipsum, cœterosque Galenicos conspurcavit, nec aliâ de causâ hanc suscepit Spartam, quia Galeni Medicinam tot sæculis receptam everto, Galenistas, Peripateticos, & Excellentiores Medicæ facultatis proceres prosterno, Animam in Capite colloco, Dolorem non fieri ab intemperie, Galenicorum Pharmaca esse inutilia, Phlebotomias noxias, Clysteres pudendos, Cauteria, Vesicantia, ac Universa eorum Medicamenta esse inutilia, & noxia, Ventriculum non chylificare, Hepar sanguinis officinam non esse assevero, & sexcenta alia. Imò ineptè sanguinis circulationem Sole clariorem rejicit. Iste Simplicissimum fovet Idiotismum, ac magnâ rerum ignoratione premitur, & doctus haberi vult, nec ei unum talentum con-

creditum fuit, ut dicere posset: *Domine unum talentum tradidisti mihi, ecce alterum superlucratus sum.* Est Philosophiæ ignarus, Medicinæ ignarissimus, & quod de hujus temerario ausu in admirationem subit, nec prima Latiæ Linguæ rudimenta à primo salutavit limine, & adeò rixosis, & inconcinnis verbis ridiculis vanitatibus, frivolis rationibus, & puerilibus syllogismis famosum pro se ipso excussit libellum, ut Heraclitum ad cachinnos adigeret: Verùm nihil probat, cùm fuerit Ignarus, & rusticâ nimiùm invidiâ motus dentes acuire tentat in eum, qui suo labore omnibus prodesse conatur; unde Medicorum etiam Vulgarium factus est Fabula, & à Galenicis ipsis tanquàm Ridiculus ob ejus resupinatam ignaviam maledictis premitur. Blaterat, & Latrat, quia Canina est Bestia, mordere nequit, quia Edentulus est; non Erudit, sed Rudit, quia est Asinus Balaam, imò sub formâ hominis est Asinus, Lucio Apulejo oppositus, qui sub formâ Asini erat homo. Quis, qualis, & quantus sit homuncio iste Temerarius, Miserabilis Censor, Insulsum jumentum, & Arcadium pecus, brevibus delineavi, & non dilaniavi, ut sua exposcunt merita, sed ejus ineptias ex libro magis conjicere poteris. Hoc Martinianum Opus, cujus Bardus titulus est; *Responsum Trutinæ Medicæ Musitani* à typis Neapoli egestum ad te mitto, non eruditionis captandæ gratiâ, sed si tibi superest in similibus ineptiis terendi tempus, quandoque intermissis tuis eruditis lucubrationibus, vacuis horis, joci, & ludicri causâ aliquantulum oculis perlustra; sed quæsò, nè succenseas, potiùs miserabili Galenico ignosce censori, non enim plus sapit. Accipe quodcumque est unà cum meâ *Trutinâ Medicâ*, sed vereor, ne consecrant in itinere manus, nàm contrariorum

sem-

ſemper pugna, & diſſenſus eſt, ac verbera cum verbis confundantur. Mea Trutina tibi meo nomine dat ſalutem, tuaſque deoſculatur manus. Hanc itàque benevolo animo, meæ erga te obſervantiæ in pignus excipias, precor, qualiſcumque ſit, gratam fore ob ſummam ſuam humanitatem non deſpero, & eſtò inter tot tui Muſæi Illuſtrium Authorum volumina ſedem habere nequeat, ſat ſpectabilis erit, ſi remoto angulo potietur. Vale, & animitus ſalve mi Clariſſime *Vulpine*, atque omni proſperitate vivas, valeaſque.

Dabam Neapoli è meo Muſæo
Kalendis Maij, Agonizante
Sæculo, Anno ſcilicèt

1700.

Amicus Perpetuus

D. CAROLUS MUSITANUS

Phil. & Med. Profeſſor.

ERVDITISSIMO, ET EXPERIENTISSIMO

Domino

DN. CAROLO MUSITANO
MEDICINÆ PROFESSORI.

JOANNES BAPTISTA VULPINUS
Medicus Astensis.
S.P.D.

ACCEPI diebus mox lapsis summâ cum jucunditate humanissimam tuam unà cum Libro cui titulus *Petri Antonij de Martino Geofonensis Responsum Trutinæ Medicæ Musitani*, Obstupui sanè quomodò Vir iste (ut ex primarum linearum lectione haurire potui) levis secus armaturæ miles, validissimos tuos conatus auserit insultare, verùm ejusdem posteà cognomine ritè perpenso mirari desii, Nàm cum *Martinus* apud nos idem ac contumax, & cervicosus, imò Hircus, Caper, Aries, & quid simile audiat jam novum mihi non fuit hujuscæ farinæ homunculos cùm parum aut nihil de proprio possideant, innato quodam pruritu, & livore (saltem ut videantur) aliis semper impetere, & insultare, & maxime dictus *Martinus*, qui prout Salernitani Collegii Alumnus, *Galeni* partes qualescumque fuerint pro modiolo sustinere, & ex voto deffendere tenebatur.

Ignotum sanè hactenus mihi fuit Salernitanum Collegium nedum Orbi litterario, sed rudi etiam plebeculæ ob Iginæ præcepta tanta olim cum famâ, & applausu evulgata, tàm celebre & illustre, servili man-

mancipio *Galeno* sic se aligâsse, ut suos Alumnos (contra charitatem quæ libertatem arbitrii jussu illius qui eam adimere poterat, cunctis permittit) ejusdem placitis juramento perstringat, undè postea Miserabiles isti pecudum more non quà eundum, sed quâ itur Majorum suorum vestigia premere coacti, veritatem ipsam quæ tàm nitida modò refulget (ne perjuri notam incurrant) salutare nec audeant, quasi *Galenus* ob vitæ, morumque probitatem Vir ille fuisset, cui Deus Optimus Maximus cuncta artis misteria revelare debuisset, & tamen cum talis (ut ipse remonstras) haud fuerit, imò ceu Ethnicus, & Paganus Authorem Naturæ minimè noverit, neque ipsam naturam probè novisse censendum, & maxime cum * de se proferat quod *nemo nostrum sufficit ad artem constituendam simul & absolvendam, sed satis videri debet, si quæ multorum annorum spatio Priores invenerint posteri accipientes, atque his addentes aliquid illam aliquando compleant, atque perficiant*, unde si ipse propriæ imbecillitatis gnarus artis culmen minimè attigisse, sed complementum Posteris reliquisse fatetur non eis quod *Martinus* infirmius fortè Salernitani Collegii membrum, dùm ipse in artis complementum tantoperè insudas, sic obstreper, & objurget; si enim quod Veterum fundamentis Galenique Classibus dimissis. Jatrices instaurationi labores, ideò crepat, in Pergamenum potius, qui proprij immemor præcepti nedum sub Antiquorum principiis aliquid non profert addendo artem complevit, sed porrò eorum sectis quantum potuit eversis, propriam duntaxat stabilire tentavit, deberet insurgere. Etenim cum ars manca, & obscura, juxta *Senecæ*, effatum: *Veniet tempus quò Posteri tàm aperta nos ignorasse mirentur*, vel ut *Hippoc.* ** *Medicina ab antiquo existit, & principium, & via inventa per quam inventa, & multa, & probè habentia comperta sunt per multum adeò tempus, & reliqua deinceps invenientur si quis idoneus sit, & inventorum gnarus ex his ad perquirendam procedat* illustrari, & perfici queat, quomodo fiet si ad Salernitani Collegii, & *Martini* mentem supra *Galenum* pro piaculo habetur. Absit ergò à genuinæ philosophiæ Alumno tàm rigidum, servileque mancipium, & talentum summâ Dei benignitate concreditum, liberè liceat exercere, Amicus enim *Galenus* cum reliquo Antiquorum cœtu satis jam nobis fuit

* *Comm. ad 1. Aph.* ** *Cap. 26. de Veter. Med.*

nunc aliter sentire veritas ipsa compellit & quia ex *Hippocrate* plus ponderis habet ratio, quàm Authoritas, ideò ignoscant mihi eorundem Manes si alienas ad classes accedo, nàm cum Poëtâ:

Me quocumque rapit tempestas deferor hospes.
Vllius addictus jurare in Verba Magistri.

Legi itàque, attentèque ingens *Martini* Volumen, ubi per Capita *Trutinam tuam Medicam* insectatur, perlegi, ast præter excoctam Crambem quid sapidi proferat, reperire non valui.

In principio ubi de Capitis phænomenis jactabundè præfatur præter alias nugas quas recensêre, superfluum duco, Caput Cœlo comparans postquam Planetas inter Capilitium (fortè quia ibidem eosdem non sine pruritu haud semel oberrare persenserit) locavit, Animæ ad sedem conversus, hypothæsim, quâ eandem in Capite ubi Principes functiones exercet, reponis (quasi non minus arduum foret, substantiam spiritualem cujuscumque ubicationis nesciam in toto, quàm in parte statuere), Divum Augustinum, & Angelicum Præceptorem contra te implorans, convellere nititur, ignorans quod in re disputabili, nec fidei in codicibus recepta à prædictis Doctoribus dissentire pro piaculo non habetur, & maximè cum tuâ in sententiâ non de nihilo difficultas, cur amputato brachio, aut crure, Anima pariter non rescindatur facilè declinetur.

De Cæphalalgiâ indè doloris causam perquirens, â magno suo Jubare *Galeno* non dixero cum ipso, illuminatus, sed excæcatus, ubi solutionem continui perennem doloris causam, ceu pro tribunali sedendo promulgat, parum abfuit, quin apertis ulnis in suam descenderim sententiam, tantus enim, ex tàm gravi, & profundâ lectione succrevit mihi Capitis dolor, ut confestim, ab acutis suorum argumentorum telis, hoc evenisse putaverim, verùm hisce posteà melius perpensis impossibile duxi tàm Vana, retusaque tela, quæ epidermidem penetrare vix poterant, pertuso Cranio ad solvendos Cerebri meninges devenire potuisse, eoque magis cum eadem spicula, quæ mihi dolorem, ipsi sine dubio voluptatem adduxerint, ergò si ab eademmet solutione, dolor, & Voluptas natalia agnoscunt, jam doloris causam solutionem continui semper adesse haud ferendum, porrò cum omnis sensatio per passionem fiat, cùm sentire per Philosophum sit quoddam pati, passio autem sine solu-

ſolutione continui eſſe nequeat, ſequitur quod in omni ſenſatione quæ fit, per admiſſionem ſpecierum ſenſibilium dolor ſemper adeſſe (quod expetientiæ repugnat) debet, imò cum eadem ſenſatio, uni Jucunda, alteri moleſta (ut dulcia Petro grata, Paulo verò in grata) eſſe queat, falſum eſt ſolutionem continui quæ utrobique concurrit dolorem ſemperproducere. Omittò innumeras alias dari ſolutiones continui, ut in ſtrumis, gangliis, ſcirrhis, hydrope, Uteri geſtatione, Vulneribus, Ulceribus &c, in quibus, vel nullus, vel non niſi cum ruditer tractantur exiguus dolor percipitur, ſed quia de hiſce abundè Dominatio tua peregit, ideò nè actum agam, porrò nihil.

Ad id præthereà quod circa Vitam Vitem aliaſque ſimiles improprietates Pragmaticis etiam indignas inſipidè jocatur, quatenùs ſcilicèt pro ſubjecto doloris vitam hoc eſt partem viventem conſtituis, ad id velit nolit aſſentiri tenetur, nàm cum organum per ſe non ſentiat, ſeminum verò ſeu Vita impreſſionum ideas effingat, ſenſationeſque eliciat, ſic ut tantùm, ab organo diſtracta ſenſatio non fiat, jam Vitam ſive Animam, utut Corpori alligatam, immediatum Organum verò mediatum, doloris ſubjectum adeſſe tecum aſſentior, unde cum dixero Vita mihi dolet non inepté ſed aptiſſimè loquutum fuiſſe arbitrarer.

Petereà quod de Intemperie tàm ſimplici quàm compoſita comentat, nàm cum Ars parva *Galeni* tàm parva mox ſit ut pro exiguitate in ſcholis vix diſcernatur, de iſtâ diſſerere ſuperfluum duco, queadmodùm de ſympaticâ illâ aporheiâ, quæ inferioribus è Culinis exhalans, cum exitum liberum per os, & Nares commodiſſimè ſortiatur per uſquam remonſtrabiles ductus ad Caput propulſa Cæphalalgiæ, Emicraniæ, Vetiginis &c. cauſa ſtatuitur.

Ad id demùm quod ex te poſcit nùm Sales Cæphalalgiam, Emicraniam, alioſque Capitis affectus facientes ſint ſeparati, an permixti, reſponderem utroque modo preſtare hoc poſſe, hac tamen differentiâ, quod ſeparati ceu freno deſtituti, majorem, mixti verò prout alligati, minorem moleſtiam inducant.

Delirium quod omiſeris haud parvum ſtupet, neſcius te ceu peritum Medicum providens, poſt octo annorum veternum *Martinum*

 tandèm

tandèm deliraturum fuisse ejusdem pathologiam, quam in *Trutinâ tuâ Meditâ Instauratâ Cap. de Melancholiâ* aptatam sibi reperiet non omisisse, sed duntaxat distraxisse.

De Apoplexiâ, quòd in tradendis Capitis phænomenis ordinem non servaveris cum Caduco ipsam præmiserint, te perperàm carpit, Nam si *Hippocratem*, *Massariam* quem ut sibi genialem, Alexandrum magnum appellat, *Mercurialem*, *Riverium*, aliosque celebres Galenistas, qui tuo ordine incedunt, prius consuluisset, tàm ineptè non processisset.

In ejusdem porrò causis recensendis malè te Novatoris nomine expungit, nàm cum ab Antiquorum sententiâ haud te recessisse contendat, ipsum pessimè egisse remonstrat. Quod verò impugnare assumis, est (uti reor), quod cum Galenistarum Vulgus pro inconcusso habeat, Apoplexiam, ex crassâ, glutinosâque pituitâ Cerebri Thalamos farciente? sic ut spiritibus Animalibus, ad sensuum organa aditus denegetur, progigni, quàm inde sartagine ardente frigere, cucurbitulis, frictionibus, imò phlebotomiis ad necem usque reiteratis, educere tentant, hoc modo non fieri, ratione, & experientiâ demonstras, nàm si sic esset, cum hujusmodi præsidia, etiam ex *Martini* sententia, quod est in parte, educere nequeant, & tamen, ab eo duntaxat, imminens Vitæ jactura procedat, dicta tormenta per consequens, vel superflua, vel nullius usus adesse possunt, non ità, in causâ à Dominatione tuâ supposita, in quâ ex *Hippocratis* effato, à solâ sanguinis sufflaminatione, quæ inde dictis præsidiis facilè concedit, sentiendum, undè posteà si in causarum diversitate, eadem probas, & improbas culpari non debes.

Ad litem de spiritibus Vitalibus, & animalibus quid proferam non habeo; nàm cum hujusmodi satellites per me nugæ sint, & chimeræ cum Anima ex se ipsâ absque horum adminiculo, ut cum Doctiss. *Scaligero* loquar sua munia exercere sit potis, ideò ceu superfluos rejici posse censerem.

Caput de Paralysi, quia suo palato arridet, ideo in solâ objectionum solutione severus Cato se prestat, sed quid responderet ad Doctissimum *Fonsecam* * qui non è crassâ sed tenui lymphâ, ne dùm nervos laxante sed aciditate tanquàm hemodiâ plectente. ad Cla-

* Consult. pag. 128.

rissimum

rissimum *Ettmüllerum* quæ à Lymphæ copiâ motrices musculorum fibras plus justo irrigante, & ad Solertissimum *Louverum* * qui ex solâ cruoris ad partem affectam interceptione experimento in Cane præmisso Paralysim fieri deducit, & de facto si Apoplexia, quæ universalis Paralysis est ex Venarum per *Hippocrat.* interceptione ortum duxit, cur non item Paralysis, quæ particularis Apoplexia censetur?.

Ad magnum illud Therapiæ portentum quod in septuagenario fecisse proclamat, Credat mihi *Martinus*, quod si ab initio aprici solis, beneficio, ubi præsertim sulphureis aporhæis, in vestris in Regionibus ferax est aër, congrua injuncta vivendi norma, vel diaphoreticis Neotericorum præsidiis ipsum comisisset, quod citra tot purgantium, quibus sanitas tantoperè distracta est, torturas, citius, tutius, & jucundius de rebelli suo hoste triumphasset, undè sanatio, non ipsi, sed aëris salubritate debetur.

Tractatum de Epilepsiâ totum nugis conspergit, nàm tuarum objectionum solutiones, quas tanti ponderis esse supponit, tantum abest, quod aliquam inter Apoplexiam, & Epilepsiam differentiam constituant, quinimmò eadem magis, magisque semper confundunt, nam satis percipi nequit, quomodò idem manens idem, sit semper aptum facere idem, & posteà sequatur; quod idemmet succus pituitosus, crassus, & viscidus in iisdem organis sine aliâ conditione faciat diversa, etenim si pituita crassa initia nervorum ocludens per se facit Apoplexiam, eademmet eosdem pariter obstruens meatus, si idem semper facit idem, Apoplexiam non autem Epilepsiam faciet, nàm cum in Apoplexiâ adsit sensus & motus abolitio, in Epilepsiâ verò depravatio, ideò idem humor pituitosus crassus, & viscidus non potest facere diversa, tanto magis cum ut subdit agens positum in sferâ suæ activitatis non possit juxta suas vires non agere, quia si succus lentus, & viscidus positus in Origine nervorum tanquàm in propriâ sferâ, impediendo spirituum influxum inducit sensus, & motus privationem in eadem permanens sferâ iisdem conditionibus præditus semper idem impedimentum addvcet, & sic ut doctissime infers Apoplexiam debilem, vel fortem non autem Epilepsiam progignet, ad quam faciendam simplex

* Cap. de Paral. tract. de Corde.

plex motricum fibrarum fodicatio conducit, & licèt per os spuma, per nares mucus quandòque expellantur hæc ex compressione & aëris allisione stante spasmodica laryngis & faryngis imò Corporis universi, quâ etiam fæces, Urina, semen &c. haud semel etiam exprimuntur, constrictione, non ex pituitâ à Cerebro decidua contingunt. Consulatur super hoc doctiss. *Schneiderus*, ubi de Osse Cribri, & Cuneiformi agit, & remonstrabit à Cerebro per dictas vias nullum penitus excrementum excerni, secus serositates, quibus sæpissimè Cerebri Thalami scatent, facillissimo negotio elutriarentur.

Remedia porrò quæ improbas non qua lenientia vel diaphoretica sunt damnari supponerem, sed vulgariter ut *Martinus* habet concinnata, cùm nullius roburis, ut passim experimur inveniantur, & cùm ipse selectiora magisque proficua exhibeas, ideo sua, & non tua reprobare arbitrarer, idem pariter de cauteriis sentiendum, etenim cum à parte affectâ nil prorsus educant, si aliquod emolumentum attulisse quandòq; sunt visa, non emunctoriis istis, quæ præter destinatum sibi chimum nil aliud plorare norunt, sed vel dolori, vel inversæ ideæ, vel mutatæ succorum Texturæ, spontè, haud semel sequutæ, imputandum venit, præsertim cum decantata revulsio quidquid cum *Martino* alii pariter obganiant, nec à cauteriis, nec ab aliis evacuationibus, legitimè obtineri queat.

Capite de Vertigine quid pariter obtrudat non affert, imò te ipsum fucatis encomiis extollens, ceu *Galeni* sui, fautorem commendat. Ego tamen in hoc haud parum à Communi hypothesi abludens, cum hanc spirituum prolem usquàm admiserim, ideò nec ab eorundem rotatione, nec à fluidorum in angustis nimis eccephalon meandris ceu impossibili vortice, sed ab intercepto duntaxat, nedum ad Caput sed reliquas ad alias extremitates, quare nutant pedes, tremunt manus, titubant artus, tinniunt Aures, caligant oculi, mensque ipsa vacillat, Cruoris influxu, Vertiginem deduco, nàm cum hæc haud infimus Apoplexiæ gradus sit, si hæc, cum *Magno Coo*, & Doctissimo *Baile*, qui haud spartam perfectissime ornavit à solâ sanguinis sufflaminatione, sic ut ad sensuum organa expandi nequeat, procedat, vertigo pariter ceu ejusdem prodroma, ab hac eadem pendebit, quod inde Verticosus motus accedat est, quod cum sanguis non pleno agminæ, sed lentè sanguifera Vasa trajiciat

non

non solidum, sed trepidantem motum producit, quemadmodum cum quis ex alto prospiciens ob metum quo unà cum sanguine ad interiora Anima revocatur, absque eo quod aliquid intus, spiritus in verticem agat, vertiginosus tamen efficitur, quod indè luculenter evincit sanatio, quæ à volatilisantibus, cruorique debitam expansionem conciliantibus præsidiis obtinetur.

In hoc tamen cum Dominatione tuâ convenio, quod sanguinis missionem nedum ut inutilem, sed & exitialem prorsus rejiciam, non quod immediatè necem adducat, sed quia cum ex *Celsi* sententiâ in Apoplexiâ, aut sanet, aut juguler in Vertigine, quæ per me inquoata Apoplexia est, & plerumque in debilibus, Valetudinariis, & senibus contingat, plus per consequens obesse, quàm prodesse arbitrarer, & licèt *Galenus* suis cum Asseclis mirabiles curationes ex sanguinis missione (quarum fides apud Auctores) ostentet mirabiliores tamen præstasse, si citra hujuscæ nectaris effusionem, nobilissimis præsidiis è Neotericorum pyrotechniis petitis usus fuisset & quamvis Pavonis stercus celebre in hoc morbo præsidium, eo quod ullam sensibilem operationem moliatur, contemnat, ex analisis ejusdem imperitia procedit, nam cum stercus hoc, imò omnia alia (quod *Galeno* minimè latuit cum Caninum, imò humanum etiam in Anginâ tantoperè commendet) sale volatili turgidissima sint ad pituitæ crassitiem, & lentorem, vaporesque ut cum *Martino* loquar discutiendos, nil magis conducet, quia cum non pituitæ copia, sed lentor, non pletora per nos, sed cruoris segnities in Vertigine se offerat non purgantibus, & phlebotomiis, sed volatilisantibus occurrendum esse deduco.

In affectibus soporosis, ferre non valet, quod somnum à causâ calidâ potius quàm frigida deducas, & tamen autopsia stultorum magistra remonstrat quod estivo tempore etiam latrante sirio facilius meridianis, quam nocturnis horis requiescimus, imò hyemali tempestate, quamdiù algemus, somno indulgere non possumus, porrò post valida exercitia importunos labores, cum Corpus agitatum calefactumque mirabiliter est, ad somnum facilissimè disponitur. Obiter Vina generosa, eorundem spiritus aliique liquores aromatibus conditi facilius ad somnum, quàm oligofora, tenuia, vapida aliæque potiones refrigerantes disponunt, queadmodùm

alimenta

alimenta euchima, eupepta, condimenta, embammata, omniaque pinguia, & sic Bacchanalibus feriis cum opimis Carnibus, probisque ferculis indulgemus, longè melius, quam quadragesimali tempore, cum leguminibus, oleribus, fructibus, consimilibusque aliis eduliis farcimur, stertimus, quidni melius ut obdormiamus Caput ipsum Cucufis, birretis, aliisque, tegumentis, ad ambientis frigiditatem arcendam non solum Noctù, sed diù, non hyeme tantum, sed & estate, imò horis calidioribus, ut sunt meridianæ, munire solemus Verbo ut ipse profers, granum unum, aut alterum laudani opiati, aut sulphuris hypnotici, quæ omnium spagyricorum calculo calida sunt somnum citius, quam Amphora Aquæ, aut Nivis libra quæ algidissima sunt invitant, imò in lethargo ubi ex Galenistarum sententia Cerebrum inflammatione mulctatur, inexpugnabilis dormiendi necessitas pro pathognomonico accedit.

Fit ergo somnus per nos ex sanguinis motu, ob advenientis chyli particulas plus justo incrassantes, retardato, quæ inde sive calidæ sive frigidæ sint parum conducit, ast quia calidæ citius frigidæ verò segnius distribuuntur, hinc ex illis facilius cruoris massa saturata micationes in sensuum organa (unde somnus) retardat. in delassatis porrò languidis & extenuatis, & elasticarum particularum defectum, cruore inerti, & deside effecto, somnus contingit. Ursi, Taxi, & Marmotæ, quia ob nimiam pinguedinem, rigidæ, atmosferæ pressionem, & diapneustiæ carentiam, compressis nimis & arctatis sanguiferis vasis liber cruoris cursus intercipitur, donec somni, Aërisque accedente tepore, pinguedine ex parte eliquata & absumpta, vasorumque ablata pressione, naturalis fluidorum motus integretur, evigilare (salvo semper meliori scrutinio) non possunt, & Neniæ sunt quod pinguedo, quia frigida, & humida soporem inducat, nam cum pinguia ob sulphur & oleum quibus maximè turgent flammam facilè admittant & foveant, hinc ad Catarrhos dictos, Scirrhos tumores frigidos, Nervorum impotentias mirè conducant, non frigore sed calore, (ut cum Galenicis loquar) hoc præstare arbitrarer, & licet *Hippocrates*, *Galenus*, *Aëtius*, cum reliquo, ut ait, Antiquorum Cetu contrarium supponant, cum in aliis quamplurimis aberraverint in hoc pariter si veritatis culmen minimè tetigerint

mirum

mirum non est, nam cum Homines fuerint, & fallere, & falli peroptimè poterant, cum solius Dei sit nec fallere nec falli.

Demum quod Anatomem manu propriâ haud exercueris Religiosus Status in quo vivis obstare videtur, quod ipsam verò minimè calleas, Automatis Humani theoria, quâ Chirurgica tua trutina instruitur, contrarium clarè remonstrat. Quod inde Cerebrum pituita onustum, nec Auctoris nomen citaveris, fieri potuit quod cum hæc apud *Vesalium*, *Tulpium*, *Kerchringium*, *Schenchium*, *Bonetum*, *&c.* undique præstent, de hiis, ceu nimis tritis, imò Lippis, & Tonsoribus novissimis porrò disserere tædiosum duxeris, miror tamen, Solertissimum *Martinum* qui Catonem profitetur, hæc minimè advertisse.

Theoria de Catarrhis, tam cariosa, & mucida est, ut non nisi derisui, in tantâ Anatomes peritiâ deservire queat, & si *Martinus* à profundis suis lucubrationibus tantum otii impetrare posset, ut *Helmontii* de Catarrhis deliramenta, vel *Schneideri*, de osse Cribri & Cuneiformi tractatum, aut *Gladhachii* Therapiam consulere posset, quam malè de excrementorum Cerebro per Nares, & Os, somniata Catarrhope, & de vaporum à partibus inferioribus, & maximè per regias Galenistarum vias anarrope sentiat, peroptimè edisceret. Præterea veniæ illæ, quas de Cerebri refrigeratione cum denudatum Caput, Aëris injuriis exponitur, adducit, cum etiam pede nudato contingat, spontè conciderent. Sicuti deficiente igne, vaporum illorum immaterialium, qui inaudita metamorphosi, materialem posteà in laticem (miror tamen quomodò sine mulcta, hoc laticis nomen quo passim abutitur, cum inter Galeni frases, haud reperiatur à Salernitano Collegio impetrare potuerit,) facessunt supra captum est, secus in Causo ubi calor immensum intenditur miserabile Eccephalon universæ machinæ vapores, ceu cucurbita (ut ait) destillatoria excipere coactum eosdem contra autopsiam copiosissimos in imbres destillare deberet, eoque magis cum nedum hæc febris sed reliquæ aliæ (illis putridæ nuncupatæ) ferè omnes *Galeni* vota, ex pororum constipatione ortum ducant.

Ex quibus indè fontibus Catarrhus derivetur, Clarissimorum *Stenonis*, & *Nuck tractatus de ductibus salivalibus*, *& de Adenibus*, non ab Eccephalon per immaginarias suas vias, sed à toto per arterias in in proprios ductus elutriari digito ostendent, quibus Doctissimis Na-

turæ

turæ mistis *Martinum* remittens, quam crassa, & insulsa sua sit Theoria, jam tandem ediscet, hinc quam perperam tuas Theses expungat, non sine pudore deprehendet.

In Anginæ Pathologiâ licèt Censorem pariter agat, tamen nedum censura, sed scutica dignus incedit, Nam cum à differentiis statim ordiatur, à verâ methodo, quæ quid nominis primò, mox quid rei, tandem differentias importat prorsus abludit, undè cum Tyronibus plenum hujuscæ Affectûs tractatum polliceatur, eos potius cum Præceptore errare, quàm benè sentire docet, & maximè cum Anginam aliasque omnes inflammationes ex liberali sanguinis affluxu fieri reponat; Nam cum sanguis nisi impellatur, plus justo fluere nequeat, à quâ nam parte (dum circularem ejusdem motum per cordis impulsum negat) urgeatur, exponere debet, non à Cerebro, quia cum Caput per ipsum Metropolis pituitæ sit, tantum per consequens cruoris admittere nequit, ut ipsum ceu molestum excutere necesse habeat, porrò cum Cerebrum communi Medicorum suffragio insensile sit, à sanguinis molestiis, quas minimè sentit extricari opus non habet, prætereà si sanguis, aut infensus alius latex, in Cerebro urgeret, facilius per supposita Narium, Palatique emunctoria exiret, vel si forte eorundem porulos trannare nequiret, ibidem restagnans, Coryzam, aut Branchum induceret, quod si inde ab Hepate tanquam hematoseos officina impelli regerat, cum Hepar ceu Parenchyma (ut per ipsos audit) fibris destitum sit, Transversis per consequens, quibus superfluum cruorem repellat, minimè gaudet. Si demùm naturali motu pro partium nutritione ferri contendat, quem nos per circularem agnoscimus, vel à parte affectâ, & dolente trahi reponat, jam vanum est subterfugium, nam progressivo motu admisso sufficit ut aliqua remora vel in extremitate vel in viâ sive per compressionem, sive per coagulationem ocurrens motum impediat, sic ut ab alio à tergo etiam moderatè veniente impulsus, nedum vasa distendet, sed & eisdem quandoque apertis ut in Pleuropneumoniâ è propriis Alveolis exire consuescat.

Hoc modo inflammationes fieri evincunt spina infixa, articuli luxatio, ligatura fortis, contusio, compressio, &c. quæ citra majorem sanguinis affluxum, sensim & sine sensu vasa comprimendo, obturando, contrahendo, inflammationes seu melius cruoris stagnationes produ-

producunt, sic pariter à principio intrinseco salibus scilicet acidis, & austeris quorum munus est coagulare quum ob eorundem luxuriem sanguis plus justo incrassatur, ut per exiles vasorum meandros liberè circuire non possit, ibidem sufflaminatus phlegmonis occasio efficitur, unde in inflammatione non quatenus nimis fluit, sed quatenus ibi detinetur, sanguis concurrit.

Plethoram indè tam ad vasa quam ad vires (si datur quod non credo) in inflammationibus ferè semper accedere falsissimum est, nam cum in Tabidis senibus valetudinariis, languidis, & convalescentibus haud raró contingant ex plethorâ ortum ducere asserere non valet, nisi per plethoram ad vires, summum languorem, & prostrationem quæ plethoræ sanguinis boni redundantiam semper importanti, ex diametro opponitur, sentire velit. Pari modo de malignâ anginâ audiendum, nam cum utraque inflammatio sit, totumque vitium in stagnatione consistat, quæ in benignâ æquè ac malignâ à salibus acido-austeris, plus minus cogentibus contingit, hoc discrimine tantum, quod in benignâ ob mitiorem salium indolem facilior, in malignâ difficilior sit dissolutio, ideò quo ad causam, tàm in illâ, quàm in istâ, præter magis, & minus, nil abditi intervenire, manifestè deducitur, & cum Aluminosorum salium sit coagulare, Ammoniacorum dissolvere, Arsenicalium, & Vitriolatorum mortificare, & adurare, sic si simplex fuerit inflammatio, Alumniosos, si largæ hæmorrhagiæ, Aluifluxus, Ephidroses, Amoniacos, si Estiomenes, Anthraces, Ulcera &c. Arsenicales & Stigias, absque eo quod ad ignorantiæ axilum cum *Martino* deveniatur in causâ adesse demonstrativè & à priori deducitur. Ita pariter cur Tarantula ad saltus, & choreas disponat, est quod cum miasma exoticum, & irregulare, per Tarantulæ morsum vel in cruoris vel succi (si mavis) nervei sinum circulationis ergo resorptum, per armonicas aëris vibrationes expergefactum post quandam ovationem, & tripudium in iisdem fluidis inductum, ubi coxarum & crurum motrices præsertim musculorum fibras, quibus cum symboleitatem fortè non servat, irregularibus angulis in transitu jectigaverit spasmodicas contractiones in iisdem producens, pro molesti excussione ad saltus & choreas Patientes indè compellit. Hoc modo pariter peculiares fieri caducos sentiendum, nam cum exoticum, & irregulare hoc

 miasma

miasma machinæ nostræ diversimodè juxta pororum configurationem investire queat, sic pro partis affectæ indole varia emergere phænomena haud rarò non sine stupore videmus, sic alios ridere, alios flere, canere, sedere, currere, tremere, etiam citra mentis perturbationem contingit, & credat mihi *Doctissimus Martinus* quod Tarantulæ venenum sic peculiare non est, quod unica saltatione curari poscat, nam quemadmodum Epilepsia ad quam Tarantismus reducitur, probis diaphoreticis plerumque concedit, ita, & Tarantismus, si demorsus, ob pedum, crurumque vitium saltare nequiret, diaphoresi pariter, licèt non sic facilè fortè, ac choreis decederet. Sicut, & epilepticus si saltibus, & choreis ad sudoris eruptionem urgeretur sanari, probabiliter posset.

Hisce pro modiolo expressis jam liquet pro curatione, venæsectionem parum aut nihil tribuere, etenim cum sanguis in Anginâ, quemadmodum in reliquis inflammationibus, non nisi prout sufflaminatus concurrat, jam ad id cujus causa contigit sufflaminatio, curantis consilium dirigendum, atqui cum sales acida austeri vel in sanguine, vel in aliis fluidis luxuriantes hoc effecerint, ideò in eorundem cicurationem, curationis nervus intendendus est, & quia Alkalicis tam fixis quam volatilibus ritè tamen paratis facilè hoc obtinetur, in quem finem *Galenus* in Anginæ curatione stercus Caninum album scilicet græcum, summoperè affert, ideò hisce potius quam irritis phlebotomiis procedendum, eoque magis, cum malignâ in Anginâ ubi longè majus periculum adest, etiam ex *Martini* sententiâ, curatio peroptimè citra phlebotomiam explosi queat, undè si majus periculum sive sanguinis minimè averti potest cur minus pariter declinari nequeat, non video.

Revulsio inde, & derivatio, à sanguinis motu, & vasorum structurâ, quidquid *Martinus* obganiat, satis superque refelluntur, quoad eventationem inde quam liquorum conservationi conferre profert, falsissimum est quandiù enim vasa plena sunt, fermentationis molestiam minimè sentiunt, ast ex parte inanita, sic, ut materiæ subtili additus concedatur ex vino Vapam, ex ejusdem spiritu aliisque liquoribus fermentescibilibus flegmam fieri, in nostris regionibus stultorum Magistra ferè remonstrat.

Quod indè venæsectio refrigeret? qui fit ut post largas hæmorrhagias

rhagias, Cachexias, Hydropes, quarum pedissequa semper est, febris accedat? Si febrilis ignis adfuisset extingui, non accendi debuisset.

Nutrientium *Clysterium* opinio aptissimè à Dominatione tuâ convellitur, & maximè datâ *Martini* hypothesi, ubi ex chylo sanguinem, ex sanguine inde duntaxat, corpori nutrimentum accedere, pro rato tenet, si ergo ex chylo sanguis, chylus inde, non nisi per ipsum à ventriculi calore laboratur, quomodo clyster in intestinis, & maximè crassis, ultra quæ coli valvula scandere vetat, in chylum, mox Epatis beneficio in sanguinem, pro corporis nutrimento mutabitur? Si cum Doctissimo *Entio*, Dominatione tuâ, aliisque Clarissimis Poliatris non ex sanguine, sed ex puriori, magisque volatili alimentorum portione, corpus nutriri permitteret, plausibilis adhuc nutrientium Clysterium foret opinio, ast in mucidâ suâ hypothesi, locum habere non potest.

Disputatio de Pleuritide, & Peripneumoniâ de nomine, seu de Lanâ Caprinâ tantummodo est, nam cùm tam pleuritis, & peripneumoniâ, quam reliquæ aliæ inflammationes, à parte affectâ denominationem sumant, Pleura ut inflammari queat probare, non autem supponere debet, tanto magis cum sanguis, qui per ipsum Pleuritidis pathognomonicon audit per quam viam excreavit tam facilè remonstrari non valeat.

Quod verò in ejusdem curatione solis diaphoreticis contentus venæsectionem repudies summâ cum ratione procedere videris, nam cum ut suprà innuimus, ad Pleuropneumoniam, aliasque omnes inflammationes cruori non ut magis fluit, sed ut in suo motu præpeditur, concurrat, jam non ad sanguinis copiam, sed ad obicem duntaxat curationem dirigendam esse sat liquet, qui inde quia, vel fibras contrahendo, vel sanguinem incrassando procedit ideo probis Alkalicis, & maximè volatilibus (ut sunt Elixir proprietatis, Spiritus vini Camphoratus, Cornu Cervi, fuliginis, Salis ammoniaci, qui congruis liquoribus propinati utramque paginam absolvunt) curatio expleri potest.

Quod aliquis inde hac methodo pertractatus intereat, haud mirum, nam cum pretiosissima illa herba, *Pusu*, Indis dicta, quæ homines immortales reddere solet, ad nos hactenus non navigaverit, omnes per consequens servari non possunt, ast quod non obstante

Martini revulsione, derivatione &c. tantus pleuriticorum numerus occumbat, mirari quidem debemus, sed quia Mundus semper decipi cupit, hinc est ut horum de natorum numero, ceu nimis familiari posthabito, eos tantummodo qui moderno (ut aiunt stylo tractantur utut exiguissimi sint) insectentur. Quasi quod decrepita præsidiorum farago minimè præstat, surgentis mox è crepundiis therapia semper obtinere debeat.

Quod dictum de anginâ, & pleuritide, de reliquis inflammationibus, quacumque in parte sucreverint, intelligendum venit, nam sanguinis copia, & major ejusdem concursus, cum eodem ferè modo, nisi à causâ procathartica perturbetur, semper gradiatur, culpari non debent, imò quum velocius, ut magnis in febribus, moveri supponitur tardiori pede tunc progredi evincit pulsus celeritas, in hunc finem ne sanguis in Cordis specu cum vitæ jacturâ concrescat, instituta, undè plusquam decet ad partem affectam concurrere non est dicendum, sed si ibi hæret, aut per vasorum compressionem, distorsionem, & angustiam vel sanguinis concretionem lentorem & desidiam contingit, quare tantùm abest, ut qui fluxit, & fluit Plateæ expugnationem, ceu hostis intentet, quidni, ut eam tueri, alere, fovereque queat, ingressum, benignus ut hospes duntaxat affectet.

Dum Asthmatis causas recenset, stupet, quod incoctam chyli portionem in Cerebro ultimum complementum minimè passam, Regiamque Palladis arcem inter Culinas reponas, sed cachinno dignus est ipse, qui per quas vias Alibilis succus ad Eccephalon deferatur insimulans pituitam inde quæ per Galenistas nil aliud, quam incoctus sanguis habetur, tam facilè ad illud ascendere, ut in eo ceu propriâ in Metropoli resideat, opinatur, per hanc ergo eandem viam per quam somniata pituita sua, Cerebrum appellit, chylum pariter deferri non abs re foret asserere, neque novum esset, in ejusdem complementum, aliquid tribuere cùm per ipsum dum Vitales spiritus in Animales transmutat, propriæ dignitatis immemor, Coquinæ, imò fumosæ, quo spiritus ad vaporem, & fumum magis accedunt, munus haud respuat.

De Phthisi, mucidam de Capitis destillatione sententiam adducens, Neotericos de ignaviâ & pertinaciâ temerè accusat. Nam si

Claris

Clarissimorum *Le Clerc, & Mangeti* Bibliothecam Anatomicam, in eâque tot illustres Viros, qui in humani Automatis structuram insudârunt, eamque tot gloriosissimis inventis à Capite ad Calcem nedum reformârunt, sed locupletârunt. Porrò Solertissimum *Schneiderum* de osse cribri, & cuneformi, qui fluxionis hujusce impossibilitatem digito remonstrat evoluisset, pudore suffusus se ipsum cum suis Asseclis, qui non nisi alienis conceptibus Psitacorum ritu ediscere novit, de inertiâ & torpore summo jure culparet. Si enim viæ tam hiulcæ & patentes ut falsò opinatur adessent facilissimo negotio in hydrocephalis aqua, quâdatâ portâ rueret, & in capitis percussionibus ad cruoris extravasati, purisque eductionem Cranii terebratione opus minimè foret, Adeat ergo prædictum Dominum *Schneiderum*, & ibi quâ viâ suppositæ fluxiones sive Cerebri impuritates elutrientur, facilè ediscet, quod verò Capiti adhibitis præsidiis quandoque sistantur, haud mirum, nam etiam plantis pedum, manuumque Carpis ubi magna vasa periaptorum effluvia admittere queunt fluxiones dictas sisti, & ipsæ mulierculæ norunt.

In cordis palpitatione scilicet, syncope, & lipothymia, quod intemperies minimè admittas haud parum miratur, & tamen dum exemplo *Benivenii, Fernelii, Boneti, & Tulpii* easdem probare nititur, remonstrando concretiones excrementitias, & polipodeas, frigidâ ab intemperie natalia ducere, se ipsum ridiculum præstat. Qui enim fieri potest, ut in corpore vivente, imò in corde (per ipsos) caloris fucina tanta, possit dari frigiditas, ut dimissa Pericardii lympha, quam in glaciem facilè vertere deberet, sanguinem inde ipsum, in Tophos, & polypos congelet, sed cachinno hæc digna sunt, & maximè pro earundem curatione sanguinis missio, quâ, cùm per ipsos nil magis refrigeret, in suppositâ hac aligidâ cordis discrasiâ competere posse, ferre haud erubescunt.

In libro tertio ubi chyli necessitatem, pro corporis nutrimento adducit, ejusdem insufficientiam clarè remonstrat, nam cùm admittat, corporis instaurationem subtilioribus ab alimenti particulis, ante comptuosam chyli elaborationem fieri posse, cur eodem pariter modo in integrum restaurari recusat? Etenim cùm chyli elaboratio præter quam gratis, (ut ipse reponis) Ventriculo adscribitur, cum nusquam, nisi fortè, in Tabidis, Hecticis, Arthriticis, & Pueris, qui

qui lacte vescuntur in conspectum venerit, aut in ventriculo non fieri, aut proportione quâ fit in lacteas intrudi necessum erit. Porrò cum in Equis ab assumptâ avenâ, quam integram paulòpost excernunt, vires tamen sic instaurantur, ut continuando itineri sufficientissimæ sint, vel tenuiorem avenæ portionem pro nutrimento sufficere, vel crassiorem chylo haud destinari facilè deducitur.

Liquor ille, qui in Galaxiâ deprehenditur ab aliquibus pro lymphâ habetur quemadmodum, & vasa lactea, à lymphaticis minimè differre, ab aliis, inter quos *Martinus* suspicatur, si ergo corporis instauratis absque previo chylo per ipsum obtineri potest cur tantoperè desideretur,non capio & per me nullus dubito, quin serosus latex,qui in lacteis, vel lymphaticis si mavis, aut Meseraicis conspicitur, chyli, phlegmatis, lymphæ &c. nomine insignibus,non corporis nutritioni, sed aliis præstantissimis usibus ut ciborum masticationi, per œsophagum descensui, faucium, & laryngis pro vocis modulatione irrigationi, Chyloseos dictæ fermentationi, bilis, succi pancreatici, & gastrici reparationi, Pericardii lymphæ, Artuum synoviæ, cruoris seri ad ciendam ejusdem choream, instaurationi deserviat, quorum icorum materia, quia non nisi à fluidiori assumptorum portione attendi potest, hinc post resorptam in corporis alimentum subtiliorem & volatiliorem substantiam, reliquum ceu phlegma aliis usibus ut porrò notavimus destinatum, in lactea vasa non per hiantes ventriculos poros, (nam cùm præter Dominationem tuam, alii quamplurimi, quos inter Lincæus *Leuvuenhoeck* in suis de arcanis naturæ observationibus qui in horum detectionem strenuissime desudavit,hos minimè admittant, sed per filtrationem cum Clarissimo *Entio*, aut per penetrationem cum *Glissonio*, qui utut in corporis peripheriâ poros pariter non admittat sudorem erumpere affirmat). E ventriculo in galaxiam, medio motu peristaltico, quo ventriculus equè, ac intestina spiralium fibrarum beneficio gaudet, impelli, non ab Epate ut sentit *Martinus* trahi, quod cum ceu parenchyma per ipsum, omni fibrarum ordine destitutum sit, ut trahere queat tam facilè explicari nequit.

Nùm indè ventriculi coctio per elixationem, nùm perfermentationem fiat, *Viridetum* qui hanc spartam mirabiliter ornavit consulere posset, nàm cùm Leo ut reponit strutione calidior ferrum non

digerat

digerat Taurus Cane validior ossa non conterat, non calorem, sed peculiare fermentum requiri sufficienter evincit. Porrò si elixatio ad chylosim, ut supponit requireretur, cum liquor elixandus talem concipere habeat calorem ut in ferculis, quæ elixantur deprehenditur, cur ventriculi tunicæ, & præsertim interior non elixetur non video, non ità de fermentatione sentiendum in qua utut ebullitio contingat, tamen quia non à particulis igneis, sed fermentativis duntaxat efficitur, ideò calor si quis adest talis non est, ut in vino, cerevisiâ &c. quin sine molestiâ peroptimè tractari queat, imò herbarum succos citra calorem fermentari autopsia demonstrat, & licèt ventriculus ad hoc symbolum conferre videatur, tamen ejusdem humiditati potius (ut Criptis aliisque locis subterraneis in quibus fermentationes felicius succedunt) quam calori tribuendum venit, eoque magis cum ventriculus ut pars spermatica, & per consequens ex Galenicorum sententiâ exsanguis, & frigida tantùm caloris impertiri nequeat, quantum ad elixationem promovendam exigitur.

Vas breve ad ventriculi capacitatem nihil deducere oculari inspectione qua ejusdem hiatus minimè cernitur satis evincitur. Porrò cum melancholicus humor dictus qui in ventrîculi fundum pro appetentiâ excitandâ eructari credulè nimîs rebatur, ens rationis merissimum sit, cum in liene frustrà inquiratur, ejusdem jam vasis usum commentum pariter esse cum Dominatione tuâ sentire liquet, aliquid verò, vas illud (ut tale non sit ut Antiquis audiebat, sed funiculus potius arteriis, venisque constructus) ad ventrioulum deferre pro ejus fotu, vel (secundum sententiam illorum, qui sanguinem nutrire nolunt) alimenta certissimum est, & sic ad ventriculum non humorem melancholicum, sed succum alibilem derivari peroptimè sentis.

Quæ de Bulimo profert meræ sunt nugæ Puerîs, & Mulierculis sub Camino fundendæ. Arbitrabar sanè ipsum, in frigoris diaphoresi, quæ communi Medicorum hypothesi adversatur, confutanda, totum occupatum iri, ast cum de hoc nè verbum quidem, ejusdem supinitatem mirari non possum, tanto magis cum Pedagogum Tyronibus agens, quasi ventriculi actio, non ex necessitate, sed ex consilio procederet, in ejusdem facultate recensenda totus impenditur.

De picâ, & malaciâ, non nisi externæ cænæ reliquia, & frigida

fercula opponit, in eo verò quod te urget, exoticam humorum phantasiam stultè, imperantem pro causâ reposuisse! ignorat *Martinus* quod in rerum explanatione, melius semper est ad sensibiles, & manifestas, quam ad abditas, & ocultas, (ut ipse audit) causas confugere, Phantasiam enim in hoc casu pro humorum, vel si mavis fermenti ventriculi textura, qua œsophagi fibrillæ diversimodè jectigatæ, hanc, vel illam ideam in Animâ imprimunt, sic ut hoc vel illud expetet alimentum à Dominatione tuâ sumi arbitrarer, quare in hoc sensu phantastica humorum dispositio non malè sed peroptimè sonat.

Causa verò cur in prægnantibus rei appetitæ imò quandóque, & exosæ stigma, contacta in parte imprimatur à Dominatione tuâ luculentissimè exponitur, (si tamen liceret) adderem, quod cum Parentis idea, tota in fœtus formatione absorpta sit, motiones, quas in in proprio, in fœtus pariter corpore exercet, & quia fœtus, ob mollitiem, & teneritudinem impressiones facilè admittit, & retinet, hinc expetitæ, vel exosæ rei character, qui in contactâ Matris particulâ ob duritiem imprimi nequit, in fœtu facilè recipitur.

Quod autem, temporibus, quibus fructus adolescunt, in fœtûs stigmate pariter surgeant, & crescant, fit quod Atmosphæra tunc temporis dictorum fructuum effluviis saginata, in fœtûs stigmate poros iisdem recipiendis aptatos inveniens, ut crescant, rubescant, atque maturent, sufficiens vectigal elargitur, & hoc modo res explicata, quia mentem sciendi cupidam sufficienter erudit, ideò huic magis, quam ineffabili, *Martini*, acquiesci posse censerem.

Pro curatione, Rosæ Cantilena pessimè sonat, nàm cùm affectus isti mulieribus ferè semper, quibus hystericæ passiones dictæ facilè à rosâ excitantur, contingant, miror cum tot alia jucundissima pharmaca, quæ stomachum haud subvertendo suavissimè purgant innotuerint, putido, & insuavi huic syrupo palinodian canere adhuc sustineat.

De siti Theoriâ, non secus, ac doctrina insipida est, nam dùm salem microscomicum, cujus existentiam, nedùm gustus ipse, sed Vulcanus clarè demonstrat, *Martinus* negare contendit, quantum à vero abludat rerum analisis satis superque explanat. Salsedo etenim, quæ in salivâ, sero, Lotio, sudore &c. deprehenditur, cum non adhuc experti

perti ignis soboles audiat, ejusdem existentiam luculenter evincit, & taliter ut spagyrici jugi corporum analisi edocti, Peripateticorum Elementis posthabitis, Sali Sulphuri, & Mercurio, rerum naturalium genesim tribuerint, & reverà si Vulcanus qui non nisi destruere novit, quomodo Salem producet, si ejusdem amplexus Cane pejus, & Angue devitans etiam ad levem ignis contactum ceu hostis infensissimus statim crepitando discedit. Porrò si alimenta quæ sumimus sunt sale ferè conspersa, si iisdem constamus, quibus nutrimur, quomodo sine sale esse poterimus; imò ejusdem tanto urget necessitas, ut optimâ cum ratione enunciaveris, sine sale vivere impossibile velut haberi, & quamvis aliqui sine sale, quia eodem nimis onusti, ut Phthisici, Hectici, & Hydropici vivant, majoris mali, non oblectamenti causa, hoc præstant, Bruta ipsa quia fercula hactenus parare minimè norunt, ideò solis herbis contenta vitam ducunt, non ita tamen, quin si ad salem extremis labiis quandoque accedere contingat, ut in Equis, Bovibus, Ovibus, Capris, &c. eodem avidissimè non vescantur. Flandri verò, & Compatres illi, quos sine sale *Martinus* vivere ostentat, vel ob inopiam quâ hunc sibi comparare non possunt, vel quia marinas oras incolentes, ubi alimenta sapidissima sunt, vel aër salinis particulis onustus hauritur, ideò per aliquod tempus, sine sale erumnosam vitam perducunt, saccharum inde salis speciem pariter esse spagyrica evincit, quæ ab eodem, haud secus, ac à sale marino ardentem, & corrosivum spiritum elicere novit, hujuscæ ergo salis tantummodò causa, si quando ejusdem spicula haud sufficienti liquore diluta, inquilinis etiam partibus, ut sunt guttur & fauces, rigiditate, molesta fiunt, sitis exoritur, tandiù inde perseverans, quandiù congruo liquore diluta, retusa, molliaque evaserint, quod indè quia in Tabe, Hydrope, & causa tam facilè impetrari nequit, ideò *Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ*, quod non contingeret, si per solam humectationem sitis auferri valeret, & quia salium spiculis excretoria salivalium glandularum vascula in spasmum contracta serosi laticis iter, ad fauces precludunt, hinc exorta faucium ariditas, humiditatis defectu sitim insimulat, quum reverà salinorum duntaxat spiculorum rigiditate contingat, quibus inde levi, vel foris, vel intus, accedente madore retusis, atque dilutis spontè etiam, ut in dormientibus, vel alio distractis sitis

 mole-

molestia haud rarò sedari consuevit, quod minimè fieret, nisi circulationis lege per arterias ad glandulas, ductusque salivales (non autem per credulam Cerebri fluxionem) lympha deducta, salium rigiditatem, indeque ortam vasorum contractionem auferret, ex hoc pariter luculenter deducitur, cur in dysenteriâ & causo sitis accedat, nam in causo serosus latex velut absorptus, in dysenteriâ verò profusus, cùm microscomicum salem sufficienter non diluat, ejusdem rigiditati, quâ fauces indè stimulantur, sitis occasionem ministrat, undè quamvis circulatio perennet, lymphæ tamen inopia quia ductus salivales consueto tributo fraudantur salibus rigidioribus magis affectis sitis intenditur, in hunc finem singulis momentis experimur ex simplici papyri, aliusq; rei etiam solidæ, quâ serum ad fauces allicitur masticatione, sitim quæ largis liquoribus minimè cesserat sedari, & quia salium spicula vini spiritus. strenuissimè infringit, unde salis, sulphuris, Nitri acerrimus spiritus, cum vini alkohol circulatus dulcis evadit, ideò spiritum vini debitè tamen, decentique vehiculo propinatum haud sine ratione commendas, verùm enim verò quia nil promptius nilque facilius salem dissolvit quàm aqua, ideò aquæ encomiis, non quatenus humectat, sed diluit, sitis tractatum absolvis.

De Cardialgiâ, inconstantiæ te accusat, quod cum Animam, jam suprà in Cerebro reposueris, mox tui immemor eandem in Ventriculo velis, & de facto si substantia spiritualis alicujus ubicationis capax adesset, in hac parte potius, ubi vegetabilitatis munia ad humani automatis sustentationem simpliciter necessaria exercet, & quâ læsâ tantùm non vita vacillat, quam in alterâ locari deberet, nam cùm suprà innuimus functiones Principes dictas, in Cerebro, naturales verò in ventriculo exequatur, vel in hisce duabus, vel in harum altera constitui posse videtur. Reliqua indè quæ hic profert, ut situm olentia attingenda vix sunt, & præsertim quæ de stomachoso, & putido syrupo rosarum profert, quo, ut supra innuimus, cùm innumera suaviora, & præstantiora innotuerint, miror quomodo turpi hoc præsidio ægrorum palatum adhuc audeat conspurcare.

De Nauseâ, & Vomitu, quid per suppositum *Vivens*, quod *noxam ab humore irritante recipiens, fibras transversales corrugat, & subvertit organum ad expellendum noxium*, intelligat, libentissimè audirem

rem, si fortè cum impetum faciente Dominationis tuæ, aut *Helmontii* indignatione Archæi coincidat, nàm si sic esset, cùm hæc irrideat, cur Vivens pariter suum irrideri haud mereatur, Philiatris proponitur.

Pro Choleræ Coronide, ubi Neotericos ut gratis, atque jucundis suis præsidiis dimissis ad syrupi Nicolai usum, hortatur, supinam suam nimis profert inscitiam. Quis enim tàm stolidus est, qui frugibus inventis glandibus (porcorum pabulo) adhuc vesci sustineat? Ignoscat illi Deus, præsertim cum apud nos, citra catharticum, & emeticum, solo hipnoticorum usui, hæc curatio felicissimè absolvatur.

In lienteriâ, & Cœliacâ affectione, Acres Modernorum sales, Pylorum intempestivè aperientes, admittit, cur ante debitum tempus, cibum è Ventriculo exturbando lienteriam pariter excitare nequeant non video, præsertim cum intestinorum fibras vellicando, dysenteriæ, & choleræ producendæ deserviant.

In Diarhœæ, & Dysenteriæ pathologiâ, tota controversia circa pharmacum Compressivum vertit, & reverà, cùm compressivum hoc pharmacum potiùs Chimericum sit, quàm reale, cùm purgare, & adstringere ab eodem præsidio, uno eodemque tempore impetrari non valeat, ideò non sine ratione à Dominatione tuâ rejicitur. Si enim quod alvus post pharmacum sistatur, sic nuncupatur, jàm omnia medicamenta, & maximè validiora, quæ postquàm debitis icoribus corpus expoliarunt, per aliquot dies alvum in sicco relinquunt, compressiva dici deberent, vel si fortè quia Cathartica spicula, Ventriculi, Intestinorumque fibras, premendo, & comprimendo, superfluos, vel inquilinos icores extorquent, compressiva dici merentur quælibet cathartica, quia hoc modo ferè operantur, compressiva pariter erunt, undè hoc compressivi nomen, vel nullis, vel omnibus aptari debet.

Quoad Venæ sectionem, quam in dysenteriâ ubi pletoricus sit Patiens, comendat, ridicula pariter est, qui enim fieri potest, ut in Vase undique pervio, undè liquor, ut in nostro casu, nedum excrementitius, sed & nutriritius, ad vasorum etiam inanitionem, sanguine non excepto, cui dysenteria nec parcit, jugiter fluit, in tantum augeri valeat, ut plethoricam dispositionem inducere queat! &

maximè cum præter dictam evacuationem in humani Automatis reparationem, aliosque præstantissimos usus, in tot fluida jugiter dispensari cogatur, quare si in hoc casu Venæ sectionem ad superos etiam clamando refellis, summo jure procedis, & tanto magis, cum intenta revulsio, stante Circulari sanguinis motu, Vasorumque structura, obtineri non queat.

Ad id ultimò, quod petit, dicerem melius esse intemeratum ulloque modo pollutum Cruorem dimittere, quam Balsamicam ejusdem portionem hauriendo, ad Tabem, Cachexiam, & Hydropem ut passim occurrit, Miseros patientes deducere.

Reliqua ceu nullius momenti lubens omitto, & præsertim quæ de Nicolai, & Rosæ Nectare hariolatur, quorum Calix, sine invidiâ, ut sibi prosit æternum præcabor.

Capite de fluxu Epatico, ubi *Galeni* præjudiciis emancipatus, hematoseos munus epati restituere affectat. Laborem sanè suis humeris imparem suscipit, dùm enim Anatomes prorsus ignarus, Clarissimos Naturæ Mistos, qui tot gloriosis inventis Orbem Medicum illustrârunt, insultat Histrionem agit (nàm *sutor nè ultra Crepitas*,) & de facto ubi chylifera *Aselij* Vasa per intestina & mesenterium dispersa (quæ inde cum à suo *Galeno* perspecta haud fuerint, cur admittat obstupeo) prosequitur, partim ad venam portam, partim ad succum lacteum ferri supponit, neq; per hoc epar sanguificare remonstrat, nam cum neque in ramis Venæ portæ, neque in meseraicis chylus appareat, sed sanguine ferè turgidæ sint, vel chylum ad ipsas minime ferri, vel statim ac ipsas ingreditur in sanguinem verti, & sic non epar, sed dictas Venas (& tua esset sententia) sanguificare fatendum.

Nec obstat quod objicit; Oleum scilicèt ab Oleo, Vinum à Vino minimè fieri, nàm nemo unquàm somniavit, sanguinem, à sanguine propriè elaborari, sed quemadmodùm Oleum, Vinum, Cerevisia &c. recens, Veteri affusa perficitur, citiusque maturat, Ita chylus sanguini immistus, ejusdem motu, & colore, non secus ac Vinum album, rubro commistum, absque substantiæ mutatione, in purpureum, in quem sponte suâ tendit facile tingitur; Nec ad hoc Vitalis actio requiritur, nam cum, non per coctionem dictam, sed per simplicem mistionem, testuramque inversionem, hoc fiat,

ideo

ideò non mirum, (cum multi dentur liquores, albæque pultes, ut far, oriza, Amylum, ſuccus Cicorij, Boraginis, Cydoniorum &c. qui ubi nimis denſari contingit, ruborem concipiunt) ſi chyli bululæ, quæ prius album præbebant, ſanguinis preſſione & motu compactæ, ruborem inſimulent, undè nos Doctiſſimum Collegam agnoſcimus, qui attritis ab alimentis, chylum, ex chylo ſanguinem, per ſolam fermenti injectionem citra ignis torturam, jucundiſſimo ſpectaculo parare novit. Nec aliter in ſuo epate fieri arbitrarer, nàm cum de propriâ ſubſtantiâ, quàm chylus minimè attingit haud tribuat, ſed tantummodò in ejuſdem *Vaſis* cruentetur, jàm non epar in ſuâ hypotheſi, ſed ſanguinem in ejuſdem vaſis contentum ſanguificare, non ventriculum, ſed ejuſdem fermentum (quod inde ſi portionem præteriti chyli admitteret, non malè ſentiret) chylificare, non Cor, non Cerebrum ſpiritus (ſi qui dantur) progignere, ſed eoſdem dumtaxat rectificando perficere deducet.

Sanguinem indè vivere, ſi ejuſdem Creator aſſervit, negari non debet, porrò ſi Animæ paſſiones, Ira puta, Metus, Verecundia, & reliquæ ſolo ſanguinis Iconiſmo repreſentantur, jam vel ſanguinem vivere, vel Animam in eodem nidulari autumandum, eoque magis cum Animalia quo plus ſanguinis habent vividiora, quo minus ſegniora adnotentur. Verbo ſi ex Doctiſſ. *Louveri* Experimento, ut alibi innuimus, denegato ad partem Cruoris affluxu, ſenſu motuque fraudatur, nedùm ſanguinem vivere, ſed & aliis partes animare fateri cogimur, & licèt Membranæ, fibræ &c. quamvis exangues ſenſu tamen exquiſitiſſimo præditæ contrarium inſimulent, tamen quia ſanguine utut pauco, ſpirituoſiſſimo, ſumméque Volatili turgidæ incedunt, ideò inopiam, qualitas peroptime compenſare valet. Nec obſtat quod ſanguis, per ipſum, alimentum audiat, nàm præterquamquòd à ſanioribus noſtri ſæculi Poliatris, impugnatur, cum ab aliis, ſubtiliori alimenti ſubſtantiæ, ab aliis chylo, ſero, ſucco Nerveo &c. hoc munus tribuatur, cùm pinguedo, Caro, imò partes etiam ſolidæ extremâ in inediâ, in Corporis nutimentum concedant, animatas hac de causâ, neque adeſſe dicendum.

Quod vaſa lactea recta ad ſaccum chyliferum ferri debeant falſiſſimum

mum est, nàm cùm dicta vasa, ceu Thoracici Trunci radices sint, jam non rectâ sed tortuosâ viâ ut in Arboribus procedere debent, secus tàm citò & copiosè ad dictum saccum deferreretur chylus, ut & suffocationis & aliarum erumnarum haud raro occasio fieret.

Porrò cum ductus Thoracicus per ipsum, tenuis, & exilis sit, non àffatim sed lentè, tùm ob disruptionis motum, quin ne dùm sinistrum Cordis Thalamum ingreditur, suffocationem inducat, impelli, & progredi debet, in hunc ergò finem phlegma chyliferum copiosum esse non decuit, nàm cum post Corporis instaurationem, excrementorumque *secretionem* quod Corporis in alimentum cedit exiguum sic sit, ut ad *Sanctorii Staticam* appendi vix mereatur, ejusdem per consequens phlegma quod chyli nomine venit, non nisi exiguum pariter esse valebit eoque magis cum *Entii*, *Coles*, aliorum Celeberrimorum Poliatrum in Dominationis tuæ sententiâ, Corpus sanguine haud nutriatur, obiter si chyli portio, quæ Cor appellit, ejusdem instaurationi ex *Martino* inservire potest, cur aliis partibus hoc non continget?

Quod subdit de lactationis tempore, quia chylus ad mammas fertur ideò sanguinem minui gratis dicitur, etenim sive sanguis, sive subtilior alimenti portio, sive sit chylus, hoc semper succedet.

Ad tertium *Bartholini* argumentum ubi venas emulgentes cum lymphaticis, vasis confundit, hoc nunquàm *Galenum* ejusque Asseclas somniasse eorundem monumenta fatentur, prærerea cum emulgentium venarum, cum lymphæ ductibus sit nulla proportio cum isti tenues, illæ Crassi, hi pellucidi, illæ atræ, hi tenuibus ab intestinis &c. illæ à Venâ Cavâ procedant ut sustineri queat obstupeo, tantoque Magis cum *Galenus* post tot, ut præter Cadaverum sectiones de iis nè verbum quidem protulerit. Clarissimum demùm *Bartholinum* pro chyliferis lymphatica vasa quandoque appellasse tale non est crimen (quod fortè typis occasione contigerit) ut in linceo Poliatro à Cæcâ Talpâ criminari mereatur.

De partium ortu, & primatu litem dirimit Clarissimus *Leeuwenhoeck* qui in suis Arcanis Naturæ Masculinum semen ex animalculis actu viventibus constare ad oculum exponens, non partes sed totum Animal omnibus numeris completum priusquam Uterum, aut ovum ingrediatur, jam esse remonstrat, sic ut nulla de novo

genera-

generatio, sed Animalis duntaxat explicato, atque nutritio, ut in plantarum gemmis, aut seminibus contingat. Porrò si in Galenicâ sententiâ Epatis parenchyma concreto ex sanguine constat, quomodò sine previâ sanguinis in Corde, vel aliâ in parte generatione sucrescet, tanto magis cum secundo ab incubatu Ovi die ut notat Clarissimus *Malpighius* ante epatis vestigia punctum saliens sub Cruoris larva micare incipiat.

Ad ultimam tandem objectionem, ubi Vasa lactea ad saccum chyliferum haud ferri contendit cùm numerosa nimis sint, parum Anatomes peritum se ostendit, nàm quis diceret innumeram fibrarum sobolem, quâ cunctum Corpus conspersum est ex spinali fistulâ Venarum, Arteriarumque satellitium à Venâ Cavâ, Arteriâque magnâ tanquam ramos à Trunco procedere, & tamen Anatomici omnes quibus pro Cerebro fungus non est ità concludunt.

Iliacam passionem non à motu peristaltico inverso, sed ab intestinorum obstructione, vel compressione tantùm fieri contendit, & tamen ut fæces induratæ tormina, & vomitum inducant in obscuro relinquit cùm enim contumacissimæ dentur alui adstrictiones ad plures dies quæ non nisi remediis solvuntur, & ileus non accedat, aliis verò quibus alvus fluidissima est, & superveniat, jam præter obstructionem aliquid aliud quod splenicas fibras urgendo ad contrarium motum impellat requiri fatendum, hoc enim non nisi irregularium, exoticorumque, salium spicula esse queunt, quæ inde sive ab aëre, sive ab alimentis, sive ab excrementis deriventur dummodò prædictas fibras proritando, facultatem suam expultricem ad motum contrarium, impellant, etiam sine alvi constipatione & Compressione volvulum producere peroptimè valent, eoque magis cum apud *Hippocratem* etiam cum alvi fluiditate Iliaca passio contingere queat.

Intestinorum Convolutio ridicula est, nàm cum Mesenterio firmissimè adhæreant, & alligentur, non nisi gladio ut à lanionibus separata, intorqueri ullo modo potiuntur.

Ad historiam *Matthæi de Gradibus* quam negare magis quam probare videtur, non mirum cum plus negare Asinus, quam probare

Philoſophus poſſit, & maximè cum re admiſſa propoſitio intenta labaſcit.

De Colicâ, in Clyſteribus totus revolvitur, qui inde cum ad intestinum Colon minimè aſcendant haud injuria à Dominatiotione tuâ reſpuuntur, eoque magis cum ſolis Alkalicis, hypnoticis nuptis ſpicula illa quæ ſpirales Inteſtinorum fibras urgendo, ad excretionem cogunt, obtundendo, & mulcendo, Curatio feliciſſimè abſolvatur.

In malo hypochondriaco, de Viſcerum Antipraxiâ duntaxat lis eſt, quam dùm *Martinus* ceu pro aris, & focis certando ſuſtinere tentat, dùm Epatis calorem tantùm intendi ut Omenti pinguedinem in picrocolis ferè colliquet, miror quomodò ab eliquatâ hac arvinâ, ventriculus ceu Caro in verru minimè aſſetur. Porrò cum Acidum ſtiggium, & eſurinum, in Hypochondriacorum ventriculo ſemper luxuriet, ut hoſpes, hic ardens, in regione tam frigida nidulari queat, vix percipi poteſt.

Humano in Corpore partes ſeu Viſcera equaliter calere, ſic ut Cor non magis quam Epar, Pulmo quam Ventriculus, Renes quam lien &c. eſtuent, ad Termometri lancem in Brutis recenter mactatis experiri poteſt, undè hæc viſcerum antipraxia, ut ignis fatuus evanuit.

In epatis pathologiâ, totum virus contra Neotericos ſanguinis circuitus Fautores expuere nititur, & non ſine malitiâ, nàm cum Galeniſtarum methodus, ægrorum imò laniena cruoris chorea admiſſa vaſorumque prout ad oculum remonſtratur ſtructura, ſuſtineri nequeat, ideò ad hanc evertendam, Jatricemque ipſam, in aprico feliciter jam conſtitutam in priſtinum chaos (proh ſcelus?) revocandam, Vafer ut miles, etiam ſenſibus fide ejerata totis viribus contendit, ſed quid mucida ſua argumenta? ab omnibus facultatibus Gallicana ſcilicèt, Haphnienſi, Burgundia, Batavica, Londinenſi, Italica, imò Leopoldina, majoribus longè privilegiis, ac dotibus ab Auguſtiſſimo Leopoldo, mox regnante Imperatore, ac fuerit quondam Salernitana, ab Invictiſſimo Carolo Quinto inſignita, ad nauſeam jàm confutata contra rem tam claram, & ſenſibilem in cujus confirmationem porrò nenias contexere pudet, eoque

que magis cum à Clarissimis *Lovero* Majori *Malpighio*, *Leuvenhoeck* aliisque Naturæ mistis, in Ranis, Piscibus, Pullis, Gallinaceis, Indis &c. ope microscopij sic palam monstretur ut de eâ dubitare de solis luce, foret ambigere, & si Humana Pietas in Viventibus Hominibus hanc experiri haud vetaret, præterquamquod in Venarum, Arteriarumque Sectione (quicquid obstet *Martinus*) conspicua jam est in decorticatis vasis (ut in Brutis) tàm nitida foret, ut omnis dubitandi ansa actutùm decederet, & quamvis magnum quid super arteriosi, venosique sanguinis differentia ostentare nitatur, tamen vel nulla, vel si quæ est, per accidens duntaxat, & circa exeundi modum contingit, Nàm cum sanguis ab Arteriâ cum impetu, & saliendo, à venâ vero lentè paulatimque procedat, fit quod ille ob majorem, quam in nixu patitur rarefactionem copiósioribus lucis radiis admissis splendidior, & rubicundior, quam venosus appareat, cæterùm in pelvi exceptus exigua vel nulla differentia intercedit, Nam ego elapsis cum Galenicæ Lanienæ navabam Arteriotomia in quadam Hæbreâ, quæ immanissimâ Cephalalgiâ urgebatur, in Temporibus instituta, sanguine ut ut maxime saliendo exiret in Vase excepto à venoso nil penitus differre conspexi, imò testari candidè possum, è vena extractum rubicundiorem longè & spirituosiorem haud semel vidisse.

Præterea cum Cruoris motum progressivum, quo ad Cor, hinc ad universam Corporis ditionem, non obstante arteriæ systole qua (ut ait in venam refundi deberet) fertur, admittat, suis speculationibus, inanibus ceu commentis dimissis Autopsiæ stultorum Magistræ facilè concederet, & maxime cum facultatum triga, cui totum trahendi munus concredunt, jam expiraverit, sed quia contradicendi studio veritatem meridiana luce clariorem obscurare nititur, non mirum si contra egregios Poliatros insurgens, ceu Canis ad Lunam oblatret.

Altera petra scandali, est via, per quam sanguis ut circularem suum motum per expediat transire tenetur, nàm cum in medio Cordis septo exiguissima dentur foramina, impossibile ducit tantam Cruoris copiam eadem trannare, sed quid tum ad circulatio-

 nem?

nem? Si magis volatilis, & spirituosa portio per dicta foramina tantum, ceu per cribrum trajiciatur, reliqua inde per Arteriam Venosam, ad Pulmones, ut nitro aëreis particulis alkoholizata, hinc per Venam arteriosam ad sinistrum Cordis Ventriculum pro circulari choreâ ducendâ mittatur, nil sane per hoc absurdi consequitur, nàm cum in opere tam præstanti, sine quo vita esse recusat, ut ut duplici via utatur, non officit, Nam cum Circulatio ad oculum ut innuimus jam patentissima, negari porrò nequeat, tamdiù in Observationibus, continuandum, donec mirabile hoc supremi Opificis artificium planè innotescat.

Per doctissimum *Leuvenhoeck*, Vena, & Arteria non differunt, sed unicum tantum vas per universam Corporis ditionem continuatum ad esse hac differentia, quod qua peripheriam spectat Arteria, quâ verò centrum Vena dicatur, fatetur, Batavica vero Facultas, *unum duntaxat Tubulum instar Arboris ex uno trunco inferiori, innumeros, variosque ramos in summitatem projicientis esse profert, sic ut omnium vasorum, stips statuatur Cor, à Corde Arteria, quæ inde ubi terminatur in Cerebro abit in glandulam, ex glandula fit filamentum, ex filamentis nervi, hi verò per musculos, & reliquas Corporis partes distribuuntur. In renem transiens arteria, itidem primò mutatur in glandulam, ex glandulis prodeunt filamenta, seu canaliculi, ex hisce fiunt carunculæ, ex carunculis ampliatis pelvis, ex pelvi coarctata ureteres, ex hisce dilatatis vesica, & sic deinceps, musculi oriuntur ex arteriarum extremitatibus, in fibras migrantibus, & laxè combinatis, Fibræ hæ arctè juxta se invicem appositæ constituunt tendinem, adhuc magis coarctatæ ligamentum, firmius tandèm junctæ, & proximè apposita cartilaginem, & os, ipsum exhibent, Ubi desinit arteria ibi, vel glandula est cum vasa suo excretorio, vel vena cruorem reducens, Hoc modo omnia in Corpore nostro, ex tubulis constant, adeout membranæ, ossa, dentes, periostium, nihil aliud sint, quam minutissimi canaliculi juxta se invicem diversimodè appositi. Dolor proinde ostocopos, non ossibus, sed periostio, membranæ tenuissimæ ex filamentis juxta longitudinem extensis est adscribendus, Omnes autem Tubuli ex uno tubo ceu stipite oriuntur, neque differunt, nisi ratione porositatis liquorumque, quos vehunt; Circulatio quoque liquorum variis probatur experimen-*

rimentis, ita si musculus juxta fibrarum longitudinem dissecatur, nihil vel parum liquoris effluit, si verò transversim, cruor copiosissimè extillat, quia tunc omnes fibræ discissæ sunt, instituta in fibras musculi injectione, videre licèt quomodò liquor in ipsas venas transeat, & sic per omnes Corporis partes humores circulantur hæc, & alia ex Clarissimo *Dolæo* transcribere licuit, ut & illud Magni *Coo*, effatum, *Confluxus scilicèt unus, Conspiratio una, consentientia omnia* palam fieret, & Vasorum structura fluidorumque circulatio innotesceret de quâ si aliqui dubitârunt, non in ejusdem destructionem, ut lividus *Martinus*, sed in veritatis perquisitionem objectiones duntaxat suscitârunt, undè præter alios, quos memorat, Famigeratissimus *Gassendus* * hæc habet. *Vide duntaxat ne non statis manifestum fuerim, celebres illos opiniones de venarum lactearum usu, deque circuitu sanguinis, non ideo abs me impugnari, quod eas probabiles non putem, sed quod contendam solummodo difficultates proponere, quæ vitæ sunt mihi ab usque initio quibus responderetur, dignæ. Nàm, quod præsertim quidem spectat, ad sanguinis circulationem, ea mihi potiùs sic arridet, ut perparum absit, quin habeam indubiam, etenim est aliquid etiam quod ipse mihi ad meas illas difficultates respondet, tametsi non ità mihi satisfacio, quin sperem mihi quandam ab aliquo alio lucem affulsuram.*

Omitto hic reliqua, quæ circa motum progressivum quatenus scilicèt liquores propriis receptaculis semel excepti ab iisdem porrò non refluant, contra experientiam adducit, nàm ut à lacte in mammis admisso exordiar, præterquam quòd in Puerperis per Muliebria passim educitur, cum saliva foras exisse, imo per ulceratas scrophulas quotidiè manasse refert Clarissimus *Valdschimid*, ** salivam ad os, & palatum relegatam in Ventriculum iterum ut pro fermento inserviat descendere, probat Famigeratissimus *de le Boë Sylvius*, semen in vesiculis seminalibus semel exceptum, peregrinis effluviis pollutum ad Caput, artus & Corporis peripheriam deferri immanes Celticorum erumnæ luculenter evincunt, lympham pro sanguine diluendo in Venas reassumi, succum pancrea-

* In Append. de Novo circa Inane experimento pag. m. 312.
** In Epist. 3. ad Dolæum.

ticum chylo remisceri in dubium non vertitur, urinam, calculo caruncula, trombo, aliisque modis in renibus aut vesicâ supressam, iterùm per emulgentes in Cruoris sinum receptam necem haud rarò intentasse practicorum monumenta fatentur, imò fæces ipsas in intestinis hærentes ratione vacui majora in vasa resorptas lethalissimis morbis rudimenta potuisse cariosi Galenistarum Codices proferre haud erubescunt, sed quid porrò hisce nugis immorari, si hydrargirij inunctio, ulcerum, vulnerumque balsama, unguenta, emplastra aliaque iisdem applicita, unà cum salivâ, summâ cum molestiâ haud semel excreata, hæc palam evincunt, undè liquet quantùm fænoris nostro hoc ævo ne dum Medicinæ sed reliquis aliis artibus Ingenti cum Inventorum gloriâ, ægrorumque emolumento accesserit, & licèt, *Platonis*, *Aristotelis*, *Galeni*, *Hippocratis*, aliique similis doctrinæ toparcæ mox minimè vigeant Baconis tamen *de Verulamio*, *Gassendi*, *Cartesii*, *Paracelsi*, *Helmontii*, *De le Boë Sylvij*, *Harvei*, *Bartholini*, *Malpighij Leuvenhockii*, eorundem defectum compensare, imò & superare, peroptimè possunt.

Apelles, *Zeuxes*, *Parrhasios* &c. ne dùm æquiparant, sed longè excellunt Bonarotæ, Urbini, Bassani, Procacini, Innumerique alii, nostri sæculi ornatus, qui ne dùm Alexandri digitos erectos, Uvasque pictas, sed multo præstantiora Picturæ prodigia, quibus Celeberrima Parthenopes, Indiga haud fiet, sine Antiquorum invidiâ reliquerunt, & si Aves ad eas non avolarunt, est quod non tam stolidæ, & Homines tàm Creduli, ut illis temporibus, mox reperiuntur.

In sculpturâ tot modo eminent, qui & Herculem Farnesianum, & Venerem Magni Ducis excedunt, ut si cunctos recensere vellem, charta deesset. Si Moderna ædificia, nostrique sæculi Delubra sua saltem in Urbe *Martinus* attento oculo prospiciet quantum Antiquis præstent non sine stupore fatebitur.

In Cosmographiâ, Geographiâ, Hydrographiâ &c. præter *Columbum*, aliosque innumeros novarum plagarum Detectores, Geographicæ, Hydrographicæque Tabulæ dimidium plusquam adauctæ quantum profecerint Moderni, cunctis exponunt.

Cogi-

Cogitationes Aſtronomicas Neotericorum, non inventiones ſed realitates adeſſe, Copernicana, Ticobraentia, & Carteſiana ſyſtemata, novaque ſydera Antiquis prorſus ignota, palam evincunt.

Si circa Matheſim, *Khircherum*, *Scotum*, *Boilem*, *Strumium*, *Tondinum &c.* conſuleret nedum Columbas Volantes, ſpecula uſtoria, Capita loquentia, aliaque à *Martino* recenſita, ſed Corpora integra ambulantia, Organa hydrolautica, Cameras harmonicas, Machinas ad Vacuum, Thermometra, Microſcopia, Teleſcopia, aliaque innumera portenta Antiquis neque ſomniata, non ſine ſtupore deprehendet.

In Poëticis ſic Vates modo præcellunt, ut Antiquorum Muſæ tanquàm raucæ Cicadæ obſtrepere videantur.

Minus obſtat quod de Aquis, fontibus, & fluminibus commentat, nàm tritum ſat eſt, & vulgare, quod *flumina undè exeunt revertuntur & Mare ideò non redundat*, quia proportione, quâ intrant eademmet pariter, egrediuntur, nec officit quod pluviæ eorundem defectum quandoque compenſent, nàm accidentale duntaxat, hoc eſt, etenim ſi pluviis hiſce aquis ſtandum tantummodo foret, flumina, fontes, & ſtagna, eâ facilitate quâ creſcunt, eadem pariter niſi per terræ poros à Mari novum vectigal ſuſciperent, decreſcerent, ac ſiccarentur. Nàm pluvia, non ex novâ aquarum geneſi, ut ſentit *Martinus*, ſed ex fluminum, fontium, Mariſque effluvis, à quibus, ut oculis patet elevantur, fiunt, quæ in Nubes prius denſatæ, mox in Terram deciduæ, ejuſdem uſibus ſic ſupremo jubente Jeovâ, iterùm, abſque eo quod Circulari eorundem motui officiant, in pluvias reſolvuntur.

De utroque ictero, quid ſuper te addam non habeo, verùm quidem eſt, quod ſi guſtus ſaporum eſt cenſor, quod cum ictericorum fæces tàm avidè à Canibus devorentur, eorumque urinæ non niſi ſalſedine proferant non à bile, quæ has amariſſimas, & per conſequens ingratiſſimas redderet, ſed vel à ſcoriis ſtercoraceis, vel à ſalibus (quod probabilius) reſolutis pendere arbitrarer, qui inde prout magis, & minus concurrunt, ſic Colores (ut in lixiviis) mox in flavum, mox in viride, mox in atrum plus, minus mutari contingit.

In lithiaſi dùm ſanguinem, pro arcenda, vel tollenda inflammatione

tione educere suadet, inflammationis causam minimè attingit, nam si hæc à calculo vel pungente, vel comprimente dependet, hoc non subtracto, utut ad deliquium detrahatur sanguis, inflammatio nusquàm decedet.

Hæc pauca Vir Ornatissime ut meæ erga te observantiæ specimen exhiberem communique fato occurrerem, in compendium adducere duxi, alia quamplurima, vel quia serius à Dominatione tractentur, sicco pede transegi, scio te adhuc in Vivis, tuas Theses tueri sufficientissimo, nostris conatibus haud indigisse, hosce tamen qualescumque fuerint grato animo ferre, sic enim ingens illa propensio quâ erga te trahor, jussit, voluit, atque coegit.

Vale.

Astæ Idibus Junij

1700.

JOHANNES BAPTISTA WLPINUS
Medicinæ Professor.

NUNCIUS PARNASSIUS,

SEU

EPISTOLA EX PARNASSO

A

SEBASTIANO BARTHOLO

Ad Celeberrimum, & Reverendissimum Dominum

CAROLUM MUSITANUM

PHILOSOPHIÆ, ET MEDICINÆ PROFESSOREM.

KRUSWICK.

Sumptibus PETRI ANTONIJ DE MARTINO.

M DCC.

Typographus Lectori.

LIcet hoc Opusculum NUNCIUS PARNASSIUS inscriptum, Authoris nomen in fronte non præseferat; nihilominus eum concinnatum fuisse à JOSEPHO PRISCO *in Neapolitano Archigymnasio Iatrias Professore*, viro planè erudito, nec vulgaribus tantùm, sed interioribus, & reconditis literis perpolito, accepi: tu verò quisquis Author sit, hoc fruere. Monitum tamen te velim Lector, quid si hujus Epistolæ artificiosam structuram penitùs cognosci exoptetur, perlectum prius oporteat XIV. Relationem ex Parnasso Centuriæ II. Celeberrimi Trajani Boccalini. *Vale.*

VIRO

VIRO

CELEBERRIMO, ET EXPERIENTISSIMO,

DOMINO D.

CAROLO MUSITANO

PHIL. ET MED. PROFESSORI.

SEBASTIANUS BARTHOLUS

S. P. D.

CUM magnus Apollo, Kalendis Maij proximè elapsi, inclyto Musarum choro, poëtarum principibus, atque literatorum proceribus circumdatus (quemadmodum cujusque mensis primo die assolet) apud Phæbeum pratum * in throno sederet, ut præcellentibus viris suorum nominum æternitatem exoptantibus æquissimas aures præberet; en homo quidam, D. Carole Charissime, in illius conspectum se obtulit, ad ejusque genua advolutus, hujusmodi sermone silentium rupit: Serenissime Planetarum Rex, ego sum *Petrus Antonius de Martino Geofonensis*, qui, ut vetustissimas, ac per tot sæcula probatissimas Galeni sententias tutarem, velis, equisque, ut aiunt, contra *Trutinam Medicam Musitani* decertavi. Hos ob egregios meos labores, maxima præmia ipse mihi pollicebar. Inter alia pro certo putabam, ut quando Galenus, sorte favente, auream pilam hisce in concionibus extraxisset ex urnâ, suggestum ascendens, (ut moris est) non tantùm apertis tibiis laudes meas celebraturus esset, verùmetiam de meo ingenio, sapientiâque ità judicaturus, ut neminem mihi anteponeret, compararet paucos. Quamobrem librum in vestrâ Bibliothecâ collocatum iri,

 nomen-

* Vide XIV. Relationem ex Parnasso Centuriæ II. Trajani Boccalini.

nomenque meum immortalitate fruiturum firmam animo ſpem fovebam. Verùm quod theſaurus mihi credebatur, carbones tandèm reperi; quoniam ter, concinnato à me jàm libro, fortefortunà auream pilam aſſecutus eſt Galenus, (hoc ipſemet perſpexi, nam ſingulis Kalendis ab eo tempore húc ſpe ductus adfui) & hunc modò, modò alium Medicum ſermonibus ſuis illuſtravit; me autem, contra expectationem, nunquàm laudibus exornavit. Ego porrò, Galenum, cujus authoritatem, dignitatemque ſtrenuè defendi, meis officiis erga ſe viciſſim non reſpondere, haud ſatis æquo animo ferens; quàm ſtudiosè, ac ſuppliciter poſſum Majeſtatem veſtram rogo, atque deprecor, quæ in hac adminiſtrandâ Republicâ, nè tranſverſum quidem unguem à juſtitiâ recedit, ut id fieri jubeat, quò & liber poſterorum honore, atq; memoriâ dignus exiſtimetur, nomenque meum edax vetuſtas abolere nequeat.

His attentè auditis, Phœbus reſpondit: Sæpiùs inſperata accidunt, quàm quæ ſperes. Si ſapiens comperieris, haud meritò defraudaberis honore, omnem ego abſtergebo angorem, virtuteſque tuas uberioribus præmiis compenſabo. Quamobrem tibi Cenſores aſſigno *Danielem Sennertum*, & *Thomam Cornelium*, acerrimi equidem, incorruptique judicii viros, qui tuo volumine perlecto, maturèque perpenſo, omnia fideliter ſint mihi ſignificaturi. Librum igitur in eorum manus afferri curato, & hinc abi. Hoc peracto, ſummâ geſtiens voluptate, Parnaſſi confinibus *Martinus* exceſſit.

Poſtridiè, omni prorſùs abjectâ morâ, Regis mandatum exequendum Cenſores ſuſceperunt. At vix libri veſtibulum ingreſſi, maxima apud ipſas orta eſt confuſio rerum in eo contentarum, atque eandem rem alter altero interpretabatur modo. Ad quod animum, mentemque cùm appuliſſent, perceperunt tandem, id ſibi accidere, quoniam adeò mendis ſcateret liber, ut pardo maculoſior videretur.

Hanc ob cauſam ad Apollinem *Sennertus*, & *Cornelius* perrexêre, & ità eorum alter locutus eſt: Nihil unquàm animo noſtro accidit accerbius, quàm uti debemus, tuo juſſui obtemperare non valuiſſe. Sciat ergo Majeſtas Veſtra, oportet, talem eſſe hujus libri periodorum texturam, virgularum, punctorumque ſitum, & ordinem, ut nobis germani ejuſdem ſenſus perceptio impoſſibilis

viſa

visa fuerit. Quapropter ipsam precamur, ut liber Authori reddi jubeat, eique præcipiatur, ut super illum Orthographiæ Limam inducat, mendisque omnibus expurget; quo peracto, nos Vestro Regio mutui obsequentes, in illo perlegendo, omnem curam, diligentiamque adhibebimus.

His, aliisque id genus a *Cornelio* dictis, statim jussit Rex, ad *Martinum* remitti librum, ut idoneis saltem in locis virgulas, punctaque collocaret; atque in fermento jacens, inquit: O' facinus animadvertendum! Etiam Orthographiæ ignari, dentatas chartas conscribere audent. *Sennertus* verò respondit: Propter orthographiæ lapsus, (pace tuâ dictum velim Rex Sapientissime) culpandum neminem esse puto. Nam, qui typis opera tradiderunt, syrtes, & frequentissimos artis typographicæ scopulos non ignorant; quarè improbandus minimè erit *Martinus*, si corruptam orthographiam ejus liber sit sortitus.

Aprilis sturnis graciliores excusationes istas esse, contrà subdit *Cornelius*, unusquisque confitebitur, si ad rem ingenuè animum intenderit. Scateat quantumlibet erroribus typorum in regionibus dissitis impressus liber, excusabile profectò est; at quod idem excudatur in loco, ubi Author degat, & maculis quam maximè squaleat, indignum equidem esse veniâ assevero. Errent quantumcumq; possunt typographi, quid vetat, quin, dum Author adest, cum nunquàm prælo mandari sinat, ni prius à mendis, quàm fieri potest, sit expurgatus?

Jam *Martini* nomen, mi *Musitane*, ex mente nobis exciderat, quando coram Rege ipsius liber denuò allatus fuit, quem, nullâ interpositâ morâ, *Sennerto, & Cornelio* iterùm afferri jussit.

Interjecto aliquorum dierum spatio, ad Apollinem venit *Priscianus*, dixitque: O' maxime Rex,

cui Delphica tellus,
Et Claros, & Tenedos, Patarææque regia servit:
Ecce rudens rauco Sileni vector asellus
Intempestivos edidit ore sonos.

Cui Phœbus: Quorsum hæc dilectissime *Prisciane*? At ille; Heri in librum apud *Danielem Sennertum*, & *Thomam Cornelium* incidi, qui, ut testatur titulus, à quodam *Petro Antonio de Martino Geofonensi*

 scriptus

scriptus est contra *Trutinam Medicam Musitani.* At non tantum nullus lepos, nulla facundia, nulli sales, nullæ Veneres, nullus nitor, nullaque elegantia illic à me est adinventa; verumetiam barbariei fæce conspurcatus, & quavis betâ, crambeque recoctâ insipidior mihi est visus. Imò ex eis, quæ uno stans in pede, censoriâ virgulâ designare valui, dici de illo haud ægrè posse existimo, quot verba, quot sphalmata.

Etenim pag. 25. linguam fieri *lipposam* dicit: pag. 55. *Macedones ille Medicinæ*, & intelligit Alexandrum Massariam: pag. 63. & 72. *obstendere*, pro *ostendere*: pag. 75. legitur *assedium*, pro *obsessio*, inibi eo loquente; *vel fortis Civitas, quæ longo assedio non cedat*, ubi etiam bis *deostruentia*, pro *deobstruentia*; & in quodam titulo EPYSTOLA cum Y scribit: pag. 76. *Generus*, pro *Gener*: pag. 77. *Accedi* pro *Accessi*: pag. 87. *funtiones* pro *functiones*: pag. 95. *conceriem* pro *congeriem*: pag. 97. *invencta* pro *inventa*, & *auxterum* pro *austerum*: pag. 98. *emuntoria*, & *prontiora*, pro *emunctoria*, & *promptiora*; pag. 113. *Zuccarum* pro *saccarum*: pag. 133. 136. & 138. *Elambici* pro *Alembici*, pag. 144. *bombacis* pro *gossipii*: pag. 151. & 229. *ricettæ* pro *formulæ*: pag. 158. *cauda Gattæ* pro *cauda felis*: pag. 177. *Mesues in suo præfatio* pro *Mesues in suâ præfatione*: pag. 221. & 244. *mutare clymen* pro *mutare clima*: pag. 290. Johannes de *Procida* pro Johannes de *Prochyta*: pag. 313. *scolia* pro *scopulos*: pag. 348. titulum hoc modo scribit

CAPUT XVII.

De Inflammatione Hepatis, & in genere, ac de Fluxu Sanguinis.

pag. 360. *Barberiis* pro *tonsoribus*, pag. 392. *mattones* pro *lateres*: pag. 409. *forti ergo, & resoluto animo*, pro *forti ergo, & constanti animo* pag. 412. *rogo compati defectus*; & tandem quotiscumque scribere debet *Diacatholicum*, aut *Extractum Catholicum*, scribit *Diacactolicum*, & *Extractum Cactolicum*. Ecquis, quæso ò Apollo, ex his *Martino* manum addere abnuet?

Si vestris nunc auribus vellem abuti, subdit idem *Priscianus*, alia multa hîc recenserem, quæ certè ab ullo patienter nec legi, nec audiri possunt. Quid in quam multa! Sic Majestas vestra me semper

per magis, ac magis diligat, ut Maris undas potiùs, quàm hujuſmodi libri ſolæciſmos, barbariſmoſque numerandi mihi vires ſuppeterent.

At, ò Phœbe, quàm illius ſcripta ſint eleganti, ac abſolutâ verborum culturâ elaborata, quis poterit ſatis oſtendere? In ſuo conſcribendo libro Catonis gravitate, Lelii lenitate, Cæſaris calore, Hortenſii diſtributione, Calvi argutiis, Ciceronis opulentiâ, & Gracchi tandem impetu uſus eſt *Graccus* noſter. Dum loquitur, jurares equidem eſſe M. Tullium Ciceronem, aut ſi quis ipſo Tullio ſuperior inveniri poteſt. Tullium? Ipſiſſimas Muſas, non hominem loqui contenderes. Verùm nè exemplis oratio mea vacare videatur, de facundâ, ac nitidâ elocutione *Martinianâ*, me nunc eadem afferentem, æquo, patientique animo auſcultes obſecro.

Is namque elegantibus, perpolitiſque his ſermonibus locutus eſt: pag. 17. *à cauſa materiali, & tactibili, ut aqua candente*: pag. 20. ſermonem faciens de dolore capitis à ſanguine facto: *Si eſt ſanguis dignoſcitur, quia corpus eſt plethoricum, dolor non ita acutus, labiorumque purpura genarum roſas oſculatur*: pag. 55. *Ecce Trutinantis ſententiam circa Apoplexiæ cauſas, ut ſingularem, & novam typis depromptam, cum ſtamphellis vidimus ambulare*: pag. 298. *Exterius, ad dolores ventris compeſcendos, propinetur calida vervecis retia aſtringentibus pulveribus aſperſa*: pag. 344. *Qui* (nempe Hippocratis Aphoriſmus) *commentatus à Galeno, ſic nos, ut ſolet, luculenter illuſtrat*: pag. 353. *Sic cor de quandò in quandò trahit*: pag. 384. *Et impii Judei, tormentandi, non verò confortandi cauſa, felleum liquorem noſtro Redentori perrexerunt*: pag. 387. *Non poſſum non alterari, in cogitando, quare reliquerint ſecuriora præſidia, venenata, & perículoſiora eligentes; ſed non mirum, quia præſens ſæculum, in hoc luit pœnas, pro tot fogiis, mutationibuſque inventis in victu, veſtitu, & aliis; unde in tali rerum varietate, neque Medicina conſtans eſſe voluit; ſic pœna ſequitur delictum, & ars deluditur arte.*

Plura volebat, amice *Muſitane*, in medium proferre, credo, & forſan ineptiora *Priſcianus*, ni Sereniſſimus Rex ei dixiſſet: Superſede jam iſtis rebus; nuces intermitte; noli amplius mihi aures obtundere. Inveniatur *Martinus* iſte, & coram me Kalendis Junii adducatur.

Magna ſatellitum caterva, mandatis obſequens, eſt de Parnaſſo

illicò

illicò egressa; & cùm in laqueos incidisset lupus, eum illuc traxere; tumque Apollo hujusmodi sermone locutus est *Martino*: cur vix de pectore voces balbas referre sciens, *Musitanum* es insectatus? Satisfac modò *Prisciano* de puerilibus tuis erratis. Quamobrem voces has *Martinus* ad *Priscianum* direxit: Doctissime Grammaticorum Princeps, licèt multa in libro meo Orthographiæ errata enumerentur ab eis, qui evaginatâ linguâ, tanquam ancipiti gladio me persequuntur; nihilominus illa non mihi, sed typographis potiùs tribuenda esse tibi persuadeas oro; ut *obstendere*; *deobstruentia*; *Epystola cum y*; *funsiones*, & similia; quarè non me verborum contumeliis ore livido lacerare, sed illis obtrectare deberent.

Vix talia fato *Priscianus* respondit: *Martine*, M litera tibi obtigit, alterumque Melitidem, aut Coræbum te puto, dùm

facta infecta facere verbis postulas.

Quæ tu dixisti, sint à typographis errata commissa; (non tamen sine tuâ culpâ) at *assedium*; *bombacis*; *cauda gattæ*; *ricettæ*; *clymen*; *scolia*; *mattones*; *Generus*; *Planè Planè*; *de quando in quando*, & alia innumera his ut ovum ovo similia, quæ si hîc accuratè enarrare vellem, orationi meæ tunc finem præscriberem, cùm pareret mula, nullo certè modo typographis, sed tibi tribuenda erunt; linguam igitur tuam compesces, tace, quia

Nescit vox missa reverti.

His ab Apolline auditis, jussit, ut custodiretur *Martinus*, donec ante conspectum suum *Sennertus*, & *Cornelius* cum libro reverterentur.

Cùm deindè Kalendis Julij ambo libri Censores ad Regem se contulissent, ita Cornelius subsannans inquit?

Ὅς ποτ' Ἀθηναίῃ ἔριν ἤριςε. (A)

Si quis hoc libro, ò Regum Sapientissime, pejorem inveniet, ego me illi mancipium dabo; certè hujus Author

vigilans somniat,

Jam deliramenta loquitur, larvæ stimulant virum.

Etiam Artis Medicæ primordia ignorat *Martinus*; (ne eum in pudendo latinitatis naufragio fluctuantem, aut potiùs præfocatum ostendam, cùm id minimè ad nos attinere videatur) quoniam pag. 151. afferens

(A) Cum divâ est ausus sus decertare Minervâ.

afferens medicamina, quæ vertigini medeantur, inquit: *Amuletum autem, quod satis conducere potest hujusmodi malo, est julep de corticibus citri, tinctura alchermes, cum julep cinnamomi, vel julep rosellorum, cum diacinto, quidve simile corroborans ventriculum, & cerebrum:* pag. 299. *Inter Amuleta,* (ait) *propinetur ungula equi non luxuriantis, quæ in butiro frixa, ac in pulverem redacta, sumatur adstringente julepo ad ℥ j mane, & sero;* & parum postea omnia antidysenterica medicamenta vocat Amuleta: *Quæ Amuleta,* (sunt ejus verba) *seu antidysenterica medicamenta,* &c. At hæc nonne, obsecro, sunt medicamenta, quæ per os assumuntur; & *Amuleta* (ut videre poterat in Lexico Medico) *sunt medicamenta, quæ Græci Periapta, aut Periammata vocant; sic appellantur, quòd de collo suspendantur, aut alicui corporis parti alligentur.* Quis, ò Rex justissime, quis Medicum alios professores Theonino dente rodentem, & Amuleti nomen, significatumq; ignorantem, eum Amuleti speciem non dijudicabit, quod longè extra Medicinæ limina suspendatur?

Ut verò definitio ἀναςτόμωςιος ab eodem allata intelligatur, Delio opus est natatore, dùm ità pag. 152. loquitur: *Anastomosis est vasorum dislocatio à sanguinis multitudine, vel caloris excessu, quæ vitia sequitur mollities tunicarum facilè scindibilium, vel dislocabilium.* Toto aberrat Cœlo in assignandis Pleuritidis differentiis pag. 186. *Vera itaque Pleuritis* (inquit) *est inflammatio Pleuræ vestientis costas internas, vel musculorum intercostalium internorum, ut Galenus 5. de loc. aff. 3. & multis aliis locis, quam descriptionem unanimiter receperunt Veteres, & Novissimi Scriptores.* Quibus verbis luce clariùs apparet, quòd apud *Martinum* inflammatio *musculorum intercostalium internorum* vera sit Pleuritis. At Galenus rem non ita se habere, loco ab eodem *Martino* citato, sed non lecto, his ostendit: *Veluti rursus ubi ipsa* (Pleura) *aliquando primario affectu infestatur, intercostalium musculorum partes internæ similiter ei consentiunt. Verùm exquisita Pleuritis fit, ubi cingens costas membrana primario affectu laborat.* Ibidemque Author *Responsi* spuriam Pleuritidem ratione loci, ut aiunt, fieri asserit, *quando fluxio exteriores musculos, vel exteriorem membranam succingentem mendosas costas, vel Pericardium, Mediastinum, vel septum transversum invadit.* O' turpem, ac vix puero ignoscendam inscitiam! Quis poterit *Martino* meliùs Delphynum sylvis, fluctibusque

Aprum appingere? Pag. 280. vomitoria vocat remedia syrupum rosatum solutivum scilicet, & violarum, dùm inquit: *securius vomitivum est syrupus rosatus solutivus, & violaceus:* pag. 29. ait: *septem illa paria nervorum à calvaria ex exeuntium (ut ex Veterum, & Modernorum anatome constat) internaque viscera irrigantium in causa esse tanti consensus, ac talis compassionis.* Nunc videri vult se Recentiorum Anatomicorum volumina perlegisse, quæ ne per somnium quidem eum vidisse jurarem. Etenim si inter hos tantummodò Celeberrimi *Thomæ Bartholini* Anatomiam evolvisset, incidisset equidem in illius Cap. I. Lib. III. ubi de Nervis in genere loquens, scripsit: *Septem verò illa paria, nos rectiùs dicimus decem esse paria, ut patebit sequenti capite, & ità nos quadraginta paria nervorum facimus: decem intra cranium orta, & triginta extrà in spinâ.* Amabo, non potuisset ex his discere falsum esse, *septem paria nervorum à calvaria exire, ut ex Modernorum anatome constat?*

At audi, quæso ò Sapientissime Rex, attendite adstantes, quibus præsidiis, & quibus anni temporibus conatus sit *Martinus* Paralysi cujusdam infelicis septuagenarii mederi; inter alia ità pag. 79. scribit: *Pilularum artericarum, hermodactilium, & de tribus a. ℨ j. præbui; ut altas mali radices fortius evellerem; & hoc fuit diebus canicularibus, quando patulæ multum, & satis apertæ sunt viæ, per quas crassorum succorum possit fieri eductio (perpendite Tyrones, canicularibus diebus, Medicinæ miracula) & maxima facta corporis agitatione, medicamentum, & humor acerrimo conflixere duello,* &c. atque pag. 80. *Et interdum sol sub signo libræ quiescens ponderabat opera nostra, sublunarium propterea medicaminum usu desperato, ad extractum Divinum* (intelligit Catholicum) *evolavit intentio, idque ad ℨ iij porrigendo,* &c. & pag. 81. *Iterum ad extractum Divinum regressi; ejusdem ℨ iij in die 25. Julii 1676. propinavimus.* Quis audebit, contra omnem Rationem, & Experientiam similia purgantia medicamenta septuagenario homini, etiam chronico morbo laboranti propinare? Quis Medicorum, canicularibus in diebus eradicativè, ut aiunt, purgantia periclitatus est unquam? Nonne hoc etiam vetitum *ab Hippocrate* 4. *Aphorismorum* 5. his verbis fuit: ὑπὸ κύνα, καὶ πρὸ κυνὸς, εργώδεες αἱ φαρμακίαι. † Dic mihi *Martine*, non ne tu es, qui in *Præludio* libri

† Sub cane, & ante canem difficiles sunt purgationes?

libri tui, adeò Annalibus Volusii similis, ut lacte lacti est,) liceat mihi modò cum Plauto loqui) dixisti: *Promisi quousque reget Os, dum spiritus arctus, semper Peripateticam, & Galenicam tutari sententiam?* Cur nunc tuum Galenum dereliquisti? Ignoras quoque, hunc in comment. cit. Hippocratis Aphorismi scripsisse, quod *plures purgati hoc tempore incidunt in febres, & natura ex æstu imbecillis, magis expurgatione dissolvetur: & quidem purgatio hæc prava fiet, quum calor aëris ambientis in partem trahat extrinsecam, contrariam ei, ad quam medicina ducit humores?* Quis fuit præceptor tuus? à quonam hæc accepisti? Quis te drachmis tribus extracti catholici uti edocuit? Si latinæ locutionis ignarus es, poteras hoc vulgari sermone exaratum apud omni laude dignum Josephum Donzellium in suo Theatro Pharmaceutico legere, ubi hæc invenisses verba; *La dosa di questo non dovrà trascendere, in questo clima, il peso di una dramma.*

Æquissime Rex, cur hominem hunc, & mente, & oculis cæcum vitam vivere sinis? Cur medicinam facere permittis? Medici,

> *Vel perfectè artem discant, vel non medeantur;*
> *Nam si alia peccant artes, tolerabile certè est:*
> *Hæc verò nisi sit perfecta, est plena pericli,*
> *Et sævit tanquam occulta, atque domestica pestis.*

Magno fervore *Cornelio* ratiocinanti, digito silentium, mi *Musitane* significabat *Sennertus*; ast ei non est obsecutus, quoniam absque ullâ morâ subdidit: A se ipso quoque dissidet adversisque frontibus pugnantia loquitur, & adeò apertè, ut nè temulentus Cyclops idem peregisset. Utilem Spirituum, Salium, Extractorum, & Antimonii usum à Recentioribus inventum, omnibus nervis, facultatibusque conculcare nititur in suo libro *Martinus*; eundemque veluti deridens pag. 103. ait: *Curet Modernus cum salibus, spiritibus, ac extractis mineralium, vel antimonialium rerum suum Epilepticum; nam nos antiquis præfatis simplicibus, & ordinariis præsidiis gaudemus nostros curare infirmos; an autem melior, pejorve nostra sequatur opinio, experientia duce, referat, qui tulit.* Sed cucurbitinum caput, sui immemor: pag. 115. scribit: *Vomitus provocetur sale albo vitrioli, vel aceto destillato, vel celeberrimo vino infuso per viginti quatuor horas vase Antimonii.* Non tantummodò hoc in loco Antimonii hujuscemodi usum commendat; verum etiam pag. 160. 238. & 266. magnificis verbis, licèt barbaris, extollit ad sydera. Pag. etiam 199.

in Asthmatis cura inquit; *Cui addi possunt spiritus sulphuris, & extracti hypericon aliquantulum ad magis discutiendum ab affecta parte;* atque in curâ Empyematis subdit: *Spiritus Terebinthi in julepis sumptus, abstergit, & consolidat contractum ulcus, unde debet alternari in lambitivis:* & pag. 229. utitur etiam, quis crederet? oleo cinnamomi, elixireque proprietatis. Tàm vario, inconstantique homini, Serenissime Apollo, quis Mnaseæ Colofonii poëtæ cognomen non adaptabit? quis eum Salpam non appellabit?

Concoquere cibaria ventriculum per calorem contra *Musitanum* pag. 244. defendit; sed hujus oppositum ex diametro asserit pag. 258. ubi vult, quòd dari debeat succus quidam in stomacho, qui tali fungatur munere his verbis: *Dicant mihi negantes dari hujusmodi succum devorantem ac dissolventem cibos in ventriculo, sicut aqua Regia dissolvit aurum, vel aliæ aquæ fortes, alia metalla, unde est quod hujusmodi voraces, multum comedant, citò comesta digerant, & pauca egerant? quando parte ex adversa communis viventium usus est, pauca comedere, tardè digerere, & proportionatè egerere. Certè per vas breve transfertur digestivus succus, qui dum mitis est, proportionatus, & connaturalis, appetentiam excitat, & chylosim adjuvat; dum verò auctior, immodicus & peregrinus undique ortus, magnam facit corrugationem, appetentiam, ac digestionem, ideoque famem.* Dùm non paucis ex verbis locus hic *Martini* constat, facile esset in eo multos (missâ repugnantiâ) errores designare. Quis cum Democrito illius inscitiam non derideat? Quis cum Heraclito ejusdem non fleat miseriam, dùm asserit, quòd *communis viventium usus est pauca comedere, tardè digerere, & proportionatè egerere?* Papæ unde ruditas tanta? Eum etiam latet, inter viventia, aliqua adeò voracia, & citò digerentia inveniri, ut vix satiata esuriant? Miserum! forsan ignorantia generalis vocis viventium est deceptus; existimans, quòd cùm *Vivens* diceret, *Hominem* tantùm significaret.

Contra *Musitanum* pag. 338. insurgit, quod in suâ *Trutinâ* dicat: *Calor omnibus partibus est à sanguine, qui cùm calet, aut friget partes omnes & calere, & frigescere facit,* inquiens, *negamus suppositum, nempè calorem esse à sanguine:* & non recordatur paulò ante, pag. 337. cùm explicare vellet, quomodo eodem in tempore esse & hepar calidum, & stomachus frigidus possit, dixisse: *Arteriolæ itaque ventriculi supponantur aliquo modo obstructæ; hepatis verò satis apertæ, quid impedire potest quod ille sufficienter langueat calore, & istud præcalida vexetur intemperie?* Nonne hoc

dicere idem est, ac confiteri, à sanguine partium calorem, & frigiditatem pendere?

Præterea pag. 97. de spiritibus verba faciens, ait: *Imò quia tenuissima substantia est, ideo ex quocunque impedimento sistitur, vel dissipatur,* eo modo loquens, ac si majori cum facilitate prohiberi possit transitus tenuissimis, quàm crassioribus substantiis. Pag. 115. rejicit stercus pavonis à *Trutinante* commendatum, hac solùm ductus ratione, *quia nullam assumenti præbet evacuationem, vel sensibilem alterationem:* ibidemque summoperè laudat *Julepum de corticibus citri roboratum essentia citri, tinctura alchermes, cum julepo cinnamomi, vel julep. rosellorum cum diacinto.* Sed quisnam, quæso, Medicorum unquàm, sensibilem fieri evacuationem vidit ab his, quæ à *Martino* proponuntur, commendanturque. Si pavonis stercus, ut inutile ab ipso rejicitur, *quia nullam assumenti præbet evacuationem*; cur eâdem ratione rejicienda non erunt; quæ ab eo proponuntur? Pag. 139. dicit vapores, qui è stomacho elevantur incorporeos esse: *vel quia incorporei sunt,* &c. verùm si sunt incorporei, quomodo *ad cerebrum perducti in liquorem commutantur,* ut ipse paulò infrà asserit? Pag. 151. vult, ut in aurium affectionibus corpus sit purgandum pilulis, *quæ sero sumptæ interdormiendum suavius purgant, & adhuc à capite discutiunt, ut ♃ pil. de Agar. ℥ j. extract. cathol. ℈ ij. f. pil. & deaur.* Sed contra hanc *Martini* methodum, audiendus est *Leonhardus Fuchsius* inter Galeni asseclas disertissimus, qui in suis *Institutionibus Medicinæ lib. 2. sect. 5. cap. 18.* ità loquitur: *Quapropter Recentiorum, & eorum qui hodie Medicinam faciunt, modis omnibus explodenda opinio erit, propterea quod, quum caput maximè purgare conantur, catapotia, seu, ut usitatiori illis utamur vocabulo, pilulas post cœnam devorandas præbent. Quippe is mos, non solùm adversus ea, quæ diximus ex diametro pugnant, sed etiam prorsus à Veteribus damnatus est.* Siquidem *Paulus Ægineta lib. paulò ante citato* (nempe 7. cap. 4.) *eos, qui aloën vesperi exhibent, aut à cibo, noxam inferre disertè affirmat, quòd scilicet alimentum, cibumve corrumpat, & flavam bilem minùs vacuet. Si igitur Aloë, quæ ex toto corpore trahere nequit, & grata est ventriculo, à cibo exhibita tantam noxam inferre potest, quid futurum est si vehementia catapotia, quorum compositionem scammonia, colacynthis, & id genus alia medicamenta ingrediuntur, exhibentur?* Hæc Fuchsius.

Pag. 208. dicit, quod qui pulmonum Hydrope laborent, cibaria *salsa, & sicca* sumere debeant: sed cur iis salsa tribuenda erunt, dùm incorrigibili siti laborant, ut ipse etiam pag. 206. asserit? Forsan

apud ipsum, salsa valebunt sitim sedare? Notum quoque est Medicinæ tyronibus, nullam aliam intercedere differentiam Maniam inter, & Melancholiam, quàm quòd Mania sit Delirium cum furore, & audaciâ; Melancholia verò, cum timore, & mæstitia, ut etiam *Martinus* ipse propriis capitibus confitetur: verùm pag. 45. de Melancholiâ verba faciens, his locutus est verbis: *Si verò ex humore melancholico, & Atrabile, per ulteriorem coctionem magis adusta; tunc sævior & pertinacior fiet Melancholia, in hac enim ægri lapides projiciunt, mordent, feriunt, aliaque ferina efficiunt* At si ità se res habet, quantùm à Maniâ distabit Melancholia? Quid poterit ampliùs Maniacus efficere, quàm lapides projicere, mordere, ac ferire? Adeò *Responsi* Authoris inscitia excrevit, ut pag. 181. ausus sit dicere: *At ruente sanguinis gyremate, ruere quoque debet Trutinantis objectio; supponamus ergò pro nunc non dari sanguinis circulum, ut Harvejus, Pecquetus, Valleus, & alii somniarunt, de quo discurretur capite de Hepatis inflammatione.* Congruum nunc esset Majestati Vestræ ob oculos rationes exponere, quibus, dùm de Hepatis inflammatione verba, more solito, facit, manibus, pedibusque, ut dicitur, demoliri, si Diis placet, funditusque evertere *Martinus* sanguinis circuitum nititur; nisi mihi cunctationem tinctura sardonica injiceret, quâ genas meas liniri persentio, dùm tantummodò unà mecum talia referre cogito. Etenim, quæ in medium ibi affert, non solùm nullius ponderis sunt, verumetiam *Martiniano*, scilicèt Latino-Geofonensi idiomate loquuntur.

His impatiens factus *Priscianus*, subdit: Minimè potis sum capere, Sapientissime Rex, quomodo *Bubo* hic in elegantior Libertiis, ausus sit adeò ineptè loqui contra *Musitanum*, hominem factum ad unguem. Ex eis, quæ in illius libro ego adinveni, & nunc ex *Cornelio* audio, indignus equidem *Martinus* est, (fas sit dicere vestrâ etiam, qui adstatis, veniâ) *Musitano* matellam porrigere. A' propriâ abhorrens pelle, quantùm conjecturâ assequi possum, tegere se leonino exuvio voluit: at infelicem! Parthenopæi cives Cumanis non sunt similes; primis enim vocibus deprehensum ludribio habitum, ac probè fustigatum ab eisdem fuisse mihi suadeo.

Cùm talia audivisset Apollo, dexterâ silentium loquenti indixit, atque præcepit, ut ante se denuò duceretur *Martinus*, quod illicò factum est. Vix eò adductus ille fuerat, quando coram Rege apparere visus est *Claudius Galenus Pergamenus*, (qui *Martini* adventum quòd præsensisset, haud est ambigendum) atque ità est affatus: O' quanta,

Regum maxime, hujus animum dementia cepit! Hic ut pro me staret, meaque mordicùs defenderet, adeò ineptivit, quemadmodùm ex ejuſdem opere apparet, & qui maximè. Quid enim abſurdiùs, quàm ne me deſerere videretur, circularem ſanguinis motum ægrotantium eſſe ſomnia aſſerere? Lacteos ductus, lymphatica vaſa, ſuccique pancreatici fontes, mera eſſe commenta aſſerere? Nonne hæc, & alia multa Recentiorum Anatomicorum induſtriâ patefacta, luce meridianâ ſunt clariora? Nonne, obſecro ò Apollo, hoc potiùs imponere eſt, quàm exponere, & errores fovere potiùs, quàm ſcientias illuſtrare? *Martinus* certè nunquàm mea volutavit volumina, in quibus paſſim Philiatris ſcriptum reliqui, ea tantùm ab ipſis recipienda eſſe dogmata, quibus αὐτοψία, invictaque ratio fidele patrocinium præſtaret; non verò illa, quæ ſolâ celebriorum virorum authoritate fulcirentur.

His à Galeno vix dictis, adeò irâ Phœbus exarſit, (novum equidem) ut ex ipſo lucernam, veteri proverbio, accendere potuiſſes; aitque *Martino*.

Maximas nugas, ineptiaſque haud dubium eſt te cepiſſe.

Si infimæ claſſis homo es, cùr *Muſitano* infenſo animo es adverſatus? Ut Medici membrum ſæpè putrefactum incidunt, atque in totum eradicant, nè aliquam corporis partem labefactare, aut corrumpere poſſit, ſic neceſſe eſt, ſi R. P. ſalvam eſſe volumus, ut inſulſos homines ex Orbe literario penitùs extirpemus, nè corruptus integro, violatus caſto labem infigat.

Tunc infelix *Martinus* adeò pallidus factus eſt, ut qui tùm maximè reviviſceret. Exterritus oculos undecunque circumvoluebat, veſtigabatque aliquem patronum. At *Sennertus* commiſeratione ductus, Apollinis animum irâ inflammatum remulcere ſtudens, blandè inquit: Clementiſſime Rex,

Sera nunquàm eſt ad bonos mores via;
Quem pœnitet peccaſſe, penè eſt innocens.

Si hucuſque erravit *Martinus*, in poſterum meliori calamo ſcribet: quarè interim da, quæſo, veniam lapſo.

At *Priſcianus* ſtatim ſubjunxit:

tamen ad mores Natura recurrit,
Damnatos, fixa, & mutari neſcia; nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi, quando recepit
Ejectum ſemel attritâ de fronte ruborem?
Quiſnam homo eſt, quem tu contentum videris uno flagitio?

Cui *Thomas Cornelius* respondit: Pacato sis animo *Prisciane*, non tantùm extra Latii muros, veluti Latinæ locutionis ignarus, ablegandus non est *Martinus* noster; verùmetiam *Latini* cognomento insigniendus videtur. Nam si P. Cornelius Scipio P. filius, Annibale victo, & Africâ subversâ, *Africanus* est cognominatus: mox ejus frater Lucius, Antiocho superato, Asiâque devictâ, *Asiaticus* est dictus: Gn. Martius, à Coriolis expugnatis, appellatus est Coriolanus: & tandem Sergius, Fidenates vincens, dictus est *Fidenas*; cur *Martinus*, Latio subverso, *Latinus* jurememeritò non cognominabitur?

Adeò adstantibus cunctis dulcis hic lepor placuit, ut ipse Apollo ridentis speciem præbere videretur. Deindè ità locutus est *Galenus*:

Pectora tantis obsessa malis
Non sunt ictu, ferienda levi.

Atque demum *Thomas Cornelius*: Quos ipsa Natura (ait) retinere in officio non potest, ij magnitudine pœnæ maleficio submoveri debent.

Dùm hæc, amice mi, colloquebantur, allata Regi fuit epistola, quam statim ac legere aggressus est, lætitiæ signa dedit. Hoc cùm vidisset *Martinus*, abjectum erexit animum, & ad Phœbi genua procumbens, sibi ignosci, suppliciter ipsum est deprecatus. At Apollo: Ni hæ literæ singulari me gaudio affecissent, (inquit) haud dubiè condigna tibi pœna fuisset inflicta. Abi ad Cervos, & si ampliùs libros conscribere audebis,

ἐγώ σε λαβὼν, ἀπὸ μὲν φίλα εἵματα δύσω
χλαῖναν τ', ἠδὲ χιτῶνα τά τ' αἰδῶ ἀμφικαλύπτει,
αὐτὸν δὲ κλαίοντα θοὰς ἐπὶ νῆας ἀφήσω. †

Cave, ne quod peperisti monstrum in publicis Bibliothecis venale exponas; verùm illud defer

in vicum vendentem thus, & odores,
Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis.

Et hæc, mi *Musitane*, in *Martini* causâ fuêre, quorum te certiorem facere volui, ut scias quàm gratus, acceptusque fuerit Apollini, literatorumque proceribus illius liber, & persona: interim ἔρρωσο.

Ex Parnasso V. Kalend. Augusti MDCC.

† *Ego te comprehendam, & charis vestibus exutum,*
Palliaque & toga, & iis quæ pudenda contegunt,
Te flentem ad veloces triremes dimisero.

VIRO

Clarissimo, & Eruditissimo Domino

JOSEPHO MUSITANO

PHILOS. ET MED. DOCTORI

Domino suo Ornatissimo

LAURENTIUS TERRANEUS

TAURINENSIS

Philosophiæ, & Medicinæ Professor

S. P. D.

QUòd officia erga Te mea per epistolam rogare R. P. MATTHÆO à Cadralio Amico integerrimo libuerit, Vir Eruditissime, ipsi grates egi plurimas: Plures verò haberem Tibi, & si possem, quoque redderem, si qvum isthac transires, me pro Tuâ humanitate convenire, vel saltem, ubi convenire Te possem, monere Tibi placuisset, quo gratissimum unà ac summè honorificum mihi fecisset, honorificum quidem quod Tui amicitiam ineundi ansam præberes, quam obtinere summum mihi decus, & gloriam reputo; gratissimum verò quod illud velut spontè occurrens exhiberes, quod diù, atque sollicitè perquirebam, nempè ut possem aliquando, levius licet, testari quantum mihi sit studii, obsc-

obsequii, & cultûs erga R. D. CAROLUM MUSITANUM Avunculum tuum, Virum illum Celeberrimum, & undequaque Spectatissimum, de quo tota meritò sibi gratulatur Patria, quam singulari animi candore, atque splendore, nec non gentilitiâ nobilitate, iisq; omnibus quæ patritii optimi esse possunt, exornat amplissimi, & eximiâ medendi Prudentiâ, quam ipsi invident exteri, etiam servat, eâ felicitate, ut Patria sua non solum sit quod ab illâ vitam susceperit, sed magis sua, quia suum est, quod illa vivat, & vigeat, & in illâ constet vis, & firmitudo, vigor, & robur, frequentia, & cultus in populo, ut in Primatibus, in artibus, & scientiis, in civilibus, & sacris ordinibus. Totum verò habere non potuit, quamvis ipsum tota habeat Patria, quæ licet Amplissima ipso tamen est minor, plurimum illius, singula nempè, & planè mirabilem in omnibus Scientiis Eruditionem Italicæ sibi adsciscunt Academiæ, quorum ferè omnes, atque præcipuè illum non inter socios modo, sed inter Proceres suos voluere. Sed adhuc Italicis Academiis, licèt nihil ipsis majus agnoscat Europa, major est, qui Orbi Universo erudiendo par fuit publicis illis scriptis quorum argumenti Majestate quid sublimius? Quùm totius humani generis salus agitetur: tractationis ratione quid magis perspectum, aut quid magis aptè factum ad speciem Sapientis Viri? Quâ nihil præter veritatem, & quæ ad veritatem accedant totis Viribus, & cordatè ad usq; famæ periculum est prosequutus, si famæ fuit quod ejusdem fecit augmentum; elatere sanè pollet validissimo Sapientum Virorum fama, quæ nisi vi summâ comprimatur, resilit impetuosius; supra veritatem verò nulla potentia. Libros publico dedit toto scriptos Apolline, MUSITANO videlicèt toto non nisi tantas esset, ut vel in maximis totum se adhibere non possit. Hinc est quod in omnium mentibus tantâ cum admiratione vivat, in meâ verò tantâ cum veneratione, quùm adeò maxima illi debeat Orbis, ut non haberet amplius quod rogaret, nisi intelligeret ipsum alia parare adhuc majora, quam rogare possemus, quibus vota non modo, & expectationum omnium, sed & ipsam vincat cogitationem; prona adeò sunt ipsi vel quæ nostram superant vim imaginandi, & labor ipsi propè est nullus quam credebamus immanem: ea est tanti Viri magnitudo animi, illa vis mentis, atq; capacitas, illa Doctrinæ, atque Sapientiæ multiplicitas, ac amplitudo, illa deniquè

Virtus

Virtus, seu Heroïna virtutum, quâ nec sumptu, nec labori, nec sibi parcens ipsi ut omnibus prosit, ut desit nemini, omnium saluti totus vivit, quam tum opera, tum publicis, privatisque scriptis assiduè studet promovere. Illius Viri es Nepos Joseph Meritissime, cui vix parem alium Medica habet Respublica, nec se habituram sperat, nisi quum te ætate grandiorem habebit, qui nunc es illius exemplum, ac velut imago, & omnibus ævi tui medicis exemplar. Ex patrui tam eximii gloriâ intelligis quale tibi accedat decus, & quanti honoris nomini velut hæres succedas, quum nos intelligamus non modo quantum habes à Patruo gloriæ sed magis (quod animus tuus est) quantum habes Sapientiæ, & habes à te ipso, licet ex Patruo: Promeruisti quod ex illo habes gloriæ, imò & illud habes quo ipse gloriæ summam promeruit, illam videlicet, quâ eximiè ornaris, scientiam, quæ stirps quidem est, & imago Patruæ, sed tamen tua. In illius gloriæ partem venisti præcipuè, quod partem habes maximam illius virtutis, ut Doctrinâ, & Candore animi impleas illud MUSITANI nomen, quod Virtuti consecravit Patruus, nos æternitati. Quamvis, non modò in partem venis Patrui gloriæ, sed illius pars es maxima, nec modo gloriam ab ipso desumis, sed ipsius gloriam tu quoque facis: Gloriam Consanguinei, gloriam Præceptoris facit, qui gentilitium decus, & Doctrinæ splendorem servat; plus adhuc qui auget. Tu, & Consanguineum, & Præceptorem optimum in uno nactus, utrumque unus optimè præstitisti, morum suavitate, ac nobilitate, & Doctrinæ præstantiâ singulari, quibus Patrui optimi felicitati facis complementum; & facis etiam nobis: Nam quod illi debet Litteraria Respublica, debet & tibi, qui in illius laboribus habes quoque plurimum tui, & illis auxilium tuum contulisti laude majore, quam propriis operibus, totoque sui Marte authores acquirant quamplurimi. Atqui nunc quidem cum Operis Eruditissimi typos tibi demandatos agnoscimus, ut per te lucem videat, seu meliùs lucem nobis afferat Opus illud, quod licèt maximam habeat perfectionem à Patruo, à te adhuc expectat ultimam, & quamvis nihil ipsi addi possit, quod tamen unum addendum est, illud est Tuum: Ille chartas quidem Doctrinâ, & Solidâ Medicinæ Prudentiâ Illustres, ac æternas, sed privatas fecit, vel publico saltem destinavit, tu facis publicas, & aliud

 æterni-

æternitatis, dignitatisque genus addis adhuc, nec non Patrui in nos beneficia reddi majora, quod illa quidem ipse paraverit, tu verò largiris. Hinc vides quanta sint omnium vota, quot preces, ut illius operis evulgationem properes, quod cum tanti futurum sit nobis emolumenti, nam præsentis ægris mortalibus salutis, intelligis quanti detrimenti sit illorum retardatio. Ad te unum omnes convertimur, ut Orbis Eruditioni, & saluti ad labores, & dignam se, atque te ipso Patrui sententiam perficias, cujus animi amplitudo, est prodesse omnibus, id omnes à te sperant, id etiam enixiùs rogo, si licet meæ privatæ precis argumentum facere, quod argumentum est publicæ, si fas est illum rogare enixiùs, cui facilis animus, cui facilis res est, ut de omnibus benemerentur. Interim tibi, Patruo, & nobis vive, & Vale.

Augustæ Taurinorum
VII. Kalend. Julii
1700.

CELE-

CELEBERRIMO, INCLYTO, EXPERIENtissimo D. D. Pluribus Nominibus Colendo

LAURENTIO TERRANEO
TAURINENSI
JOSEPH MUSITANUS
CASTROVILLENSIS.

S. P. D.

VIX idonea verba suppetunt, ut abundè benevolentiæ tuæ quas debeo, & quas possum, Vir Celeberrime agam gratias, ob humanissimas, quibus me extra Patriam peregrinantem non tantum dignatus es, sed & beasti literas. Infelicitatem meam non semel deflevi, quod Taurinum pertranseunti T. D. salutare non licuit, ac propius meis oculis intueri Magnum LAURENTIUM TERRANEUM Medicorum decus, facultatis grande jubar, cujus fama totum implet Orbem, quique inter Medicos tantum consecutus est nomen, quantum LAURENTIUS inter SANCTOS MARTYRES, & qui ob divinas, quibus Cœlum beavit, ac ditavit, dotes. Οὐράνιος potius *Cœlestis*, quam *Terraneus* dici mereretur, verum mihi non licuit esse tam felici, urgebant mandata Venerandi Patrui, aut potius parentis, nec diutiùs apud Vos, com-

morari patiebantur; Unde me infelici ſydere natum dixiſſem, niſi numine propitio incidiſſem in Illuſtriſſimum Comitem, & Reverendiſſimum Abbatem Provana Viros virtutibus ſuis non minus quam ſtemmatibus, & claris Natalibus inſignes quibuſcum rectà ſalvus, & incolumis Genevam appuli, ubi illicò in gratiam Colendi Patrui Celeb. Virorum Apologias ad Medicum quendam *Geoſonenſem* nomine *Petrum Antonium de Martino* prælo ſubieci. Petes dubio procul, Vir Magne, quis ille *Petrus Antonius de Martino*, qui in Meum Patruum calamum & quidem virulentum ſtringere non erubuit? Quod iſtud Animal, cujum Pecus? aut ex quo Antro prodierit? Grammaticum qui eum diceret, non illi quidem ſed grammaticis ſummoperè Injurius eſſet, imò utrum unquam Grammaticæ Regulas legerit, Problema eſt. Medicum ſe vocat, ſed alter eſt *Aceſias*, cujus imperitia ab *Ariſtophane* celebratur, ſaltem in eum, quod de Arabe Medico *Averroë* dixit *Ludovicus Vives*, quadrat, Græciæ, & Latinæ Linguæ eſſe Ignarum. *Galeni* ſe defenſorem ſiſtit, Pergameni illius Medici, quem Diviniſſimum vocat *Alexander Trallianus*, Medicorum Maximum Pontificem *Scaliger*, undecimum inter duodecim Orbis ingenia ſubtiliſſima *Cardanus*; At de tali *Galeni* defenſore nunquam dicetur, quod de *Galeno Heinſius* fuiſſe mare eruditionis, diſciplinarum Oceanum, Ingenuarum artium promum condum. Imò potiùs illum eſſe ignorantiæ Patrem, Barbararum vocum Inventorem, Stolidarum Obſervationum incomparabilem Authorem, Nugarum fontem inexhauſtum, Fatuitatum Pelagus profundum, ab iis qui eum intus, & in cute norunt, affirmatur, definiturque ANIMAL PHLEBOTOMIZANS, ET CLYSTERIUM AMANS. Ille eſt *Petrus Antonius de Martino Geoſonenſis*, qui Patruum ad certamen provocare non veritus eſt, ut ſi catulus Leonem laceſſeret. Pugnam non recuſavit Patruus, quamvis impar eſſet adverſarius, & multi ſuaderent, ne cum tali luctaretur luto. Videbis Vir Magne quàm benè hunc Temerarium Aggreſſorem, & Mirmillonem dedolet. Judex certaminis erit totus Orbis. TE ipſum Judicem appello. Laudibus, quas ὅλῳ θυλάκῳ in Chariſſimum Patruum congeris, nihil repono, hoc unum dicam, nihil illi gratius fore, quàm à te laudari,

TE

TE ad cujus nomen assurgunt docti; TE qui inter Medicos Eloquentissimus, inter Eloquentes Medicos Acutissimus, inter utrosque Diligentissimus, inter omnes Maximus, ut de *Galeno Gesnerus* aliquando dixit; TE ingenuarum artium Bibliothecam, TE acri ingenio, subactissimo judicio, politiori literaturâ insignem; TE Divinum virum, cui omnia naturæ penetralia reseravit naturæ Author æternus. Lege quæso *Martini* opus, & quid ei responsum sit à *Charo Capite* nihil in *Martini* libro reperies præter densam caliginem, & infinitum ambagum Chaos, ut de libro *Avicennæ* tale judicium ferebat *Manardus*.

Cœterum quas mihi laudes tribuis, Excellentissime Vir, nimis essem suffenus & βάκηλος, nisi ex quo fonte manent agnoscerem, & sic interpetor, quasi me non depingere volueris, qualis sum, sed optimum exemplar præscribere, qualis esse debeam. Tu nostris laudibus major es:

Non tanti ingenij est oras evoluere laudum
Tantarum, meritisque virum celebrare Camœnis.

Mihi satis erit tuum nomen venerari, & sanctè tui memoriam asservare, ὀ μόνον ἐν μυχῷ φρενῶν, ἀλλὰ ϗ λόγων μαρτυρίᾳ. Hisce vale φίλτατον Μέσαις κάρα, Vive Orbi Literato; Vive tuo Serenissimo Principi, & tui nominis splendore, ac famâ implere, ac me tuarum virtutum Cultorem Devotissimum amare, perge.

Genevæ Nonis Julii.
Agonizante sæculo,
Anno scilicèt
1700.

VIRO

VIRO
Nobilissimo, & Clarissimo Domino
CAROLO MUSITANO
PHILOS. ET MED. PROFESSORI
Eximio, & Amico meo plurimùm Honorando.

ABortivos quosdam debilis meæ Minervæ fructus, mei qui ab angusto calami sinu nudius tertius, tuam dùm à Perillustri Domino *Joanne Baptistâ Vulpino* Medicinæ Professore mihi mutuatam omni laude, ac honore semper dignam tuam *Trutinam Medicam* attentè, ingentique voluptate perlegebam, magnum tui erga meritum cecidere (Præstantissime Doctor) tibi nunc offero. Leve nè interim tu qualecumque sit observantiæ meæ symbolum, atque servitutis meæ tesseram munusculum hoc hilari sed accipias vultu, renuas. Exigua licèt dona DEUS O. M. contemnere nescit. Legito interim hæc, expurgatoque tuæ Minervæ palato ingrati saporis, sapientiæ salis privatione licèt perdulcia nimis, forsan non erunt. Homeri Iliadem sæpè percurrere Magnus ille non abhorruit Alexander. Magnis, magna convenire meritis dona nemo inficias ibit; Mearum ast paupertati Musarum, quas ab earum palatii limine vix salutavi, venia detur. Dùm ab aliis Parnassi Cycnis præsertim forsan Astensibus magis perbellè, feliciorique fortæ tua incomparabilis laudabitur virtus. Tamen tuæ si benevolentiæ, oculoque, & non quod modò præbetur inspicere tuo erit in animo, nulli, licèt nomine, in hoc ero Secundus. Mei

nàm

nàm animi affectus, quam mei in cordis intimiori parte erga te nutrio, magnitudine aliorum affectibus non cedet, imò forsan superabit (nimis audaci tamen meo adsit venia judicio.) Firmioribus rationibus quidquid tuis versatur inscriptis, nàm æternitati scripsisti, probari non poterat. Dùm doctâ incude tui Sapientissimi ingenii aurum, quod auras ad tenues temporis lapsu non liquescet, perfecisti. In ignaviæ Antiquorum Galenicorum labyrintho Ariadnæ tuæ ingeniosissimæ Minervæ filo medicam, quæ olim tumulata fuit felici aleâ, quod aliorum non successit votis veritatem detraxisti. Igitur si Philippi Macedonis filio majus encomium Magnum vocari Alexandrum fuit; Ità Magnum Carolum, non vasto Regnorum Dominio, variis nec inimicorum victoriis, ingenii sed acie, morum religione, doctrinæ profunditate, ac experientiæ culturâ te forsan pariter vocari sufficiet. Tui in honorem nunc Orationem contexere nolo, nàm pro vasculo exiret amphora. Quod ingens tui modestia vultus parvâ, quæ semper laude gaudet (sapientis animi signum) tolerare potest, aliquid tantummodò mea audet dicere lingua. Igitur saltem cum eloquentiæ Principe mihi exclamare fas erit: *Quæ tanta dicendi copia, quòd tàm divinum, ac incredibile orationis genus, queis quisquam præclaras tui animi dotes possit non dicam complecti orando, ac percensere numerando?* Laudis igitur tibi aliquid addere potiùs multa ingenti tuo corpore meritò esset. Nostris quidem temporibus aliqui inveniuntur, qui tumidi sui ingenii vaporibus veritatis lumen obscurare contendunt. Sed Icari, ac Phaetontis lapsus immemores isti proprii judicii lumine læsi, nimiæ suæ audaciæ pœnam, ipsis insciis, luere cogentur. Tu interim tuo in animo gaude, tuæque famæ Detractores pro nihilo habeas, *Vas etenim pleno tinnit inane magis.* Caligines Sol, umbras pictura suis pro hostibus habent, sed à caliginis umbra, umbræque caligine, Solis nitor, Apellisque ars multum sortiuntur augmenti; cùm opposita juxta se posita magis elucescant. Canis latratus Cinthia non pertimescit, imò magis, magisque sua lumina pandit. Ullam nec surdis molestiam garrulorum ululatus affert, immò ejulationum isti irrident, jocique signo monstrant in ore cachinnos. Sic est (mi Domine) nitidum tuæ Minervæ metallum ex calumniarum igne posthac magis, ac magis posteritati pariet fulgorem, tuaque ex hoc

 fama

fama majorem habebit impulsum. Qui nullius sunt ingenii, nullo aut sapientiæ sale sapiunt, si prædictorum spheram, eorum præ ingenii imbecillitate assequi nequeunt, opprobriorum maculis illorum coinquinare honorem omnibus coguntur viribus. Tales invidia parturit fructus; nàm si non diù, saltem die se vixisse testentur mala, si non bona opera pariunt isti, propriæque ut consulant famæ, famæ honoris forsan ne pereant illius ad instar, qui æternitati proprium probis actionibus nomen tradere non valens, saltem improbis immortale ut esset Vulcani injuriis, ut in cineres Dianæ Templum in ictu oculi verteretur, tradidit, Minervæ palatium perdere coguntur. Sic est. Quoniam non omnes omnia possunt. Nec Corinthum ut adeat, quæ sufficiant unicuique insunt talenta, hacque de causâ illum contemnere locum apud ipsos sapientis apparet consilii. Veritatis jubar nisi Aquilæ altioris judicii natis explorare permittitur; Cùm omnibus intellectus oculus Lynceus non adsit. Cervorum velocitatem, quoniam insitus, pigerque ei est motus equare nequit testudo. Condonandum igitur cæcis ignaviæ Talpis aliquid est; si rutilantem veritatis Solem attingere nequeunt; Nàm non omnes omnia possunt, nec qui ad hujus Mundi auras accedunt electionis, omnes sunt vasa, quia sic DEUS Omnipotens disposuit, dùm uni duo, alteri quinque talenta ipse donavit. Nè meus ast discursus nimis prolixus, ac tædiosus tuis appareat auribus, tuâque abutatur clementiâ, in concinnis quoniam caracteribus instructus, *Harpocratis* ad exemplum ori meo silentii signo digitum imponam, tui nàm genii semper colere gratiam mihi sufficiet. Vale, iterùmque Vale, utque Nestoreos te D. O M. incolumen ad annos servet, meis semper erit in votis. Te nàm vivente majorem in augmentum Medica semper crescat Facultas. Interim me tu in humiliori famulorum tuorum cohorte serva, & non tantùm servitutis nexu, quàm voluntatis studio meì ad cineres usque dicar. Dominationis Tuæ Perillustris, ac admodum Reverendæ.

Astæ 2. Aprilis
1700.

Humilissimus, ac Studiosissimus
Servus
JOSEPH SECUNDUS VAYRUS
Medicus Astensis.

Nobilissimo, & Clarissimo Domino

CAROLO MUSITANO

PHILOS. ET MED. PROFESSORI.

Humilis

JOSEPHI SECUNDI VAYRI

MED. DOCT. ASTENS.

CECINIT MUSA

IN GALENUM.

NUnc Sileas, digito labrum compesce Galene,
Vocem dum mittit CAROLUS ore suo.
Falsa tua, & veris cedant, nam dogmata dico,
CAROLUS ut morbos pellere nemo potest.
Jamdudum brevia adfuerant si stamina vitæ,
Longa foret Medicis Ars, & Apollinea.
Ingenii ast MUSITANI acie sors volvitur ipsa
Vita hominum remeat longior, Ars brevior.
Gaudeat omnis homo, magis ast nunc gaudeat æger,
Sanandi verum dat MUSITANUS opus.

VIRO CELEBERRIMO, EXCELLENTISSImo, ac Doctissimo I. V. D. Perillustri Academiarum Spensieratorum Rosciani, *Peregrinorum* Romæ &c. Promotori.

HYACINTO GIMMA CAROLUS MUSITANUS

PHILOS. ET MED. PROFESSOR

S. P. D.

QUemadmodum optimæ notæ Academici est, te Dignissime Promotor, cui summa est in nostris scientificis societatibus administrandis potestas illorum Librorum, quos typis cudere accuratiùs meditor, certiorem facere; ità meæ sunt partes tibi significare, quinam de alienis laboribus apparent, & ut Critici eos dilaniare audent. In meis ego operibus perpetuò fui veritatis, non autem Authorum Sectator, & in meis stabiliendis sententiis magis rationi, & experientiæ, quàm Scriptorum magnæ seriei authoritatibus adhærere consentaneum dijudicavi, & hos sustinentes tyrannidem per multa sæcula magna vulgarium grex sectata fuit, & tanquàm oves antecedètem gregem sectantur. Atqui meus stylus mucidæ antiquitatis authorum residuo cordi non fuit, qui his nostris diebus rari apparent. Inter hos extat quidam urinæ mediculus, cui nomen est *Petrus Antonius de Martino Geofonensis* abjectissimi ingenii homuncio, & inutile Terræ pondus, cui vix medicina pro quotidiano censu obolum suppeditat. Est hic Deformis, Lividus, Lurida mortis Imago, Macilentus, Cogitabundus, Tristis, Solitarius, quem ex his notis quisque delirio obnoxium esse non ægrè animadvertere potest. Ex hac in stultitiam propensione sors tulit, ut meam legeret *Trutinam Medicam* Venetiis impressam Anno 1688. superquam diù deliravit, non inveniri, qui eam oppugnaret.

ret. Post octo annorum studium in scenam emersit volumen barbaro-latinum cimmeriis dignissimum tenebris, cui bardum agglutinavit titulum : *Responsum Trutinæ Medicæ Musitani*, sed illud edidit monstrum ab *Horatio in arte Poëticâ* descriptum :

Parturient montes, nascetur ridiculus mus.

Perperàm inter cordatos medicinæ proceres recenseri fuit imaginatus, sed consequutus est, quod Asini stercoribus evenit :

Nos quoque poma natamus.

Magnum opus Orbi Litterario, & reipublicæ medicæ statuit, sed aliter ignavia tulit, nàm ut idem *Horatius* inquit :

Amphora cœpit
Institui: currente rotâ, cur urceus exit.

Ac proindè nunc vile, & non venale in Tabernis Caseariis nullius pretii prostrat ; ejus eò crevit insania, ut quidem dignus sit commiseratione ; Olivetum nàmque, ut hunc libellum pro se ipso famosum curaret cudendum, non sine magno suæ familię detrimento vendidit pro incerto certum, pro mobilibus bona stabilia absque spe redimendi alienavit. *Lucio Apulejo* ipsum experior oppositum, ille enim sub forma Asini erat homo, & *Martinus* sub hominis formâ est Asinus. Ego eundem rebar hominem, sed reverà est Asinus Balaam, Ineptus Grammatista, non recensendus inter medicorum aulam, sed inter caulam, Imperitum Veterinariorum Spectrum, Detractor Mendacissimus, Arrogans, Marcidus Impostor, Fœtidus Nebulo, Sanguinarius Carnifex, Equarius Medicus, Ridiculus Musitano-mastix, & Miserabilis Censor. Indi indoctum sub Ascalaphi cæci, surdi, muti, & omnibus exuti pennis specie effingebant, qui per tenebras volitabat, & super vacuum assidebat. Non absimilis est *Martinus* idest judicii Ascalaphus, intellectu Cæcus, ingenii Surdaster, ratione Orbatus, omni bonâ doctrinâ Vacuus, omnibus sensibus interioribus Obtenebratus, & propter antiquitatis tenebras Insanus, nec aliud deest, nisi ut sit Mutus, cùm sit nimis Garrulus, & rancidæ medicinæ Psittacus. Trutinantis sensum, & mentem non intellexit, muscas in aëre venatus fuit, ideò blaterat, & extra choream tripudiat. Ejus misereſco, ejusque doleo insaniam, sed maximoperè ejus insimulo temeritatem. Non est medicus *Martinus*, sed medicinæ mendicus, qui medicinam vix à primo limine salutavit ; neque deerant medicæ facultatis pro-

 ceres

ceres, qui Galenicorum ſuſciperent patrocinium, & calamum in meam *Trutinam* arriperent; at ſemper nequior caulæ canis latrat. Si eſt inſanus, inſaniâ ſuâ paſcat animum: ſi propriâ pelle contentus, Sapientis pelle ſe non induat. Aliena rei medicæ opera appoſitè, & Orbis Litterarii plauſu confutare non omnibus, ſed paucis datur, *Martino* autem illa tantùm arietare, non verò impugnare permittitur: ideòque ut *Venuſinus in arte Poëticâ* inquit:

Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis.

Et. lib. I. *Epiſt.*

Non cuivis homini contingit adire Corinthum.

Utinàm reſipiſceret *Martinus*, ſuiſque conſuleret rebus, & calamum, quo totam Galenicorum Synagogam conſpurcavit, ubi cervi cornua, abjiceret, atq; ad conſuetum rediret ligonem. *Hyacinthe* igitur vir Clariſſime, opus Martinianum, quod tibi mitto, mox typis editum Neapoli, ocioſis horis, pervolve, tuiſq; ſtudiis in conſcribendâ Encyclopædiâ, ſeu ſcientiarum omnium Orbe, quaſi Celeberrimâ Bibliothecâ, à doctioribus non paucis expectatâ (quam utinàm citò evulgares) intermiſſis, perliba; ſi tamen tibi eſt in ſimilibus inſultitatibus terendi tempus. Non me fugit tuum palatum pretioſis Sapientiæ epulis aſſuetum reſputurum illiterati Critici ità abjectum obortum, cui prima Grammatices Rudimenta deſunt; poteris proindè aliquantiſper tamen oculis perluſtrare, quia tuæ eruditæ lucubrationes ad hujus Reſponſi Trutinæ Medicæ comparationem videbuntur dulciores, & jucundiores, illos æmulans pictores, qui ut alicujus mulieris venuſtas magis eluceſcat, propè deformem depingere ſolent. Et ſi in hoc famoſo libello Martiniano à Reviſoribus ejus ineptiarum, & errorum grammaticalium nimiùm miſericordibus non ſufficienter expuncto, colligere non poteris è ſtercore gemmas, ut ex *Ennii* operibus faciebat *Virgilius*; ſaltem tamen ad cachinnos ingeminandos anſam habebis, perſpicieſq; etiam bardos Sapientiæ amictu ſe induere audere, ut inter virtute præditos compareant. Vellem profectò ſuam retundere inſaniam, nè cum ſuis triumphum caneret, & cuncta ad hoc mihi ſuppetunt; attamen quia in me, ſocietateſque noſtras tua quammaximè valet authoritas, quid à me factum cupias, paucis aperi, tuo nàmque judicio addam calculum. Interim vale, vive, meque conſtanter ama.

Neapoli Kalendis Julii 1699.

VIRIS

VIRIS CELEBERRIMIS, ET ERUDITISSI-
*mis Medicinæ, ac Anatomes Restauratoribus, & in
Republicâ Genevensi Professoribus*

DANIELI CLERICO

ET

JOH. JACOBO MANGETO

Amicis meis Perpetuum Colendissimis.

CAROLUS MUSITANUS

IATRIAS PROFESSOR

S. P. D.

OMnia tempus habet, & temporis cursu cuncta vicissitudinem in Orbe patiuntur: nosmet ætatum successu novos mores, novas cogitationes, novasque animi indoles subimus; & hominem, qui in puerili, juvenili, & provectiori vivit ætate, in consistenti, & occiduâ alium, & totum degenerem ab illo quisque intuetur, & tandem fato concidere necesse est:

Tempora labuntur, tacitisque senescimus annis.

Veterum dogmata, quæ per aliquot mille annorum ætatem gloriosè sustinuerunt, postremò suâ ruerunt mole, & Græca Sapientia, veteresque doctrinæ jàm factæ sunt aniles. Sola *Galeni* doctrina propter duodecim sæculorum cursum in hominum phantasiis altissimas fixit radices, & nunc mucida in paucissimis hirco pervicacioribus viret, quia est caloris, & frigoris inventum, quod indoctiorum ingenia facilè tenet. Primi illi homines glandibus vescebantur, & etiam modò hujus

hujus farinæ reperiuntur homines, qui ſpreto pane, tanquàm ſues ad primitivas confugiunt glandes. Natura noſtris hiſce temporibus medicinæ ærarium primoribus medicis in propatulo poſuit, undè nova emerſerunt phœnomena, quæ nunquàm priſca ætas excogitare potuit, adeò judicio ſubacta, ratione perſpecta, experientiâ confirmata, & uſu recepta, ut ambigere valdè ſit temerarium: adeò novam medicaminum ſupellectilem ipſamet natura Chymiæ ope citam, tutam, & jucundam detexit, ut qualiumcumque morborum ſanationes, obſtupente Pandorâ, feliciſſimè ſuccedant, undè lepra, cachexia, hydrops, diabetes, aſthma, Lues Venerea, ipſiſſima peſtis, &c. quos nunquàm præterita ætas expulſos agnovit, nunc pollenti recentiorum remediorum entelechiâ debellati, & à corporibus exterminati conſpiciuntur: imò non exilis morientium numerus, acquiſitis ſummæ energiæ arcanis, ad vitam revocantur. Nec Galenicorum armentum reſipiſcit, & ad meliorem ſe recipit frugem, ſed in eâdem perfidiâ vivit, & perit, & tanquàm ſues iſti Sectarii ſemper profundiùs in quatuor humoribus, aliiſque ſpurcitiis obvolvuntur, ut hirudines pravo ſe nutriunt ſanguine, ceu ſcarabæi ſtercoribus ſaginantur, & ex his lauta parant fercula. *Galeni* doctrina Atheiſmum ſapit, atque Chriſti ſcholæ adverſatur, quamobrem illius dogmata à Chriſtianorum mente ablegganda. Fuit *Galenus* Atheus, ut patet ex *libro*, in quo probat *animi mores corporis temperaturam ſequi cap.* 3. Et *lib.* 3. *de diff. pulſ. cap.* 3. Sectariorum comparatione Chriſtianorum in omnibus adverſis ad mortem uſque irridet conſtantiam. Et *lib.* 2. *de diff. pulſ. cap.* 4. Moſis, & Chriſti ſcholas obtrectavit, & tamen iſti antiquarii medici de errore, in quo verſantur admoneri, & reſipiſcere nolunt, ſed more pecudum eunt, quò itum eſt, & non quò eundum. *Ariſtoteles, & Theophraſtus* in ſummâ habentur veneratione. *Galenum* etiam fortaſsè (ut inquit *Euſebius lib.* 5. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 27.) nonnulli ſummè venerantur. Hi ergò tùm infidelium artibus ad erroris ſui ſententiam roborandam abutuntur, tùm ſolerti impiorum aſtutiâ, & ſubtilitate ſimplicem, ac ſynceram divinarum ſcripturarum fidem adulterant. Hinc ego Chriſtianâ pietate motus *Galeni*, & Sectariorum prava trutinavi dogmata, & eorum craſſam Minervam, & falſitatem detexi, nec proindè aliquibus profeci, quia in eâdem damnatione mori deſtinârunt, eſto eorum pravam doctrinam

ctrinam funditùs everterem (absit jactantia,) & solo æquaverim: attamen Galenistarum Synagoga dentibus in me stridebant, & veluti canes ringebant, ego ridebam, & illi rabiem simulabant, nec quisquam, qui *meam Trutinam* oppugnaret, inventus fuit, tantùm quidam Homulus Mulo-Medicus *Geofonensis*, *Petrus Antonius de Martino*, Galenistarum Opprobrium temerario ausu calamum in *Trutinam* exacuit, (præstatet Sarculum, non Calamum exacuisse) verùm iste simplicissimum fovet Idiotismum, & tamen Sciolus haberi affectat, & falsâ opinione veluti turgida bulla, sed intùs inanis, intumescit. Penè innumeras in grammaticâ commisit hæreses, orthographiamque evertit: sed quas doctrinas in lucem edere potuit iste, si nec *Hippocratem*, nec *Galenum* legere scit? Legit, ut ASINUS, quem *Augustinus de Suessâ* docuit, sed ab asino lanam, O' barbaras, & antiquis sæculis inauditas doctrinas. O' resupinatam ignorantiam. O' Temerarium, & Miserabilem Censorem. *Trutinæ* dogmata non intellexit, confutationes non percepit, & rationes non enodavit, sed in suo robore permanserunt, quia perperam accepit, ideoque extra rem locutus. Sicut Poëta ille, sua carmina, quia inconcinnè figulus decantabat, omnia vasa, quæ ipse finxerat, confrinxit: ità, quia *Martinus* inconditè scribens, in meam *Trutinam* latravit, & ceu ASINUS rudit, profectò illi deberem cucurbitinum conterere caput. Scribendi occasionem in Trutinam *Martinus* declarat in sui operis præludio, ità inquiens: *Trutinans usque adhuc, contrà Galenistas, & omnes Peripateticos mordaci sonitu epicinium canit; maximaque audacia tumefactus Galenum repercutit, realem philosophorum scholam offendit, medicæque facultatis excellentiores patronos livido sermone deturpat, & deturpatos deludit.* Et paulò infrà inquit: *Hinc, ne tanti facinoris, opus, relinquatur inultum, sive ut mea promissioni satisfaciam qua tempore mei doctoratus, Salerni, gratia suorum, medicinæ antistitum peracti promisi, quousque reget os, dum spiritus arctus, semper Peripateticam, & Galenicam tutari sententiam.* O' eximium rabulam, ò præclarum advocatum, ò fœcundum patronum ad *Aristotelis, & Galeni* patrocinium! Collegii Salernitani Barbatissimi Patres tempore doctoratûs jurejurando tyrones, ut jurent in verba *Galeni*, in verba Athei, cogunt, & ex hoc capite *Martinus* magistrum *Galenum* tueri conatur. Præatereà *Martinus* ex benignitate Collegii doctoratus

 diploma

diploma recepit; textum enim recitando, à præfationis principio ad finem usque quot verba protulit, tot in grammaticâ enunciavit errores, & pluries memoriâ defecit, & lingua faucibus hæsit; undè à Barbatis Patribus octo nigras habuit fabas, & reprobus effectus singultiens in lacrymarum imbrem misellus meliorem animæ partem solvebat. Hinc Salernitani Patres ejus ignaviæ temeritati conjunctæ miserti, in lacrymarum, & amicorum gratiam gratiosè ad doctoratûs apicem evexerunt, & in ignorantiæ pœnam pro Laureâ corollâ diademate ex helsine, & linozoste redimitus tempora in Collegio apparere necesse fuit, & ipse pro tot sibi collatis benefactis se publico chirographo devinxit Salernitanum Collegium defensurum, *quousque reget os, dum Spiritus arctus*. Non tantùm *Trutinam* non expugnavit, verùm nec oppugnavit, sed sanguinis gyrema puerilibus argumentis insufficientibus rationibus, nullâque autopsia armatus temerè lacessere ausus fuit contra omnem evidentiam: atqui quanto cachinno exceptus, delusus & exibilatus fuit, nec tot erubuit contumeliis; hinc ò felicem vultum (in non apprehendendo ignominias, si felicitas in ignominiis reperitur,) ò ejus inquam felicissimum vultum, qui ex tot ignaviæ coloribus nunquàm colorari potuit, nigrum enim est coloris incapax. Hoc admiror hunc per tot ignominias nunquam æstimationem amisisse, quia hanc nunquàm habuit; non enim quisquam, quod non habet amittere potest. O' summam idiotarum felicitatem! Non ego, Peritissimi Domini, *Martinum* ad literariam provocavi palæstram, quia est tanquàm ASINUS ad lyram, & ineptus non impugnatur, sed deridetur, nec ad improbandos ejus errores argumentis utar, sat alii Clarissimi Viri crassam hujus doctoris ignorantiam, & errata exhibilavêre. Vobis, Excellentissimi CLERICE, & MANGETE, omnis consummatæ sapientiæ Viri, duo majora Medicinæ & Anatomes luminaria, qui omnem in studiis ætatem contrivistis, vobis tantummodò officiosa natura sui ærarii custodiam demandavit, quod penè nunc exhaustum conspicitur, & in plura volumina foro medico accepta, & collaudata ità redactum, ut jure merito vestro labore, & industriâ sub umbrâ anatome, & medicinâ quisque citra laborem vestris in voluminibus in lucem editis frui potest; Vobis, inquam, Martinianum opus, *Responsum*

Truti-

Trutinæ Medicæ Musitani mitto, ut miraculum in naturâ admiremini Asinus peperit, ac Brutale hujus doctoris non cordati, sed Codati Ingenium contemplemini. Hic libellus in authoris convicium cessit, & sæpè unius ignominia est alterius gloria. Jactabundus scripsit, cupiens ex hoc libello vulgarem captare gloriam, & apud omnes ingenio celebrem, & admiratione dignum existimari, sed sibimet opprobrium fecit sempiternum. Legite, omnigenæ eruditionis peritissimi Domini, quodcumque sit hoc bardum Martinianum opus, non enim nocebit, si animum præcipuè in melioribus indefatigabilem studiis quandòque oblectare, & post seria in jocis, & cachinnis tempus traducere affectatis, Galenistam ridiculum magistro *Gryllo* non absimilem invenietis, & tandem hujus *Martini* inepta doctrina erit ita dulcis velut philomelæ cantus, sed philomelæ rudibilis in mense Maii. Tandem Encyclopedici Viri, Valete, vivite, meque constanter amate.

Neapoli ex Musæo
IX. Kal. Junii
1700.

VIRO CLARISSIMO
Medicinæ Professori Experientissimo
D. DOMINO
CAROLO MUSITANO
S. P. D.
DANIEL CLERICUS

SUmmas Tibi ago gratias, Vir Excellentissime, quod me in Doctorum Virorum albo adscribere dignatus fueris, quos veluti disceptatores elegisti in lite à nescio quo, medicum se fingente, Tibi nuper mota. Is sanè honos à Te mihi habitus cui impar omninò sum. Sententiam tamen rogatus, quid super hac re cogitem paucis aperiam. Adversarii tui sortem non possum non dolêre, qui, sibi uni sapere visus, dum nihil nisi Veteres & Veterem Medicinam crepat, quid sibi velit nescit. Si ipsi probè nota esset omnis Veterum ratio, imò si Veterum, quos tantopere extollit, vestigiis insisteret, eum neutiquam infestum haberes. Maxima semper libertate, ab omni ævo, mihi videntur usi Medicorum filii in admittendis, pro arbitrio, vel rejiciendis decessorum suorum placitis. Ut ab *Hippocrate*, qui Artis nobilissimæ fundamenta jecit, incipiam, an ille, propriæ familiæ, utut Diis originem & artem suam acceptam ferentis, luminibus contentus, sæculi sui inventa repudiavit? minimè

minimè gentium, ſed Aſclepiadarum ſuorum *Obſervationes* Philoſophiæ, quæ modò illuceſcere cœperat, face illuſtrare in animo habuit; quo ipſe ex Empiricorum, quales erant proavi ſui, ſubſelliis ad Medicinæ naſcentis dictaturam evectus, immortale ſibi nomen fecit. Nec ideò ipſius ſcitis uſque adeo acquievêre illum proximè ſecuti, ut nihil ſibi præterea exquirendum arbitrati ſint. Quin vix elapſum eſt integrum ſæculum cùm *Chryſippus* Cnidius, novâ methodo medendi uſus, non phlebotomiam modò, ſed & κάθαρσιν, duo inconcuſſa Aſclepiadeæ Medicinæ fundamenta, ſubverſum ivit, quo in conſilio adſtipulatorem habuit, famâ Hippocrati ſecundum, *Eraſiſtratum*, Diſcipulum ſuum. Tum ſimul, improbo labore indeſeſſoque ſtudio excoli cœpit *Anatome*, Hippocratis tempore admodum rudis, non modò à laudato *Eraſiſtrato*, ſed & ab *Herophilo*, quem eo nomine ſummis extulit laudibus Vetuſtas; quique dum diſciplinæ iſtius pomœria pro virili ampliat, *pulſuum* ſcientiam, eidem Hippocrati penè ignotam, curioſè tradit.

His ita ſe habentibus, cùm Antiquitas, ut *Plinii* verbis utar, *durare videretur firma*, duobus poſt ſæculis, Pompeii Magni ætate, exortus *Aſclepiades* Pruſienſis, atque in Veteres omnes debacchatus, Democriti Philoſophiam in Medicinam introduxit, unde nova ſubitò toti arti facies. Ab eo tempore novæ ſubinde ſectæ, inter quas *Methodica*, auctore *Themiſone*, præcipua, novas medendi leges condere non ceſſarunt; quas, in Scenam, ſub Marco Aurelio, ingreſſus *Galenus*, omnes profligare, atque *Hippocratis* Medicinam reſtituere aggreſſus eſt. Utrum à ſcopo aberrarit nec ne; an ſua pro *Hippocrteis* venditârit, non eſt jam inquirendi locus. Hoc unum obſervaſſe ſufficiat, tantam ejus fuiſſe authoritatem, ſeu, ut veriùs dicam, tantam fuiſſe ſuccedentium Medicorum ſegnitiem & vecordiam, per integra propemodum decem ſæcula, ut nihil planè novi ab iis inventum ſit, donec tandem caput extulerunt *Arabes*. Ii ſane, Galeno cæteroquin addicti, *Alchimiam*, artem antiquam medico uſui accommodare cœpiſſe videntur. Quæ ab eo tempore, ſuperiori ſcilicet & hoc noſtro deſinente ſæculo, arti noſtræ acceſſerint, ſeu *Chymiam*, ſeu *Anatomen*, ſeu rectiorem de aliis omnibus ad eandem artem ſpectantibus judicandi rationem attendas, lippis & tonſoribus notum eſt.

Hactenus dicta adversario tuo, Vir Excellentissime, ritè pensitanda erant, ut disceret quo pacto dies diem docuerit, & videret omnibus semper licitum fuisse Spartam quam nacti erant ornare, nec ulli præreptam occasionem Veterum placitis aliquid addendi, aut ea, pro lubitu, corrigendi. Id sibi juris Veteres ipsi, ita nobis vocati, cùm tribuerint, respectu antiquiorum, quidni & nos eo gaudeamus non video? An è contra, servili modo, ne latum unguem ab eorundem Veterum sententia decedemus, & quia sanguinem, pretiosum illum vitæ laticem, in circulum indesinenter agi ignoraverunt, oculis nostris super hac re non credemus, aut quia Chymica non tractârunt, ne aquam quidem rosarum stillatitiam attingemus? Absit ut unquam talia & tam absurda meditemur, quin egregiis temporum nostrorum inventis frui, & ea, pervicaci stultitiâ, non admittentes, non ad βαλανηφάγȣς modò Arcadas, ut Tu censes, sed ad Anticyras ipsas amandare liceat. Ita affectis reditum in saniorem mentem exopto, Tibi verò qui gravissimi eorum morbi causarum & remediorum momenta, eximiâ Tuâ *Trutinâ*, ponderare apprimè nosti, fausta omnia animitùs adprecor. Vale, Vir Excellentissime, & eorum loco habe, qui excultissimi ingenii Tui dotes, omni ex parte, suspiciunt.

Ex finibus Allobrogum
5. die Julii anni
1700.

Tibi addictissimum
CLERICUM M. D.

VIRO

VIRO NOBILISSIMO,
Præclariſſimo Domino D.
CAROLO MUSITANO
IATRIAS PROFESSORI
longè Celeberrimo
JOHAN. JACOBUS MANGETUS
S. P. D.

NOn eſt quod mireris, Vir Clariſſime, ſi inter tot Genii tui verè in Medicis excelſi gratos ſuſceptores unus aſſurgat Dominus *Martinus* multorum plauſibus infenſus. Veritas jam ab ipſis mundi cunis non ita univerſim exculta eſt, quin ſuos omni tempore & contemptores & hoſtes nacta ſit, Solque etiam ipſe ſplendidiſſima Omnipotentis manus creatura generis humani maximo bono efformata inter admiratores, imo etiam adoratores, ingratos vidit populos qui non tantùm maledictis ipſum afficerent, ſed etiam telis ſuis, ſi ita per vires longè inferiores licuiſſet, impeterent. Cerebrum idem non omnibus conceſſum, atque non minor in ejus conſtitutione intima, quàm in vultus lineamentis reperitur varietas, unde tam variæ in ſcientiis exurgunt ſententiæ, imo quandoque ſententiarum monſtra, quarum authores quibuſdam irridendi, multis ſanè ac forſan æquioribus miſerandi videntur. Horum exemplo, Vir Clariſſime

ſime, contra Antagoniſtam tuum bilem non movebimus, aut ſarcaſmis ac maledictis pugnabimus, ipſius potiùs ſortem deflentes, qui ignobilioribus Veterum malè intellectorum, armis, nihil minus quàm omnium Neotericorum, meditetur triumphos, infirmiſque ſuis machinis quod maximè inexpugnabile, in munitiſſima, quam ſolidis veritatis Medico-Chemicæ muris armatam defendis arce, falſa ſpe deluſus confidentius aggrediatur, meliorem mentem ipſi ſincero exoptamus animo, ut aliquando Doctorum, ac cordatorum choro adſcriptus, futilitatum & ineptiarum quas tam ſeriò ac faſtuosè hodiè tractat, ipſum pudeat, & eorum quibus hactenus tam imperitè, imò dixerim ferociter contra Excellentiam Tuam chartas ſuas commaculavit, memoriam, non minus quàm mali ſomnii ideas, promptè excutiat, veréque tum ſapiens, & divitiarum quas in amentiâ ſua poſſidebat contemptor, nobis non exprobret quòd votis noſtris illas ſibi eripuerimus, ut ille apud Horatium qui

In vacuo lætus ſeſſor plauſorque theatro

poſtquam cognatorum opibus curiſque fuit refectus, & ad ſe rediit *Pol! me occidiſti, amici, non ſervaſti*, ait,

cui ſic extorta voluptas,

Et demptus per vim mentis gratiſſimus error.

Tu interim, Vir Clariſſime, macte animo eſto, & caniculas illas, ipſius etiam magni luminatis ſplendori allatrantes nullatenus moratus, vigiliis tuis veros Philiatros non minus beare perge, meque Tui admiratorem ac cultorem obſervantiſſimum amare non deſine.

Dabam Genevæ die Julii
6. Anno 1700.

ALLOCU-

ALLOCUTIO
AD VIRUM
Celeberrimum, & Reverendum
DOMINUM
CAROLUM MUSITANUM
MEDICINÆ PROFESSOREM.

SI vacat à morbis nostras audire Camœnas
  Nec nimius medicam postulat æger opem.
Accipe, quæ faciles scribunt tibi carmina Divæ
  Nec, mihi quæ levis est, sit tibi Musa gravis.
Quid Responsa paras MARTINO GEOFONENSI
  O Tu, qui nomen, quâ patet Orbis, habes.
An ne times, ne te famâ super æthera notum
  Obscuret Libro, Barbarus iste, suo.
Haud faciet, non si totum Phlegetonta moveret,
  Ipse prius gelido flabit ab axe notus.
Cum tali pugnare viro non te decet unquam,
  Atque tuæ dextræ verbera non meruit.
Sylvarum Terror Leo trux animalcula spernit,
  Imbelles, & aves fida ministra Jovis.
Parce igitur ferro, capulo tenus abdito, & ensem,
  Esse Sacerdotem te memor esto precor.

Mysta verende hujus MISERERE, ET KYRIE ELEISON:
Propter MARTINUM dicere ne renuas.
Qui Peccatores solvis sua crimina ad aurem
Narrantes, PETRUM solvere ne dubites.
Injunge, & rigido liventia terga flagello
Verberet, & largis imbibus ora riget.
Perque novem luces expers potûsque cibique
Vescatur tantum rore mero ac lacrymis.
Tu qui cognoscis, quicquid medicina recondit,
Huic ægro medicam, quam potes, affer opem.
Pharmaca multa para, catapotia mille, trochiscos,
Misce melampodium, fiet, & alter homo.

Datum Krusvvick
24. Juni
1700.

CLA-

CLARISSIMO, ET REVERENDISSIMO

DOMINO

CAROLO MUSITANO

De Galenismo Triumphanti

ELOGIUM.

Audi Lector Humanissime
Vox Sanguinis de Terrâ Clamat,
Vindica Domine Sanguinem nostrum, qui effusus est
Proh Nefas!
Silet Medentûm Cœtus
Et decem sæculorum decursu, à quo GALENUS
Trucem lanienam aperuit
Semper Obmutuit,
Audivit tandèm Apollo
Et misericordiâ motus PARACELSUM dimisit
O' quantum obstrepuit iste,
Et humaniori ad sanitatem detecto calle
Paravit viam Domino
HELMONTIO
Crepuit, & Increpuit
Neotericorum COUS
Cruentamque in sectam ad necem usque contendens,
Hanc ferè destruxit, aliam instruxit
Accurrêre
Ultimis è Mundi Plagis suppetias daturi
Solidioris Sophiæ Alumni
Multum egerunt, sed non peregerunt,
Multum adhuc restabat Operis,
Quandò

CAROLUS MUSITANUS CASTROVILLENSIS

Lucem Aspexit.
Plaudite purioris Iatrices Philiatri,
Hic tandem aperto Marte, invictâque Minervâ
In Sanguinarios consurgens
Et Spagyricæ, Medicè, Chirurgicè, imò Theologicè
Parthenopæâ in Arenâ indefessè desudans
Plenum pollicetur Triumphum
Sic Ethnicum Fidelis
Atheistam Sacerdos
Prosternens.
Qui incruento holocausto Cœli fores jugiter pulsat,
Incruentum pariter firmabit artem.
Undè Jeovè gratus, Sanis gratior, Ægris gratissimus
Artem tantoperè exosam
Reddet Jucundam.
Age ergò amice Lector,
Et ut eâ quâ fungitur Authoritate
Inexpiabili Anathemate
GALENO cum Asseclis ad Gehennam
Proscripto,
Cruentam sitim quâ semper exarsit
Stygijs in Undis
Æternum bibens
Nusquàm extinguat
Precare.

Astæ è meo Musæo
8. Septembris
1699.

JOANNES BAPTISTA
VULPINUS
Medicus Astensis.

VIRO

VIRO
CELEBERRIMO, ET EXPERIENTISSIMO,
DOMINO D.
AVUNCULO MEO

CAROLO MUSITANO

PHIL. ET MED. PROFESSORI.

DUm procul à curis, longâ dùm pace tenebar,
Nec agitata malis, nullo turbata dolore
Mens esset: tunc rura mihi, collesque repostos
Inveni, quos myrtus amat, semperque virescens
Laurus fronde novâ, & Zephiri motantibus umbris.
Hos inter colles lenis, quos aura fatigat,
Aura Favoni lenis, fœcundissima campis,
Mons sublime caput liquidum super æthera tollit.
Hinc fontes gelidi, hinc tenues per gramina rivi
Procurrunt, lento fugiens procul unda sonore;
Terra ferax fructu, gravis, & bis una racemis
Conspicitur, germenque corymbus Sacer Jaceo,
Serpit, & incertas inducis collibus umbras:
Hinc secura quies animi, & præclara laborum
Dona Dij posuêre, suas hic inclyta sedes
Constituit virtus, melioris, & ocia vitæ.
Fert fama, hæc primùm gentes ab origine primâ
Sacra Deo statuisse loca, undè oracula vates
Rendebat Deus ille, suo, qui numine mentes,
Inspirat nostras, & dat ventura videre:
Fortè ego dùm vellem Phœbi penetralia adire,
Et numen venerari; tùm mihi visa repentè

Non procul ex adyto, quod plurima laurus opacat,
Effigies miranda Dei redimita coronâ,
Circumstant illi charites, Nymphæque decentes,
Musarumque chorus, junctis per mutua palmis;
Obstrupui, & vani species objecta timoris
Impulit in nemus, umbrisque occultavit opacis.
Intereà Sanctis præsentia numina votis
Dùm taciturnus adoro, talia Magnus Apollo
Verba dedit, claràque sonat per æthera voce:
Inventum medicina meum, hanc tractavimus ipsi,
Dique, Deæque omnes, fuit hæc mea gloria prima
Naturæ monstrâsse vias, quovè ordine cuncta
Jàm moderata: suo æternâ nunc lege ferantur.
Ipse ego pallentes animas jàm tristia Ditis
Pulsantes Regna, & fœdæ loca devia noctis
Ad superas revocavi auras: bis mare per undas:
Bis Erebi portas: sævos bis visere manes
Hæc valuit manus, atque hæc novit sola medelas,
Et certas artes, quibus incorrupta per ævum
Alma salus durat, superâque hac vescitur aurâ.
Haud dubitanda fero: terras Orbemque revolvi,
Ex quo primùm ego, & ex summo de margine Olympi
Emersi, rutilante comâ, radioque corusco,
Mille aras, sanctasque preces, & vota quotannis
Intistuere piæ gentes, nevè ultima Mundi
Abdita pars adeò Terræ est ignota per undas,
Quæ delubra mihi, & meritos haud sanxit honores.
Sola mihi semper fuit illa infensa propago
Insusi senis, alloquio gravis, atque repexam
Canitiem menti mulcentis pectora ad usque
Illa sacras artes, & numina nostra profanis
Tractavit manibus, sceleravit, & ore nefando.
Ah quantùm potuit nefas, & spargere in omnes
Oras una *Galeni* ars exitiale venenum!
Gens inimica Deûm, & toto execrabilis ævo,
Spargit in incautas hæc falsa oracula gentes.

Dira

Dira lues miseranda magis contagia, tabes,
Tot mala, quæ latè nostrum sunt sparsa per Orbem,
Astrorum vitio verti; nàm lumine Titan
Æthera dùm liquidum, tellurem, atque æquora ponti
Vectus equis lustrat, radiisque inferna pererrat,
Ipse movet, turbatque situ primordia rerum,
Ipse pater morborum est, ipse & originis author;
Et sedes mutare suas cuncta astra priores
Novimus, & vacuos cœli tabescere tractus,
Undè nova emersêre citò contagia terris,
Illa fuit, quæ tantùm est ausa, & tuta per ævum,
Hoc potuit scelus, & terris immittere pestem:
Undè genus mortale adverso Numine tantum
Ærumnarum pertulit, & malè sana malorum
Gens ignara doli, est longum tot passa per ævum.
Quod felix, faustumque siet, mihi nomina in imas
Inferni sedes damnare, & mittere in umbras
In mentem venit, scelerique piacula digna
Ferre sua. Ah! potuit tantum suprema gementûm
Vox illa incassùm toties effusa per auras:
Parce precor Pæan jo, concede mederi,
Pæan ò medice jo, Pæan pone sagittas;
Flectere jam tandèm valuit, nevè irrita Numen
Vota meum fecit, sævamque avertere pestem;
Undè ego magnâ mente virum, qui talia possit,
Delegi, & lapsis unus succurrere rebus:
Hic MUSITANUS erit, cujus præcordia Titan
Hoc effinxit meliore luto: hic est optimus ille
Naturæ interpres, Phœbeæ, & maximus artis
Vates, qui dabit exitio male visa *Galeni*
Nomina, totque leves nugas, artemque profanam.
Hinc ego cælesti contingam pectora flammâ,
Divinamque sacro lustrabo lumine mentem.
Vos mihi dilectæ nimiùm, nimiùmque sorores,
Parnassique decus: sic vobis semper Apollo
Sit facilis, vestrisque adspiret Juppiter orsis,

Vos quoque cælesti conspergite pectora rore.
Arrisêre Deæ, & placidum dedit æthera melos:
Aurea restituet cunctis sua sæcula terris.
Respondent Sylvæ, ingeminat Nemus, assonat Echo:
Aurea restituet cunctis sua sæcula terris.
Intereà aura levis, laurusque Dei alma vicissim
Carmina conduplicant apto modulata susurro,
Dùm magnum Numen nubes velabat opaca.

Neapoli 10. Octobris

1700.

JOSEPH MUSITANUS
Med. & Chirurgiæ Professor.

D. CA-

D. CAROLUS MUSITANUS

4. 444. 760. 1208.

Anagramma Numericum

IATRIÆ EXACTA, AC LIBRATA STATERA

204. 410. 4. 213. 377. 1208.

EPIGRAMMA

SAt nimis invaluit medicina cruenta Galeni,
Exulet ut, Mundo CAROLE præbe tuam.
Pro incerto is certum haud librans vult linguere, vitam
Hanc det ut, exhausto sunguine dimidiat.
Tutius amissam STATERA EXACTA salutem
Reddi autopsia jure LIBRATA probat.
Quam bene librasti IATRIAM in secla futura
STATERA hac uti noscet ubique volens.
Parca tibi parcat, vitam concedat Apollo,
Vitæ qui multis stamina viva paras.

Genuæ 2. Kalendis Junij
1700.

Frater
MATTHÆUS à CADRALIO
Capucinus Pedemontanus Provinciæ,
& Medicus.

M In

In lode dell' Istesso Signore

CARLO MUSITANO

Celebre Professore di Medicina nella Città di Napoli.

SONETTO.

O' Tu cui dier le Muse il nome loro,
E Febo il don di risanar concesse
Ed in virtù del merto tuo t'ammesse
A dar le Leggi d'Esculapio al Coro.

Chi doni à tua virtù premio decoro?
Apollo sol, che te ministro elesse
De' grandi arcani suoi: le Muse istesse
Porger ti ponno il meritato alloro.

Or piu non fia, ch' ad un mortal che langue
Con tor sangue dar vita alcun pretendi,
Se piu ch' il mal rende il rimedio esangue:

D' Igiea i mister Tu sol' intendi,
E con leggi piu sante al' Vom dal Sangue
Conservando il tesor, la vita rendi.

Fr. Matteo da Caraglio
Capucino.

MEDICASTER MARTINUS NON ASELLO CARENS, SED IN ASINUM MUTATUS.

EPIGRAMMA.

HOstis Musarum MUSITANUM lædere tentat
MARTINUS, qui sic Verum se prodit ASELLUM.
Non uno puncto, sed punctis mille, quid ergo
Mirum si rudat, qui nil nisi rudere novit?
Hoc pudeat Doctum te defensore SALERNUM
Uti, ne SCHOLA dum fiet MOLA despiciaris.

ALIUD

QUondam pro puncto caruit MARTINUS ASELLO,
Se nunc in puncto præbet MARTINUS ASELLUM.

MADRIGALE

Sù l'Odio, che professa il MARTINO, al MUSITANO, *che ha publicato la*

TRUTINA MEDICA

SE'l MARTINO odia tanto il MUSITANO,
Eccone la raggione in mano,
Questo bilanciando il MARTINO,
L'ha trovato valer men d'un Quatrino.

KRUSWICK
14. Junij
1700.

CLARISSIMO, ET REVERENDISSIMO
DOMINO
CAROLO MUSITANO
MEDICINÆ PROFESSORI
ELOGIUM.

Læta inter plaudentium verba,
Astenses inter tot modulantes Olores
Tenuibus ab ideis etiam conceptum erumpe tuis,
Mea gaudium Musa.

Et CAROLI MUSITANI
Cujus Minervæ Jubar Apollinis in firmamento
Mortalium omnium, magis ast ægrorum
Supercilium extollens multum emicat
Gratulare.

Tantâ nunquàm voluptate
Ac ejus quandò TRUTINÆ MEDICÆ OPUS
Typis, ingenij floribus, sagacitatisque fructibus denuò onustum
Commissum fuit gaudii Signum Medica Respublica
Proprio in corde concepti
Monstravit.

Felix talis impressionis dies, absque margarito signanda,
Quæ tot Hippocratis Sectatoribus juvamina contulit.

Eja MUSITANE DOCTOR
Recens novæ Medicæ facultatis ORACULUM,
Et si non Mundi Novi machinam, saltem Veritatis Rempublicam
Proprio

Proprio Marte, non Herculis, ast Galeni, ac Avicennæ
Quod Antiquorum Turbæ
Non felici concessum aleâ fuit
Columnas pertransiens;
Dùm Tibi solum propitium fuit fatum,
Assecutus es.
Igitur in Te
Tantam expressam virtutis Iconem
In æternitatis templo positam
Hisce colit

JOSEPH SECUNDUS VAYRUS
Medicus Astensis.

VEnite ò vaghe Muse
Che di Pindo su' Colli hor habitate,
Deh' quei luoghi lasciate,
Che di CARLO v'attendo
Per formar al gran merto
D'honori dovuti pretioso un serto.

SINGULARI MERITO REVERENDI

DOMINI D.

CAROLI MUSITANI

MEDICI EXCELLENTISSIMI

ELOGIUM.

Adeste
Fidi Asclepiadis Proceres, & miramini:
Clarissimo in Parthenopensi Polo, Illustre Sydus
CAROLUS MUSITANUS CASTROVILLENSIS, effulget
Magni Ominis Heros; Philiatrum Decus:
Unus Orbis———Unum Urbis
Genius ——— Ingenium.
Sanè Sapientiæ inter numina Apollo,
Si Musis Natus,
Divini quid Sapit;
Quem Animus Sapiens, Consilium, & Religio
Supra Hominem reddunt.
Eruditorum Optimus, & Optimorum Eruditissimus,
Infiniti Operis, Immensum Opus, redegit in terminos:
Aperiens Primò, Naturæ Librum
Pyrotechnia sua Sophica.
Purioris Chymiæ, Possessor è rerum Analisi Verum;
E' velatâ Naturâ, Veriora revelavit Arcana.
Chirurgicam ingressus Spartam, ut Angelus è Cœlo lapsus,
Sat est tangere, ut Sanet:
Probatiora seligens Remedia.

Trutinam

Trutinam quid ni Eruditissimo decoratam Stylo
Pensitatis tot Artis Heroum dictis,
Æquâ Lance, ac Mentis Acie construxit.
Inaudito Doctrinæ pabulo, verè Animos nutriens
Cum de Nutritione disseruerit.
Hic omnium Ingenia collegit in suo,
Virtutis Epitomen.
Pyretologia mox ad Lemniscum producta
E' Dedalejs Errorum ambagibus melius Ariadnis
Extricat Filo;
Altioribus Basim jaciens difficultatibus
A' tot Oppugnatis
A' nemine Expugnatis:
Insigni Emeritus Laureâ, cùm Solus de Febrili Lernâ
Triumphet.
Una non æquat meritum Ecclesiastica Dignitas,
Nec unus æquabit, Stylus, Laudem;
Quippe Unitus Sacerdos, Priscis ter Aptior
Tamdiù in illis, cùm pubesceret Medicina
In hoc, uberiori consenescit Autumno:
Docta quin Sacra morbos averruncans
Manu.
Incruentum exponit Opus. Incruentas, Supremo Numini
Qui litat Victimas.
Indignum sanè si Viri tantæ Religionis manus
Ægrorum Innocuo polluerentur Sanguine.
Regulari Jure
Irregularitatem Fugiens.
Veritatem ut firmat, Errores confutat,
Illis diù placere non valens
Quibus æquè Virtus, ac Veritas displicet,
Præpostera natis Minerva.
Adversus TRUTINAM MEDICAM, Quidam Elatus Vapor
Tantùm Doctrinæ Jubar credidit obtenebrare.
Infelix nesciens: cæcas exhalationes
Infirmiorem non ultrò spheram ascendere,

Nati-

Nativoque instinctu deprimi
Solis Aspectum
Verè Sol
Cum solus rectam cordatorum Virorum percurrat Eclipticam.
Vulgarium irrideat Calumnias
Si rem acu tanges, morborum enucleato fomite
Herculeum solvit nodum:
Emulos non habens, quin nunquàm Pares:
Veritatem dùm exprimit, non opprimit
Galenica Temeritas
Rudis Impavidus Vulgi
Qui non Vulgari dotatus ingenio
Rationem fulcit experientia.
Virtute itaque Pietatem illustrans, Pietate Virtutem
Quo proprius ad Metam; eo cursum intendens
Æquè fœcundus Animæ, ac facundus Animi
Dotibus,
Novus hic Medici Orbis Alcides, Calamo
Melius quàm ferro Antiquorum Monstrorum Domitor:
Vivo Gloriæ in Obelisco felicissimè
Perennet
Galenisimi ad Opprobrium
Famæ ad Immortalitatem

SEBASTIANUS CORNALIA
Med. Astensis
Dicavit.

Astæ 4. Junij
1700.

AD

AD BLOSIUM
AMICUM

URanie mihi culta, parum desiste polorum,
Et terræ gyros, monumentaque pandere Tusci
Clara Galilæi genium, mentemque vereri
Desine Cartesii; sophiæ insudare severis
Non opus est studiis, buccas rumpente cachinno.
Nec mea frons, Erato, magis impallescat amore:
Ad loca Pausilypi quondam circumlita musco
Tecum ego Mosellæ veneres modulatus, & ignes,
Oscula nimirum cecini, multumque puellæ
Deliquium, illecebras, suspiria, somnia, lusus.
At nunc posthabitâ Cythereâ, naribus uncis
Indulgere juvat, Satyrique ostendere sannas,
Pegasides; verùm tunicas ne carmina scombris
Dent, precor, Eupolidem sapiant, referantque Cratinum,
Occultique modos Sectani vatis, & artes,
Eloquiumque, salesque; gravis livore recedat
Zoilus, invidiæ stimulis agitare recuso
Iliadem, ingenium detrecto nullius. Unus
Nostræ materies Satyræ NACA, unus Agyrta,
Blosi, MARGITES etiam cognomine dictus,
Nititur hic falsâ TRUTINAM compescere lance,
Ignorans EXAMEN. At intereàm malè tandem,
Si non pœniteat, se divulgasse Libellum,
Si non cum damno probrum ferat, atque papyros
Deleat igne rudes infelix, utque Lycambes
Occidit Archilochi rabidis suspensus jambis,
Elidat fauces laqueo, cum nostra recludet
Sepia, servorum pejor vibice catastæ,
Hujus Agasonis deliria, cumque lituris
Hanc emendabit vappam, incultique saporis
Fermentum. Et licèt ille duos depingeret angues,

Non timeo; & verbis si fistula mulceat aures
Nacæ, bile madens potiùs (Styga juro) veneno
Vindictæ spumescit. Agyrta ægrotat, Apollo,
Est opus Anticyrâ, cerebri testudo labascit,
Affer opem, nequeo diuturno occurrere morbo.
Obstupuit miser, & validis radicibus hæsit
Stultitiâ, ingenii vis tabuit omnis. Ab annis
Pubertatis ait Nacam stupuisse magister,
Cum Phrygij coleret medicinæ elementa Galeni,
Atque Sophi quondàm meditans documenta Stagyræ,
Fit subitò fatuus, delirat lingua, suique
Oblitum crebrò memini cognominis olim.
Hinc & imaginibus deluso pectore pravis,
Delumbare studet nunc dogmata Chymica, causas
Morborum, Medici quas invenere recentes,
Damnat iners, & quas cerebri par glandula cono
Effinxit rerum malè formas, vulgat inepto
Codice congestas, lucri, & spe divite famæ.
Collocat in triviis, & valvas ante popinæ,
Cauponæque schedas, inscripto nomine Libri,
Vendere noluerit cum bibliopola. Galeni
Longum clamet jo! pannosa, hirsutaque turba,
Facta probent Picentini, scurrentur amici.
Mirum jactat opus, catulos ut simia pulcros,
Naca, Polycleti statuam, humanumque disertè
Corpus ajt CHARTAS imitari. Vellite barbam
Huic, pueri, stolidam, stultorum adjungite cætu,
Digna magis foricà, vel oleto pagina fatur.
Venosus Liber est MARGITIS, robora nervos
Nulla tegunt, latéque horrent, squalentia membra,
Occupat & caries artus, os livor iniquus,
Bullatam faciunt spumantia verba Minervam,
Atque solœcismos crepitant, ructantque mephitim.
Hinc sibi ridiculus blanditur Agyrta, superbit
Exuvijs devicti hostis, metamque suorum
Plaudit votorum penetrasse; reposcit Agaso

Docta

Docta triumphali delambi tempora lauro.
Cur hederis digna non gaudet imagine libri
Vestibulum, Delire, tuâ? num Bacchica serta
Sunt odio? frontem mage lubrica malva coronet.
Effigiem, precor, artificis manus extera sculpat,
Taliaque ære diu durantia carmina signet:
Tessalus est ASINUS, cernis quem lector: hic artes
Semper Apollineas nescivit, rudere tantùm
Novit, & in Doctum Chirona recalcitrat effrons.
Flectier in gyrum quorsum abnuis, o Bone, sanguem?
Scilicet insanis, an vis deludere? cordis
Cur non antra tument, nigrescunt sanguine lento
Pulmonum venæ, nullus si sanguinis Orbis?
Præstabat patinis ventrem intumuisse supinum,
Quàm noctes duxisse insomnes, Naca: labores
Nocturni, pallorque juvant ten' nobile germen
Arcadiæ? O utinam mentem sub pollice possem
Ducere, vitares risus, populique cavillos,
Nec mea te medio Siren ostenderet ungue,
Sed vetat hoc morbi vis desperata, tibi frons
Jam pudibunda diu perijt, varumque videmus,
Antyciris temulente, animum procedere, lippus
Rubricæ normas oculis non dirigis unctis.
Ut lorica trilix, te munit ineptia, qualis
Pinus humi defixa hæret, vel fronde tenaci
Nectunt quercum hederæ, sic pacto inscitia tecum
Conjugio stabili nunquam divellitur. Ast hic
Vanescet labor, ulcisci si tentat arundo
Tantum ausum; piget innumeras carbone notare
Stultitias, quas Oceanus miratur uterque.
Recto queis talo ratio non stare videtur,
Scommata quid faciunt Satyrorum? Musa recurvo
Frustrà suspendit naso mea. Solvere, Blosi,
In risus, nova dum memoro deliria Nacæ:
Stertit Naca, monent insomnia, Bestius ille
Creditur in rhonco: destertit; Bestius idem,

Inquit, ego sum, non deludunt somnia sensus,
Nunc scio dicta Senis Samii, nec falsa videntur,
Non me Pythagoræ pavo latet, Ennius hausit
Manibus ex Samii pavonis lampada vitæ.
Nosco equidem quàm, stulte, tuis insania crevit
Fibris, una salus superest, sub Sole repostas
Quærere Threicio terras, & vulgus ineptum.
In trabe naufragium, depictaque bella, ratesque
Ex humeris portare decet, puerisque rogare
Assem, Pæoniæ cum sis tu dedecus artis.
Dicere plura vetat, nautarum quale celeuma,
Nescio quis strepitus, vox cornicatur in aure
Insanæ plebis, tuus intonat ore magister
Psyllorum de gente satus CAVA, pulpita scandens,
Magnanimumque canit, Phœbique, Jovisque timendam
Progeniem te, Naca, vocat; tentamina centum
Avulsor dentis, quique evirat ense puellos,
Et mediastini strigiles ad amæna ferentes
Balnea, commemorant, Mimorum examina plaudunt.
Tollere de circo sonitus, & murmur anile
Non promtum est, clamat muliercula, saga, suumque
Artificem dicunt præstigia, quique petauro
Aëra pervolitant, lætantur, gestit Agyrta
Cum generis medico veterini, & ramicis, uno
Nomen ubique tuum tollunt ad sidera plausu.
Instituas de more foro spectacula CASTRI
Ludicra, Naca, jubet præceptor, pande Theatrum,
Gerronum cathedras propero pede scande, reposcit
Pharmaca, quæ cimices, importunumque venenant
Oestrum gens, jaculat jam vincta numismata lino,
Arcanumque senex pro ramice, proque marisca
Unguentum expectat ficosus Spintria, teque
Mille veredorum, mularum mille tumores,
Ulceraque, scabiesque rogant, tabesque Molossi,
Jumentique vetus petimen; tua quærit agaso
Amuleta macris pro mulis: Attamen æquum est

Oscillare prius, variosque ostendere ludos,
Ut pluris tua divendas emplastra popello.
Eja age, fabellas comitabitur histrio quisque,
Et personatus phonascus scurra jocosis
Æthera complebit concentibus: Incipe cantus,
Naca, prior magicos, rumpi queis assolet anguis.
Præcipitat se quisque, loqui si cæperis, urbis
Omnibus adjurat Rex vectigalia Agyrtis
Addere, te solum excipiens, ut videat hospes,
Gaudeat & populus nugis, animumque remittat.
Argenti tandem poteris (mihi crede) talenta
Congerere, ægrotis collyria bobus, equisque
Præscribens. Grandescet honos, cæptisque secunda
Annuet, & votis fortuna; haud mentior, audi
Arcadij pecoris ruditus, sibilaque ora:
Nonne tuæ est oncans tibicen laudis Asellus?
Nonne tuæ celebrant decus immortale Minervæ,
Muneraque, innumeri cursim dum lignea pupi
Concutiunt densos inter crepitacla susurros,
Sistraque tintinnant sacra Bacchanalibus, æra
Mille boant, ringuntque canes, plebecula sclopo
Centeno pedunt, & anilibus assonat echo
Plausibus, ingeminat juvenum dum crebra cachinnos
Colluvies? Præco ceroti Sannio raucet,
Extinctasque lues medicamine ludio narrat.
Miratur vacuus decoctor, furcifer, erro
Prodigium. Gerulos acri non jura morantur
Pinguia limacum siliquastro, apioque natanti,
Nec quæ lixa foro divendit omasa macellum,
Confluere ad ludos per compita, teque loquentem
Auscultare, canum noceat ne morsus, & aspis
Hostis conjugij sponsas demittat ad Orcum.

Datum è meo Musæo
Coloniæ Agrippinæ
Kalendis Maij
1700.

Amodeus Gallus

IN MARTINUM.

CUm sævus calor ureret medullas
Mî longè patriâ meâ remoto:
Vos, o queis medicæ reclusit artis
Quantùm non alii reposta Phœbus,
Donzelle, o ubi, docte Napolisque:
Accitus Physicus verendus ore,
Ni curto foret horridus capillo
Nec fœdè tegerent genas utrasque,
Et manum rigidæ scopæ pilorum.
Tùm linguam digitis, manúsque tentat,
Post crudos matulæ bibit liquores,
Hærens non nihil. Insuper Galeno,
Ac Hippocrate millies citato,
Ingentem calicem propinat atri,
Et fœdi laticis: pudet referre:
Præfato veniam tamen licebit.
Hunc sorbens stomachus latrare cœpit:
Mox tanto regerit labore potum,
Quod cunctos videor subire fata.
Ut virtus animi, reditque mentis
Oppressus vigor: occidas, inepte,
Exclamo: pereat Galenicorum,
Et tecum simul imperita turba,
Bubones putridi, Striges malignæ.
His dictis, abit ille, nec vocatus
Alter: nàm statui interire morbo,
Quàm stultâ medici manu necari.
Quid tùm? Jupiter audiens, opinor,
Rectâ de ratione concitatum,
Febri me subitò levavit illâ.

Londini 4. Nonis Aprilis
1700.

Amicus Perpetuus
DAVID FEVOT.

EPITAPHIUM

HIC JACET
QUI NON DUM DEFUNCTUS
PETRUS ANT. DE MARTINO
GEOFONENSIS
CUI NULLA NASCENTI MUSA RISIT
NEC ULLA DENASCENTI PLANGET
GALENI ARDENS, SED CUJUS
IPSUM PUDET GALENUM
DEFENSOR;
VIR ELOQUENTIA CLARUS
SED INTER BARBAROS.

QUI
MAGNUM MUSITANUM
NEAPOLITANUM ÆSCULAPIUM
VERUM APOLLINIS PULLUM,
PARACELSICÆ ERUDITIONIS
HÆREDEM,
VAN-HELMONTII FILIUM
ORBIS LITERARII DECUS
TEMERARIO AUSU

AGGRESSUS
AUDACIÆ POENAS HIC LUIT,
ET
APOLLINIS IRATI JUSSU
IN HOC TUMULO LATERE
COGITUR
NE AMPLIUS
IN MEDICORUM CHORO
ANSER STREPAT
INTER OLORES.
SISTE GRADUM
VIATOR
ET PRECARE PRO ANIMA
HUJUS
INTER MEDICOS DEFUNCTI,
AC DISCE NON ESSE,
CUM
LITERARUM PRINCIPIBUS
ET APOLLINIS NATIS
LUCTANDUM.

FINIS.

MARTINUS
IN TRUTINA,

SIVE

Apologetica per Dialogos Disquisitio,

QUA

TRUTINÆ MEDICÆ

R. DOMINI

CAROLI MUSITANI

Opiniones secundum Saniora Recentiorum Judicia luculentissimè defenduntur;

AC FUTILES

PETRI ANTONII DE MARTINO

MEDICI GEOFONENSIS

Objectiones apertissimè refelluntur, ad veritatis Gloriam, & Incrementum.

AUTHORE

JO. ANDREA LIZZANO

MEDICINÆ PROFESSORE

KRUSWICK,

Apud PETRUM ANTONIUM MARTELLUM.

M. DCC.

Nihil Sapientiæ odiosius acumine nimio; nihil verè Philosophanti molestius, quàm Sophista. Ideò invidam Palladi finxerunt Veteres Araneam, cujus subtile opus, ac tenues telæ sunt, sed & fragiles, nullique usui.

Petrarcha de remediis utriusque fortunæ, Libro primo, Dialog. 7.

Excellentissimo, & Experientissimo

VIRO

MEDICORUM CORYPHÆO

ORNATISSIMO

NICOLAO SUSANNA

MARTINUM IN TRUTINA

Humillimè nuncupat

JO. ANDREAS LIZZANO.

NUncupationes Librorum, quæ jam redolent vetustatem, labenti Sæculo adeò progressæ sunt, ut nè chartula quidem (& si literarias quisquilias sapiat) è prælis deprompta videatur, quæ Patrono Magnate superbire non audeat: Hoc aliorum consilium veneratione prosequor, sed non curo; hoc unum curo, ut nempè sub tuis Auspiciis, hic primus labor meus

luce decoretur: Et jure Tibi Medicæ Reipublicæ benemerito, Philosophicorum Porticum clarissimo, ac Celeberrimo Antistiti debebantur hæ Neothericorum, eorumque opinionum vindicationes; Tu enim primus in hac Civitate eas promulgasti, Auditores docuisti, in literariâ propugnasti Palæstrâ, tibique eorumdem notitiam, & prima speciosum aliquod discendi rudimenta per scripta, & Discipulos tuos propagata, quotquot sumus debemus omnes; Tibi inquam inscribendæ erant; quisquis enim ego sum, ex Te profiteor, tum si innumeras Ratiocinationes, quas Tu, ingenuè semper erudiendo mecum habuisti, perpendam; tum si graviorum Authorum sensus, abstrusiores Hippocraticos, Philosophicos varios, quos eloquenti sermone incomparabili mentis acumine declarasti. Si quid erratum iverit, benigno animo corriges, eruditâ Sapientum scuticâ virulentis Anagnostum obtrectationibus irreprehensibilia Responsa dabis; sicque venerando Nomine Tuo lividos Zoilos, dentatos Aristarcos, Harpocrates evadere pro certo confido. Genealogicas arbores hîc inserere vano usui relinquo, licet facilè possem; maximopere enim clara sunt Nobilitatis Tuæ, Tuique generis, & Principia, & Augmenta tum Literis, tum etiam Armis, in quibus gloriosum aliquem Tribunum Militem ad hæc usque tempora noscimus, colimusque, & Hierosolymitani Ordinis Equitibus decorata, præsertim in novissimo fratre *Lelio Melitæ* tam benè accepto, quem potissimum nomino, tamquam tuæ signanter *Domus*, nempè stipitis antiquioris *Nicolai* dignissimum germen. Hæc & fortasse meliora genio blandiens tuo libens, lubensque omitto; Quippe qui sæpe te dicentem audivi, *Veram Gloriam*, *Veramque Nobilitatem*, *non à fu-*

mos

mosis Avorum imaginibus, sed à propriâ Virtute, quæ & illos
illustravit, unicuique expetendam esse. Quæ si ita se habent, ut
se habent certissimè, quænam *Gloria*, quænam *Nobilitas*
æquabit tuam? Tu qui *Tullium* veridicum reddidisti, cùm di-
ceret *Virtutes simul esse conglobatas*, ut in te *Civiles, Morales*, &
Scientificæ solidum componunt globum. Loquantur illa in-
gens tua Urbanitas, *Comitas, Liberalitas, Integritas, Veri* ad
affectationem Amor, falsi ad nauseam abbominatio. Loquantur
illa *mentis Vis in philosophando sublimis*, in *declarando felix*, in
communicando prompta, solertia in docendo, *Majestas*, &
Decus in faciendo Medicinam, sine astu, sine ambitu, sine cu-
piditate, sine quæstu, ut facilè invidiam superando inter
medentes *Principis* locum obtinueris: Ignoscas, precor, si
eximiæ quâ polles Modestiæ, molestus videar verissimis
hisce expressionibus, quas futiles cantilenas in aliis appellare
sis solitus; Laudum enim tuarum turbo me impulit, ad hæc
pauca scribenda, & ne gravis sim tibi, pluribus abstineo.
De cætero incongrua quidem oblatio est Medici opusculi
Maximo Iatro-Physico; sed *Magni Alexandri* est, parva mu-
nuscula magnifacere. Serenâ igitur Te fronte accepturum
spero, quodcumque sit Tributum, cum illud Tibi, rece-
ptis pro Beneficiis, gratiarum vice, gratus animus referat,
monente *Hetrusco Poëtâ.*

> *Picciole offerte sì, mà però tali,*
> *Che se con grato affetto il cor le dona,*
> *Anco il Ciel non le sdegna.*

Interim, ò, & *Præsidium, & dulce Decus meum*, Nestoreâ emi-
nens eloquentiâ Nestoreos in Annos *Vale.*

BENEVOLO LECTORI BLASIUS DEL POZZO

Salutem, & benè agere.

NOtitiam tibi offero (Candide Lector) *Literariæ cujusdam contentiunculæ, quam ratione saltem materiæ, & deinde eruditionem, & salium artificiosè per totum opus aspersorum, spero futuram fore non injucundam. Prostrant apud nostros Bibliopolas duo, inter cæteros, Libri, qui utinam in tuas venissent manus, quo, cum sanæ sis mentis, in eadem nobiscum esses Navi. Alterum horum post alios editos Typis, dedit anno* 1688. *Venetiis Admodum Reverendus* D. CAROLUS MUSITANUS, *Vir Religiosissimus, & omni Virtutum genere abundè ornatus. Alterum in prioris eversionem Anno* 1699. *Neapoli in lucem edidit* Petrus Antonius de Martino *Medicus Geofonensis, paucis ab hinc annis in Civitatem è Geofone delatus, & Vetustiorum documentis adeò addictus, ut inter cætera in jam generaliter receptum plausibile sivè* Harvei, *sivè* Pauli Sarpa *Inventum Sanguinis motum in Orbem, aliasque aliorum gravissimas opiniones, ineptias effutire non erubuerit. Hæc salivam nequaquam movissent, & tanquam ridicula excusata fuissent cum Poëtâ Satyrico.*

Velle suum cuique est, nec voto vivimus uno.

Tanto magis quod delicatiores cibi, non omnibus sapidi sunt palatis. Movere tamen stomachum insulsa, & nauseosa nonnulla, quibus Dignissimum Musitanum Martinus *incessere visus est petulanter, terminisque conviciosis tanto Viro non dignis. Hinc orta suscitandi occasio, quonam Spiritu ductus tanto impar homo sit ausus. Videbatur alicui potuisse id fieri ex libertate Philosophandi pro tuendis Antiquorum sententiis, quas sectatur propter adductas à* Musitano *rationes vacillantibus. At majoris notæ sunt in hac Universitate Magistri, quorum magis intererat, quippe Veterum vestigiis insistunt, nec tamen sunt inde commoti; fortasse quia Recentiorum placita negligere insimulant, non ignorant, nè contingat.*

Quæ

Quæ Imberbes didicere, senes perdenda fateri.
Atque illorum evidentiora non improbantes ad summum illa apud Antiquos, & in Galeno reperiri Sophisticè nobis imponunt.

Aliundè igitur pruriginosum scribendi κακοήθην Martinus *contraxit, atque hujus causa fuit ostendendi ingenij, quod in se credit acumen, famæ, & nominis acquirendi cupido, cum hominem se jactaret prælis cognitum, invectumque in Authorem, cum quo dicere valeret.*

Non tam turpè fuit vinci, quàm contendisse decorum.
Cumque floccifecisset vanitates hasce Musitanus, *non secus ac* Luna canis latratus; *Doctissimus, ac disertissimus Condiscipulus meus* Jo. Andreas Lizzano *magnæ expectationis, & spei Juvenis, in tenerâ ætate Civitati benè cognitus, & nobilium Clientum potens enumerare quamplurimos,* Musitano *necessitudine illâ valde conjunctus, quæ inter ejusdem generis egregios Viros solita est intervenisse, factum sibi Jus dixit à* Martino, *pro vi suæ mentis exercendâ in ejus librum animadvertere, quod potissimum quatuor sequentibus Dialogis perfecit; quorum primus veluti Proœmium tribus præponitur; In secundo de* Animæ Sede, *& de* Doloris formali causâ *edisserit; In tertio,* Sanguinis circularis Motus *juxta probatissima scriptorum experimenta evidentesque rationes à* Martini *calumniis vindicatur; Demum in quarto de* Purgantibus, *de* Venæ Sectione, Vessicantibus, Fontanellis, *atque* nutritivis Clysteribus *examen diligenti calamo ad Celeberrimorum Authorum mentem instituit. Principaliores* Martini *Objectiones circa hæc maxima puncta versantur, & in quibus se invictissimum censet præfatus; Hæc volebam ne ignorares,* Benigne, Lector, *ut si quid asperiusculum in* Lizzano *meo tibi occurrerit, scias non ex propriâ animi indole factum, sed tanquam Dei, & amicitiæ legibus debitum,* ut non extendant justi ad iniquitatem manus suas; *quodque aliud minùs tibi arridens reperies, aut Authoritate, quâ præstas corrige, aut benignitate, quâ insigniris primis Juventæ lucubrationibus vel ignosce, vel excusa, Cordate Lector, atque ad multos annos Vale.*

DIA-

DIALOGUS PRIMUS.

INTERLOCUTORES

PHILALETHES, PHILARETUS.

PHILALETHES.

SOSPES sit Tibi DEUS, amice *Philarete*, quo diriguntur cogitabundi gressus isti, & absque lege? Magni ponderis negotio mentem obrutam indicas.

PHILARETUS.

Felix profectò occursus, albo signandus lapillo. Te animo, Tui cupidus pensitabam, attamen petitioni tuæ obsequens, *Mergellinam* versus movebam; solus potiùs, quàm malè sociatus; hisce namque temporibus, ut veros (bonorum pace) amicos reperias, Cynici lanternam habeas oportet.

PHILALETHES.

Quid illic? & quænam profundæ cogitationis causa?

PHILARETUS.

Gratia reficiendi animum ægrotantium interpellationibus fatigatum, ipsorumque auditis languoribus hinc indè distractum; & si minùs occupatum reddat temporibus nostris quemque Medicorum, multitudo medentium: Sunt enim, quibus unicum studium est anxios se ostendere, & sic magnos viros vehementer (sed in nihil agendo) occupatos, ut nescias, risusne, an derisus encomia mereantur: Sunt qui pro Dominis, hostia visitant, Tinctoriæ Arti suis tantùm utiles lotiis: Sunt qui ex Præceptorum gloriâ bonum aucupari nomen conantur, secretiora illorum ostentantes arcana, cum vel clarissimos eorumdem sensus ignorent: At ubinam Plagiarios alienis sudoribus irrigatâ lauro sua tempora cingentes relinquam? Proh tempora calamitosa! Proh corruptos hominum

mores!

mores? Et hi sunt quibus sors amica arridet, deridetque merentes. Quà verò sim re distractus, scies, cum aliquo in scopulo sedere licuerit, ludentes pisces in æquore, pueros propè littus natantes, variosque illorum lusus maritimos inspiciendo: Illic curarum mearum historiam audies; Nunc eja admiremur passim, & egregio conspicuoque letemur opere, quod *Ludovicus de laCerda* Methynnæ Cœli Dux Sæculi nostri Magnanimus Alexander vigilantissimus Regni Prorex (non sine æternâ sui ipsius gloriâ) ad Civium commodum construendum imperavit.

PHILALETHES.

De quonam Opere loqueris? Varia sunt illustria ejus maximi Ingenij, Geniique Regalis Opera.

PHILARETUS.

De hoc, in quod sermone distracti, sensim pervenimus; de cæteris loquentur historiæ.

PHILALETHES.

Via nè hæc est, olim *Palepolitana*, vulgo *di Chiaja*, Nobiliori nunc nomine *Medina Cœli* insignita. Ego sæpesæpiùs illam frequento, visurus D. ALPHONSUM PINTO è PRINCIPIBUS ISCHITELLÆ integerrimum Portionis scribam in Regno, Divi Jacobi Equitem, meumque munificentissimum Mecenatem.

PHILARETUS.

Hæc, inquam, est, nonne majus in deambulando commodum experimur? Recordare, quæ erant pulverea impedimenta, latrante cane, ac lutea dominantibus Aquariis, & terque, quaterque extolles ad Sydera ex magnifico opere Excellentissimum Inventorem.

PHILALETHES.

Dignum mehercle opus? Dedecus certè erat Urbis (dicam melius) Orbis meliorem partem ita conspurcatam esse, ac ignobilem; Prospice nunc ut gaudet oculus, quâ directo, politoque tramite, quà frondiferis arboribus; quà currentibus, varièque ludentibus limpidis in fontibus aquis, quà omnium harmonicâ amœnitate.

PHILARETUS.

Opus quidem, Poëmate dignissimum, & Historiâ.

PHILALETHES.

Sed jam nos *Mergellina* tenet; consideamus quæso, & sedulò

 cure-

curemus, ne amborum nostrûm faciem feriat Sol pungentibus radiis: His enim cautè defensi, lætabimur (si tamen occasio fieret) aliquo maritimo eventu, quo si fortè carebimus, celebrata loci amænitas gratum nobis levamen dabit: Agesis interim, quænam perplexæ mentis tuæ sit causa, enuncia; videbaris namque, cum tibi obviam veni, Hypochondriacus, ut octo.

PHILALETHES.

Ita profectò est *Philarete*: Decus illud, quod ex Laureâ Coronâ Sapientibus proveniebat, nunc ex melancholico hoc artificio quamplurimi quæritant (sed languidus honor) qui num benè valeant interrogati, hypochondriacæ affectioni se obnoxios esse propter obstinatam applicationem rei litterariæ, paucis verbis affectatis *Joannis Boccatij* periodis, responderent; Hinc assiduo (Helluonis tamen) ptyalismo vexantur; pallere facie, vestibus sordere student, studentque: Sed quid ultra Te fatigo in re adeò notâ? Agesis, dixi, enuncia.

PHILARETUS.

Dicam; & Tu quoque stupidus admirator eris.

PHILALETHES.

Cujus nè miraculi?

PHILARETUS.

Non nè miraculum dixeris, si temporibus nostris evenire audias quot *Lucius Apulejus* de suo ὀνοχρύσῳ commenta composuit?

PHILALETHES.

Jocaris, *Philarete*, an seriò & vera loqueris?

PHILARETUS.

Imo verissima, si quem tunc vides manibus habere Libellum, attento animo legeris; talia sunt enim axiomata ponderationesque, quas continet.

PHILALETHES.

Quonam Authore, & quisnam, ut fieri solet, Titulus speciosus in Frontispicio?

PHILARETUS.

Haud multum in ejus Inscriptione *sudavit*, & *alsit*; nuda quidem est, & simplex; *Trutinæ*, scilicet, *Medicæ Mustani Responsum* de cujus

cujus illustri Authore paucis me expedire possem, cum *Ovveno* mutato *Dardano* in *Petrum*

Pallor in ore sedet, macies in corpore toto.

Dardane, nil in Te est pingue, nisi ingenium.

At, ne in enigmate loqui videar, *Petrus Antonius de Martino* Medicus Geofonensis, hic est; *Vir*, nec *pallio*, nec *barbâ Medicus*; & si *Medicus*, *ex Commentario : Notus homo quidem, sed Lippis, & Tonsoribus :* Galenicæ (ut ipse apertè profitetur. Jactabundus inflatusque) Scholæ defensor acerrimus, Pugnator Herculeus; Sed *Tressis homo*, qui ex hoc, quod aggressus est, facinore notandus est, tamquam *Chorchorus inter olera.* Si vero meum est aliquid dicere, tuum exoptare verum; agamus quæso cum oblatratore isto eo pacto, quo ipse cum aliis dispari tamen exitu, & cum *Venusino* dicamus.

Hac Lege in Trutinâ ponatur eâdem.

Et ita quanti ponderis erit, apparebit, qualiscumque verò sit Author libri, & qualis liber, in alterum diem ponderationes referendas reservo.

PHILALETHES.

Nulla quidem hac mihi gratior notitia dari poterat *Philarete*; Totus enim occupatus eram investigando, quisnam insulsæ ac tenebricosæ mentis esset, qui tenebras in luce quæritabat maculas in recentiorum inventis dictisque impendendo; Et absque dubio tantus rumor factus est de novitate istâ, & cuique loquendi materia data sit; Barbitonsores præsertim mille canentes festiva Carmina veteres Bacchi domos cremavere, statim ac sanguinis missionem à tanto Viro commendari audiverunt, certâ spe futuræ reintegrationis in lucro, dum viventes pretiosiori, & vitali Rubino deorbantur : Hos inter Primatus potius est *verbosus quidam vaniloquus Barbitonsor*; Scurram agens cum esset Nebulo : Proh Justitiæ turpem contemptum ! Prosperam sortem illam adeptus est, quam alij copiosis laboris sudoribus in acquirendâ virtute conspersis merebantur. Hic ille est, qui *sesqui-pedalibus*, *ampullatisque* (extra rationem) verbis uti solitus, illam nunc Chirurgiam floccipendens exercet, quam Romani crudelia perhorrescentes remedia expulerunt; Dum Clysterium usum renovari sibi quisque suasit lætitiæ focos excitavit Lasanorum Schafiorumque Artifices choreas duxerunt Baccho læta

pocula coronantes Defensoris invicti saluti vina usque ad ebrietatem ingurgitârunt, postquam chatartica evecta ad sydera cogitârunt, omnes denique *homines Trioboli* tanto Heroi coronas parandas conceperunt ex *Parietariâ*, *Malvâ*, *herbâque mercuriali* (satius tamen fuisset illum *Helleboro* coronare) Sed istos suis linquamus tripudiis, suum servatorem jovem laudantes majora texere, encomiæ sinamus. Nos verò postquam Echinorum, aliorumque pisciculorum aliquid emerimus, de festino reditu in Urbem cogitemus; Impetuosus enim ventorum turbo extemplo exortus, nubiumque densitas, & copia, nobis valde nimis proxima, & Montium fastigia ferè tangens, imminentem pluviam portendunt; Ac ni celeres nos gressus ducant fortassis extemporaneâ aquâ madefacti rediemus.

PHILARETUS.

Quid mecum de libri discussione, & librato examine consilio faciendo sentis (ut dici solet) frigido sanguine?

PHILALETHES.

Tibi dissentire nequeo; hujus enim loci non est cuncta discurrere; desiderari fortè possent nonnulli Authores, quos *Martinus* arietat.

PHILARETUS.

Sed en præfatum D.D. ALPHONSUM PINTO, qui cum aliquid urgentis negotij mihi conferendum. Crastinâ die sis, precor, in Museolo meo, Libri examen inchoandi gratiâ; Interim Vale.

Eruditissimo, & Experientissimo
PHILOSOPHIÆ, AC MEDICINÆ PROFESSORI
DOMINO
NICOLAO CRESCENTIO
S. P. D.
JOAN. ANDREAS LIZZANO.

T*Ibi, Viro ultra metam erudito, qui tam benè in* Cartesianis *Medi-*
tationibus, ipsiusque receptissimâ novæ Philosophiæ hypothesi sensibus
perscrutandis, Te gessisti, ut Cartesij Anima *meritò dici possis, unum*
in quo de Animæ Sede, *&* doloris *Formali causâ edissero ex hisce*
Dialogis meis, dicare constitui; ingenioli primitiæ cùm sint, non dubito,
quin immaturæ, haud benè trutinatæ, immo acerbæ juventæ calore con-
scriptæ videantur; Sed tuum est quà eruditione, quà venerandâ Sapien-
tiâ, quà modestiâ mihi humiliter excusationem petenti veniam elargiri.
Volupe mihi quidem esset placuisse Tibi, cui sivè in Academiis discurrenti,
sivè in Lyceis Philosophanti, sivè in privatis colloquiis harmonicè disse-
renti plaudunt omnes quod simili Scribenti Ingenium non tribuit, tribuat
Electio nuncupanti; Sic quod deforme fecerim, docto Patrocinio Tuo
pulchrum Tu facias: Interim (si alio non dabitur) rectâ fuere volun-
tate, me Tibi commissum habe, & feliciter Vale.

DIALOGUS SECUNDUS.

INTERLOCUTORES

PHILALETHES, PHILARETUS.

PHILALETHES.

POstquam amænos delitiosæ *Mergellinæ* tractus reliquimus, & ubi abs Te discessi, *Philarete* mi suavissime, semper in animo fuere amabiles comptissimæ societatis tuæ sermones, hesterno die habiti, semper, & iterum Te videndi desiderio exarsi; quoties mente volvebam memoratum examen *Martiniani* Libri, incomprehensibilia temporis momenta mihi sæcula videbantur.

PHILARETUS.

Expectate diù, venisti tandem, *Philalethe*, & procul dubio, ni Librorum hic parata copia detinuisset ex qua faciliori modo desiderium nostrum adimplere poterimus; millies ad te venissem: At scias, antequam ad aliud progrediamur, me Echinorum, aliorumque fructuum maritimorum emptionem non amplius curasse; tantus erat ingruentis pluviæ metus.

PHILALETHES.

Non deceperunt nos Meteorologica signa; Largiter enim condensatæ nubes, & quæ Montium cacumina tangere videbantur, dederunt pluviam, & mihi extra mænia dormiendum erat, ni obvia Amici rheda occurrisset, quæ me reduxit domum.

PHILARETUS.

Colloquia isthæc inutilia rumpamus, quæso, exoptatumque Libri examen inchoëmus, cujus *Philalethe*, si volumen spectes parvum dices; si meritum, Enchiridion; si utrumque, Alabandicum.

PHILA-

PHILALETHES.

Tanta nè ſcriptoris inſcitia ut quem ipſe putat dignum cedro, tu Alabandicum cenſeas?

PHILARETUS.

Non ne Alabandicus erit, ſi mille erroribus Philoſophicis, Mediciſque, ſepoſitis Grammaticalibus, ſcatet? hinc inferas, licet quod ipſa *nuncupatoria Epiſtola*, quæ elegantiori ſtylo conſcripta cenſenda eſt, inſulſiſſimis verbis, pluribuſque mendis dedecoratur: De tali hominis arrogantiâ mirarer equidem, niſi incomperto eſſet, ſimilia tales homines aggredi: Pro *Herois* ponit *Erois*; pro *inclytæ* ponit *inclitæ*; pro *auſus* dicit *auxus*; verbum *reſpicio* barbarè bis maritat dativo caſui, & pro *Hieroſolymitanos* barbariſſimè ſcribit *Jeroſolimitanos*. Sed audi facinus in Latinâ linguâ enormiſſimum: *Et ubique* (dicit in eâdem Epiſtolâ) *pandat Avorum prægia*. Negari ne poterit unquam, *Martinum*, non eſſe Civem, ſed Advenam in Latio?

PHILALETHES.

Puerilia quidem errata, ut potiùs prolata à puerulo, quàm ab Authore conſcripta credas.

PHILARETUS.

Falleris, *Philalethe*; Auctoris acutiſſimi ingenij ſunt; toto enim in Libri corpore, hæc, & ſimilia, imò, & majora conſpicies: Quid diceres, ſi legiſſes in eadem Epiſtolâ, *Martinum*, nullo adhuc verbo *de Theſibus* edito, pronunciare *Theſium enunciatarum*; ac non adhuc locutum de *Sereniſſimo Electore Comite Palatino Rheni*, nec proprio, nec appellativo nomine, nec de ejus prærogativâ *Altitudinis*: ut primùm occurrit de illo mentionem facere, ex abrupto prorumpere, *præfatam Altitudinem Sereniſſimi Electoris*? Nonne ly *enunciatarum*, & ly *præfatam*, diceres appoſita, pejora peſſimis, ineptiora ineptiſſimis? Quid diceres, ſi legiſſes in eadem Epiſtolâ, quod *Martinus* nuncupat Librum Illuſtri Marchioni Maſcambruno, qui cum loquitur in Epiſtolâ, & illum ſub diverſis numeris, & perſonis conſiderat: Primò, ut perſonam ſecundam numeri ſingularis, ut in titulo ibi: *Illuſtriſſime ac Excellentiſſime Domine*, & in corpore Epiſtolæ ibi *Te eligere*, & inferiùs, *tuorum Procerum*, & inferiùs, *tuarum virtutum*, & inferiùs, *tuam Familiam*, & inferiùs, *Excellentiſſime Domine*, & inferiùs, *Excellentiſſimâ ſtirpe tuâ*; Secundo tan-

tanquam personam secundam multitudinis numeri, ut ibi, *Vestri Proceres*; Tertio ut personam tertiam numeri singularis, ut ibi, *sua persona*, & inferiùs, *suæ Clementiæ*, & inferiùs, *pro se*, *perennique Familia sua*, & inferiùs, *Excellentiæ suæ*? Nonnè diceres *Martinum* ipsum ignorare vel Grammaticæ Concordantias? Sed si Italici *Homeri Torquati* scilicet *Tassi*, verbis uti fas erit.

Tempo forse già fù, che gravi, e strane,
Ne dovevan parer si fatte offese
Quasi lievi or le passo, orrenda, immane
Ferità leggierissime l'hà rese.

Pro Coronide, præfatam Epistolam hac periodo conterminat, *rogansque Deum pro te, perennique suâ Familiâ humiliter Veneror.* addito finali puncto; sicque expleto jam, & terminato Epistolæ eloquio, ad subscriptionis humanitatem accedens, progreditur inhumanè, scribens *Excellentiæ tuæ Bonitatem humillimus Servus Petrus Antonius de Martino*, & sic rapuit Scelestus dilectam conjugem, nempè *Bonitatem Suæ Excellentiæ* verbo *Veneror*, legitimo ejus viro eamque immaniter, & barbarè suspendit in aëre.

Hæc in ipsâ Nuncupatoriâ Epistolâ; in libro vero errata, barbarismi, & verba, penitus incognita Latio, mille, & ultra adnotari possent, & plura de Phrasi & è locutione inepta subnecti; Sed ne à majoris momenti rebus hic divertamur, in finali Dialogo recensenda reservemus.

PHILALETHES.

Libenti animo Tibi assentior, & quantum erit possibile etiam graviora laconicè perpendamus.

PHILARETUS.

Sic DEUS nos servet, ut ego *Musitanum* nostrum *Recentioresque Martini* Oppositionibus Apologetico sermone sollicitus eram tecum tantùm expurgare; sed mente revolvens quàm grave præjudicium allatura essent publico viventium salutis bono depravatæ opiniones per Sciolum istum disseminatæ, quale virus allatura prolata ab ipso Axiomata, publici Beneficij gratia constitui palàm det egere, accedente etiam Consilio D. ANTONII DE SANCTIS Marchionis Montis Falconis Militarium Causarum Regij Exercitûs in Regno Quæsitoris Generalis varia eruditione eminentis, qui me sæpè monuit, suadens,

suadens, opus hoc futurum fore austeri saporis illorum palatis, de quibus dicendum, quod *Tacitus* in vitâ *Agricolæ* retulit, *Gnarus sub Nerone temporum, quibus inertia pro Sapientia fuit*, sed non indè reticendum, quod est consonum veritati.

PHILALETHES.

Magnum sunt ingenio meo incitamentum, quæ dixisti, maximopere tamen libito dimoveor tuo; hinc quicquid voles, & ipse aggrediar, dummodo veritas non lædatur; *Amicus* enim *Plato*, *Amicus Socrates*, *sed magis amica veritas*: Interim tu, quæ in lectione adnotasti maledicta in *Musitanum*, ac *Recentiores*, enarra, ut sic horum dilucidando sententias, *Adversarij* errores evellamus.

PHILARETUS.

Ita sanè exequar, *Philalethe*; Igitur semotis verborum ambagibus, principium sit futilis illa *Authoris* admiratio de opinione *Musitani*, asserentis *Sedem Animæ Rationalis in Capite*.

PHILALETHES.

Papè, ineptus *Grammaticus* ineptissimus *Medicus*, Theologum audet se profiteri; Irrationalis, de rationali animâ vult disserere! Recordor clarissimè *Musitanum* hac de re *in suâ Trutinâ Lib. prim. in Præfatione de Capitis affectibus* breviter locutum his verbis: *Hoc est una, cui omnes sensus famulantur, cui omnia obediunt membra; à quâ sicut Planetæ à Sole, & totius Terrarum Orbis, lumen, vitamque hauriunt; Sic anima in hoc capitis Regali Solio relucens, suo vitali lumine totum irradiat corpus: Sat est ut sua exerceat munia, in Capite præsidens, toti corpori, ut sui ipsius imperio pareat, legem dicere, absque eo, quod tota in qualibet corporis parte resideat, ut hactenus apud Philosophorum vulgum rumor increbuit:* quid indè?

PHILARETUS.

Quid inde? *Martinus* stabile sibi gloriæ fundamentum jacere excogitavit, demoliendo hanc *Musitani* sententiam, quasi ex Diametro *Divis Thomæ, & Augustino* contrariam: Et oh quot ampullata verba! quot insulsa judicia profert! Per ipsum non stat, quin damnetur tanquam erronea; damnat tamen, quod non percipit, & hac de re loquitur, nesciens quod

Non cuivis homini contingit adire Corinthum.

PHILALETHES.

Jure quidem meritò tale pondus pro *Martini* humeris non est, nec pro nostris, (sit veritati locus) ast si aliquid decerpere licet, ex gravissimis, & præstantissimæ notæ, Viris, magnis in Theologiâ Luminaribus, non adeò nova, nec à probabilitate aliena *Musitani* opinio existimanda est; In varias enim ivere sententias emunctissimæ Minervæ *Scriptores Prisci, Recentioresque*; Nec unquam, opiniones quascumque protulerint, nempè in Cerebro, in Corde, Catholica nostra Ecclesia damnavit; Immo *Sanctissimi Patres* pro una parte pugnant, pro alterâ decertant *Patres Sanctissimi*, cordati Doctores; quid inde?

PHILARETUS.

Par esset hîc recensere Celebriorum sententias ut *Martinus* percipiat, *Musitanum* non perperam suo capite excogitasse *animæ Rationalis sedem in capite*; sed magnis innixum authoritatibus; At quoniam brevitati studemus, satis erit, si unum ex multis referamus; Magnum videlicet *Aurelium Cassiodorum* hoc modo animi sui sensum exprimentem: *Quidam* (ait) *sedem Animæ, quamvis sit in corpore toto diffusa, in corde esse voluerunt; dicentes, quod ibi purissimus sanguis & vitalis spiritus continetur, ut inde etiam cogitationes, sivè bonas, sivè malas, exire confirmant; quod animæ virtutem operari posse non dubium est: Plurimi autem in Capite insidere manifestant; Si fas est (cum reverentiâ tamen) dicere ad similitudinem aliquam Divinitatis, quæ licet omnia ineffabili substantiâ suâ repleat, scriptura tamen Cælo insidere confirmat. Dignum enim fuit, ut arcem peteret, quæ se noverat cælesti operatione sublimem, ex tali loco præ cæteris versari, unde reliqua membra debuissent competenti regimine gubernari*; Curiosis legenda relinquo reliqua, quæ *toto cap.* 15. *de Anima*, pro hujusmodi sententiæ confirmatione conscripsit.

PHILALETHES.

Eadem vestigia terit (ni me fallit memoria) in amœnissimis *quæstionibus suis Gaspar de los Reges quæst.* 14. dum inquit, *Metropolis, & præcipua Animæ sedes non in Corde, nec Hepate sita est, sed in Cerebro; Cor verò officina tantùm est spirituum vitalium; nobiliores verò, animales dicti, in Cerebro resident, ubi quoque omnes sensus locum obtinent; ac proindè Cerebrum potissima sedes est Rationalis Animæ; quâ re in ratione, memoriâ,*

moriâ, aut imaginatione læsis, topica capiti, non cordi, aut hepati admoventur ut 13. *Meth. cap.* 21. *adversus Athenei discipulum, & alios Peripateticos latiùs redarguit Galenus.*

PHILARETUS.

Quid respondebit *Salebricosus Censor* noster, non video profectò, cum ex dictis clarissimè pateat, novam non esse neque damnatam conjecturam cujuslibet asserentis *Rationalem Animam in capite* suam habere *sedem*: de peculiari loco diversimodè loquuntur *Philosophi*, quos quisque pro animi oblectamento adire poterit; Hos inter magnus ille dilaceratæ Philosophiæ per tot Sæcula, soli *Aristoteli* mancipatæ Felicissimus Restaurator, profundissimi ingenij Vir *Cartesius* variis non aspernandis rationibus, *Pinealem Glandulam Rationalis Animæ adæquatam sedem esse probavit*; quamquam ego libenti animo acquiescerem *Lactantio Firmiano*, dicenti: *Cum ipsa Anima, quo loco est, aut cujusmodi, nesciatur.*

PHILALETHES.

Si tamen, in tam sinuosis, variisque opinionibus aliquid promere licet; illa quidem animum implet, quæ *in capite Rationalis Animæ sedem* concipit, utpotè in quo videmus quod proprium sui ipsius est exercere, cogitationem videlicet, quæ in aliis corporis partibus actuari non videmus, nec concipimus: Favet huic sententiæ cum aliis hic memoratis *Authoribus*, *Ludovicus Cælius Rhodiginus in lect. antiqu. lib.* 2. *cap.* 22. hisce verbis: *Ergo caput præcipuum excelsiusque in homine membrum, primo regiminis acutorum Galenus, & Platonici omnes Rationalis Animæ sedem nuncupant, ut rentur nonnulli, quoniam inibi cerebri est conceptaculum, ac membrorum animalium; Quæ organa sivè, & principia virtutis animalis, tam apprehendentis, quàm eligentis, seù voluntariè moventis, quibus potissimum constat animalium, inter se disparatio; Nec me fallit Venerabilis Bedæ sententia super Marcum; Animæ locus, inquit, principalis, non juxta Platonem in cerebro, sed juxta Christum in corde est*; En hâc ultimâ periodo, uti hic Sanctus Pater apertè asserit Rationalem Animam residentem in loco particulari.

PHILARETUS.

Ad hoc confirmandum, ac magis dilucidandum, libet hîc annectere, quicquid clarissimè philosophatus est juxta perspicacissimas *Renati meditationes* Excellens *Antonius Le Grand in art.* 7. *de Mente hu-*

mana; ubi satis inquit, *ex dictis manifestum est Animam humanam toti corpori esse conjunctam, & hujus motus ab illius cogitationibus ita depen-dere, ut nonnisi compositum unum efficere dicantur. Hinc natum illud inter Philosophos, Animam totam in toto corpore, & totam in singulis ejus partibus esse; Non quod Anima positivè, & per veram extensionem, in singulis corporis partibus inveniatur, id enim immateriali substantia, qualem esse mentem humanam ostendimus, repugnat; Sed quia corpus, & unum quid, & peculiari quodam sensu individuum est, ratione nimi-rum dispositionis Organorum, quæ omnia ita ad se mutuò referuntur, ut vel uno eorum ablato, mutilum, & imperfectum corpus reddatur, & quoniam ea est animi natura, ut omni extensione, dimensionibusque ca-reat, ad nullum corporis membrum, quasi ad illius quantitatem adæquet, referri potest, sed ad totam organorum compagem dumtaxat, quæ ut una consideratur.* Et paulò post: *Sed quamvis toti corpori Anima sit nexa, dici tamen potest; illam intimiùs, & immediatiùs uni parti uniri, quam alteri; sicuti licet Deus per totum Mundum diffundatur, & per suam po-tentiam omnia loca repleat, peculiari tamen ratione in Cælo esse dicitur, ex quo omnia nutu suo regit, & administrat: Ita dicimus mentem hu-manam in cerebro, utpote in supremâ corporis parte velut in arce residere.* Hæc ille: Ex alio Capite non pauci sunt *Sancti Patres* præter *Bedam* citatum, à quibus Rationalis Animæ sedes in corde consideratur, absque eo, quod tota in toto, & tota in qualibet parte totius cen-seatur, ut annotante *Petro Gassendo* eruditissimo, sunt *Divus Grego-rius Nyssenus*, *Divus Hieronymus*, *Theodoretus*, *Tertullianus*, & *Philo*, cum quibus omnes ferè Patres. Nec immortalis *Fernelij* placitum est hic omittendum: *Cerebrum* (inquit) *humanæ mentis arx, & do-micilium; cogitationum, rationisque sedes; motus, omnisque sensus fons, & origo: Corporis summam partem tenet, sursum spectans, Cælo proxi-mum; ut enim Universitatis hujus parens, mensque illa rectrix, in Cæ-lo excelsissimo loco considet, ita decebat cerebrum, nostræ mentis Arcem summo corpore collocari.* Huic sententiarum varietati de principali sede Animæ Rationalis in homine, lepidè alludit *Vitus Cæsar Caballo-ne J. C.* variâ eruditione, ac poëticâ amœnitate præclarus, con-cinens.

> *Per mostrar dove in noi l'Alma risiede,*
> *Vaghe Filosofie spiegar le menti.*

E (diversi trà loro i sentimenti)
Chi quà, chi là, conchiude haver la sede.

PHILALETHES.

Ad quid ergo tot exclamationes, admirationesque nostri *quintæ classis Authoris* adversus *Musitani* de Animæ sede opinionem? cùm res hæc adeò sit exagitata Antiquis, Recentioribusque scriptoribus? Divos Thomam, & Augustinum genuflexi veneramur, & absit, quod impugnare arbitremur, eos tamen *Musitano* non refragari patebit inferius. Quascumque tamen opiniones retulimus, quisque amplecti potest, ac tueri, utpotè non damnatas; sed hoc modo concludi placet cum *Platone* in Timæo dicente; *At quàm verè id dictum sit, cùm demùm si id nobis Oraculo Deus edixerit asseremus*; Et cum *Patre Romanæ eloquentiæ in primo Tusculanor.* qui scripsit: *Vbi, aut qualis est ista mens? Vbi tua, aut qualis, potes ne dicere?* Verùm sat prata biberunt, & ab enarratis hinc indè doctrinis, satis abundè responsum in hac materiâ, nec tempus omittendum, vocant nos, & aliæ impugnationes, cavillationesque, si fortè adsunt, & aliæ.

PHILARETUS.

Quin sint dubitas! nonnè recordaris quod totum quantum opus est (quantitativo enim nomine, non qualitativo dignum) in *Musitanum*, ac *Recentiores* caninâ rabie conscripsit *Author*; Hinc in hoc congressu rem hanc absolvere est penitùs impossibile.

PHILALETHES.

Ponamus in *Trutinâ* quicquid per tempus, tetricasque nostras occupationes licuerit, quod remanet, alia dies castigabit.

PHILARETUS.

En aliud punctum, in quo sibi præcipue responderi vult *Morologus* noster, ineptè credens, aptè responderi non posse; *Dolorem* videlicet, pro cujus essentiâ, & ejusdem conceptione, quo nempè modo fiat, quæve sit ipsius causa formalis, in *Musitanum*, aliosque invehitur: *Musitanus* solidis argumentis, *Recentiorum* vestigia premens, *dolorem*, nec in *continui solutione*, nec in *intemperie* consistere suâ in Trutinâ, contra Galenicos propugnavit, asserendo, ut & ipse *Responsi Author* transcripsit, rationem formalem doloris in vitâ esse, pro vitâ intelligendo *Animam* hisce verbis: *ideoque Anima immediatè sentit ubique præsens per sui irradiationem*: Nec pro-

Animâ confundit Spiritum, uti *Censor* sibi suadet; apertè enim dicit *Hujusmodi spiritus mortuus est, & merum cadaver, nisi à vitâ illustretur; & quia vita ipsa in hoc spiritu non est illi propria, & inseparabilis, sed vita est à spiritu toto subiecto distincta.* Dein continui solutionem, & intemperiem pro occasionali causâ accusavit. Claram reddam assertionem hanc nonnullis perquam necessariis digressionibus, in quibus vellem *Martinum* nostrum, *hominem*, *Grammaticum*, *Philosophum, non servum pecus*, nec falsis præoccupatum opinionibus, pro quibus juravit in verba Magistri; ita namque aliquid persuadere sperarem.

PHILALETHES.

Quid ad nos? & si non me lateat cum Martiali in Epigr. 61. lib. 5.

Non deerunt tamen hac in Vrbe forsan
Vnus, vel duo, tresve, quatuorve,
Pellem rodere, qui velint caninam;
Nos hac à scabie tenemus ungues.

Et satis erit si quod dicimus, verè sit ad mentem Philosophantium, cui uniformes esse conabimur.

PHILARETUS.

Sed quod digressionibus præmittendum dixi, ut *Martinus* vel quisquis alius pro eo sentiens, faciliùs *de dolore* hypothesim comprehendant, hoc quidem est; brevis nempè notitia Anatomicæ veritati in prætereunte Sæculo accuratissimis lucubrationibus, severioribus studiis, exantlatæ, circa Tactus adæquatum organum, cutem videlicet *Malpighianis* celeberrimis, insudatisque observationibus illustratum; Per hanc mediantibus innumeris, nec sine microscopij ope, conspicuis pyramidalibus papillis, quæ ordine parallelæ ex succo miliaribus glandulis, ibidem detectis emanante, irroratæ per reticulare corpus erumpentes, in cuticulam desinunt, pluresque fibrulas formant, *hæ omnes nervorum extremi fines subtilissima filamenta* ad ipsius diligentissimi *Malpighij* mentem videntur: His à tanto Viro perspectis de externo Tactus organo pro explanandâ doloris hypothesi, memorari hîc libet Notulam quamdam *Danielis Clerici*, & *Joannis* Jacobi *Mangeti* Medicinæ Doctorum Solertissimorum *in Bibliotheca Anatomicæ prima parte* ubi de cute *Malpighius*, ut potè, in quâ satis dilucidè materia tractatur hisce terminis: *Quod Hippocra-*

tes magnam Sapientiæ partem putabat, id tandem assecuta est Recentiorum Philosophorum diligentia: invictè enim probarunt. Primùm sensationes non fieri in corpore, seù corpus non sentire dolorem, aut voluptatem, solamque mentem, hoc est substantiam, quæ in nobis cogitat, sensationis esse capacem: Secundò unionem mentis cum corpore in eo sitam esse, ut ad certas mentis cogitationes certi oriantur in corpore motus; Et vice versâ, ad certos corporis motus certæ nascantur in mente cogitationes: Tertiò denique, mentem peculiari quodam modo cerebro unitam esse, cum nullum sentire queat motum corporis, nisi ad cerebrum usque perveniat; Quod variis experimentis constat: Hisce suppositis, ajunt, vellicatâ, vel pulsatâ extremitate nervorum, qui velut fidiculæ à cerebro ad omnes partes extenduntur, motum illum ope spirituum animalium, quibus pleni sunt nervi, cerebro communicari; Quo fit ut mens sentiat voluptatem, aut dolorem, prout motus, in corpore excitatus corpori est utilis, vel noxius; Si quæratur quænam sit convenientia inter motum corporis, & cogitationem mentis, anvè corpus per se, & immediatè, ope extensionis suæ in mentis substantiam agat; Respondet, nullam quidem esse naturalem convenientiam inter corporis commotiones, & cogitationes mentis; nec corpus per se in mentem posse agere, cum mens omni extensione careat, nec ulla sit proportio inter rem extensam, seù corpus, & rem cogitantem, seù mentem; sed Authorem Naturæ ab initio voluisse, ad motus corporis excitari cogitationes in mente, & vicissim; voluntatem autem ejus, quia est Omnipotens, semper executioni mandari, ita ut sensationes nostræ sint immediatè à generali illâ voluntate Dei propter quam si propriè loqui velimus, in mente excitantur ex occasione motuum; qui in corpore fiunt, pariterque motus, quos videmur voluntate nostrâ in corpore excitare ad occasionem volitionum nostrarum, non verò propriè illarum vi, & efficaciâ Divinâ voluntate producantur.

PHILALETHES.

Concludendum est hos non solum Philosophiâ, sed etiam Religiosâ pietate suffultos loquutos esse, doctrinam explicantes magni in *Philosophiæ Oceano Columbi*, qui innumeras veritates detexit (de *Cartesio* loquor) cogitatum hoc in *quartâ parte Principiorum*, itâ variis luculentissimis argumentis tractat: *Probatur autem evidenter, Animam, non quatenus est in singulis membris, sed tantùm quatenus est in cerebro, ea quæ corpori accidunt in singulis membris, nervo-*

rum

rum ope sentire; Primo ex eo, quod morbi varij solum cerebrum afficientes omnem sensum tollant, vel perturbent, ut ipse somnus, qui est in solo cerebro, quotidie nobis magnâ ex parte adimit sentiendi facultatem, quam postmodum vigilia restituit; Deinde ex eo, quod cerebro illæso, si tantùm viæ per quas nervi à membris externis ad illud porriguntur, obstructæ sint, hoc ipso illorum membrorum sensus etiam perit, ac denique ex eo, quod dolor aliquando sentiatur, tamquam in quibusdam membris, in quibus nulla tamen est doloris causa, sed in aliis per quæ transeunt nervi, qui ab illis ad cerebrum protenduntur; Quod ultimum innumeris experimentis ostendi potest. Sed unum hic ponere sufficiat: Cum puellæ cuidam manum, gravi morbo affectam, habenti, velarentur oculi, quoties Chirurgus accedebat, ne curationis apparatu turbaretur, eique post aliquot dies brachium ad cubitum usque ob gangrænam in eo serpentem fuisset amputatum, & panni in ejus locum ita substituti, ut se eo privatam esse planè ignoraret, ipsa interim varios dolores nunc in uno ejus manus, quæ abscissa erat, digito, nunc in alio se sentire querebatur quod sanè aliunde contingere non poterat, quàm ex eo, quod nervi qui prius ex cerebro ad manus descendebant, tuncque in brachio juxta cubitum terminabantur, eodem modo ibi moverentur, ac prius moveri debuissent in manu ad sensum hujus, vel illius digiti, dolentis animæ in cerebro residenti, imprimendum.

PHILARETUS.

Confirmat hoc idem *Petrus Gassendus*, Vir (ut cum Walæo loquar) *diffusæ eruditionis et candidus* referente *Marcello Malpighio* in tract. *de externo tactûs organo*, hisce verbis; *Extat pulcherrima illa ex Gassendo mulieris historia, cui per longum tempus insciæ pes sphacelo correptus, exesus est; hæc interim se pedis digito dolere affirmabat; Evidens indicium, residuum funiculi nervei abrupti, qui aliàs per digitum dispergebatur, mordificatione affectum, phantasiæ illusisse, cui alias consueverat digitorum passiones renunciare.* Et reliqua, quæ ad ejus meditationis confirmationem *præfatus Author* annectit. Hujusmodi exemplo varia loquuntur apud *Authores* inter quos numeratur *Cardanus in Lib. de Varietate* referente *Thomâ Cornelio* nostro, Viro planè erudito; *In hac autem* (inquit) idem *Cornelius* (*in proginasmate de sensibus*) *disquisitione recolendum est preclarum illud Epicarmi enunciatum: Mens videt, mens audit, cæca, surda sunt omnia; Quam quidem sententiam luculenter*

lenter expreßit Cicero his verbis; Nos ne quidem oculis cernimus ea, quæ videmus, neque est ullus sensus in corpore, sed viæ quasi quædam sunt ad oculos, ad aures, ad nares, à sede Animæ perforatæ; Itaque sæpè, aut cogitatione, aut aliquâ vi morbi, impediti, apertis atque integris, & oculis, & auribus, nec videmus, nec audimus, ut facile intelligi poßit, animum, & videre, & audire, non eas partes, quæ quasi fenestræ sunt animi.

Sed eja, *Abderologo* nostro claudamus os; Et ne proletarius scriptor hic amplius audeat, Corvus cùm sit, Luscinias cantu lacessire, discat hæc ab *Authore Logicæ* sivè artis cogitandi, in cap. 8. primæ partis, & dein derideat (si poterit) *Musitanum*, ac *Recentiores*; laudatus *Author* hæc habet: *Sed si homines rectè perceperint dolorem igni manum adurenti non esse attribuendum; in alio tamen errore versati sunt, atque illum manui, quam ignis urit, inesse senserunt, cum tamen non nisi menti insit; Verum quidem est, illum ibi excitari per ea, quæ in manu fiunt, quia dolor carnis non est aliud, quàm concepta mentis offensio ob excitos quosdam motus naturali corporis temperamento contrarios.* Et (tanquam propriissimè de evincendo loqueretur *Martino*, quem agnovisset tam rabidè in has positiones, thesesque invectum, non quod illas scrutatus erroneas reperisset; eas enim tanquam suæ incongruas menti, nec unquam delibavit, nec à limine salutavit; Si enim summis attigisset labris, ut cervicosus, & protervæ mentis sit, vel approbasset, vel siluisset docente Moralium Principe subesse etiam animis in pessime abductis boni sensum. Sed perindè tam insolenter se gestum in odium modernitatis ratum hujusmodi sententias, nonnisi esse Neothericorum, & sibi invisa, Recentiorum inventa) subdit: hoc non tantùm agnitum fuit ab antiquis quibusdam Philosophis, ut Cyreniacis.

Sed quo *Martinum* falsi redargueret irrefragabilem testem sapientissimum Doctorem Sanctissimum Magistrum Ecclesiæ Patrem *Augustinum* affert, non solum *Musitani* sententiæ non adversum, ut *Martinus* somniavit, sed ipsissimam illam solita ingenij sui sublimitate, & optimis verbis declarantem, confirmantem, roborantem etiam à Divo *Augustino* multis in locis. *Dolores* (*inquit ille lib.* 14. *de Civit. Dei cap.* 15) *qui dicuntur carnis, animæ sunt in carne, & ex carne; Nam dolor carnis (subjicit ille) tantummodo offensio animæ est, & quædam ab ejus passione dissensio, sicut Animæ dolor quæ tristitia nuncupatur, dis-*

sensio est ab his rebus quæ nobis nolentibus accidunt: Sic etiam lib. 7 super Genesim ad litteram cap. 19. cùm afflictionis corporis molestè sentit (anima) actionem suam, quam illi regendo adest, turbato ejus temperamento impediri offenditur, & hæc offensio dolor dicitur. Nec sistit hic Author ipse, sed prosequitur: *Dolorem verò, qui corporis nuncupatur, ad animam pertinere, non ad corpus, manifestum omninò fit, ex eo, quod illa, quæ nobis cogitantibus dolorem inferunt, ne lædunt quidem, cum mens vehementi applicatione, aliàs distrahitur, ut videre est in Sacerdote Afro (de quo D. Augustinus lib. 14. de Civ. Dei cap. 24.) qui quando ei placebat, ad imitatas quasi lamentantis hominis voces, ita se auferebat à sensibus, & jacebat simillimus mortuo, ut non solum vellicantes, & pungentes minimè sentiret, sed etiam aliquando igne ureretur admoto sine ullo doloris sensu, nisi postmodum ex vulnere.*

Et tandem idem Author advertit; *Insuper observandum est indebitam manus dispositionem, motumve ab ustione ortam, propriè dolorem animæ non inferre, sed oportere hunc motum cerebro communicari per filamenta quædam, nervis tamquam tubulis inclusa, quæ fidium, sivè funiculorum instar à cerebro usque ad manus, cæteraque corporis membra extenduntur, ita ut moveri non possint, nisi unà moveatur pars illa cerebri, à quâ oriuntur; Quapropter si quid impediat, quo minus hæc nervorum filamenta motum suum cerebro communicent (ut in Paralysi) sinè omni doloris sensu quis ferrum patictur, & ignes, cùm è contra (quod tamen mirum videri potest) manus illi dolere poterit, qui manibus caret, quemadmodum sæpissimè iis accidit, quibus manus amputatæ sunt; Quia si nervorum filamenta à manu ad cerebrum extensa propè cubitum, ubi terminantur moveantur eodem modo moveri, quo moverentur, si ad manum usque descenderent; ut altera funiculi extremitas potest eodem modo moveri, si per medium trahatur, ac si per alteram extremitatem traheretur; Et hinc anima eundem dolorem sentiet, quem sentiret, si manus haberet; illuc enim loci attentionem dirigit anima, à quo ille cerebri motus solebat proficisci, qui animam hoc doloris sensu afficiebat; Sic imagines, quas in speculo intuemur, eo loco apparent esse, quo futuræ essent, si per directos radios aspicerentur, cum ille usitatissimus objectorum videndorum modus sit;* Hæc ille.

Quàm ergo clara ac vetusta sit opinio *Musitani* quod anima sentiat, non organa, facillimè conjicitur à qualibet mente liberâ, & præjudiciis non obumbratâ.

PHI-

PHILALETHES.

Sat benè, arbitratu meo, dubietas, vel minima quemque torquere non debet, at quia huic ſcopo collimans intimiùs, & minutè hanc rem pertractat præclariſſimus Vir *Joan. Alphonſus Borellus in Oeconomiæ animalis cap.* 18. *Propoſ. CCV.* idcircò non eſt ſilentio involvendus: *Si vera eſſet* (hæc ille) *vulgaris definitio doloris, quod ſcilicet ſit diviſio continui, procul dubio nulla diviſio continui, vivente animali, fieri poſſet abſque doloris ſenſu, & è converſo nunquam dolor contingeret abſque continui diviſione; Hoc tamen multoties minimè verificari videtur, quia ne dum oſſa corrodi, & ſecari poſſunt, ſed etiam cerebri, viſcerum & carnium portiones, aliquando abſcinduntur abſque ullo doloris ſenſu; Præterea ſi diviſio continui, ut diviſio eſt, produceret dolorem, planè paſſio dolorifica percipi deberet toto tempore, quo partes diſſectæ ſunt, ſcilicet quamdiu vulnera non agglutinantur, quod eſt falſum; nam ſolummodo tempore puncturæ, vel diſſectionis à tali ſenſu afficimur, & paulo poſt ceſſat dolor.* Deinde poſtquam diverſis rationibus illuſtratam propoſitionem hanc reliquit, variis aliis aſſerit in Propoſ. CCVII. Dolorem conſiſtere in perturbato motu ſpirituum agitatorum, qui per nerveas fibras tactas communicare poſſunt cerebro conſimiles concuſſiones aſſimetras, quæ convulſivam illam paſſionem moleſtam, & cruciantem inducant, quam dolorem vocamus.

PHILARETUS.

Satis, ſuperque dictum arbitror, atque cuicumque ſuaſum effatum noſtrum, hinc inde adductis tot Clariſſimorum Authorum opinionibus, ex quibus evidentiſſimè colligitur *Muſitani* ſententiam de dolore communem eſſe (paucis exceptis vetuſtatem redolentibus) cum ſanioribus philoſophis; Hinc quàm ſint extra rationem allata *Martini* judicia, arbitrio ſuo quilibet judicabit; Quamquam verò *cancrum rectè progredi* doceamus, quod eſt impoſſibile, nihilominus minimè ſilentio prætereunda aliqua, in quibus gloriabundus, & cœco quodam ſui amore ductus, *Anti-Trutinans Author*, qui *Cleophonte* ambitioſior de edito Libro *Campanâ ſuperbiâ* plenus redarguit *Muſitanum* noſtrum, nullam aliam ob cauſam, niſi quod uſus eſſet *vitâ* pro *animâ*; Nonnè pro tantâ *Martini* inſcitiâ rideret, & ipſe *Heraclitus? Quærere poſſet*, exagerat, *unus ex Galeniſtis cujus coloris ſit vita, quæ ponitur effectiva, & ſubſceptiva Doloris; Forſitan eſt vitis ſilveſtris,*

quæ vinum austerum efficiens offendit, potius quam delectat palatum? An est illud lignum, quod inimicus communis præbuit primis Parentibus, dicendo, comedite de ligno Vitæ, quod comedentes dolorem ipsis tribuerunt, & Posteris; Nonnè pro tantâ *Martini* inscitiâ ploraret ipse Democritus? *Gaspar de los Reyes* Eruditissimus, & Jucundissimus Vir in Elysio Campo en ut differit ad hoc confirmandum quæst. 31. *Quid sit vita: Joannes Argenterius versatis Doctus multorum affert opiniones, quæ vitæ definitionem tradiderunt, quos tandem ad unum refutans concludit, vitam nil aliud esse, quam essentiam, subsistentiam, & permanentiam rerum animatarum, & hanc optimam vitæ definitionem credit, & meritò cùm vita nil aliud sit, quàm actus Animæ, qui Philosophis primus dici assolet, seù unico verbo rem exponam, essentialis vita ipsa anima est, corpus informans, actuans, idque per unionem essentialem formaliter vivum reddens, nec ab animâ realiter, sed solùm modaliter differens, itaut synonima sint anima, & ipsa vita.*

PHILALETHES.

Luculentè non minùs, quam politè rem hanc recolit in lib. 13. de vitâ, & morte Animalium cap. 1. hujus Sæculi *luminare alterum* in Philosophiâ peritissimus *Gassendus*, qui postquam varias de vitâ acceptiones, retulerit postremò concludit: *Tametsi enim nomine vitæ, intelligenda potius videatur animæ præsentia in corpore, quam anima ipsa, quia tamen quandiù anima adest, vita adest, & cùm anima esse desinit, vita desinit; idcircò vita dici potest esse anima ipsa essentialiter, Aristotilemque præclarè edixisse vivere esse, viventium esse, quoniam tamdiu esse Animal dicitur, quandiù vivit, & tamdiù vivit, quandiù animatur, animâvè præditum est; Usurpari autem pro animâ vitam, vel ex illo extremo* Æneidos *versu arguitur.*

Vitaque cum gemitu fugit indignata sub umbras.

PHILARETUS.

His ita perspectis ex gravissimis Authoribus (innumeris aliis brevitati relictis) quam dignus contemptione sit *Martinus* facilè arguitur, ut illi cum *Horatio* in sermonibus dici possit.

Naviget Anticyram.

Stabilitâ igitur opinione, quod pro animâ vita accipi possit, rationabiliter loquutus fuit *Masitanus* dolorem in *vitâ* consistere, nempè in *animâ*; Quicquid sophisticè edisserit *luridus Detractor* noster *edentulus,*

tulus, ex positâ hypothesi secundum *Cartesium* manifestè resolvitur; continui solutionem, & intemperiem quisque *Recentiorum* cum *Musitano* dispositrices causas esse volunt, propter quos dolor ab animâ percipiatur; Hinc quicquid continui partes aptum est solvere, divellere, disrumpere, vel alio modo violenter concutere sint salini spiritus, sintvè succi, alij partibus hostilibus constantes, & œconomiam naturalem perturbare valentes pro occasionibus considerantur, sivè externis, sivè internis adveniant, non per hoc in his, vel in partibus, sivè organis dolor, vel qualiscumque molesta sensatio, quam dolorem appellamus, ex animæ advertentiâ, (ut ex hypothesi patet,) consistit sicuti unusquisque ex sanioribus arbitratur; Aliud est ut concipi nequeat, quomodo anima spiritualis cum sit, hoc quod materialiter fit, sentire possit, uti *Martinus* exclamat; sed huic difficultati respondetur hoc modo positam esse præsidere machinæ huic nostræ ex omnipotente voluntate; non minus tamen ridiculum se facit, cùm de contradictionibus *Musitanum* redarguit: *Musitani* verba hæc sunt *Narcoticum enim sensationis organum reddit ineptum ad suum munus exequendum, anodynum leniter dilatat, quæ dilatatio efficit, ut dolorem excitantes particulæ exeant à loco, vel laxiùs stent in ipso*; subjungit *Martinus: Ecce quomodo hic organum ponitur immediatè affectum, cui dirigitur somniferum, non verò animæ*; Huic enim assertæ à *Martino* contradictioni respondetur, uti & in aliis non benè intellexisse hypothesim de dolore à *Recentioribus*, & *Musitano* positam, hinc exorta puerilia dubia, quibus respondetur *Narcotica, anodyna* operari in organis, non est idem ac dicere dolorem in organis esse; ulteriùs non est sanè loqui *spiritus salini convellendo, ac divellendo nostri corporis partes dolorem excitant, ergo dolor in partium convulsione, divulsione, solutione formaliter consistit*; nam uti jam dictum est in Recentiorum sententiâ, partes, vel quicquid aliud in corporis nostri partibus est, inservit ad deferendum impressum motum animæ in cerebro residenti, à quâ dein, vel dolorifica, vel voluptuosa ad suum munus prosequendum; minimè est bonæ probationis argumentum in ipso dolorem consistere, & ita non video, quâ de re *Musitanus* de contradictione arguatur.

PHILALETHES.

De hâc assertione neminem dubitaturum censeo, nisi aliquem minùs,

minus PERFECTUM Philosophiæ, & Medicinæ Professorem unum ex multis, cui tantummodo vanam tribuit gloriam infelix pedissequorum juvenum manus, qui curandorum morborum praxim comparare cupientes, cum eo ipso incassum per Civitatem discurrunt. Hos, visu dignum, & risu, præit passu tripedantus ille vanitate an philautia ductus nimium Pythagora diversus aurea docente, & imperante silentium; sed Harpocrati similis tacens, dum interim frustrata illa sequentium unio meliorum nescia *Orestis* forsitan somnium sibi invicem commemorant

Sogni d'Infermi, e fole di Romanzi

Huic propterea valdè conveniens Epigramma illud *Antonij Guzzij* in suo Agrophilo in quemdam Philosophastrum acutissimè, & perbellè conscriptum.

Imberbi turbæ, rudibusque immixtus Ephebis
Disseris integram Sosibiane, diem
Hos comites semper ducis per omne lycæum
Sic ipsum ingenio vincis Aristotilem.

PHILARETUS.

Pluries hoc mihi cernere contingit non sine animi oblectamento maximo, & cachinno; Hinc si forsitan huic, vel simili, sensus nostri displiceant. Parum refert, quia *Cæcus non judicat de coloribus.* Non parùm turbaret animum, si Præceptori nostro Consultissimo, omnigenâ eruditione exornato, Cassiana indicia proferenti, amœnissimo *Agnello de Neapoli* displicerent admodum, si reprobarentur à *Lucâ Antonio Portio* singulari eruditione prædito cum magnâ simplicitate, ut de *Marco Aurelio Severino* ajebat *Thomas Cornelius*; *à Lucâ Antonio Portio* sagacissimo Naturæ interpetre, ut ex ejus rebus Typis editis edocemur; *à Lucâ Antonio Portio, qui mores hominum multorum vidit, & Urbes.*

PHILALETHES.

Non minus animum tangeret censoria virgula *Lucæ Tozzi*, & *Thomæ Donzelli*, quibus

Ex meliore luto finxit præcordia Titan.

Quibusque debetur (post tria illa præclarissima renovatæ Medicinæ fulcimina, post illos Philosophiæ tres Hercules inter vivos *Nicolaum Susanna*, quem DEUS servet incolumem, inter mortuos *Thomam Cornelium*,

Cornelium, *&* *Leonardum à Capua* nunquam satis commendatos) uni scilicet Medicinæ Illustratio, tot errorum detectio, tot eruditorum juvenum propagatio; Alteri gravitas, & Nobilitas; ac tempus adveniet ut hujus etiam admiremur expectatissima Philosophica inventa, ac perspicaces in natura meditationes; Utrique scientiâ, ac dignitate conspicuo; unus enim est dilectissimus Iatrophysicus Ecclesiasticæ Majestatis INNOCENTII XII. *Pontificis opt. Maximi*; Alter electissimus Medicus Majestatis Catholicæ CAROLI II. *Hispaniarum Monarchæ* inter optimos Maximi; Horum censoria virgula displiceret.

PHILARETUS.

Dummodo igitur enarrati Heroes non dissentiant, bene à nobis actum erit, nec *tempus amisimus*, *&* *oleum*, squallidior, macilentior evadat invidia, & ut cum *Marone* loquar.

Rumpantur ilia Codro.

Nil profectò ad nos; verum de his *Martino* abunde dictum, quamquam non satis censeo satisfactum; inscitia enim prohibet, nec distrahent istius, aliusvè subsannationes lividæ; munus namque explevisse videbimur, si relatis Heroibus placebimus.

PHILALETHES.

Amice jam hora est concedendi domum.

PHILARETUS.

Votis meis comitor, interim cures obsecro cras hîc esse, ut in cæteris maledicum nostrum confutemus, ex eo potissimum, *ut si quam maledicendo voluptatem cæpit, eam male audiendo amittat.* Vale.

PHILALETHES.

Bene tibi cum *Salustio*. Vale.

VIRIS

VIRIS

Celeberrimis, & Experientiſsimis

PHILOSOPHIÆ, AC MEDICINÆ PROFESSORIBUS

AGNELLO DE NEAPOLI,

ET

JOSEPHO SEVERINO

Amicis meis Colendiſſimis.

S. P. D.

JOAN. ANDREAS LIZZANO.

CVM cautum ſit de more ſcriptoribus ſuos ingenij partus alicui ex Viris Illuſtribus commendare, ac ſub illius præſidio, & auſpiciis in lucem edere; cautiſsimè quidem agam vobis (duo Viri Principes Præclariſsimi in Parthenopis Vrbe, Iatricæ Profeſsionis ordine inſignes) ex meis Dialogis unum, in quo γοιερί-μα noſtrum, ſeu motum ſanguinis in Orbem Martini *vindico oppoſitionibus nuncupando. Sic, noſcet quiſquis Ariſtarcum ſe fecerit, quod nec Hercules contra duos, & ita benè*

rebus

rebus meis conſului, validis me Defenſoribus muniens adverſus ſubſannantes Sciolos: Illum igitur vobis nuncupo, vobis ſacro; Tibi ſcilicet Solertiſsime Agnelle, *qui me domi prima ſelectioris Medicinæ, prima præſtantioris Philoſophiæ rudimenta feliciter explanando, docuiſti; Tibi, Experientiſsime* Joſeph, *qui me in magno, piiſsimoque Incurabilium Xenodochio tutiores in medendi Praxi tramites clariſsimè demonſtrando, ingenuè inſtruxiſti: Vobis inſimul (ut dum* Gordiano *ſacroſanctæ amicitiæ nodo conjuncti eſtis) quos propria virtus conjunxit, aliena invidia non ſeparet; & ne quemquam lateat, quam unanimis concordia veſtra ſit commendabilis: Vobis denique, ut pateat, & aliis etiam omnibus ex hoc (licet parvulo obſequij ſymbolo) quas gratias vobis habeo, quam obſervantiam vobis profiteor. Quæ vel in minimis potis eſt maxima conſpici, & ſat benè mihi actum puto, ſi grato, dum vobis animo munuſculum hoc, & me totum dico, pro veſtrâ humanitate gratiore veſtro animo ſuſcipiatis. Æternumque, Viri Clariſsimi, valetote.*

DIALOGUS TERTIUS.

INTERLOCUTORES

PHILARETUS, PHILALETHES, BRUNUS.

PHILARETUS.

VAldè nimis anxius eram de tuo reditu, *Philalethe*; accersire Te cogitabam: Ilia namque mihi fere disrumpebantur in lectione Libri *Vitilitigatoris* nostri. Dispeream, si in excandescentiam labi, & in contumelias prorumpere, me non cogat: Hucusque infra suos limites me detinuit modestia; sed tandem in res incedit tam ineptas, ut dici possit *Authori* quod *Martialis Faustino:*

Non possunt nostros multæ faustinæ lituræ
Emendare jocos: una litura potest.

Sed ulterius auderem dicere talem hominem aptiorem fuisse Terram ligonibus, quam sapientium opiniones sophismatibus subvertere.

PHILALETHES.

Amabò absit talis animi perturbatio; Videris enim (ut cum *Plauto* loquar) *Nasum satis exasperare*; & hoc non parum officit instituto nostro, cum *Cato* moneat, quod

Impedit ira animum, ne possit concernere verum.

Et ira cùm sit *brevis furor*, docente *Seneca*, en quid sensit *Tragicus in Hyppolito* de furore:

furor cogit sequi
Pejora; vadit animus in præceps sciens;
Remeatque frustra sana consilia appetens.

PHILARETUS.

Toto aberras cœlo, si mihi imbecillitati animi hoc tribuas: ipsissi-

ipsissima veritas ad hoc impulit; quis enim satyram non scribere poterit legens manifestissimam *sanguinis circulationem à tot tantisque laudatam viris, & comprobatam; ab homine tàm tenui, & vel αὐτοψίᾳ incapaci in dubium verti.*

PHILALETHES.

DEus immortalis! adest ergo hisce temporibus quem de hoc adhuc hæsitare non pudeat! Hoc audiens parum abfuit, quin quasi conspecto *Gorgonio* capite lapidescerem: *Oh vanas hominum mentes!* Homuncio hic igitur, hucusque vecors suam arrogantiam protendit! Parcant severæ *Catonis* aures, si in *Martinum* quandoque merita erumpimus in opprobria.

PHILARETUS.

Ni timor me detineret, *crambem biscoctam apponendi*, in voto essem cunctas rationes redigere, ex quibus *sanguinis circulatio* probatur ad evidentiam, & clariùs ipsâ luce; Antequam verò hîc enarrare incipiam Celebriores *Authores* hàc de re assiduo studio, sedulâ operâ, profusis expensis, pluries iteratis experimentis, fisos, pro ipsâ *Circulatione* pugnantes, liceat mihi *Bardum* nostri temporis *hominem Margitem* compellare: *Quæ te dementia cæpit*, tale ut audeas facinus aggredi? Quomodo potuisti contra tot invincibiles rationes, contra tot infallibilia experimenta, contra tot regias impensas temerè gracitare? *Hebraicâ pertinaciâ* obstinatior, resistis adhuc? Repugnas etiam? & vides tot adscriptionis olim servos *Galenicæ disciplinæ*, tandem victricibus veritatis armis dedisse manus? Te miserum illudunt te sexcenta illa viva animalia (tecum loquor, *Martine*, tua sunt verba hæc) *pro Anatomicis cogitationibus perficiendis à Galeno dissecta*; Jam video, *Martine*, sed falleris; *Græcâ fide* traduntur; Sed esto quod sectio illa reverâ facta fuisset; quid inde? Non nè huic nostro felicissimo Sæculo revelari potuit, quod præteritis latuit?

Multa dies, variusque labor mutabilis ævi
Rettulit in melius, non omnia grandior ætas
Nos quæ scimus habet; seris venit usus ab annis.

Multa Antiquis fuêre ignota, quæ nobis tandem postrema Sæcula aperuerunt, quemadmodum à canente Vate *Senecâ* Tragico fuerunt antevisa, & præmonstrata.

Venient annis
Sæcula seris, quibus Oceanus
Vincula rerum laxet, & ingens
Pateat Tellus; Tiphisque novos
Detegat Orbes; nec sit Terris
Ultima Thule

Psittace; quænam cadavera secuisti? Unde sumis animum sic impudenter carpendi immortale cedroque dignum sanguinis circulationis inventum? Quod patet ad sensus sophisticis speculationibus exprobandum non est.

PHILALETHES.

Quousque tandem, *Philarete* isthâc digressione? Nunquam te adeò irâ percitum & aceto perfusum, vidi? Imitemur eia (quia res meretur) Rusticum illum, de quo *Horatius in Epistolis*

Qui malè parentem in rupem protrusit Asellum,
Et merito quis enim invitum servare laboret?

Nos interim (quantum materia sugg ret) enarremus hîc insignes illos, & veneratione dignos, Authores, qui *Comite fortunâ, Ducibus experimentis* repertum cruoris circuitum rationibus indè excogitatis probaverunt, & feliciter evulgârunt.

Tibi propterea ne sit admiratio, si ab isto *Beotici ingenij homine* scripta sunt, ac excogitata; Discipulus enim est *Becceseleni* illius *Medici* damnatæ Phlebotomiæ defensoris protervi, tetri ægrotantium carnificis, ut *Bonus occursus* possit (tantùm ironicè) nuncupari; si tibi obviam fiat; sententiâ enim *Euripidis* edocemur.

Heù, heù ut illud dictitant, rectè, probrum
Patre ab improbo non posse nasci filium.

Et Venusini Vatis Oraculo

Fortes creantur à fortibus, & bonis
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

PHILARETUS.

Et *Ariosti* monitu

Di vacca nascer cerva non vedesti
Ne mai colomba d'aquila, ne figlia

Di

Di madre infame, di costumi honesti
Oltre che il ramo al ceppo s'assomiglia.

Sed ut hâc in re summum fastigium imponamus à diverticulo ad viam revertamur, oportet: Gyrema igitur seù itus ille sanguinis per arterias ad partes, & reditus per venas ad cor, primò in lucem prodiit hoc nostro fortunatissimo Sæculo singulari industriâ *Guilielmi Harvei* Regij Angliæ Medici, & Collegij Londinensis Anatomes Professoris Excellentissimi, ut Angliam ortu suo celebriorem redderet, totique terrarum Orbi suis adinventis maximum beneficium adferret, utque hâc luce honorificè frueretur è maternis claustris feliciter exclusi. Primus, inquam, opinionem hanc literario Orbi edidit, non tamen excogitavit, aut adinvenit, si fides præstanda est gravissimis, eruditissimisque Scriptoribus, quorum sententiâ à nobis traditur, inventionem hanc *Paulo Sarpa* Veneto ordinis Servitarum magno Theologo, Politico, & rerum naturalium indagatori sagacissimo, tribuendam esse, Joannis Walæi in Epist. primâ de motu chyli, & sanguinis ad *Thomam Bartolinum* verba, hoc probantia, sunt: *Ab hoc Servitâ edoctus Vir doctissimus Guilielmus Arveus sanguinis hunc motum, accuratius indagavit, inventis auxit, probavit firmius, & suo divulgavit nomine. Hæc inventio, hoc factum hujus sanguinis motus fuit.*

PHILALETHES.

Huic opinioni adstipulatur peritissimus, ac celeberrimus *Etmüllerus* in suâ Physiologiâ proferens: *Qui motus cum sit in circulum, Authoribus Harveo Anglo, & Conringio Germano inventus, reverâ tamen primus hujus inventi Author fuit Paulus Sarpa Religiosus Venetus.*

PHILARETUS.

Me non latet, alios esse quamplures (tuâ tamen indulgentiâ) relictis omnibus mentionem facere placet de *Excellentissimo Cornelio nostro, qui in Epistolâ dicatâ Francisco, ac Ianuario ab Andrea* Patriæ nostræ ornatissimis, ac sapientissimis Viris elegantissimo stylo, & venustissimis formis suam hac in re promit sententiam: *Varia semper fuisse hominum ingenia, & nostros Italos plerumque in excogitandis rebus excelluisse; nonnullæ autem nationes in illustrandis divulgandisque aliorum inventis, diligentiores, ac paratiores, sese præstare solitos esse. Motum sanguinis, ab Harveo descriptum jampridem agnoverat, & amicis*

indicaverat Paulus Sarpa Venetus; quinetiam illum multò ante designaverat Andreas Cæsalpinus, qui in pluribus locis, ac præcipuè lib. 5. quæst. Peripat. quæst. 4. scripsit sanguinem ex dextro cordis ventriculo in sinistrum, per pulmones trajici, atque huic sanguinis circulationi optimè respondere ea, quæ dissertione notantur. Hæc ille; & non solum *Cæsalpino* notum prius fuisse, & *Sarpæ* præfatum *sanguinis motum*, sed aliis etiam Authoribus, quos passim quisque legere poterit, & præsertim in *Walæo*; non inde tamen minuenda est *Harvei* gloria, utpotè neque Columbi, qui licet primus de novo Orbe non cogitasset, primus tamen fuerit, qui audacter tanti ponderis opus aggressus fuit, & potitus; sic multi de tali *sanguinis circulo* pensitaverunt, at *Harveus* primus fuit, qui rationum glypeo, ac experimentorum gladio armatus, adversus inscitiam, & invidiam, nefanda conviciorum tela vibrantes, tandem divulgavit, & acriter tutatus est. Verum hujus inventi primos *Authores* scire velle curiosum magis est, quàm utile, idcircò quantò citiùs potest, rem hanc intimiùs aggrediendo pensum absolvamus.

PHILALETHES.

Tecum sentio, *Philarete*. Aggrediamur ergo *Circulationis* (*etsi circulatorem*) *Adversarium* (quisquis ille sit, *sivè stultus*, *sivè fatuus*) brevioribus armis.

PHILARETUS.

Quamquam hodie ob innumera præclara experimenta, ac reiteratas infallibiles observationes, *circularis sanguinis motus* veritas, non quasi *in crepusculo micet*, sed in medio Cœlo constituta fulgentibus radiis totum Orbem illustret, & non solum ad mentem, sed & ad oculos pateat, ut non amplius dubitandi sit locus; Quia verò in Sole maculas hâc tempestate ingenia invenerunt, mirum non est, si hâc in opinione à communi *Philosophorum*, & *Anatomicorum* amplexâ, non *talpâ*, *sed leberide cæcior Medicaster* noster somniaverit; unus enim est ex illis ab *Hercule Bentivoglio* relatis satyr. 3.

Ridicoli, inesperti, & ignoranti
Che non studiar due anni, e furo à suono
Di gran campana alzati al Dottorato
Per amicitia, o per promesso dono
Che nè Aristotil mai lesser, ne Plato

Ne

Ne Avicenna, ò Galen, mà due ricette,
E le regole à pena di Donato.

Et minori quidem admiratione digna est *Martini* hæc temeritas, & insania, ex eis quæ tradit idem Harveus in Epistolicâ *exercit*. 2. ad J. Riolanum, J. Filium, quæ hæc sunt : *Nè oblatrent canes, aut suam ne evomant crapulam, aut ne inter Philosophorum turbam annumerentur quoque Cynici evitari non potest; Verum ne mordeant, aut vesanâ suâ rabie inficiant, vel canino dente rodant ipsa veritatis ossa, & fundamenta cavendum est*; Sed ut clarius hic sanguinis motus secundum Harvei placita innotescat, initium ab itinere chyli, recens detecto faciendum. Cibus in ventriculo post debitam fermentationem in liquamen redactus, per pylorum, perystaltico ejusdem motu incitante, in Duodenum detruditur; hic sub chyli nomine succis Pancreatico, & Biliario, initâ ab ambobus levi fermentatione, purior factus, & ab inutilibus, & rebellioribus reliquiis secretus ad reliqua pedetentim intestina delabitur, ubi propriis vasis includi inchoat; hiantibus enim oscillis nonnullarum venarum nomine chyliferarum à substantiâ, lactiferarum à colore insignitarum, inventore *Gaspare Asellio* sugitur (rem satis notam enarro, licet adhuc *Martino* ignotam) per has adjuvante intestinorum vermiculari motu mesenterium pertingit, ex quo meliori modo elaboratus, videlicet permeabilior, & fluidior à lymphâ redditus digrediens ad insigne *Pecqueti* receptaculum ab *Hornio* saccum lacteum, ab aliis cisternam lacteam, & à nostro *Cornelio in Progymnasmate de nutricat.* Membranacios utriculos corrivat; sed hic non stagnat, ulterius verò discurrens per ductus Thoracicos in venam subclaviam infunditur, demonstrante hanc viam apertè Excellentissimo *Lovvero* in quâ continuo influxu instillatur, & ita sanguini permistus ambo, mediante tali enarrato vase, dum cor mediâ Dyastole suos ventres ampliat dextrum ventriculum ingrediuntur; deinde per venam arteriosam convehuntur in pulmonem, & per arteriam venosam sinistrum ventrem subeunt, atque ab hoc in Aortam mediâ Systole propelluntur, & ab Aortâ in reliquas arteriolas diffunduntur, à quibus per interjectos carnis meatus à venulis absumuntur; per has variè discurrentes in jecur perveniunt tanquam in commune alveum, à quo cribrato prius quodam succo, & peculiari capsulâ asservato (demonstratâ jam Ana-

Anastomosi semper hoc iter adjuvante), demum in cor, denuo per venam cavam ascendentem, perenni, incessantique circulatione eunt, redeuntque spiritus procreando, nutritionem perficiendo, seque enarrato motu conservando variis in secerniculis impuritatum, diversorumque salium secretione factâ, ovanti quidem cursu triumphantes, non (ut insulsè *Martinus* infert) *Ixionis* gyro damnati.

PHILALETHES.

Concinnè profectò, & satis clarè in hoc Mæandrico chyli, & sanguinis itinere te gessisti, sed perpendere non desino, & admirari incapacem illorum intellectum, qui cum *Martino* sentientes præclarum hoc exprobant adinventum.

PHILARETUS.

Hoc equidem non est, quo mei pars animi in stuporem impellitur, *arriguntur horrore comæ, & vox faucibus hæret* quoties probè considero, opinionem hanc nedum in incunabulis, aut infantiâ, sed tot Herculeis rationibus suffultam, gravem Majestate Patrocinantium, admirandam incedere; & inveniri talis farinæ hominem, quem non pudeat malis eam sensibus conspurcare; sed *mittamus illum ad Halenta* ex Theocrito

Vade ad Halenta, atque inde Cyclaminum effodias

Ut hoc adhibito remedio cerebrum crassâ exoneret pituitâ.

Tanti roboris est hoc adinventum, & talibus, tantisque rationibus innixum, ut quamplurimi insignes Authores aliud prius sentientes coacti sint mutare sententiam, illudque amplecti totis selectæ Minervæ viribus tueri, nova experimenta excudere, novasque rationes rimari ad magis, magisque confirmandum, quam credere, ac encomiis exornare incipiebant, quâ publicis typis, quâve privatis colloquiis.

Sed jam tempus est audiendi unum ex istis *Vopiscum Fortunatum Plempium*, in Academiâ Lovaniensi Iatrophysicum insignem, & acerrimum *Harveani* circuli oppugnatorem, qui postquam veteris Medicinæ fundamentis per multos annos Excellentis Magistri partes agens adhæsisset, & valdoperè insudasset in eruenda funditùs *Harvei* doctrinâ, en tandem mutato consilio, quæ verba, *Harveo* faventia profert quodque synceram, & veram sapientiam redolens,

judicium

judicium promit *in lib. 2. de fundamentis Medicinæ cap. 7. Nuper Angliam novam peperit de motu cordis opinionem quam invulgavit Guilielmus* Harveus, *edito ea de re peculiari libello sententiam suam multis plausibilibus rationibus adstruit, adeò ut jam multis doctis hodiè arridere incipiat, nomineturque honoris causâ à quodam conterraneo suo Circulator Microcosmi ad distinctionem alterius Angli, qui primus Macrocosmum circulavit; Primum mihi inventum hoc non placuit, quod voce, & scripto publicè testatus sum; sed dum postea ei refutando, & explodendo, vehementiùs incumbo, refutor & ipse, & explodor, adeò sunt rationes ejus, non persuadentes, sed cogentes; Diligenter omnes examinavi, & in vivis aliquot canibus, eum in finem à me dissectis verissimum comperi; Hoc ut facerem monitus quoque à Clarissimo* Walæo *Professore Leydensi, cujus Viri candido sedatoque ingenio, & judicio plurimum tribuo, multumque in hâc ipsâ materiâ acceptum refero.*

PHILALETHES.

Maximum quidem candidæ veritatis ingenuique animi exemplum, & admiranda superioris Judicij methamorphosis, Palinodia septem famæ tubis promulganda? At profundo *Democriti* puteo demùm emersa veritas triumphali cursu Anatomicâ nostri sæculi diligentiâ vecta hujus Magni Viri, non solum, sed plurium illuminavit virorum ingenia. Ecce præter Vopiscum, ut disserit in *alloquio ad Lectorem in libello de corde apud Rote* rodamentes Iatricæ artis Professor insignis J*acobus Bach Belgicus* de *Harvei* sententiâ. *Hanc ego rem novam examino, quæ primo aggressu facile refutari posse videbatur, sed justâ exagitatâ Trutinâ, adhibitâ cum ratione autopsiâ, inexpugnabilis, imò cogente veritatis stimulo, ambabus amplectenda ulnis reperiebatur. Quid faciendum? An ne relinquendus Hippocrates? postponendusque Galenus? minimè si veritatem, rationibus, ipsisque sensibus munitam sectamur, sumus Hippocratis, sumus Galeni nihil contemnendum, ait Senex, nihil judicandum temerè Clarissimorum Virorum scripta, hic anne sensibus pateant, annè dissentiant, examinare jubet. Veris fundamentis rationalis, & dogmatica Medicina nititur, & nisi quod veritate comprobatum firmum, stabileque judicandum est, Accrevit in dies hæc primò putatâ in Medicinâ hæresis, ut non solum Angliæ nativi soli Academias, sed & Germaniæ, Galliæ, & Belgij nostri Vniversitates perambulaverit, & præter ingentem doctissimorum Virorum numerum etiam Professores pluribus in locis sibi ad-*

dictos reddiderit; Quorum nonnulli publicis lectionibus, disputationibusque, nec non editis scriptis, opinionem hanc tandem divulgârunt per quam magno studiosorum applausu, ut vix reperias creatum Doctorem, cui sanguinis circulatio non innotescat, *imo arrideat; Et paulo inferius de suis Collegiis loquens, hoc inquit cum prius rationibus, & autopsiâ adducti, & evecti Harvei de motu sanguinis suscepissent, & editis scriptis approbassent;* Hæc ille annosus Professor, currente jam secundo supra trigesimum anno, ex quo se praxi dederat, *Galeni* rancidâ theoricâ edoctus, *Nepam* cum imitans, gloriosè cum *Persio Satyr.* V. dixit.

Quæ dederam supra repeto, funemque reduco.

Et nunc nescio à quâ cryptâ egressus *homuncio* iste, cui convenit illud:

O' Medicæ tranquillitatis turbatorem!
O' Medicæ Reipublicæ seditiosum civem!

Qui *Daucus* cum sit, & non *Oedipus*, ultra *Hiperbolum* Theonino dente illa rodit axiomata, illas carpit opiniones, quæ à tot literatis Heroibus repertæ approbantur, amplectuntur, laudantur.

PHILARETUS.

Vis tamen ut te in admirationem illabi faciam? Præsta mihi parumper patientes aures: In varias Orbis regiones, ac celebres earum Academias, præclarum hoc *Adinventum* penetrasse, refert *Bachius* à te notatus; ille tamen occubuit absque illa consolatione, quâ nos hodie fruimur; de Hispanis ingeniis loquutus, in quorum numero, & ordine, & ipse erat? minimè; At mirandum dictu, incredibile auditu? Ubi tam cæca applicatione *Galenus* colitur, & pro Galeno Axiomata, etiam falsa tuentur Medici; En demum unum ex illis talibus, differentem *de circulatione sanguinis*, ac de ejus *Inventore.* Sed quemnam opinaris? Minimum fortè in Medicâ Professione? Nequaquam, imo *Galeni* Alcidem, *Gasparem nempè Brauo de Sobremonte* dignissimum à cubiculis Medicum Monarcharum Hispaniæ PHILIPPI IV. & CAROLI II. regnantis (dum sors objecit de hoc Amplissimo Principe verba facere, feras æquo animo, rogo, dicam: O si tandem universis Populorum notis, assiduis precibus, teneris lacrymis assentiens, consolationum DEUS, & Pater Omnipotens, illi sobolem exoptatam concederet? quo gaudio Regnum, plurima

plurima Regna, Orbes ambo replerentur) *Hic* igitur perdoctus *Vir in* 2. *tom. resol. & consult.* ita pluribus in locis loquitur, & primo de Circulatione hæc verba. *Quod* Galenus *in infantiâ Anatomes, quam in cadaveribus tantum exercuit, cum non potuit sanguinis circulationem, & motum percipere.* Et alibi (licet hujus loci non sit) de *Galeno* taliter, *lien non est conformatum à naturâ, ut sit receptaculum humoris melancholici redeuntis à jecore, quod* Galenus, *& reliqui Antiqui, dogmatici illi scribentes, finem præcipuum, in quem fuit à naturâ conformatum, ignorârunt; & ideo alium illi imposuerunt, à Neotericis reformatum. Tandem quid (Harveo favens,) sequitur, audi: Quod Harvei doctrina sit vera, non obstat, quod nova, & ab illo noviter dicta; quia in naturalibus, non tam qui dixit quàm quid dixit examinandum.*

PHILALETHES.

Sapiens proculdubio, talisque præstantis ingenij Viro dignum judicium: Nil proinde desideratur ad effectus mirabiles ostendendos, quos nobis datum est historicâ fide observare ab evidenti, infallibilique hâc opinione productos; Tametsi de aliis innumeris larga mentio hic fieri posset; varia enim adsunt exempla illorum, qui supinè admodum prius hac in re philosophati, tandem intrepido corde fautores eximij, & invicti in arenam descenderunt: At ne *omissâ Hyperâ pedem insequi videamur*; Rationes nunc enarremus, à quibus tot sententiarum nobiles mutationes. Excrucior tamen non adhuc ad nos pervenisse (ut pollicitus mihi erat) morum candiditate præclarum, amicum nostrum *A. Brunum.*

PHILARETUS.

Compendiosè, & clarè differentem, ex plurimis optimum selegemus Authorem. Ohe *Brune*, de te nunc sermo erat, hicque cupidi expectabamus.

BRUNUS.

Benè vos DEUS fortunet, amici carissimi. Quid agitur de inchoato opere? cæpistis *bonis avibus*, ac (DEO dante) melioribus perficietis.

PHILALETHES.

De magis DEUS servet te, animæ dimidium nostræ: prosperrimus nobis dies erit, nostrumque ceptum apologeticum colloquium tuis auspiciis prosequamur felicissimè; aliquantulum tamen vesper-

 tinus

tinus advenisti, opportunus itidem, proximus namque concluso imminenti eloquio rationum *sanguinis circulationem* probantium.

PHILARETUS.

Deliberatio mea est, rationes à Celeberrimo *Cartesio* consideratas, hîc memorare; dein si quid, vobis occurrerit, dicetis ad majorem tanti operis dilucidationem, ad nostrum documentum, & ad discindendas *araneæ casses*, dico ad dissolvenda *corticea argumenta*, quæ *Martinus* noster, somnians, ut credo, ab aliquo scriptore *Agresti* decerpsit, & in suo *bellulo libello* conscripsit. Sed prius *Varro*, *Babalo* nostro dicam, liceat ex *Juvenalis Satyr.* XIV.

Ocyus Archiginem quære atque eme, quod Mitridates composuit.

Cartesius igitur lumen illud Philosophiæ splendidissimum, ita in *dissertat.* de methodo, cordis motu explicato, non minus argutè, quàm evidenter de sanguinis circulatione loquitur; Audite verbatim à tanto *Viro* : *Sed si quæratur* (ait) *quâ ratione fiat, ut sanguis venarum ita continuò in cor defluens, non exhauriatur, & arteriæ nimis plenæ non sint, cùm omnis sanguis, qui per cor transit in eas ingrediatur: Non opus est ut aliud respondeam, præter id quod jam à quodam Medico Anglo scriptum est, cui laus hæc tribuenda, est quod primùm in istâ materiâ glaciem fregerit, primusque docuerit multas esse exiguas vias in arteriarum extremitatibus, per quas sanguis, quem à corde accipiunt, in ramulos venarum ingreditur, unde iterum ad cor redit, adeò ut motus ipsius nihil aliud sit quàm perpetua quædam circulatio; id quod optimè probat ex ordinariâ experientiâ Chirurgorum, qui brachio mediocri cum adstrictione ligato supra locum, ubi venam aperiunt, efficiunt ut sanguis indè copiosiùs exiliat, quàm si non ligassent; Planè autem contrarium eveniret, si brachium infra ligarent, inter manum videlicet, & aperturam, aut si illud supra valde arctè adstringerent? Manifestum enim est vinculum mediocriter adstrictum posse quidem impedire, ne sanguis qui jam in brachio est ad cor per venas redeat; non autem nè novus semper ex Arteriis affluat, eo quod infra venas sint collocatæ, & durior ipsarum cutis, non ita facile comprimi possit; quodque etiam sanguis è corde veniens, majore cum vi per ipsas ad manum transire contendat, quàm inde ad cor per venas redire. Quoniam verò sanguis iste ex brachio exit per aperturam in unâ venarum factam, necessariò meatus aliqui infra vinculum, hoc est circa brachij extremum esse debent per quos illuc ex arteriis venire queat.*

Optimè

Optimè etiam id quod de motu sanguinis dicit, probat ex quibusdam pelliculis, ita variis in locis valvularum instar circa venas dispositis, ut ipsi à medio corporis ad extrema transire non permittant, sed tantùm ab extremis ad cor redire; Præterea experientiâ, quæ ostendit, omnem, qui in corpore est, sanguinem inde brevissimo tempore exire posse per unicam scissam arteriam, etiam si arctissimè propè cor esset ligata, atque inter ipsum, & vinculum scissa, adeò ut nulla esset suspicandi occasio, sanguinem egredientem aliunde, quam ex corde, venire.

Crederet quis *Cartesium* hic sistere, non sistit tamen; Audite: *Sed multa alia sunt* (ipse prosequitur,) *quæ hanc quam dixi, veram istius motus sanguinis causam esse, testantur; ut primò differentia, quæ observatur inter sanguinem, qui è venis exit, & eum, qui ex arteriis promanat, quæ aliunde oriri non potest, quam ex eo, quod transeundo per cor, rarefactus, & veluti distillatus fuerit, atque ita subtilior, vividior, & calidior sit, statim atque inde exiit, hoc est cùm in venis stabulabatur.*

Et si probè attendatur, comperietur, hoc discrimen non apparere manifestè nisi in vicinia cordis, minùs autem in locis ab eo remotioribus. Deinde tunicarum, è quibus vena arteriosa, & magna arteria constant, durities satis ostendit sanguinem ipsas majore cum vi, quàm venas pulsare. Cur etiam sinistra cordis cavitas, & magna arteria ampliores essent, & latiores cavitate dextrâ, & venâ arteriosâ, nisi arteriosa vena sanguis, pulmonis solum ingressus, ex quo per cor transiit subtilior esset, & magis, faciliùsque rarefieret, quàm sanguis immediatè è venâ cavâ procedens? Et quid expulsus contrectatione conjicere possunt Medici, nisi sciant, sanguinem? prout naturam mutat, magis, aut minus celeriùs, vel tardiùs, quam antea à cordis calore rarefieri posse? Et si expendatur, quomodo iste calor aliis membris communicetur? nonnè fatendum est id fieri ope sanguinis, qui per cor transiens, ibidem calefit, indeque per totum corpus diffunditur? Vnde fit ut, si aliquâ ex parte sanguis dematur eadem operâ, dematur calor. Et quamvis cor ardore, ferrum candens æquaret, non sufficeret tamen ad pedes, & manus, adeò, ac sentimus, calefaciendum, nisi continuò illuc novum sanguinem mitteret. Deinde etiam ex eo cognoscitur, verum respirationis usum esse, satis recentis aëris in pulmones inferre, ad efficiendum, ut sanguis qui eò ex dextro cordis ventriculo deflexit, ubi rarefactus, & quasi in vapores mutatus fuit, ibi incrassescat,

& denuo in sanguinem convertatur, priusquam in sinistrum resluat; sine quo alendo, qui illic est, igni aptus esse non posset. Idque ex eo confirmatur, quod videamus animalia, pulmonibus destituta unicum tantum cordis ventriculum habere: Quodque in infantibus, qui eo uti non possunt quamdiu sunt in matrum uteris inclusi, foramen quoddam deprehendamus, per quod sanguis è venâ cavâ in sinistram cordis cavitatem defluit, & brevem tubum, per quem è venâ arteriosâ ad magnam arteriam, non trajecto pulmone, transit. Deinde quomodo fieret concoctio in ventriculo, nisi cor eò calorem per arterias immitteret, unàque fluidiores aliquas sanguinis partes, quæ injecti cibi comminutionem adjuvant? Nonne etiam actio, quæ istius sibi succum in sanguinem convertit, facilius est cognitu, si consideretur illum reiteratis vicibus, & fortè plus quam centies, aut biscenties, singulis diebus per cordis ventriculos totum destillare: Quà vero aliâ re indigemus ad explicandum nutritionem, & variorum, qui in corpore sunt humorum productionem, nisi ut dicamus impetum, quo sanguis dum rarefit à corde ad extremitates arteriarum transit, efficere ut aliquæ ipsius partes subsistant in membris, ad quæ accedunt ibique locum occupent aliquarum partium, quas inde expellunt, & secundum situm, aut figuram, aut exilitatem pororum, quos offendunt, quosdam potius in certa loca confluere, quàm alias, eâdem ratione, quâ fieri solent quædam cribra, quæ per hoc unum, quod diversimodè sint perforata, variis frumenti speciebus à se invicem separandis, inserviunt? Denique id quod hic super omnia observari meretur, generatio est spirituum animalium, qui sunt instar venti subtilissimi, aut potius flammæ purissimæ, quæ continuo à corde magnâ copiâ in cerebrum ascendens, inde per nervos in musculos penetrant, & omnibus membris motum dant; itaut non opus sit aliam imaginari causam, quæ efficiat, ut partes sanguinis, quæ eo, quod sint magis cæteris agitatæ, & penetrantiores, aptissimæ sunt ad istos spiritus componendos, potius ad cerebrum, quàm aliò contendant; nisi quod arteriæ, quæ eos illuc deferunt, rectissimâ omnium lineâ à corde procedunt; & quod secundum mechanices regulas, quæ eadem sunt, atque regulæ naturæ cum variæ res simul ad eandem partem contendunt, ubi satis spatij non est omnibus recipiendis, sicut contingit in partibus sanguinis, quæ à sinistro cordis ventriculo exeunt, & ad cerebrum tendunt, necesse sit ut debiliores, & minus agitatæ inde evertantur à validioribus, quæ hâc ratione

ne

ne eò solæ perveniunt. Hucusque *Renatus*, Re Natus ad miracula: Quid tibi, *Brune*, quid *Philalethe* videtur? Nonne præstanda fides *Viro*, inter studia, & experimenta consultissimè consumato?

PHILALETHES.

Renati gloria melius celebratur silentio, quàm commendetur encomio, sed quid dicit *Brunus* de isto *Mandućone* nostro *Martino Scriptore imi subsellij*, *strychni degustatore*?

BRUNUS.

Stupidior semper evado, quotiescumque hoc attentatum perpendo. Sed vigeat pietas, vigeat commiseratio: Curemus, quæso ad insigne *Incurabilium* Nosocomium deferatur: Nostrum deinde erit illum commendare amabilissimo *Severino* nostro perspicacissimo, Archiatri vices peritissimè, ac dignissimè agenti; ut nempè verberibus sepositis, & catenis (quatenus tamen ejus curatio ferat) in *Rotâ magnâ* forsan *Ixionis* damnato, *Mellampodium* exhibeat, ac *Juvenalis methodo* mediam contundat venam, sanguine ad coloris mutationem, (ni satius credat) ad vitæ finem detracto.

PHILARETUS.

Audistis jam rationes à *Cartesio* descriptas; Scire nunc deberetis delirantis *Censoris ficulneas oppositiones plumbea jacula*; Absit verò refutatu digna censere, & quàm verè hoc à me dictum sit, quisque nobiscum arbitrabitur ex *lateritio* primo supposito, *puerorum crepundiis* dignissimo pro firmâ base cavillationum posito. *Martinus* igitur ita somniari incipit; *Antequam itaque intrinsecum quæstionis aggrediar, suppono primò, sanguinem fieri in hepate ex chylosâ portione in ventriculo, & intestinis elaboratâ.* Deinde (si possibile est, *risum teneatis, amici*) subjungit: *licet Bartholinus non rubuisset asserere postquam fassus sit*, Galenum *sexcenta animalia viva secuisse pro anatomicis veritatibus capessendis, sanguificationem non fieri in hepate*; Et alibi, scilicet in cap.

de

de hepatico fluxu, hisce neniis eundem Bartholinum lacessit; *Quare Æsculapius causæ Commissarium fecisset Thomam Bartholinum pro hac lite dirimendâ, qui habitualem antipathiam servans adversus* Galenum, *gratis in suâ Anatome reformatâ, pag.* 144. *talem protulit sententiam, comite fortunâ, lymphaticis vasis à nobis repertis, chylum ad hepar non deferentibus antiquo hepar munere spoliare coactus sum, & exequias illius sanguificationi parare.* Hæc ille silentio involvens cætera, quæ *Bartholinus* habet *in relatâ paginâ, & alibi* non minùs candidè, quàm modestè, suam emanans sententiam, evidentissimis observationibus roboratam. *Nequam magnus homo* Antipathicum asserit *Bartholinum* Galeno, cùm ille de *Galeno* semper honorificè sit loquutus, ipsumque variis in locis præfatæ Anatomiæ sequutus. Sed quàm diversimodè citatus sit ipse *Bartholinus*, videbitis, imo judicabitis ex genuino hoc loco, quem propriis oculis vidi, & *Calumniator* noster malis forsan auribus audivit: *Cæterum* (ait *Bartholinus*) *labore duce, comite fortunâ, lymphaticis vasis à nobis repertis, ex hepate lympham non Chylum ad Hepar vehentibus, Antiquo Hepar munere spoliare coactus sum, & exequias illius sanguificationi parare; Non odio Antiquorum* (hic vellem *Martini* oculos lippitudine purgatos) *quos donec potui, vendicavi; nec inconstantia, quam in me excusant eruditi, sed laudabili ingenuitate, ut Barbatus vocat, & naturâ sic jubente.*

Item ad hujus ingenuitatis confirmationem, nec minimum ostendens odium in *Antiquos*, & *alibi* ut scribit: *Hic annus majora prodidit, quæ Anatomicorum quotquot Sæcula cuncta suspexerunt, hactenus oculis effugerunt: Ab obstentatione semper fui alienissimus; Sed syncerè dico, quia laureolam in hoc mustaceo non quæro rerum mortalium satur, & contemptor.* Demum quanta veneratione *Bartholinus* sit prosequutus hepar, ab *Antiquis* adeò commendatum, colligi potest ex hisce periodis, atque ex nobilissimo tantùm visceri conscripto Epitaphio. *Ego interim* (prosequitur) *antiquæ venerationis memor, nè sine publico monumento tot Sæculorum abdominis nostri rector, ignotus jam busto inferatur, in perpetuum, bene feliciterque per bis octo Sæcula administrati cruenti Imperij memoriam, donec Panegyris condatur hanc ultimæ devotionis inscriptionem tumulo illius conservandi.*

SISTE

SISTE VIATOR,
CLAUDITUR IN HOC TUMULO, QUI
TUMULAVIT
PLURIMOS
PRINCEPS CORPORIS TUI COCUS
ET ARBITER
HEPAR NOTUM SÆCULIS
SED
IGNOTUM NATURÆ
QUOD
NOMINIS MAJESTATE, ET
DIGNITATIS
FAMA FIRMAVIT
OPINIONE CONSERVAVIT
TAMDIU
DONEC CUM CRUENTO IMPERIO
SE IPSUM
DECOXIT
ABI SINE JECORE VIATOR
BILEMQUE HEPATI CONCEDE
UT SINE BILE BENE
TIBI COQUAS ILLI PRECERIS.

Hac occasione recordor nostrum egregium *Antigonistam* non pudere *in citato loco de hepatico fluxu* lymphaticorum inventionem, & existentiam denegare, & dubiis involvere, quod tanto labore, prosperâ fortunâ, non exiguis expensis, & experimentis ferè infinitis invenerunt, & probarunt *Anatomici* hujus nostri felicissimi Sæculi, dexterrimi, & meritissimi *Authores*, quibus clausis oculis (ut dici solet) præstanda fides; quales sunt inter alios *Jolivius* Anglus, *Thomas Bartholinus*, *Olaus Rudbeck*, *Fredericus Ruysch*, & *Guntherus Christophorus Schelkammeri* omnes immortalitate digni. Non puduit ergo *Martinum* tot contra Heroës inficias ire, nullis aliis armis, præter sophisticas aliquorum Propositiones: oh execrandam temeritatem! bonè Deus! sit arbitrio suprema maledicentia, ipsa damnet, si potest, & *Bartholinum Galeno Antipathicum* dicat, & non potius *venerandæ veritatis sympathicum*. Damnet quod infallibili oculorum fide nobis ostenditur. His ita perspectis, nonnè evidenter corruit primum suppositum, *Hepar* nempè sanguificare? & diruto fundamento, nonnè corruunt rationes, & argumenta illi innixa?

PHILALETHES.

Nullius equidem pretij *Martini* censuram semper existimavi, licet non legerim conjecturam ducens ex *Authoris* ineptia, eo magis quia quicquid evomuit aliquorum ignorantiâ refractum vidi à præstantissimis defensoribus, quos si forte *Martinus* videre cupiat, à cæcitate prius, à servili jugo, & juramento in verba Magistri, ac à Logicis Hircocervis subtractus, & fugatis à mente tenebris; juro me ipsi dicturum ex fraterna charitate præ manibus habeat eruditissimum Virum; Equitem Auratum, *Georgium Entium*, a quo satis, superque confutatur, & confunditur unus ex temerè existimatis invictissimis *circulationis sanguinis* hostibus *Parisanus*.

BRUNUS.

Alio tunc ego remedio sanare *Martinum* vellem, affectuosa scilicet commendatione *Lucæ Antonio Portio* nostro publico Anatomico peritissimo, ut institutâ viventium animalium dissectione, adjuvante diligentissimo cultro *Dominici Gavessini* hanc demonstrationem ab illo videri sineret; Nunc verò diffiderem, imò de eventu nimis timerem; præoccupatus enim *Martinus* observantiâ erga *Galenum*, vel

non

non perciperet, vel perceptum fateri repugnaret. Lepidam, ad rem, narrat historiam Literatus, & Candidus Vir *Leonardus à Capua* noster, à *Sagredo* apud *Galileum*, & est, ut sequitur: *Mi trovai à casa d'un Medico molto stimato in Vinegia, dove alcuni per loro studio, altri per curiosità convenivano talvolta à veder qualche taglio di Notomia, per mano d'uno, non men dotto, che diligente, e pratico Notomista, ed accadde quel giorno, che si andava ritrovando l'origine, e nascimento de' nervi; Sopra di che è famosa controversia infra Medici Galenisti, e Peripatetici, e mostrando il Notomista, come partendosi dal cervello, e passando per la nuca, il grandissimo ceppo de nervi, s'andava poi distendendo per la spinale, diramandosi per tutto il corpo, e che solo un fil sottilissimo, come di refe, v'arrivava al cuore; voltosi ad un Gentilhuomo, ch'egli conosceva per Filosofo Peripatetico, e per la presenza delquale egli havea con estraordinaria diligenza scoverto, e mostrato il tutto; gli addimandò, s'egli restava ben pago, e sicuro, l'origine de nervi venire dal cervello, e non dal cuore; al quale il Filosofo, dopò essere stato alquanto sopra di se rispose, voi m'avete fatto veder questa cosa, talmente aperta, & sensata, che quando il Testo d'Aristotile non fosse in chiaro, che apertamente dice i nervi nascere dal cuore, bisognerebbe per forza confessarla per vera.*

PHILARETUS.

Amborum cogitata laudo, sensata approbo judicia; Sed mea opinio fortè videbitur paradoxica; impossibile enim est, quin illam primo aspectu non reprobetis, dein forsitan eidem hærebitis. Refutatu indignas fassus, nunc quoque enarratu arbitror: Aliquis tamen dicet, quod nos hoc modo objectiones eludimus, non dissolvimus, & *Martinus* festivus *saper da caudato Pavone* Superbior fiet.

Ante diem blando caudam jactare Popello.

Et fastuosus opinabitur cum suis asseclis Gordiana ejus noda solvere minimè potuisse, & hoc prætextu effugere: At hoc est, quod dicere in animo erat, hoc dubium prævidens dilucidare perpenderam. *Martinus* ipse (paradoxicum prolatum, quod paucis periodis verificatum videbitis) suis assertionibus *sanguinis circulationem* confirmat, non disturbat; confirmat inquam fatuis oppugnationibus, quas ineptè profert contra rationes relatas, & alias repertas

ab *Harveo, Lovvero, Pecqueto, Bartholino Wallao, ac Tozzi,* Authoribus sibi pænitùs ignotis, & si notis depravatissimo auditu hinc ab ipso malè intellectis, & unà pessimè descriptis. Stabiliorem postea reddit, cum evertere, probando contrarium nititur, & ab allatis nugamentis evidentiorem redditam arbitror: Paradoxum est; non credunt forsan? legant (si tamen hanc temporis jacturam conscientia feret), & cernent evidentissimè, quod hucusque non tantùm verum, sed & verissimum.

PHILALETHES.

Adversus relata experimenta sanguinis circulationem probantia nova jam excogitavit, ac adinvenit, præter quæ reperiuntur apud *Riolanum*, *Primerosium*, & *Parisanum*.

BRUNUS.

Et præter notas aliorum ineptas cavillationes, alias adinvenit *Martinus*?

PHILARETUS.

Nequaquam hinc tale indicium protuli, nec nova experimenta, nec rationes aliquas memorat, nisi veteres, & decrepitas. Ab hoc semper majorem evidentiam adepta fuit *Sanguinis Circulatio*, & sic de *Pseudomedico* isto easdem feret, non alias palmas. Audistis jam, ac percepistis, quàm benè, quàm clarè, quam evidenter erutum sit fundamentum hoc circa Hepar; evellamus nunc, & aliud non minus futile, ac ridiculum primo; licet in *Martino* erudito *corticem tenus*, præstantissimum, & indissolubile decantetur. Dicit igitur quod sicut *Moderni* (verbum hoc *Moderni* notandum in *Vocabulario Latino Martino authore*, nam ibi desideratur.) Dicit, inquam, *quod sicut Moderni non præcellunt antiquos in aliis facultatibus, ita nec in Medicinâ novissimi prævalebunt primis, hinc inferendo, si Galenus ignoravit, nequivit Harveus cum recentioribus sanguinis circuitum reperire.*

Sed audiat Senecam, *in Epistolis* proferentem. *Multum egerunt, qui ante nos fuerunt, sed non peregerunt: Multum adhuc restat operis, multumque restabit; nec ulli nato post mille Sæcula, præcludetur occasio aliquid adhuc adjiciendi.*

Quod autem ita sit ingeniosus *Martinus* inquit : *Testatur prius Pictura, in qua non ampliùs inveniuntur Apelles, & Zeuses primus cum perfecisset Alexandri imaginem fulminantem, dicit historia, quod digiti eminere videbantur, & fulmen extra tabulam esse : Secundus uvas ita naturales, ut aves ad illas concurrerent, delusæque redirent ejus canendo laudes.* Alias non refero, sed sciatis idem sentire de Sculpturâ, de Architecturâ, de Cosmographiâ, de Geographiâ, de Astronomiâ, de Mathematicâ, ac de Poësi. Quid hinc verò inferre velit, aut possit, non comprehendo. Dato, sed non concesso, quod in præfatis Disciplinis, non solùm non præcelluisse *Recentiores Antiquis*, imò in deterius ivisse; quomodo inferri posset, *ergo nec in Medicinâ*? Infertur potiùs ex Argumento isto *Martini*, quod *Martinus* ipse sit *sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus.*

PHILALETHES.

Romani tollent Equites, Peditesque Cachinnum.

Ultra crepidam sapere, & omniscius videri cupit *Martinus* & est ineptior Ardelione.

BRUNUS.

Et reperitur homo, quem hucusque impellat *insanabile scribendi Cacoëthes*, ut ab omnibus derideri, sua interesse non censeat, modò legantur ineptiæ suæ?

PHILARETUS.

Jam non solùm mente percepistis, sed etiam manibus, ut ita dicam, tractastis, *Martini* inscitiam : Oh quam benè sibi consuluisset *Archimerita* iste, si quam dedit operam evolvendis Philosophorum scriptis, quæ penitùs non intelligit, dedisset lectioni *Libelli*, cui titulus *l'Oggidì* per *Lancellottum* conscripti, & Libri, cui titulus *de' Varij Pensieri*, per *Tassonem* exarati? Artium namque, & Professionum ortum, & progressum, edoctus, ridiculas has ineptias non protulisset : Pleraque transactis agnita Sæculis (absit quod denegem) deperdita sunt : ex frequenti olim Purpuræ usu hac tempestate extat solùm memoria; idem de Catapultis, Arietibus, aliisque bellicis instrumentis, & sic de singulis mille aliarum rerum generibus, ut patet consideranti; Pro quibus majori hominum perspicacia emerserunt multa, ac itidem hominum negligentia, vel dura necessi-

necessitate, multa deperdita, vel præstantioribus inventis cedentia perierunt, absolverunt. Joci viderentur hisce temporibus Arietes, & Catapultæ, ubi ad evertenda Mœnia, Tormenta obsidionalia adinventa sunt: Noverunt nè Prisci milites Tormenta obsidionalia? Noverunt Sclopos? Noverunt Pulverem bellicum? Noverunt Cuniculos? Minimè: successivè recentiora tempora prodiderunt. Noverunt prisci milites (horribiles memoratu) Tartareos (ut aiunt) Globos,) *Carcasse* communi vocabulo nuncupatos), quibus Urbes irreparabiliter evertuntur, inflammantur? Minimè: Tempestate nostrâ paucis ab hinc annis, inventi sunt.

PHILALETHES.

Parum dolemus carentes Purpurâ, cui substituta habemus Serica inventa, visu nobiliora, usu commodiora, variis semper arte coloribus, naturam ipsam ludentibus, insignita, sed heu in quem sermonem incidimus! In infinitum protendi posset.

PHILARETUS.

Primum Argumentum à nostro *ignoto homine repentivo in literarum ordine penitùs extero excogitatum*, illud est, quod *de Apelle*, ac de *Zeusi* circumfertur à *Græcis*: Juro per *Martinum* tanquam per muscam in Apuliâ, quod, si *laudatos Lancelloti*, *ac Tassoni libros*, vulgari Italico idiomate conscriptos, ipse legisset, semetipsum publico neglectui expositum non parasset. Credit hæc Græcorum commenta, credet, & alia, comam scilicet Berenicis in Cœlum translatam, ac in Sydera versam: credet, Amphionis lyram traxisse lapides ad construenda Thebarum mœnia.

Baia, ch'avanza in ver quante novelle
Quante mai disser favole, e carote
Stando al foco à filar le Vecchiarelle.

Et est possibile hominem adeo cæcutire, ut felicissimæ ætatis nostræ tot illustrium Virorum opera admiranda non videat? Objicit decrementum Picturæ, quia nescit quantum luminis, & perfectionis Pictura receperit ab immortalibus viris *Titiano* nempe, *Raphaele ab Urbino*, *à Bonarota*

Michel, più che mortal, Angel Divino

Et

Et aliis; nescit quantùm luminis tribuerit Picturæ *Carolus Maratta* Romanus, *Lucas Jordanus* noster, qui inter innumera dexteræ suæ miracula, ita proprios cujusque pingendi modos, moresque, taliter imitatur, ut indecisum remaneat, sua, vel aliena sint opera, admirabilis Penniculi celeritate, colorum pulchritudine, harmonica unionis amænitate, ut diceres, nec similem habuisse, nec habere sequentem; nisi quod Parthenope felicium ingeniorum semper fæcunda Mater, altrix, *Paulum de Matthæis*, & *Franciscum Solimena* providè peperisset; Cœterum in Mathematicâ sat erit, si unum referamus *Cartesium*, cui debentur omnes Antiquorum laudes; in Geographiâ, & Cosmographiâ, præter alios *Columbum*; in Astronomiâ, Galileum; in Architecturâ, atque Sculpturâ *præfatum Michaelem Angelum Bonarota*; in Poësi, *Torquatum Tassum*, *Ludovicum Ariostum*, *Comitem Fulvium Testi*, & alios; in Inscitiâ, ac temeritate *Martinum* nostrum.

BRUNUS.

Notissimum est apud omnes rerum omnium incrementum, ut vel puerulis pateat; hinc non egent Apologiâ; Medicina præsertim, quæ præ cæteris amplissima facta est hoc nostro sæculo, quà theoricæ illustratione quà praxis ampliatione, uberrimâ rationum & feracissimâ remediorum inventione: Nec mirum si hucusque nemo glaciem frangere fuerat ausus. Magna enim ratio erat antiquis habita, & ab his, vel per unguem discedere sacrilegum putabatur; imo & periculosum; formidabat enim quisque perniciosissima infortunia excellentissimi *Andreæ Vessalij*, & *Andreæ de Laurentiis*, injustasque pænas malignè inflictas à supremis Magistratibus ad *Galenicorum* instantiam; At vivat in DEO veritas, his spretis, ad hanc perfectionem redegerunt Heroës præclarissimi, quos non latebat, quod habet *Lactantius Firmianus in 31. lib. divinarum quæst. cap. 8. ibi: Nec quia nos illi temporibus antecesserunt, quæ si omnibus æqualiter datur occupari ab antecedentibus non potest; Quare cum sapere, idest veritatem quærere omnibus sit innatum, sapientiam sibi adimunt, qui sine ullo judicio inventa Majorum probant, & ab aliis pecudum modo ducuntur; sed* hoc

hoc eos fallit, quod Majorum nomine posito, non putant fieri posse, ut aut ipsi plus sapiant, quia minores vocantur, aut illi desipuerint, quia majores nominantur.

PHILALETHES.

Et hoc à *Seneca* adnotatum legimus clarissimè *in quæst. natural. cap.* 25. hisce verbis: *Veniet tempus, quo ista quæ nunc latent, in lucem dies extrahet, & longioris ævi diligentia; veniet tempus quo posteri nostri, tam apertè nos nescivisse mirentur.*

PHILARETHUS.

Duabus hisce postremis sententiis innixi, scite, quiescamus, tempus enim est:

Jam nox humida Cœlo
Precipitat, suadentque cadentia sydera finem.

Valete.

VIRIS

VIRIS
Celeberrimis, & Experientissimis
PHILOSOPHIÆ, AC MEDICINÆ PROFESSORIBUS
PHILIPPO VICEDOMINI, *ET* JOSEPHO PIACENZA
Amicis meis Colendissimis.

S. P. D.

JOAN. ANDREAS LIZZANO.

E*N tandem Amici ornatissimi, & suavissimi vel ad* Naæræ, & Charmionis *invidiam uno congesta Dialogo, quæ pluries vobiscum disservi de Phlebotomiâ, Catharticis, Vessicantibus, Enematibus, & Fontanellis eorumque pessimo abusu apud aliquos, quos Rheda vectos, quasi quod primas tulissent, ineptè Medicos, inscitè Philosophos (cum sint novissimi, imò ex sapientiæ Regno pænitus exteri) profiteri non pudet. Scribendi occasionem vos ipsi scitis, scitisque deliberationem meam, Dialogum ipsum faciendi vestrum, dicando vobis, ut*

nempè Amoris mei erga vos à primâ juventute, primisque studiis syncerè semper vicissim exculti Pignus, & observantiæ monimentum haberetis Porro haud me latebat vestrum esse, si meus erat ex curipidis in Andromida documento.

Nam verè amicis proprium prorsus nihil

Sed inter ipsos cuncta sunt communia.

At verò quoniam Multas amicitias silentium diremit; *Ne hoc nobis ægrotantium interpellationibus dissociatis, contingeret; hunc habeatis volo, ut hujuscemodi necessitudinem alamus nostram. Vestra nunc interest, clementis animi vestri benignitatem respiciendo, mihi nisi in omnibus placuero, vel in crimina lapso amicas porrigere manus adjutrices, ac in aliorum lividos dentes omphacium adhibere. Interim amici jucundissimi, præ oculis illud Senecæ retineatis opto.* Amicitia, quæ desinere potuit nunquam vera fuit. *Valete.*

DIALOGUS QUARTUS.

INTERLOCUTORES

PHILARETUS, PHILALETHES, BRUNUS.

PHILARETUS.

JAm Fidi Achates, jam inquam utar *Horatij* gaudio *libro primo Car. Ode* IV.

Solvitur acris hyems grata vice veris, & Favoni,
Trahuntque ſiccas machinæ Carinas,
Ac neque jam ſtabulis gaudet pecus, aut Arator igni,
Nec prata canis albicant pruinis.

Placidæ ſpirant Auræ, vernant Aves, vireſcunt tenellis frondibus Arbores, novis herbarum veſtibus terra geſtit: Dum omnia vernant ſepoſitis tetris occupationibus, eamus eia, quo nos alliciunt Arva ridentia, flores olentes, Dulciſoni Rivuli, Canoræ Luſciniæ.

PHILALETHES.

Libenter aſſentiam, cum tamen adveſperaſcit: Delectentur urbibus, nec ab his diſcedant per latum unguem, qui diſciplinæ, quam & nos profitemur vernaliter devincti ſunt: *Negotiatores* illi, qui huc illuc diſcurrunt, longo ſtipati Tyronum ordine. Proh miſellos? Nec vident quantum ipſis detrimenti inferatur? *More pecudum* eunt, non quo eundum eſt, ſed quo itur: Pro bonæ inſtructionis lacte, venenum ebibunt?

BRUNUS.

Oh quot ego cognoſco ex his, qui cum limpidæ aquæ *Fontana*, ac profundi purique *Putei*, claros poſſint, ac ſalubres latices deguſtare, putridas è paludibus aquas epotant uſque ad hydropem?

 cum

cum dulcibus *Persicis* vesci possint, quercinis glandibus impinguantur? cum eximij *Phlebotomi* ictibus inscitiæ sanguinem è venis possint expellere, æruginosa sibi quæritant instrumenta? cum possint degere *Neapoli*, Urbe celeberrimâ, ac Literatorum cultrice, eruditissimâ, in Antris, ac Tuguriis brutaliter immorantur?

PHILARETUS.

Diebus hisce vernalibus discedant stercorarij, exulent sanguinarij, quippe qui hisce diebus, (in quibus medendi mos penè communiter approbatur) viventes excruciant, hos ad Pharmaca, illos ad venarum sectionis supplicium barbarè condemnando. Proh depravatam consuetudinem, execrandum abusum? Proh abominandam Pestem Reipublicæ totis viribus evellendam? Se jactant *Sectatores Hippocratis*, & *Hippocratis Aphorismos*, aut non intelligunt, aut ad exitium exercent: *Extremis morbis extrema remedia* (scripsit Hippocrates, & quidem ad salutem) & isti, *Pseudosectatores Hippocratis extrema remedia* propinant benè valentibus ad perniciem. Et reperitur, qui talibus insaniis præbeat amicas aures, qui fidem præstet? Sed quorsum, & quousque hoc alloquio? Dum cominus tela vibranda sunt, illa eminus ostentamus. Postremum jam tempus est difflandi ultima deliramenta à *Martino* edita in *Musitanum*, & *Recentiores*.

PHILALETHES.

Institutus propterea est congressus hic noster: Refellatur *Triso* iste quam citius potest, ut & quam citiùs exequi possimus, quod de solatio capessendo deliberavimus.

BRUNUS.

Tua interest *Philarete*, illa nobis referre, & ni gentium rumore decipiar, de *Venæ sectione*, & Galenistarum, in Catharticis abusu, fautor insolentissimus.

Projicit ampullas, & sesquipedalia verba.

PHILARETUS.

Immo inflatus arrogantiâ dubito, quin crepet medius: Indissolubiles credit impugnationes suas, & rectissima sua judicia, quæ circa hæc duo remedia, (per ipsum credita præstantissima) ineptissimè profert. In eo, quod attinet ad *Phlebotomiam*, juro caput vestrum carissimum, *Tersites* noster, veluti à *Tripode* loqui credit adversus *Musitanum*, & *Recentiores*, suam quadrupedem ineptiam non advertendo.

tendo. *Musitanum* reprehendit *Tenebrio* iste, quod *in Capite de Anginâ*, admissâ Phlebotomiâ in eo casu, quo æger quasi suffocari videatur à quadam Plethorâ, præsentaneum arbitrans hoc tale remedium, auxilium dicit esse hisce verbis: *Sic copia, seù quantitate peccat sanguis, libenter phlebotomiam concedimus, præcipuè ubi necessitas urget, malum inducias non dat, & ex magno sanguinis affluxu suffocationis periculum impendet; quotiescumque verò sanguinem minuere expedit, nec interea à precipitantiâ cogimur, possumus multo tutius atque commodius rem per inediam absolvere, nam inedia est continua phlebotomia. Negat deinde revulsoriam illam, & derivatoriam vanitatem hoc modo: revulsio, & derivatio ab Harveiano sanguinis motu evertitur, deridens ulterius ventilationis commentum.*

Propter hæc tria reprobata remedia *Musitanus Martini* odium adeptus est Ecastor nec per umbram est accusandus: Quis enim non deridebit hæc in Galenicorum explicatione post detectum sanguinis circulum? Si tamen aliquis, est, ornandus est infula derisoria, & fustibus cædendus: audiat *Martinus* illud clarissimi W*aldschmid*, relati à *Michaële Aloysio Sinapio in inst. med. in eod. Lib.*5. nempè *venarum, ait ille, delectum rejicimus anile quoddam commentum. Non datur vena cephalica, pulmonalis, cardiaca. Deinde venæ sanguinem è corde non efferunt, sed cordi inferunt. Quod si practicum aliter loqui audias; scias, hoc propter panem quotidianum fieri, & quod Mundus vult decipi.* Et ipse *Sinapius* ait. *Revulsio, & derivatio, quæ per venæ sectionem, ejusque vicarias cucurbitulas, aut hirundines fit, videntur esse mera imperitorum verba, & nullo niti fundamento.*

Tantis Viris dignum affatum? Hoc enim in dies experimur Magno Artis Medicæ dedecore, ac decremento, inquam plurimis Professoribus, qui cum aliud sentiant, indigno, & succido quæstus lucro, inducuntur ad faciendum aliud ab eo, quod verè sentiunt.

Objectiones verò sunt veluti latratus canum ad Lunam, tanto magis quod qualescumque illæ sint, falso hærent supposito, nempè denegatâ *Sanguinis reali Circulatione.*

PHILALETHES.

Maximoperè perturbor, quod dubitatur de re tam clarâ, ac tot sententiis decisâ ad quam percipiendum opere pretium, non est habere Authores illos, & legere, pro quorum emptione magnum

gnum dispendium faciendum est, quales sunt *Helmontius*, *Ettmullerus*, *Jessenius*, & *Leonardus à Capua* noster; cum adsint etiam Authores præclarissimi, qui uti breviter, ita ingeniosè, scientifice, & evidenter hâc de re disserunt, in libellis parvæ molis, & magni ponderis, non tamen magni impensi. Ab his facilè in rectum tramitem anceps quisque reduci potest, quales sunt, qui in præsentiarum, præ aliis memoria insunt *Lucas Antonius Portio in suo Erasistrato* Anonymi liber Hetrusco idiomate inscriptus *Al Galenista confuso Joan. Baptista Vulpinus in Hæmophobiæ triumpho, & Zypeus in fundamentis Medicinæ*, qui hisce rationibus *revulsionis*, & *derivationis* cogitatum evertit. *Sed salvâ illorum (nempè Veterum) pace, dico duas priores (Revulsoriam scilicet, ac Derivatoriam) species non consistere cum indesinente sanguinis circulatione; nam quantum ad Revulsoriam, intelligi debet de sanguine jam fluente, vel fluxuro: Si de fluente quomodo est possibile, ut qui jam v. g. Aortam ascendentem intravit per sectionem alicujus venæ in pede revocetur ad Aortam descendentem? Aut si jam sit in arteriis carotidibus, quomodo venæ sectione in brachio ex illis revocabitur in arteriam axillarem? Sanguis enim ab altero proximè sequente continuo protruditur, neque dantur duo motus contrarij sanguinis in eodem vase, quod tamen fieri deberet, si sanguis ita à fluxu suo jam ad certam partem instituto, ad contrarium revocaretur. Si verò intelligitur de fluxuro, is impropriè revelli dicitur, nam Revulsio motum supponit, quem sanguis fluxurus nec dum habet. Dices si sit pars aliqua sanguinis contenti in sinistro cordis ventriculo, quæ in expulsione suâ Aortam ascendentem intratura esset; ea poterit venæ sectione in pede ad Aortam descendentem revelli; inanitam enim venam pedis, sanguis ex arteriâ crurali, & ulterius ex Aortâ descendente ob vacuitatem majorem, liberius subibit, & sic etiam liberius sanguis intrabit in Aortam descendentem, non adeò plenam propè cor, quam in ascendentem magis plenam propè cor; ideoque dum jam ex corde expellitur, qui alias ascendentem intrasset, jam descendentem intrabit, ac ita venæ sectio in pede erit re verâ illius sanguinis partis revulsoriæ. Resp. Quis scit, an pars illa sanguinis, quam jam in dicto casu venæ sectione in pede ad Aortam descendentem revelli dicis, sine illâ venæ sectione intrasset Aortam ascendentem? Certè qualibet gutta sanguinis in sinistro cordis ventriculo existens, de se est indifferens, ut sursum, vel deorsum moveatur, pendetque hoc maximè à divisione illâ, quam sanguis*

ex corde expulsus patitur à septo isto, seu pariete Aortam ascendentem à descendente separante, & non nihil etiam à sanguinis levitate, & gravitate. Aut si demus venæ sectionem in pede prætenso modo revelli ab Aortâ ascendente ad descendentem, quid boni faciet ista revulsio? Quamdiu durabit? Pauco sanè tempore arteria cruralis, & Aorta descendens, iterum proportionatè, cum aliis replebuntur; & sic venæ sectionis, in quantum revulsoriæ, nullus, vel minimus saltem usus erit. Pariformiter dicendum est de veno sectione derivatoriâ, quâ sanguis ad partem aliquam fluxurus ad vicinam retrahi putatur, quamvis etiam leviter illi esset impactus.

Unicam ego admitto, noscoque venæ sectionem, & ea est evacuatoria, ac sub tali consideratione præstat omne solitum ipsi attribui.

PHILARETUS.

Quamquam sagacissimo *Van-Helmont* non innotuisset (quia tunc temporis nondum erat inventa) *sanguinis circulatio*, tanta fuit sui acutissimi ingenij vis, & eo pervenit ut Doctrinam hanc *in Tract.* Pleura Furens conscripserit: *Quam circumspectæ sunt scholæ in sermocinalibus, & artificialibus? Quæ in naturâ nil, nisi ludicra sunt? quoniam etiam si venam cubiti usque in cavam totum depleat cruorem, & hac consecutivè è venâ Azygos cruorem extrahat: Scire tamen deberent Scholæ statim post, totum iterum cruorem æqualiter in venas restitui: adeò licet vena cubiti tota posset evacuari (quod nunquam) tamen mox iterum totus cruor æquaretur per totum venarum contextum. Undè manifestum sit, vanas esse revulsionis, & derivationis nænias quippe quibus concessis, adhuc nonnisi pro parvulâ morâ inservirent intentioni. Quæso ergo medentes considerent in Pleuritide Phlebotomiam non esse usui propter revulsionem, & derivationem; Sed propter meram sanguinis, viriumque extractionem, & diminutionem.*

At referamus, quæ habet *Hettmullerus in cap. 4. de Plethoræ diminutione* §. IV. ibi. *Quod verò quidam in febribus ob ia secent venam, ut refrigerent absonum est; cum calor tum excedens ex effervescentiâ sanguinis sit, quam sanguinis tantilla detractio non temperabit, nisi velis, more veterum, ad animi usque imminens deliquium venam secare, quod illi terminum sufficientis evacuationis tunc statuebant; cujus exemplum vidi in Amato Lusitano, cent. 3. cura 31. Sicque ægros tuos facillimè curares, quia occideres.*

Et

Et *in* §.v. hæc habet : *Cor est fons, ex hoc scaturit sanguis, & universum postmodum corpus ab eo pervagatur : Movetur indeterminatè per arterias ad partes, per venas verò ad cor. Undè nunquam movebitur copiosius, aut impetuosius ad partem unam, quàm ad alteram, neque pro correctione talis motus venæ sectio ulla sub nomine revulsionis, aut derivationis, institui potest; sed tumet pars à sanguine restagnante, non irruente, h.e. ex ejus legitimo motu impedito per porulos, vel partium, vel vasorum capillarium, sanguis necessariò coacervatur in parte, indeque pars tumet. Quocumque ergo in loco evacues sanguinem, nunquam corriges istum tumorem, nisi impedimentum illud, quod sanguini, tamquam materiæ liquidæ fluenti, oppositum est, removeas. Et posito irruere sanguinem in partem ex quâcumque causâ, nisi hanc causam removeas, non corriges eum motum, licet vel centum venas in alio loco pertundas, & si vel maximè irruat, non potest copiosius irruere, quam vasa permittunt, quorum alveis coërcetur; Sin ergo apta sint omnia vasa, viæque patulæ sanè eo motu, quo irruet in partem, eo etiam ex eo affluet, ob immutabilem naturalis circulationis legem. Quid ergo tum proderunt revulsoriæ, & derivatoriæ venæ sectiones?* Et licet aliquo modo mediatorem Pacis agens, accomodare conetur venustis rationibus, & *Antiquorum* salvare hypotheses; denique prorumpit : *Quicquid ergo adjumenti adferunt revulsiones omnes, & derivationes, est tantum accidentalium, & cum sanguinis evacuatione, idest virium diminutione conjunctum. Qui ergo convenienti sudorifero præcipitante sanguinem attenuare, resolvere, & fluxilem reddere novit, vel qui appropriato topico irritationem partis, & hinc fibrarum incrispaturam sedare novit, is naturalem sanguini restituit circulum, omnem stagnationem tollit, omnibus istis venæ sectionibus supersedere, ac tales affectus citò, & jucundè curare potest; quod quotidiana in Pleuritide abundè testatur experientia.* Et *alibi* hæc habet *in sanguinis turgescentia fabrili non imitanda effrænis Gallorum, & Italorum licentia copiosissimè, & frequentissimè sanguinem venæ sectione detrahendo : sed effervescentiam compescentibus.*

BRUNUS.

Luci tenebras, tenebris lucem, tribuere velle videtur, qui opinionem hanc ità à gravissimis *Authoribus* stabilitam amplecti renuit; *Hoc namque manifestè* (verba sunt *Cartesii in Tract. de format. fœtus de sanguinis circulatione loquentis*) *probatum jam fuit, ut in dubium*

revocari

revocari amplius nequeat : nisi ab iis, qui præjudiciis suis usque adeò sunt addicti, & omnia ad controversiam trahere, tam assueti sunt, ut veras, & certas rationes à falsis, & tantum probabilibus nesciant distinguere. At dum ista recto examine lustramus audito venerato nomine *Lucæ Antonij Portij*, suggessit (nimalè) Memeria *Sardum* quendam ausum esse usque nonnullas edere impugnationes in illius Erasistratum : scitis ne?

PHILARETUS.

Scio equidem, sed non crederes, quam sedulam dedi operam librum hunc perquirendo : Habui tandem, sed quid? *Sardum opus* inveni, Authore *D. Petro Aquenza, & Mossa, Sardo Tempiense*; quem quidem in Medicinâ *cum Marco Tullio* dicere possumus *quemdam Sardum hominem esse, patriâ suâ pestilentiorem*, dignum, cui *Sardonio Risu* plaudatur. *Tempensiensem* se asserit veram Patriam negans, nempè *Asinariam*, ubi natus, Asinaria eruditione partus, & educatus. Cum tamen instituti nostri non sit, *Portium* hic vindicare, aptiori loco, & tempore reservamus.

Hinc inhærendo cæptis, dico quod si *Martinus* noster enarratis renuit fidem præstare : Non esse nempè mittendum sanguinem, eo modo, quo ipse sibi suadet incautè, & secum incautissimè alij *imi Subsellij Medici*, à quibus Medicina non est adhuc à limine salutata; saltem denegare fidem non poterit *Prospero Martiano, Hippocraticæ Doctrinæ Fidelissimo Interpreti*, ac maximâ eruditione conspicuo : Hic *variis in locis* de Phlebotomiâ loquens, ita præcipuè in pag. 471. Medicos apertè redarguit : *Et hæc adnotare vellem Recentiores Medicos ad secandam venam adeo audaces, considerareque quoties contra præsentem coacam in ægrotantium perniciem eos errare contingat; dum non in hoc morbo tantum, sed in quolibet alio, dummodo febris adsit, statim ad venæ sectionem deveniunt; quod non solum Hippocratis doctrinæ non convenit, sed ei omninò adversatur; qui venæ sectionem propter febrem adeò timuit, ut sæpè ejus gratiâ à venæ sectione abstinendum esse existimavit, quemadmodum non ex præsenti coaca tantummodo constat, sed ex aliis multis locis, illustris de hâc re sententia.*

Sed quid? *Martinus*, istam flocci pendens auream admonitionem, clausis (ut dici solet) oculis, ut unam ex enarratis differentiis celebret, insatiabilis semper, & vorax humani sanguinis hostis, hunc

Petrus Aquenza fuit Archiater Calasan... Dein Matritensis, et Hispaniæ Regis Medic...
Glosso M. G. Calasanz...

detrahi præcipit, summo ægrotantium detrimento nil curans, sitne quantus, vel qualis. In hoc ultimo sensu *Musitanus, & Recentiores* plerique contra *Galenum*, & *Cacogalenicos* exclamant, & meritò; aliud enim sentire, est contra ipsum *Hippocratem* quemadmodum idem *Martinus in pag.* 14. *de natur. hominis* loquens, edocet adversus medentes sanguinem mitti in cachochymiâ consulentes, in quâ sanguis cum sit variis hæterogeniis succis, fæculentis particulis conspurcatus, qualitate demum accusandus, minimè detrahendus est, & hæc sunt ejus verba: *Ex hoc loco manifestatur in quanto errore versentur illi, qui in quolibet morbo sanguinem mittunt, etiam si à Cachochymiâ dependeat; eâ delusi opinione, una cum sanguine humorem peccantem educi, quotiescumque in venis existunt, quia si in jugulatis, & iis, quibus sanguis abundanter extrahitur, primum rubentissimus, & qui optimus est, profluit, deinde pituitosior, & biliosior; Sectâ venâ, per quam moderata fit evacuatio, is tantummodo evacuabitur, qui optimus erit in corpore, remanebitque vitiosus, unde Cachochymia augebitur; quod quidem attendentes Medici antiquiores, qui in secandâ venâ præcepta artis constituere in morbis à Cachochymiâ dependentibus à sanguinis missione abstinendum censuerunt.* At cum aliquando Phlebotomia adjuvari observantur ægri; hoc non evenit propter rationem à *Galenicis* insulsè assignatam, quando nempè sanguis, qua sanguis educitur, vel derivatur, vel revellitur, vel ventilatur; sed ob alias, quas forsan *Martinum* datâ aliquâ occasione, docebimus.

PHILALETHES.

Amittes oleum, & operam si vis docere *Martinum*, quippe qui docendum cures *caput dementis cucurbitæ*: Ægrotabat elapsis annis miserabilis quidam cocolatæ celebris opifex Lucas N. N. macie extremâ consumptus, adeò ut ejus pelli inhærerent ossa, ferinâ tussi commotus purulentâ Anachatarsi afflictus, ac pænitus nauseabundus, diligenti curæ commissus nunquam satis commendati *Nicolai Susanna*, & amicissimi *Christophori Castaldi*, & dum ambo Balsamicis resumptivis, absorbentibus validioribus insistebant, ad protrahendam potius, quam sperandam ægri vitam, nescio quo fato accersitur *Vespillo* noster, qui aspecto ægrotanti dixit *Resume animum, ne timeas: De brevi te pristinæ saluti restituam*: & illico (oh hominem Reipublicæ calamitosum, atque funestum.) Venæ sectionem instituit (ò factum

male)

male) exangui sanguinem detrahit, temerariè proferens: *Hic vellem Susanna, & Castaldum, ut mirabilem Phlebotomiæ effectum admirari possent.* At quid inde factum? Æger nondum transactâ die alterâ, subiit mortem: i nunc *Philarete*, & doce *Martinum*.

BRUNUS.

Hoc solum? luctuosissima mille extant exempla tanti Carnificis, quæ *animus meminisse horret luctuque refugit*; Et quod peius, est de illis, *qui gloriantur cum malè fecerint*.

PHILARETUS.

Ulterius miratur tamen *Martinus* cucubat, & increpat *Musitanum* in Dysenteriâ sanguinis missionem, damnantem; deinde in pag. 303. legentibus conatur demonstrare contrarium. Desipiens laborat incassum: Quicquid *Phreneticus* asserit, Divino Seni repugnat evidentissimè: ut loquitur *Oraculum Coum in tract. de ratione victus* acutorum. At si sanguinem alicui detrahere conducit, solidum *alvum facere oportet*. Subiungit citatus *Martianus*. *At si sanguium alicui (ex præfatis) detrahere conducit, solidum alvum facere oportet; Cui præcipuè quantum pareant illi, qui in dysenteriâ sanguinem mittere audent videant ipsi*; Non nè ridicula *Martini* admiratio? Nonne benè fundatum *Musitani* judicium?

Sed videamus quantum aberrat à verâ regulâ, quâ utendum in excellenti Pharmacorum Præsidio hic noster *Fabis aberrans*. Nulli nationali methodo addictus hæc ægris propinat ut plurimum; seu verius semper diebus illis, in quibus *Cane pejus, & Angue* fugienda sunt, nullo habito respectu ad morbum, ad humores, ad excrementa, ut cum *Martiano* loquar: Dierum considerationes nil cum ipso; indiscriminatim namque exhibet, nil prævalente *Divini Senis* authoritate, medicorum omnium observatione; parum sua interesse putans, consistant morbi, vel ne: & dein ad raucedinem usque contra *Musitanum, & Recentiores* vociferat.

Hi à Praxi Pharmaca non disturbant (imposturam enim sapit contrarium asserere), ac depravatissimum exhibendi reprehendunt abusum, & dum *Martinus* contrarium credit miser toto Cœlo decipitur, ac nisi hoc mihi credat, Grammaticam discat prius, ac iterum cum *Musitano* legat *Authores*, vocatos Innovatores, & observabit quantum à veritate aberravit.

At quanquam *Musitanus in suâ Trutinâ* pro variis morbis vulgaria
Purgantia expellat, attamen multa includit, & approbat, ex illis,
quæ à Recentioribus validiora existimantur; Unde non est conclu-
dendum quod *Musitanus* universaliter excludit omnia purgantia:
Utitur quandoque Emetico in aliquibus indispositionibus, ad quas
vincendas *Galenici* nonnulla exhibent, quæ pigra, debilia, & nausea-
bunda considerantur.

Martinus verò eò Temeritatis pervenit, ut etiam sanctificandi fa-
cultatem sibi arrogaverit, Syrupis, & Syruporum Authoribus (sup-
pressis propriis nominibus) sanctorum nomine imponens; *Syrupum*
scilicet *Domini Augustini* appellando *Syrupum Divi Augustini*; & sic
Syrupum Cicoriæ Nicolai nuncupando *Syrupum Divi Nicolai*, & pro
Syrupo rosato solutivo, *Syrupum Sanctæ Rosæ dicendo*: Eo temeritatis
pervenit, ut ridiculè, insulsè, dementer, exprobare audeat immorta-
lia *Recentiorum* inventa, & asserere fugienda esse, & abominanda tan-
quam venena, sibi tamen ipsi contrarius, dum *in cap. de vertigine p.*115.
probat, quæ reprobaverat; *Vomitus* (dicit enim) *provocetur sale al-
bo vitrioli, vel aceto destillato, vel celeberrimo vino infuso per* 24. *horas
vase Antimonij*: Hic decorat *Antimonium* attributo celeberrimi, &
alibi dixerat *mineralia venenata* Præsidia.

Parcite ergo admirationi de tot *Martini* erroribus, tot ineptiis;
Miremini vellem (ut par est) de *Martini* temeritate, qui de eâ pro-
fessione loquitur, cujus terminos non intelligit: Commendat ille
in cit: pagina 115. tanquam remedium præstantissimum ad tollendam
vertiginem (quid creditis) *Julep. de corticibus Citri*, *roboratum essentiâ
Citri*, *tincturâ Alchermes*, *cum* Julep. *Cinnamomi*, &c. Et hæc nominat
Amuletum.

PHILALETHES.

O *Veruccino homine* dignum effatum? Amuletum ergo est Julep.
de corticibus Citri? Sic ille collo suspendatur, & *Literam longam fa-
ciat*, sicut collo suspenduntur, non ingeruntur stomacho ea, quæ
Amuleti nomine nuncupantur.

BRUNUS.

Quæso *Philarete*, quænam tua de purgantibus, & Phlebotomiâ
syncera, & genuina sententia inter tot jurgia?

PHILA-

Rem difficilem postulasti, *Brune*, idem quod cum *Philalethe* multoties disseruimus; At desiderio tuo obtemperans adæquatè respondere arbitror, si de hâc re tibi referam Clarissimi *Io. Alphonsi Borelli* Judicium in *Propos.* CCXXXIII. cujus titulus *quomodo Febris omnino extinguatur, cureturque, ut animal ad naturalem statum restituatur:* Conviciis nonnulli *Galenum* onerant, sed malè, quod præcipuè illum scripserit universalem *Aphorismum*, *Saluberrimum* nempè *in omnibus febribus sanguinem mittere:* malè inquam; ad quid enim accusandus ille sedulus in medicinâ scriptor, cum potius detestandi, & damnandi sint ejus protervi, indocti, inexperti Sectarij? Ille tot, talesque enumerat conditiones, gravissima perpendit accidentia, ob quæ rectè examinata, perquàm raro ad hoc exequendum devenire quisque deberet; Nonnè id damnat in pueris? Nonnè damnat in senibus? Et quot sunt *Caco-Galenici*, qui Præceptoris jussus obliti, pueris, & senibus sanguinem educi jubent? In cruditatibus, in ventriculi affectionibus, & sexcentis aliis casibus, quos pænes *Galenum* ipsum, & *Portium* in Galeni Apologiâ videant, quot exquiruntur Indicantia, Coindicantia, Tolerantia, & quot consideranda sunt contraindicantia, & dein celebrent, extollant, præscribant tale remedium: Galenicos se profitentur, cum *Galeni* operum, nec titulum salutarint, victus ratio, nonnè eadem illa est, quâ usus ille fuit? Pergant ad malam crucem *Blaterones* isti *Blaces* homines, *Veterinarij* potius, quam Medici. Sed redeamus ad *Borellum*; Hic in præfata propositione (patiamini, vobis memorem nonnullas perutiles considerationes, ubi diversimodè curandarum febrium explanatis, & adductis modis) ita inquit de Phlebotomiâ. *Postremo loco aliquid de usu Phlebotomiæ dicendum videtur, quam aliqui summopere laudant; aliqui, ut perniciosam vituperant; Si enim tam proficua, & laudabilis esset, proculdubio in majori proportione ægri convalescerent in Galliâ, & Hispaniâ, ubi ab omnibus febricitantibus sanguis educitur, quàm in Italiâ, & in aliis locis, ubi nunquam sanguis emittitur; è contra, si tam noxia esset, in majori proportione ægri in Hispaniâ, & Galliâ interiret, quàm in Italiâ; Cum igitur neutrum verum sit, fatendum est, neque noxam, neque juvamen, notatu dignum, afferre; Et paulo inferius hæc; Negari tamen non potest aliquando Phlebotomiam juvare, aliquando verò noxam afferre: In aliquibus verò epidemiis omnes*

ægri, in quibus sanguis eductus est, intereunt; E contra in aliis constitutionibus Phlebotomiæ proficuæ, & salutares sunt; Quare dari possunt casus, in quibus noceant, & in quibus proficuæ sint; Si hoc enim verum non esset, non semper, vel non utplurimum verificaretur.

Una tamen præ cæteris multis, quas adducit, rationibus, ex quibus evincitur, utilem esse posse Phlebotomiam hîc adducta audienda vobis est, utpotè quæ in *alteratione*, atque in *Motûs inversione* consistit; Receptissima quidem apud omnes Opinio; *Aliquando*, hæc ille, *Phlebotomia utilis esse potest, quia alterato consueto sanguinis motu, contingit, ut in Cerebrum, & nervos novus motus introducatur; Et ideo fermentativa, & morbosa agitatio perturbari, ac in melius commutari potest; Hoc quidem confirmari potest ex eo, quod multoties hæmorrhagia sistitur per eductionem sanguinis à sectâ venâ*; Reliqua prætereo.

PHILALETHES.

Clarissimè quidem, scitè de hâc re, quam argutè expressisse videtur Hispanus vates *Lopes de Vega* hisce carminibus:

Tan presto dà salud, como Maltrata;
Es la Muger al fin, como sangria
Que à vezes dà salud, y à vezes mata.

At de Purgantibus?

PHILARETUS.

Libenter: Hæc habet. *Non secus medicamenta purgantia per alvum, & per vomitum possunt aliquando juvare, aliquando nocere; Attamen ex vi rationum vulgaris scholæ certè nunquam juvabunt; quia humores copiosi, & pravi non sunt causæ febrium, sed potius exiguum fermentum, in nervis è glandulis communicatum; Hoc autem non video, quomodo catarthicis remediis excerni possit; quia putare quod Pharmacum vi quâdam electivâ, & attractivâ veluti magneticâ, ex confusâ massâ humorum secernat, colligat, & apportet succos aliquos pravos, relictis aliis omnibus salutaribus, videtur somnio simile.*

Pergit deinde ad rationes, quibus commodè explicatur modus, quo juvare possint, quod nostra non interest hîc commemorare; Et hæc à tanto viro prolata, sunt quæ sentio de hisce præsidiis; At firmiter monitum hoc, ab eodem traditum reservo, & per quam libenti animo nobis communicatum volo; *Verum remedia, quæ ab arte adhiberi solent, valdè incerta, & ambigua sunt, ut peritiores, & doctiores Medici*

Medici syncerè fatentur; Et licet eventus aliquando præcipuorum medicamentorum comprobare videatur, tamen casuale, & fallacissimum est, quia utplurimum febres sunt salutares, in quibus sive Medicus benè, & secundum artem, sive malè, & perversè, sivè nil omnino operetur nihilominus ægri perfectè convalescunt. Ergo in hoc casu, cum operationes, & medelæ diversæ, & inter se contrariæ, æque juvamen afferre videantur; quomodo fundamentis, tantopere fallacibus, & vacillantibus inniti potenimus? Econtra aliquando febres sunt pravæ, ut quælibet medicamenta adhibita, aut non juvant, aut non nocent, ex quibus deducitur tutius esse, sine urgenti necessitate ab omni medicamento artificiali abstinere.

Scepticum aliquo modo redolet sermo hic tanti viri, hinc nè tali notâ deturpetur audiendus est in hâc alterâ eleganti, & candidâ periodo hæc scribens; *Non is tamen sum, ut omnino Artem Medicam, ut inutilem, aut noxiam damnem, & proscribere velim; Scio in tantâ ambiguitate (dummodo præjudicia removeantur), benè posse diuturnâ, & sagaci observatione, quamplurima medicamenta certè comprobari, ita ut semper, aut frequentius juvent; Et hoc experientiâ quotidianâ patet; His planè prudenter, & debitâ cautione uti poterimus.*

BRUNUS.

Nil quidem restat aliud pro hisce duobus tam decantatis auxiliis Medicis, quibus rectè trutinatis, ac abundè *Musitano, & Recentioribus* vindicatis ad aliud progrediamur, si quod aliud est *egregium scriptoris* nostri, nugamentum.

PHILARETUS.

Præter hæc, aliaque innumera absurda, *Martinus* in pag. 180. admittere nititur nutritivos clysteres contra *Musitani* sententiam, atque ut solet in eumdem strepit, & crocitat cum aliquibus recentioribus probans: Nostrum verò cum sit *Musitanum* tueri adversus *Martinianas calumnias*, ne pigeat audire in celeberrimo *Ettmullero* clarissimam, & validis rationibus suffultam Apologiam. *Hic in comm. ad Schröderum, & Morell. method. pag. mihi* 150. hæc habet: *Quæstio est, an Clysteres etiam confortent, & nutriant? Cæterum res est ridicula, & parum subsidij ex illis expectandum, & promittendum; Cum enim nihil possit nutrire, nisi quod fuit subactum in stomacho, & à quo haterogenea, scilicet scybala per præcipitationem in duodeno, ex admisto succo Pancreatico, & Bilioso fuerunt separata; item cum nihil nutriat, quod*

non

non tinctum est sulphure Bilis rubineo; facile patet, quod tales clysteres, cum non ascendant ultra colon non possint nutrire, multò minus confortare; Sed ceu inania, & ridicula figmenta anilia, sint rejiciendi: Reliqua vide in Helmont. tract. de febribus, qui est infestissimus clysterium hostis: item videndus Hoffmannus in method. medendi; & alibi varios Clysterum usus enarrans ait: Interim tamen nullatenus nos nutrire possunt.

At de *Helmontio* factâ mentione circa rem hanc, injuriosi essemus tanto Viro in Medicâ Rep. tam benemerito. Si quæ ipse habet *in cap.7. de febribus* prætermitteremus. Præterquam quod Herculeo defensore *Musitanum* orbaremus: En ut apertè, ac evidentissimis rationibus hoc idem evertit ante ferè omnes: *Est cæterum Clysteri ultimus scopus, quod juscula carnium liquatarum spe alendi injiciant, quod profectò intolerandæ stupiditatis est argumentum; Nam injecti liquores primum se miscent stercori ibidem reperto, deinde infunditur partibus, quibus proprium est cuncta in stercus mutare, & tertio constat per experientiam quod ejusmodi juscula, si binis horis ab inde rejiciantur, oleant non solum stercus, sed quodammodo cadaver. Etenim cum non eatur ad secundum, aut tertium, nisi per primum, non possit autem è cibis, in stomacho indigestis, & in verum, & laudabilem Chylum non commutatis, fieri cruor ullatenus; sequitur etiam, quod injecta juscula cadaverentur; nunquam autem possint in alimentum transire.*

Pergit ulterius etiam: *Nec arguit quicquam dicens, quod ejusmodi juscula carnem liquatam gerant per modum Chyli; nam actum est nihil, nisi prius susceperint fermentales proprietates primæ digestionis præparatorias ad vitam, alibi extra stomachum, non reperibiles. Quicquid enim indigestum è stomacho labitur, molestum est. Quæ autem infernè injiciuntur, quia nequicquam beneficij primæ digestionis habent, necessariò cadaverantur. Miseror sanè Medicastros enemata in ejusmodi abusus detorsisse; nec semel ad præfatas rationes respexisse.* In fine demum inquit: *Anile ergo inventum Enema nutriens. Vidi nempè in fortioribus juscula cadaveris fœtore horrentia rejecta; in interioribus verò syncopes movisse.* Hæc ille.

PHILALETHES.

Ex relatis satis, superque gaudeo tales hâc in re impugnatores extare; attamen quod est admiratione sanè dignum, illud est, *Galenicos*, nempè *Galeni* authoritati innixos, remedium hoc pro ridiculo, & anili habere, ut est *Aloysius Mundella in Medicinal. Æpidis Epist.* X.

qui

qui varias post rationes adductas, & ipsius *Galeni* locum illustrem, tandem concludit : *Sed cum nutrimentum per sedem impellitur, potius videmur naturæ ordinem pervertere, quam servare: Id autem absurdum est, nec ab aliquo fide digno Authore, quod viderim approbatum: quare ex his aliqui ova, carnes contusas, & hujusmodi alia per sedem injicere non dubitarunt, ex hac clysterum immissione asserentes, ægrotantes non parvum sensisse juvamentum. Cæterum multa hodie Medici faciunt, ut ægrotis magis placeant, quam prosint.*

BRUNUS.

Non tantùm igitur *Recentiores, sed & Galenicos defensores* habet pro se *Musitanus?* At *Philarete* Musitanus *fonticulos, & vesicantia* reprobans refutavit; *Martianulus BeBe* noster eadem re lambit quoque, & pro eisdem agit nè Protectorem?

PHILARETUS.

Papè *Nugigerulus* noster, *barbâque tenus sapiens*, tam celebre remedium, sicco nè calamo, siccâvè linguâ transire poterat? Fritinnit de more ad mortem: Credens misellus *Musitanum* hoc inconsideratè scripsisse, & absque patentibus rationibus, consideratis à clarissimis *Authoribus* inutile sordidum, fætidumque remedium hoc reprobantibus. O quam profundè decipitur? Jurarem, stulto pejus loquutum. Cum *Recentioribus* Helmontio relicto, utpote *Martino* suspectis, uni saltem ex multis animum vellem applicuisset, *Prospero* scilicet *Martiano*; nam à tali Præceptore monitus, ac instructus, nec *Musitanum*, nec alios carperet, tanto sui ipsius apud omnes derisu, tanto cachinno; En ut *Martianus pag.120. & 121.* philosophatur; *Ut ergo abscessus, qui à morbis liberant, ab iisdem præservent etiam, conditiones requiruntur quas omnes uti necessarias observare vellem recentiores in Medicis præsidiis eligendis, quæ præservationis gratiâ adhibentur: & potissimùm in fontanellis, seù cauteriis vocatis, quibus nunc genus humanum ferè totum infectum est, quandoquidem si alicui ea prodesse contingit abscessus ratione evenire censendum est; Statuit enim Hippocrates, quo morbus aliquis ab alio preservare debeat duas potissimum conditiones requiri; Altera est, ut naturæ instituto consuetum sit, hunc supervenientem, illum præsentem tollere. Altera conditio est, ut communio, & consortium intercedat inter eos. At verò quis unquam vidit à diuturnâ destillatione à capite vexatum, abscessu ad brachium facto, sanatum? ut ad*

 na-

naturæ imitationem pro illius præservatione ulcus in brachio perpetuò gestari debeat? Nullus certè, nisi fortuito casu quodam; quia si destillatio à cerebri intemperie, sivè imbecillitate contingit, à quâ materiâ destillationis continuò generatur, hæc per abscessum auferri non possunt, & si fortè aliquando id contingat, non ad brachium excitatur, sed ad colli glandulas, vel ad capitis superficiem, unde & strumæ oriuntur achores, favique, aliaque hujusmodi per quæ cerebrum expurgatur, ut apparet in pueris, id attestante Hippocrate lib. de morb. sacr. vers. 145. Frequentissimè etiam morbi capitis abscessus faciunt ad aures non ad brachium, tum ob distantiam, tum etiam quia locus sæpè non est capax abscessûs, etiamsi quædam adsit communio, venâ cephalicâ mediante, ad quam cauteria communiter infiguntur. Cum igitur morbi capitis non sanentur per abscessus ad brachium spontè excitatos, minùs sperandum est, per eosdem præcaveri; & ideò Medici, qui in hâc parte ulcus in capitis affectibus excitant, Artis præcepta transcendunt; Sed longè magis illi, qui in parte, loco affecto oppositâ; cum nulla communio inter dextrum, & sinistrum intercedat, ut Hippocrati indubitatum est.

Ineptum igitur ex prædictis est pseudoremedium hoc ad auxilij, aut præsidij aliquid conferendum: Et ò utinam non esset aptissimum ad inferendum perniciem, & excidium? En ut idem *Martianus* prosequitur: *At verò quid dicam de illis, qui hoc remedium adeò familiare faciunt, ut non sit morbus quantumvis levis, in cujus curatione statim ad hujusmodi cauteria, tanquam ad sacram Anchoram, ut ipsi dicunt, non confugiant, nullâ ratione habitâ, aut ætatis, aut temperamenti, aut sexus? Nam per continuam ulcerum purgationem pueris, & adolescentibus augmentum, & robur corporis subtrahunt, habitu graciles, & exangues, ad maciem perducunt, senibusque vitam reddunt breviorem, & denique mulieribus menstruas purgationes supprimunt; unde, & sterilitates, variaque ex utero mala adducunt: Novi enim plures mulieres, quibus ob cauterij gestationem, menses omninò defecerunt nec id rationi alienum est. Nam si exiguus sanguis, qui continuo in fœtus augmentum procedit, est causa ut utero gerentibus menstrua non fluant, quod Hippocrates lib. de nat. puer. vers. 78. testatur; multò magis sanguis, qui sub formâ puris quotidiè per cauterium excernitur, menstruales purgationes tollere potest, cum sæpius quantitate illum excedat, quem puer in utero circa primos menses absumit in alimentum.*

Et

Et pejora videbitis ex subsequenti *Martiani* eloquio, *De illis verò*, scilicet *mentionem facere nefas est, qui hujusmodi cauteria pro tuendâ valetudine sanis consulunt digni potius, qui à civitate expellantur, quam confutentur; Dum enim sanis corporibus novos ductus pro excrementorum expurgatione constituunt, non solùm humano generi officiunt, sed impietatem quandam in summum Architectum committunt tacitè illi imponentes, quippe qui in hominis constitutione necessarias expurgationes ignoraverit, aut sufficientes vias accomodare non potuerit.*

Et licet ipse *Martianus ubi supra* admittere videatur aliquando licere medicis pro morborum curatione ulcera perpetua, instar fistulæ, in locis convenientibus excitare; statim salutare consilio monet, verùm subnectens, *sicuti non omnes fistulæ sunt morborum medela, & quæ non sunt hujusmodi, curare omni studio procuramus; nec morbos omnes natura per abscessus sanat, sed difficiles tantummodò & contumaces; ita nec ulcera hæc in quolibet morbo excitanda esse : Imò, quæ per aliquod tempus gestata non conferunt, dimittenda omnino, ut perniciosa. Quæ quidem cum circa usum cauteriorum nostri temporis non observentur, ideo fit ut raró admodum intentum finem miseri ægrotantes consequantur, qui sæpè ut ab uno morbo liberentur, duos incurrunt; & plerumque plus incommodi ex remedio percipiunt, quam ex ipso morbo, & quia pus vident singulo die ab ulcere emanare, id noxium quid existimantes, illud quamvis & fædum, & molestum, inutiliter gestant, ex ejus sanatione timentes, ne quid majoris mali ipsis contingat, non considerantes evacuationem illam copiosam sine aliquâ conferentiâ esse sufficiens argumentum, peccantem humorem non evacuari, sed potius amicum, juxta doctrinam Aphorismi, Si talia educantur, qualia oportet, confert, & leviter fertur, sin minus è contra. Notum est enim sanguinem etiam optimum in ulceratâ parte statim in saniem converti. Præterquam quod, dato etiam in quibusdam per hujusmodi cauteria partem noxij humoris expurgari, indeque evidentem utilitatem ægrotantes percipere, nihilominus gravissimorum morborum sæpè causa fiunt, quia cum excrementa, quæ per naturales consuetasque vias expurgari deberent, horum ulcerum occasione divertantur, via à naturâ destinatæ, ita obcæcantur, ut earum immemor natura omninò fiat; Quare si contingat aliquando dictorum ulcerum evacuationem supprimi (quod sæpè evenire observantur) eadem excrementa naturalibus viis obliteratis, obstructisque artificialibus retrocedere necesse est;*

est; unde venosum genus ingressa, humorum massam corrumpant, indeque febres malignæ, acutique morbi, & lethales succedunt, aut saltem si partes interiores fortiores sint circa ipsius cauterij partes, conculcata, inflammationes, suppurationes, gangrænas, aliaque mala producunt, quæ quotidianâ experientiâ observantur.

PHILALETHES.

Aurea quidem verba, sanissima tanti Authoris judicia profectò memoriâ tenaciter asservanda; nec alios oportet, hoc audito memorare, sed quid de vessicantibus?

PHILARETUS.

More effutit solito, & huic ultimo respondendum: Cœtera vel in Grammaticâ ipsâ menda, vel in Medicinâ, & Philosophiâ inexcusabilia, errata puerilia, frequentes contradictiones, quæ omnia à principio constitueramus deridere. Nobis amicitiâ conjunctissimus *Joseph Prisco* apertè demonstrat, disertè examinat, ingeniosè dejicit, epistolicâ exercitatione; hinc abstinendum. Ad vessicantia tamen rediens, hortarer *Martinum* non Helmontio studere, odiosus enim illi Author est hic propter infinita (salutaria tamen) vulnera, *Galenicis* inflicta: Hic *in tractatu de Febribus cap.7. tit. Auxilia Medica extimantur*; de vessicatoriis, postquam multa edifferere cæpisset, ita prorumpit: *Vessicatoria autem summè semper nocua sunto, & à spiritu Moloch excogitata.*

BRUNUS.

Et cuinam ex aliis *Authoribus* studendum? Forsan ex *Galenicis* adest, cui dolorifica hæc, & cruciantia auxilia displicent?

PHILARETUS.

Nullus esset si unus esset, unus enim flos non facit Ver, ast multi; hinc crederem, *Martinum* persuasum fore, non tantum à *Musitano* nostro exprobata esse, cum ipsissimos *Galenicos* viderit vessicantium implacabiles hostes, inlaticabiles irrisores. Nonnè *Alexander Massaria* celebris *Galenista*, præter quæ in peculiari tractatu de vessicantium abusu scripsit *in lib. 7. de febribus*, ille est, qui ita loquitur. *Denique, ego is sum, qui contendam, vesicatoria nunquam forè administranda, velimque huic præsidio omnem Authoritatem elevare. Profectò* (inferius) *ego satis nequeo intelligere, quomodo liceat uti vessicatoriis; Cum igitur vessicatoria ad nullam febris pestilentis indicationem sint accomodata,*

modata, immo verò cum importunâ motione, & tractatione humorum, naturæ coctionem, quæ perficitur quiete, possint impedire; Addo cum possint, & partes, & totum corpus alioqui æstuans, & fervidum adhuc magis inflammare, & calidius reddere, sæpè verò insignes dolores excitare, febrem augere, & fortè alia non spernenda incommoda secum afferre; cum demum liceat variis urgentibus symptomatibus subvenire aliis præsidiis, quæ à Galeno, *& omnibus probatis Medicis jamdiù tradita sunt, atque omni carent periculo, & contradictione, ego certè nequeo vulgarium Medicorum institutum omni ex parte probare, qui tam frequenter hoc tempore, & sine ullo discrimine tantoperè vesicatoriis delectantur.* Alia quæ *Galeni* authoritate comprobat, & argumentis non aspernandis confirmat, legat si possibile est, *Martinus* defensor; ego namque Veneti cujusdam oculati. Medici liberi non tantum Civis, quam Philosophi *Horatij Guargante* referam pro coronide, rationalem non minus, quam clarissimam de hâc re sententiam, quam protulit hisce verbis. *Qui vesicantium usus cum non solum saluberrimus non sit, sed perniciosus à me, & à multis Italiæ primatibus Medicis fuerit indicatus, & rationibus efficacissimis, & irrefragabilibus confutatus; Et hæc vesicantia, seu vexantia ita abhorruerunt, ut non solùm ipsis nunquam fuerint usi, sed profiteantur, ex his perniciem ægrotantibus contingere, eo, quod, & naturam à coctione distrahant, futuros motus, quos forsitan natura moliretur, impediant; dolere suo bis in die miseros ægrotos extorqueant, acerbissimeque dilanient, chirurgis medelam sperantibus, dum ab illis tractantur, ut virtutem prosternant, vigilias inducant; Calore adurente, intemperiem febrilem augeant; Omitto ulcera, quæ quandoque sive ob cachexiam, sivè ob malam curandi rationem, sæpè immedicabilia, & pessima evadant.*

PHILALETHES.

Non dubito quin libera ingenia nobis suffragentur, sed dubito quin *Martinus* ex his ad *frugem non redigatur,* vel quicumque alius determinatæ sectæ addictus, ut apertè nos docet *Galenus in 8. Lib. de compositione Medic. local. cap.* I. *vers.* I. *& sequentibus,* ibi *Quod semper dico, etiam nunc proloquor nimirum persuasum me habere quod difficillimum sit, ad veritatem revocare eos, qui sectæ alicujus servituti se addixerunt. Verum qui prudentes sunt, simulque veritatem amant, eos spero custodituros esse ea, quæ veluti judicandi instrumenta, nobis à natu-*

turâ data sunt ad actionum, vitæ cognitionem, experentiam dico, & rationem : Falsæ enim opiniones animum hominum præoccupantes non solum surdos, sed, & cæcos faciunt; ita ut videre nequeant, quæ aliis conspicuè appareant.

Optimè concludendum videtur cum *Galeno* contra *Galenicum*: Paremus nos interim anni tempestate ridenti, ut decrevimus gaudere.

BRUNUS.

Humanitas vestra parcat quæso importunæ curiositati meæ. De *Sardo, Philarete*, quid peculiare?

PHILALETHES.

Benè est; mihi quoque eadem sciendi cura nec tempus adhuc solatij capessendi; quod ergo superest impendamus in audiendis istius inepti *Galenicæ Scholæ Converritoris* de societate *Martini* nostri fatuis oscitationibus; eo magis, quod hoc deserviet etiam, ut *Martinus* conspiciens, & aliis fieri, quod ipsi factum est, facilius agnoscat in sui odium nos hic minimè convenisse, benè verum, ut veritas elucescat, & sic etiam ipsum facilius in se reversurum spero, cum videat etiam in aliis inanem ineptæ, ac superbæ temeritatis gloriam in opprobrium degenerare.

PHILARETUS.

Nec lepidam scurrilitatem, nec grave scribendi genus in libello suo, nec quidem *digno digiti crepitu*. Alter hic è *Circulo Scriptor*, indignus pænitus porrigendi non libros tantum (ut vulgo fertur) *Lucæ Antonio Portio*, sed & *matulam*: Homuncio *extriti ingenij blace inutilior*, meritum *Portij* nesciens, *Portij Librum* non intelligens ausus est scribere contra *Portium*: Exterus à Latio tam ortu, quam loquendi, & scribendi phrasibus, claudicans pessimè, mille committit lapsus inexcusabiles; mille vulneribus, vel in primis rudimentis concordantiarum, *Priscianum* dilaniat; Undè fit, quod si ejus errores non dico recensere, sed numerare tantum, vellemus, deficeret nobis tempus, & major esset digressio ista, quam totus sermo in *Martinum* institutus. Hinc referam non nullas rationes principaliores ab eodem desumptas, quibus ipse utitur contra Phlebotomiam in Syphilide, quæ in ipsum ex Diametro retorquentur; itaut *Sardus homo* possit dicere cum Poëtâ.

Heu patior telis vulnera facta meis.
Vt quæ dedit justas Tauri Fabricator Aheni
Sic ego do pœnas artibus ipse meis.

PHILALETHES.

Et si me non lateat minus animum invitare, minusque spiritus irritare, ea quæ auribus, quam ea, quæ oculis percipimus, ut ait *Venusinus.*

Segniùs irritant animum demissa per aures
Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus

Ne tamen temporis premamur angustiâ sat erit pro nunc *Philarete* aliquas ex ejus positionibus detegere, & impugnare, ut armorum fremitus feriat illius aures, si vero per tempus licuerit cum *Authorem* Palinodiam canere non viderimus pleniori calamo, quæ *demorsos ungues* sapiant responsa dabimus.

BRUNUS.

Susque, deque habendus cum *Martino* socio novus hic *Thersites*, ut arbitror, alterum Achillem in literariâ palæstrâ lacessire sibi licitum putans, cum ex breviter per *Philaretum* generali eloquio deductis facile colligatur, ipsum cedere Portio (ut ait *Virgil. Egl.* 5.)

Lenta Salix quantum pallenti cedit olivæ
Puniceis humilis quantum Saliunca Rosatis.

Et *Portium* ipsi præferri

Quantum lenta solent inter Viburna Cupressi.

PHILARETUS.

D. Petrus igitur Aquenza &c. edidit librum suum Matriti Typis Emanuelis Ruiz, dignus quidem illis encomiis, quibus celebrantur Authores chartarum, typis editarum cum titulo *Il Buouod' Antona*, & aliarum cum inscriptione *Bertoldo*, *& Bertoldino*: Nunc, relinquendo cuncta aptiori tempori, ut diximus, ea tantum in *Trutinâ* ponenda decrevi, quæ *D. Petrus habet in quæsito primo*, cujus titulus est, *An sanguinis missio pro morbo Gallico curando sit necessaria.*, & post multa quæ in præsentiarum ad rem non faciunt, *fol.* 303. incipit recensere rationes, ob quas sanguinis missio non convenit hisce verbis.

I.

Quia licet venæ sectio sit refrigerativa cum hoc per accidens ei competat exustio Gallica non hoc, sed refrigeratione per se indiget, oppugnatura intemperiem, & calefactionem per se.

Igitur (ita *D. Petrum* propriis ejus armis confodere volupe est.

Morbi omnes, qui refrigerativum per se exposcunt, venæ sectione non indigent; Si per Authorem venæ sectio tantùm per accidens est refrigerativa; hujus ordinis considerantur à *Galeno* febres omnes, quoniam ab eodem in calore præter naturam positæ sunt; & præsertim ardentiores, quæ refrigerativum per se exquirunt; Sanguinis ergo detractio, cum per accidens sit refrigerativa, & propterea in Syphilide inconveniens, ad mentem *Authoris*, nulla potest in febribus celebrari, quæ cum per se calefactivæ sint, ut dictum est, refrigerativo per se, non per accidens, indigent? Pari modo dicendum de solidarum partium inflammationibus, utpote de Pleuritide, atque Phrenitide, quæ per se, & non per accidens refrigerativum expostulant.

II.

Progreditur ad secundum argumentum *in fol.* 304. quod à Cacochymiâ *Cacomedicus*, desumit ad reprobandam Phlebotomiam in Lue Gallicâ, & ita fatur.

Secundo, quia vitium, quod jecori, capiti, sanguini, spiritibus, & aliis partibus à Lue dicta (nempè Gallicâ) *communicatur, non est peccans in quanto humores vel substantias fluidas corporis afficiens, sed in quali, ad Cacochymiam potius reducibile, quam ad plethoram, quo in casu amethodum putandum est consilium, id sanguinis missione docens expugnare; quæ nullatenus est correptiva vitiositatis Cacochymæ.*

Cui subjungi, ad secundum vulnus infligendum, possunt sine censurâ hæc reprobationi Phlebotomiæ in genere admodum faventia, comprobantia *Portij* nostri sententiam *in Erasistrato*, nempè hujusmodi: Si ita est (ut infallibiliter ita est,) omnes illi morbi, in quibus vitium est humores afficiens *in quali*, & non *in quanto*, sanguinis detractione non curantur; atque illi omnes, qui in similibus mor-

morbis, in quibus humores, non in *quanto*, sed in *quali* peccant, venam secare audent, absque ullâ quidem rectâ methodo id faciunt, quandoquidem *Author* hic noster inquit *sanguinis missio nullatenus per se est correptiva vitiositatis Cacochymæ.*

Cum autem nobis animus sit, *D. Petrum* per ea punire, per quæ peccat, neque verbum, neque lineam imminutando in iis, quæ ipse scripsit, en ut interpretor verba illa *Sanguinis missio nullatenùs per se est correptiva vitiositatis Cacochymæ*, ut idem significent, ac si dicatur *Sanguinis missio nullatenùs per se vitia sanguinis in quali corrigere, & emendare potest.*

Præsens autem doctrina satis latè patet, & ejus usus frequentissimus esse debet, nàm sæpesæpius in ipsis febribus, vel nulla prorsus est humorum abundantia, maximè si prima, secunda, tertiavè dies præterierit, tenuique victûs ratione æger usus fuerit, vel si aliquid fortè superabundet (utatur verbis *D. Petri*) *ad Cacochymiam potius reducibile illud est, quam ad Plethoram, quo in casu amethodum putandum est consilium, id sanguinis missione docens expugnare, quæ nullatenus per se est correptiva vitiositatis Cacochymæ.* Verba sunt Authoris, qualiacunque à nobis scripta. Comprobat hoc *Prosper Martianus verè Hippocraticus*, ex quo nullimodè conceditur, imo apertissimè improbatur venæ sectio in corporibus Cacochymis febre laborantibus, ac similiter innumeris aliis in morbis dicendum est, quod si Medicus quivis post duos, tres, quatuorvè dies plethoram adhuc accuset, ut plurimum semetipsum accusat; siquidem vel ipso tempore dierum (modo in cibo, & potu nullus sit excessus) etiamsi Medicus nihil moliatur plethora cessare debet; quanto magis id fieri putandum est, si victus ratio fuerit parcior, aut vomitu, inferna dejectione; Urinis, sudoribusve aliquid fuerit evacuatum? Quod si morbus hos temporis limites transilierit, indicium erit, non à plethorâ, sed à vitio aliquo *in quali* morbum fieri; atque ideo ad summum his temporis limitibus positis, *amethodum putandum est consilium id sanguinis missione docens expugnare, quæ nullatenus per se est correptiva vitiositatis cacochymæ:* Et ecce quomodo reprobatur sanguinis detractio ipsissimis adversarij rationibus.

PHILALETHES.

Jalemo frigidior D. Petrus noster dicendus est, & rationes ab eo addu-

ctæ, *vel ipsas Neronianas thermas refrigerare* possent; quippe quibus *Portij*, & *Recentiorum* doctrina apertissimè roboratur, & *Censoris* oppugnationes manifestissimè refelluntur.

PHILARETUS.

Eâdem paginâ 304. tertiam refert deblaterationem supra notatis non absimilem, & quidem hisce verbis. Audite quæso, & cilia in arcum nè erigatis, si poteritis.

III.

Quia licet qualitas perniciosa dictæ luis sit humorum excalefactiva non est tantæ activitatis, ut possit humores rarefacere, venarum ruptionis periculo, ob quod veniret sanguinis missio indicata, ut in anteactis est probatum.

Hinc infero sic: In omnibus ergo morbis, in quibus licet humorum excalefactiva qualitas inveniri, & considerari possit, ac debeat, quum illa *non est tantæ activitatis, ut possit humores rarefacere venarum disruptionis periculo, sanguinis missio nequaquam indicata venit,* ut elegantibus dicendi formulis Authoris ipsius utar.

Insuper hìc jure quærendum esset, & hujusmodi cum *D. Petrulo* discurrendum: Febres intermittentes tertiana, scilicet, quartana, variique similes morbi, cum humores non habeant sic rarefactos, ut vasorum disruptionis periculum imminere videatur; Phlebotomiâ quidem non sunt curandi, si per dicta, scriptaque *scriptoris*, cruentandi indicans *venarum ruptionis periculum* est, & timor; cum in antedictis non adsit rarefactio, vel excalefactiva vis, quæ valeat vasa disrumpere.

BRUNUS.

Siquâ ex causâ daretur *D. Petri* caput infringi proculdubio de eo posset idem dici quod lepidè de Anfidio *Actius, Syncerus, Sannazarius* cecinit:

Dum caput Anfidio tractat Chirurgus, & ipsum
Altius exquirit, quo videat cerebrum.
Ingemit Anfidius: Quid me, Chirurge fatigas?
Cum subij rixam, non habui cerebrum.

PHILARETUS.

Ita est, si rixam *D. Petrus* cum *Portio* nostro subire est ausus, vel saltem hydrocephalo ipsum laborare credendum est; hinc crassâ obrutus lymphâ, crassa judicia promit, sed audiamus ipsum in quartâ oppugnatione.

IV.

Quarto quia sicuti pigros, inquit, *segnes, & ægrè mobiles reddere homines, quos corripit virus hoc celticum, videmus, ita tardiorem causare sanguinis circulationem, ob multas causas, quarum nulla venæ sectionem admittit, est credendum.*

Ex hâc doctrinâ quisnam non inferet ita : Igitur semper, ac aliquis morbus *pigros, segnes, & ægrè mobiles ægros reddit*; Item cum *sanguinis circulationem in simili morbo tardiorem causari* arguimus, nequaquam sanguinis missio admittenda est.

Porrò, æquo examine facto, quamplurimi morbi à tardiori sanguinis circuitu ortum habent, ac in specie quamplures febres circulationem sanguinis sortiuntur retardatam; ergo in hisce febribus secundum doctrinam *D. Petri* à Phlebotomiâ abstinendum, non solum in lue Gallicâ, sed in aliis etiam morbis, in quibus conspicitur sanguinis circularem motum retardari, evidentissimè militat hoc argumentum *D. Petri*; Sed varij sunt morbi, in quibus fluidorum, ac præcipuè sanguinis, motus retardatus censetur, & reverà est; ergo in omnibus his etiam interdicendus est detractionis sanguinis usus; Et en quomodo paulatim, nunc per unum, nunc per aliud assertum argumentum ad mentem *D. Petri* nullimode licet Medico ad sanguinis detractionem venire.

PHILALETHES.

Non sunt amplius respiciendi in eodem Decoris, vel Dedecoris gradu *D. Petrus*, & *Petrus*; *Petrus* enim, *Circulator Cybelejus*, circuitum sanguinis reprobat, quam *D. Petrus* in hâc propositione evidenter admittit.

BRUNUS.

I' nunc, & *crimine ab uno disce omnes? D. Petrus* in tot delapsus errores in hâc veritate internoscenda non hallucinatur, sicut hallucinatur *Geofonensis Corœbus*.

Transit quintâ vice *D. Petrus* suam opinionem probans ad quintum argumentum, & inquit.

V.

Quinto, quia lues hæc (nempè *Celtica*) *iisdem suis motibus à centro ad Peripheriam corporis observatis, remedium, quod hunc motum impediat, intercipiat, vel obtorqueat cujusmodi est sanguinis missio respuere demonstrat, Medicumque debere esse naturæ imitatorem, supra remansisse probatum recordamur.*

Hinc ego: Quotiescumque igitur à naturâ aliqui instituuntur salubres motus à centro ad Peripheriam, *Remedium* quod motus hos *impediat, intercipiat, vel obtorqueat, cujusmodi est sanguinis missio, respuere ipsa scilicet natura demonstrat, medicumque debere esse naturæ imitatorem*, ab Authore supra probatum asseritur.

Ulterius: Si naturæ imitator Medicus esse debet, debet etiam quotquot motus natura tentat à Centro ad peripheriam perpendere; ut in hisce sedulâ consideratione sciat sæpesæpius hoc operari, per nares videlicet, per aures, per os, sivè expuitione, sivè vomitu per infernam alvi dejectionem, per urinas, quas in dies observamus naturam parare, juxta *D. Petri* sententiam, tale remedium, quod hos similesque motus *impediat, intercipiat, vel obtorqueat, cujusmodi est sanguinis missio respuere*, ac manifestè non tolerare, quod erat pro quarta ratione respondendum, & ni fallor progreditur ex hoc ad sextum (uti semper) aureum cogitatum: & ait.

VI.

Quia, cum vera essentia dicti morbi (scilicet *celtici*) *non sit Medicis satis nota unde in qualitate occultâ sitam esse communiter affirmant ferè omnes, remedium Alexipharmacum requirere, ut cætera benefica* (*seù potius venefica*) *affirmandum occurrit; nec venæ sectionem Alexipharmacum, vel specificum contra aliquam labem esse ullus hucusque dixit.*

Propter hanc *D. Petri* Rationem, nemo quidem anceps animo veniet ad determinandum, valdè nimis restringi limites, in quibus

spa-

ſpatiari poſſint phlebotomantes Medici : Oſtendat mihi *D. Petrus* unum Iatrias Profeſſorem, cui in comperto ſit, ac *ſatis nota* vera quorumdam morborum eſſentia; *Et erit mihi magnus Apollo.*

Oſtendat *D. Petrus*, num ſibi ſit *ſatis nota vera eſſentia* ſcabiei (quâ ipſe vexetur adeò caninâ, & perenni, ut, totus in ſe ſcalpendo ſemper occupatus, non curet amplius tot nugamenta conſcribere) Abſque dubio quidem prorſus dubia, immo, & penitus occulta eſt : dicat, & oſtendat, ſi ipſe in eâ curandâ ſpecificis, & his diverſis utatur : Ulterius ſi ipſe *D. Petrus* quartanis febribus, ac tertianis occurrit Peruviano cortice (ut multi faciunt, ſeù verius omnes, ad ipſas curandas) dicat ſi ſibimet ipſi, vel alicui *ſatis nota ſit vera eſſentia* quartanarum, & *tertianarum*; eo magis, quod præfato cortice utitur ad illas, ac ſimiles profligandas, tanquam ſpecifico. Perpendat inſuper, & ad rectum, ſyncerumque examen revocet, an ſibimet ipſi *ſatis notæ ſint veræ eſſentiæ* graviorum febrium, & præſertim earum, quas malignarum nomine horrorem inferunt. At quid dixi *perpendat?* Tenebris obſcuriores ipſi, multiſque, quos indicat, illæ ſunt, ſi minus, ac Lues Celtica, per ſpecifica medicamenta curandæ ſunt. Item videat, num ſibi, vel aliis *ſatis nota ſit vera eſſentia* variolarum, & morbillorum? Ulterius videat, an Podagræ, Chiragræ, & univerſæ Arthritides, an Epilepſiæ, Apoplexiæ, an plurium tumorum, exempli gratiâ Scirrhi, Cancri, Eryſipelatis; num ejus, cujus gratiâ lapides fiunt in animalibus; an ejus, cujus gratiâ coagulationes fiunt earum, quæ debent eſſe liquida, *vera* eſſentia genuina, de quâ dubitari nequeat, ſit ipſi nota; & an in his ſimilibus ſexcentis aliis morbis (quos enumerare piget) ſexcentis, & ultra ſpecificis res agendat ſit : Enimverò ſi in Lue Celtica, utpote occultæ cauſæ morbo non phlebotomia, ſed ſpecificis utendum, clariſſimè, ac indubitanter infertur, ergo in omnibus morbis, in quibus *vera eſſentia*, non patet, ſed ignota remanet, ſecundum *D. Petri* opinionem occurrendum eſt Alexipharmacis, ſeù ſpecificis damnandaque Phlebotomia. Hæc ſunt verba : Cujus (ſcilicet morbi) vera eſſentia nondum ſit Medicis ſatis nota, unde in qualitate occulta ſitam eſſe communiter affirmant ferè omnes remedium Alexipharmacum requirere, ut cætera benefica affirmandum occurrit ; Nec venæ ſectionem Alexipharmacum, vel ſpecificum, contra aliquam labem eſſe, ullus hucus-

hucusque dixit. Audivistis jam, ut optimè concludit, quod propriis verbis repetendum, *Nec venæ sectionem Alexipharmacum, vel specificum contra aliquam labem esse ullus hucusque dixit.*

Videat nunc *D. Petrus* quænam virtus venæ sectioni tribuenda juxta suam doctrinam, quibusque in casibus celebranda sit.

PHILALETHES.

O' utinam nonnulli Medici, nomine tenus Medici, ità cauti essent, ut hic in præfato morbo: Siquidem toties non infamaretur tale remedium aliquando (recto judicio adhibitum) proficuum, nec tale quid remedio eveniret, nec eodem abutentes imprudenter, fama deturparentur, & corpore; sicuti contigit nostram per Urbem discurrenti Lanioni cuidam potius, quam Medico, & si Medico *Dupondio*: Hic quondam phlebotomiæ damnavit miseram quamdam fœmellam ostentans hoc sanaturam remedio, sed quid creditis? Phlebotomiæ verè damnavit, nam eodem temporis momento, quo ex sectâ venâ affirmabat egredi morbum, visa fuit ingredi mors. Accedebat interea mercede defraudaturus infelicem, cum non advertens totam fœminæ domum plenam ululatu, progreditur arrogans, primoque ingressu occurrunt quærulæ ægrotantis demortuæ, consanguineæ, quæ de non mittendo sanguine pluries conquestæ fuerant tenuem considerantes complexionem debilem perpendentes virium statum, morbumque ex alterius Medici opinione non egere cruentatione, immo ad mortem ægram ducturum fore asserentes; Confestim ergo visum verbis, ut æquum erat, contumeliosis aggressæ fuerunt, dein ex verbis ad opera venientes verberibus satis benè irâ percitæ fœmineâ, ferè dilaniarunt, & ni fortuito obviam fuissent nonnulli continui beneficij memores *Vespillones*, qui manus adjutrices tanto Protectori admoverunt certè

Il fisico gentil cadea nell' opra.

BRUNUS.

De relato eventu, nemo est cui nota haud sit historia: Sed patrati criminis pœna minima hæc fuit. Illa fuit maxima, & condigna, nempè lucri detractatio, quo fruebatur in castro quodam, ex quo pulsus, & in quo Medicum agebat: Nec minor hoc imo valdopere major punitio illa habita est, quâ mulctatus fuit in expulsione à Nosocomio illo, in quod. fraudulenter admissus fuerat, &

ad-

adſcriptus carnifex hic ad necem potius, quam vitam procurandam illic ægrè degentibus pauperculis hominibus.

PHILARETUS.

Non parum hâc narratiunculâ veſtrâ non adhuc mihi notâ, animum lætitiâ ſuffuſum habeo. Et nunc mihi patefit quod temporibus elapſis de hoc dictum fuit ſatyrico illo carmine ſatis, benè huic eventui appropriato.

Ruſticus, & nuces non dant ſine pertica fructus.

Sed audite ſeptimam *D. Petri* Rationem eamque ſeptimum vulnus eidem infligentem conſpicite.

VII.

Septimo inquit, *quia cum labes dicta* (nempè celtica) *alias fluidas ſubſtantias à ſanguine afficiat, quarum non eſt proprium Remedium detractivum venæ ſectio, non rectè adminiſtrandum eſt Remedium, quod cauſæ morbi non opponitur.*

Hæc ſunt verba *D. Petri*; Ergo (à quolibet inferri poteſt) omnes morbi, in quibus ſanguine immuni, *alias ſubſtantias fluidas* Medicus *affectas* conſiderat, non debent venæ ſectione adminiſtratâ curari; non enim illorum eſt *proprium remedium detractivum venæ ſectio*, imo *non rectè adminiſtrandum eſt remedium, quod cauſæ morbi non opponitur.*

Non enumero hîc omnes illos morbos, in quibus aliæ fluidæ ſubſtantiæ à ſanguine diverſæ afficiuntur, qui vel cuique Medicinæ Tyroni patent multiſſimi, quapropter brevitatis gratiâ non refero. Sed valet dicere quod in illis omnibus, & ſingulis ſanguinem mittere non convenit, eo quod aliarum fluidarum ſubſtantiarum non eſt *proprium remedium detractivum venæ ſectio; nec rectè adminiſtrandum remedium quod cauſæ morbi non opponitur*, ut eleganter *D. Petrus* ſcripſit.

Tranſit hâc expletâ ratione ad octavum argumentum, octavum acutiſſimæ ſuæ mentis miraculum.

VIII.

VIII.

Octavo, quia, cum, ut supra præmisimus ab hac labe concoctiones (sanguinis præcipuè) vitiari, & depravari observamus, quod faciei color mutatus, ad flavum, & citrinum, vergens ostendit; neque à vitiatis concoctionibus sanguinis plenitudinem oriri sit certum, non est, quod sanguinis missio pro eisdem ad naturalem statum reducendis, sit imperanda venarum sectione.

Obstupesco magis, atque magis, quotiescumque perpendo, virum, qui talibus est imbutus notitiis in talia errata delapsum tantâ, cum sui ipsius malâ existimatione: Sed redeamus ad octavum Argumentum: In omnibus igitur morbis, in quibus *concoctiones (sanguinis præcipuè) quod faciei color mutatus, ad flavum, & citrinum vergens* ostendit, quod etiam ostenditur nauseâ, vomitu, iis etiam, quæ malè parata, infernè excernuntur, cuivis minus laudabilibus, aliisque innumeris signis, quibus conjicere, ac cognoscere possumus *Coctiones sanguinis præcipuas vitiari, & depravari; Neque à vitiatis concoctionibus sanguinis plenitudinem oriri, sit certum, non est, cur sanguinis missio pro eisdem ad naturalem statum reducendis, sit imperanda venarum sectione;* Quæ verba eleganti stylo conscripto, quia veram videntur doctrinam continere, hic repetenda visa sunt.

IX.

Nono, inquit, *quia, cum morbus* de quo *loquimur, non sit malum, per se magnum, acutum, vel vehemens, quod citò, & cum vitæ periculo moveatur; alienum à ratione videtur, pro eo debellando, remedium per se magnum administrandum consulere, quod proportionem excedit.*

Illatio hæc evidens quidem est; ergo quotiescumque secundum *D. Petri* doctrinam sanguinis missio mandatur, *morbum* (omnes scire debent) *jam pronunciatum esse magnum, acutum, vehementem, qui citò, & cùm vitæ periculo moveatur:* Atque ideo nisi prius juxta ejusdem *D. Petri* doctrinam pronunciet Medicus, quod *sit malum* (quod præ manibus habet) *per se magnum, acutum, vehemens, quod citò cum vitæ periculo moveatur; alienum à ratione videtur pro eo debellando remedium per se magnum administrandum consulere, quod proportionem excedit;*

ac

ac proinde absque enarratis conditionibus nulla instituenda venarum ad sanguinis extractionem apertio, sine temeritate.

Transcendit *D. Petrus* ad nobis promulgandum decimum Argumentum, ut sequitur.

X.

Decimo, quia, cum dictus morbus sit ex se, & naturâ suâ, chronicus, & diuturnus, quâ ratione vires in venturum tempus servandas desiderat, quasque à sanguinis missione citrà proprium indicans institutâ non refrangi, nemo negabit; absonans esset remedium, virium refractivum proponere pro morbo, qui sine illo potest rectè sanari.

Rationes ergo, quas *Author* affert pro suo Gallico morbo mihi videntur admodum refragari nobis adeo, ut firmiter, & absque censurâ, dicere possimus: Semper, ac aliquis *morbus chronicus, atque diuturnus est*, minimè curandus Phlebotomiâ; Sed multi sunt morbi, hoc ordine ægros extorquentes; Ergo juxtà allatam *D. Petri* doctrinam ægri in hujusmodi morbis non sunt phlebotomandi.

Insuper perpendendum esset, dari chronicos morbos, & diuturnos, qui sanguine detracto, fiunt acuti; In iis igitur eo magis *D. Petri* doctrina laudanda est, utpote à quâ percipitur, in talibus à sanguinis missione abstinendum.

Econtra videmus, nonnullos morbos acutos non solum sanguinis missione, non curari, sed chronicos fieri, ac diuturnos; in quibus omnibus eò observabilior est doctrina *D. Petri* præcipiens à Phlebotomia abstinendum.

Item plerique alij sunt morbi, in quibus illud maximè exoptandum, vires in venturum tempus servandas desideratur, quasque à sanguinis missione citra proprium indicans instituta, non refrangi, nemo negabit, absonans esset remedium virium refractivum proponere pro morbo, qui sine illo potest rectè sanari.

Cæterum pro coronide illud esset faciendum, nempe Catalogum illorum morborum, qui administratâ sanguinis missione curari nequeunt, ac proindè nulla in iis unquam instituenda; *absonans enim esset remedium, virium refractivum proponere pro morbo, qui sine illo potest rectè curari.* Verum cum agatur de re manifestâ, & indubitabili non est hîc immorandum.

X I.

Undecimo, quia cum in corporibus gallicatis cacochymia statim intro-

 du-

ducatur, ac vigeat, qualiscumque ea sit, sivè biliosa, sivè pituitosa, sivè melancholica, quantum purgatio juvat, sivè alvi excretio (juvat autem multum, ut ex Hippocrate lib. de coacis prænotionibus vers. 79. constat) tantum sanguinis evacuatio lædit, sivè spontè hoc accidat, sivè à Medico secta vena procuretur; etenim si talia à corpore non educantur, qualia in eodem peccant, remedia quæcumque nihil conferent, imoque nocebunt; hæc autem operandi norma, dum aliter juvare possumus, Tyranni non Medici munus est appellandum.

Hæc verba, quibus undecima ratio constat stupore me afficiunt, in his enim Author, utpote, & in cœteris jam relatis, indicat rectè sapere, rectique judicij specimen apertè demonstrat, ut mirum sit, quomodo hallucinari potuerit scribendo contra *Portium*, ita ut si tenorem hunc servasset in toto ejus opere crederem, quod scripserit contra *Portium* non quod ipse sentiret, sed ut alicui Phlebotomiæ magno fautori blandiretur: nam revera non solum convincunt undecim hæ propositiones *D. Petri*, sed à Phlebotomiâ abstinendum affirmare cogunt tam in gallicâ lue, pro quâ argumentatus est, quam in plurimis aliis morbis, ut ex eisdem deducitur, vel invito ipsarum Authore: Hinc fateri convenit *D. Petrum Timpiensem* non esse comparandum cum *Petro Geofonense* tamquam in omnibus fatuo.

Sed redeundo ad undecimam rationem dico ex hâc stabilitâ, & aliis jam dictis rarissimè Medicum ad Phlebotomiam recursum habere posse pro morbis curandis; Nam cunctas enumerando causas propter quas corpus, vel in corpore discurrentia alterari possunt syncerè loquendo potius ob cacochymiam, & ut plurimum, imo ferè semper, quàm ob Plethoriam propter quam vel raró, vel nunquam: *Galenus* ipse in Synochis sanguinis missionem prohibet, nisi hæc primis diebus fuerit facta, dicit enim, quod facilè ad cacochymiam fit transitus propter quam minimè sanguis mittendus est: Item per *D. Petrum* si in *gallicatis corporibus, in quibus Cacochymia statim introducatur, ac vigeat, qualiscumque ea sit, sivè biliosa, sivè pituitosa, sivè melancolica &c.* damnatur phlebotomandi usus, damnandus quoque est cœteris in morbis, qui à tali vitio corripiuntur, sed multi sunt morbi isti, immo ferè omnes, præsertim omnes febres, quæ putridæ vocantur, tertiana scilicet, quotidiana, quartana, in quibus omnibus biliosa, vel pituitosa, vel melancholica, sivè simplex, sive ex ipsis invicem composita cacochymia, ut continens

causa reponitur ab assertis *Galenicis*, prout ipsæ febres, sivè legitimæ, sivè spuriæ judicatæ fuerint, & in quibus redarguit *Martianus*, increpatque recentiores adeò in mittendo in febribus sanguine audaces. Concludendum ergo absque fallacia in quamplurimis, ni dicam omnibus morbis, febribus signanter, non instituendam sanguinis detractionem, *& qui aliter se gerunt Tyranni*, (ut bene *D. Petrus* advertit) *munus est appellandum*.

Sed quæso *D.Petre* nonnè hi sunt ipsissimi sensus, ne dicam ipsissima verba, quibus in Erasistrati sui corollario *Galenum* loquentem *Portius* noster inducit? Unde ergo in tantâ opinionum conformitate, tam dira contradicendi, & oppugnandi cupido? Sit tandem inter genium, & ingenium tuum discors concordia, & *Lucam Antonium Portium* moralibus virtutibus ornatissimum, in Philosophiâ, Medicinâ, Geometriâ, in totâ Mathesi doctissimum agnoscens, ne amplius oppugnare in animo sit, sed in posterum venerare, dilige, & commenda.

His quo ad *D. Petrum* animadversis, ad nostrum redeundo scribendi scopum, monitum te *Martine* velim, te mihi antea *nec injuriâ cognitum*, *nec favore*, meque nihil fraternâ, & Christianâ nudatum charitate, ad quam totis incumbo viribus, ut lividus in te fierem, & essem conviciosus. De te quæror, qui edicto causam dedisti præstantissimum *Musitanum* nostrum Religiosissimum, Doctissimumque Virum impugnando, indignis herclè dicteriis irrisionibusque te indecorare tentasti. Mihi pro tanto bene merito amico in animo tantum fuit privatam conscribere, modestamque Apologiam, quò eam, hac & virtute ditarem, putans ad tuas ita scriptam venturam manus, atque ab eâ fructum aliquem te percepturum: verum cum audivissem exteros nonnullos graviores equidem viros, & qui aliàs dedecorata Typis volumina conscripserunt, solâ literariâ necessitudine, quamvis longinquâ *Musitano* nostro conjuncti onus subierint ex professo hanc ventilandi materiam: Parum mihi officiosus erga tantum visus mihi essem amicum, nisi omnes meos edere nisus in hoc ipso conarer, eoque magis ut tibi morem gererem illis in punctis, in quibus tibi satisfactum iri, optare gestis: ex hoc itaque Provinciam aggressus sum, in quâ si nonnulla asperiora, quam voluerim prolata, videntur, te ipsum accusa meminisse debentem, quod uni nunquam injuriæ unâ satisfit responsivâ contumeliâ. Quid

Altro

S' ALLUDE A

MARTINO DI GIFONI,

E

D. PIETRO AQUENZA

TEMPIENSE.

SONETTO.

ENtra in Mar d'eloquenza alto, immortale,
E con nuova erudita, e nobil' Arte,
Scioglie Chimico Eroe, fissa, e comparte
All' onde il dolce, ed alle spume il sale:

Indi del' ignoranza i mostri assale
Scorrendo alto Campion, di parte in parte
E mostran le lor membra, infrante, e sparte
Che dou' egli campeggia, error non vale.

LIZZAN parlo di te, nè parlo in vano,
Che mentre al tuo valor fiso hò lo sguardo
M' infonde un tal pensier spirto sovrano

E ben diran, quanto sia tù gagliardo
I voraci Avoltoi del sangue humano
Vedendo à terra il *Gifonese*, e'l *Sardo*.

MARTINUS IN TRUTINA.

Distichon ejusdem Authoris

MARTINUS, Trutinæ Infensus, Perpensus eâdem
Errorum Nebulis, Agnitus est Nebulo.

Cele-

Celeberrimo, & Experientissimo

DOMINO

GABRIELI CRAMERO

MEDICINÆ CORYPHEO

Amico meo æternum Colendissimo.

S. P. D.

CAROLUS MUSITANUS

IATRIAS PROFESSOR.

EMISSA quondam in lucem Mea TRUTINA MEDICA Anno 1688. per Orbem literarium aliquot annos feliciter exspatiata fuerat, plurimis Medicinæ Candidatis, atque cultoribus admodum accepta, grata, & magni habita: & nemo unquam, quod ego sciam, ne levi quidem verbo ipsam vellicandi animum induerat. Cum tandem in manus cujusdam homuli *Martini Geofonensis* devenisset, qui se fidelissimum *Galeni* asseclam, propugnatoremque jactitat; haud eam experta fuit humanitatem, quam in cœteris compererat. Cœpit homo ille acriter in ipsam invehi, atque debacchari, nugas effutire, atque conviciis, probrisque discerpere; schedisque non paucis in eam conscriptis, volumen, quod ad TE, mi Dilectissime *Cramer*, mitto, typis mandavit. At nihil interea existimationis, aut vigoris meæ detractum est TRUTINÆ, quamvis *Martinus* in suis eam ineptè proscindat scriptis, & demoliri omnibus contendat nervis; haud enim tanti sunt ineptorum conatus. Sinopeum philosophum male feriati quidam illudebant, ipse verò non illudebatur; quare dicenti, multi te irrident, ô *Diogenes*, ast ego non irrideor, respondit: ità licet *Martinus* stylo plumbeo in suo volumine *Meam* divexet, ac lædat TRUTINAM, ipsa tamen non læditur, atque apud

peritos

peritos viget illæsa. Candida Luna ex Cœli luminaribus alterum, latrantibus in ipsam canibus, suum iter haud intermittit; quarè cecinit Clarissimus *Alciatus*:

Et latrant, sed frustrà agitur vox irrita ventis,
Et peragit cursus surda Diana suos.

Haud aliter suum cursum per Orbem literarium mea feliciter prosequitur *Trutina*, quamquàm suas processas, tempestatesque in eam obloquendo, seu oblatrando excitet *Martinus*. Haudque tantùm edito volumine, *Martinus* nè hilum quidem obicis, aut detrimenti *Trutinæ* attulit *Meæ*, quod erat in votis, verùm etiam sibi ipse magnum peperit dedecus, & suo juramento malum acersivit; suam etenim inscitiam, suasque ineptias, quæ plerosque latebant, evulgavit; adeoque suo ipsius opere se traduxit, ut hîc apud viros literis, atque doctrinâ excultos per totam urbem fabula evaserit. Quapropter hominem responsione indignum duxi, & despicatui habendum putavi, immò in ludum literarium detrudendum, ut rectè loquendi, scribendique latinè formulas sub *ferulâ* ediscat, cùm haud parum Latinitatis Rudem, Ignarumque in hoc volumine se detegat. *Aristippum* mihi est animus in hoc imitari, qui cùm à quodam probris, & maledictis incesseretur, illum contemnens, ne intuitu quidem, nedum voce dignatus, præteriit. *Galenico* displicui: cur id morer? pluris ego facio placuisse uni *Clerico*, uni *Mangeto*, uni *Cramero*, qui mea pronis excipere animis non abnuunt; pluris ego duco Viros ex *Eruditis Lipsiensibus*, qui perlectâ meâ *Trutinâ Chirurgico-Pysicâ*, eam in acta Anni 1699. non sine ingenti laude retulerunt, quàm totum Vulgus Galenicum, quamvis innumerabile, & infinitum esset. Intereà cùm me non prætereat, quod philautiâ quadam nos homines plerumque ducamur, quæ ut ait *Seneca*, vitium nobis familiare, ac domesticum est, eaque nostra magni existimamus, alienaque adversariorum præsertim, floccipendamus; ideò ad Te Acerrimi, simul atque integerrimi judicij Virum *Martini* volumen mitto, ut cùm id legendo percurreris, syncero, quo præditus es animo, tuum calculum exhibeas; idque à Te vehementer etiam, atque etiam peto. Vale mi Suavissime *Cramer*, atque in Tuorum numero ne dedigneris me semper habere, Iterum *Vale*.

Scripsi Neapoli Anno à partu Virgineo M. DCC. *Die vera*
Laurentii Martyris.

VIRO

Nobilissimo & Reverendissimo

DOMINO D.

CAROLO MUSITANO

PHILOSOPHIÆ, AC MEDICINÆ

PROFESSORI

Famigeratissimo, & Experientissimo

S. P. D.

GABRIEL CRAMERUS,

ANNO proximè elapso, Vir Reverendissime, & Doctissime, *Trutinam Tuam Medicam*, non solùm semel, atque iterum evolvi, sed & cum maximo oblectamento, & utilitate perlegi, quæ cùm tam firmis, & veris innixa sit fundamentis, mirari satis non possum, quòd repertus sit malevolus quidam Zoilus, & detrectator, nomine *Martinus*, fanaticus proculdubio & hypochondriacus, qui famæ, & gloriæ tuæ invidus, in doctrinam tuam ratione, & experientiâ fundatam, ausus sit debacchari. Cùm tota Medicorum familia immortales tibi debeat agere gratias, solus Cavillator *Martinus*, lucubrationes tuas toti Reipublicæ Apollineæ utilissimas, tentavit, sed irrito conatu obumbrare, si sanâ rationis mente *Trutinam tuam* trutinasset, & sine præconcepta opinione attentè legisset, admira-

tor ejus proculdubio fuisset, & loco convitiorum, summis encomiis dignissimam & lauro decorandam, pronunciasset, hoc tamen bilem tuam movere non debet, Vir Excellentissime, quòd honoris sit ab iniquis scriptis & calamis proscindi, invidia siquidem virtutis pedissequa: Eandem cum plurimis Viris Celeberrimis, & Doctissimis sortitus & aleam, qui nefarios habuere detrectatores: Blateret ergo, & grunniat *Martinus*, famam tuam conetur dilapidare, nullam tamen illi labem poterit affricare. Ignosce illi, Vir Reverendissime, forsan mores suos castigabit in posterum, nisi unus ex iis sit, qui errores suos non capiunt, aut capere nolunt, vel cum errantibus pertinaciter errare, quàm veritati subscribere malunt. Interim Vir admodùm Reverende, Nestoreos tibi apprecor annos, ut vel invito etiam ipso *Martino*, Doctissimis tuis scriptis inclytam nostram artem ulteriùs beare, & me virtutis & reconditæ tuæ eruditionis admiratorem amare, & redamare pergas.

Genevæ 9. Septembris 1709.

Ad Perilluſtrem & Reverendum

DOMINUM D.

CAROLUM MUSITANUM

Doctorem Celebrem, ac Recentioris Apollinis Artis Oraculum.

EPIGRAMMA.

DIſcutit ut tenebras nitidus Sol noctis opacæ
Neptuni dùm undis ſurgit ab equoreis.
CAROLE, ſic umbras mentis, MUSITANE, Galeni
Nuncque tui lumen diſſipat ingenij.
Deprecor, ut Parcæ vitæ tua ſtamina ducant
Longa, adſitque tibi turbida nulla dies.
Ut tu mortali, proſit tibi Numen Olympi,
Et nunc, & ſemper, ſicque Beatus eris.

Aſtæ
18. Septembris 1700.

Humiliſſimus, ac Studioſiſſimus Servus
JOSEPH SECUNDUS VAYRUS
Medicus Aſtenſis.

Ad Clarissimum Virum
DOMINUM D.
CAROLUM MUSITANUM
REVERENDUM PRESBYTERUM,

ET

CELEBERRIMUM MEDICINÆ DOCTOREM.

MUSITANE tuas indignus dicere laudes
Martinus, carpit quæ malè mente capit.
Artis Apollineæ gnarum se jactat in Orbe;
Insipiens Doctis audiet ille tamen.
Nam TRUTINAM trutinans, sapiens quam suspicit Orbis,
Despicit hic solus, nec putat esse probam.

Venerandi Authoris iniquo adversario raptim hoc Hexastichon
Occinuit

JACOBUS BANDOL,
Theologus φιλιατρός.

IDEM

IDEM EIDEM DOMINO
DOMINO
CAROLO MUSITANO

χαίρειν,

Sed

MARTINO GEOFONENSI

ὑγιαίνειν.

MIseret me miseræ sortis tuæ, miser *Martine*, quòd in te, miseram ut bubonem, nobiles tot excitaveris Aquilas, quæ regio clangore suo reprimunt tuum ferale carmen adversus Apollinis filium, qui ipse Machaonas inter, velut Aquila in nubibus, volans, Medicinam ad Sydera tollit. Nasonis verba mutuari si liceret,

I, bibe, dixissem, purgantes pectora succos,
Quicquid & in tota nascitur Anticyra.

Tibi contrà ex intimis præcordiis gratulor, Reverende MUSITANE, cui Hippocratem atque Galenum, Paracelsum & Helmontium, suo velut Interpreti luculentissimo, & explanatori locupletissimo debitores efficit Auro Cedroque digna Tua TRUTINA MEDICA, quòd merita Medicaster elogia imprudens Tibi arcessiverit ab æquissimis legitimisque Judicibus litis inter vos in Parthenopæa ditione ventilatæ.

Vive diù fœlix, & sit grandæva senectus
Solamen miseris, queis morbi corpora vexant.

QUis, *Martine*, furor mentem tibi concitat atram,
Ut MUSITANUM vituperare velis?
Desine plura loqui: Sed Opus mirare silenter
Eximium, bilem si cohibere nequis.

Hoc Tetrasticho accinuit Venerando Genitori

JOH. JACOBUS BANDOL.

RELATIO PARNASSI
DE RESPONSO
MARTINI
TRUTINÆ MEDICÆ MUSITANI,
SCRIBENTE
CATONE AURELIO ACLABES:

HEXASTICHON.

BE Bene Tu Valeas, Dixit MARTINUS Apollo;
BE Bene Me Serves, Pulcher Apollo, Precor:
En Tibi *RESPONSUM TRUTINÆ*: Cui Protinus Ora
Umbra Tectus Atra, Protulit Ore DEUS:
Quid Tibi Cum Claris Medicæ Magnatibus Aulæ?
I, Lanio Infamis, Barbare Tortor, Abi.

FINIS.

Aqua solutiva simples — p. 72.
Arcanum ad obstructiones — p. — 55.

Arcanum in inflamatione, mens. tarditate, et
cum dolore fluentium. — p. 200.